اماسیه تاریخی

اوچنجی جلد

محرری

استانبول اوقاف مدیریتنده قیود وقفیه عربی مترجمی

اماسیه‌لی عبدی زاده

حسین حسام الدین

استانبول — نجم استقبال مطبعه‌سی

۱۹۲۷

آماسیه تاریخی

اوچنجی جلد

محرری
استانبول اوقاف مدیریتنده قیود وقفیه عربی مترجمی
اماسیه‌لی عبدی زاده
حسین حسام‌الدین

استانبول — نجم استقبال مطبعه‌سی
۱۹۲۷

عرض شكران

اماسیه تاریخی ، اشبو اوچنجی جلدینك طبعنه دلالت و همت ایده‌رك وطن و عرفان ملیمزك اعتلاسنه بویوك یاردیملری سبق ایدن سابق اماسیه والیسی حلمی ، اماسیه مبعوثی محترم اسماعیل حقی بکاره و اماسیه ولایتی انجمن دائمی اعضای کرامنه وخاصةً فضل و عرفان مجسم اولان اوقاف مدیر عمومیسی محمد رشدی و استانبول اوقاف مدیری استادا کرم اسماعیل حقی بك افندیلر حضراتنه عرض شکران ایدر .

طقوزنجی فصل

سلطان ابوسعید بهادرخانك وفاتندن صوکرا اماسیه و حوالیسنده تنفذ ایده‌رك اجرای امارت ایدن یرلی تورك بکلرینی ، بونلرك زمانلرنده اماسیه و حوالیسنك تابع اولدیغی حکومتلری، حادثات ورجال واحوال تاریخیه‌سنی بیان و تفصیل ایدر .

سلطان علاءالدین ابو سعید بهادرخان ، ایلخانیلر ایچنده‌اك زیاده منصف ، تورکلره اسلافندن زیاده متوجه برموغول حکمداری‌ایدی. عدل و حقانیته اولدقجه رعایت‌ایدر ؛ دین اسلامك اصول و ارکاننه، اهل سنت مذهبنه ، علمای دینه پدرندن زیاده حرمت ایلردی .

بهادرخانك دور سلطنتنده تورکلر ، آزاجق رفاه وسعادت‌یوزی کورمشلر ، موغول و تاتار اشراسنی بر درجه اسکاته موفق اولمشلر، بو سایه‌ده بر تساند ملی تأمین ایدرك وارلقلرینی بیلدیره‌جك چاغه کلمشلردی . بو ایشلرده بهادرخانك امیرالامراسی اولان چوبان نویین ایله اولادینك بیوك یاردملری ، ایلکلری سبق ایتمشدی .

بهادرخان، اناطولوده اکثریتله تورکلری استخدام وتورك بکلرینی التزام ایدردی . سیواس والیسی امیر چوبان اوغلو تیمور طاش بکك

کندیسنه تقریب ایتدیکی بکلرده تورکلردی . تورکلر ، تیمور طاش بکی چوق سوەرلردی. چونکه تیمور طاش بك، بهادر خان کیبی تورکلکی التزام ایدردی .

بوندن طولایی امیر چوبانك اعدامی، تیمور طاش بکك سیواسدن مصره فراری ، صوکرا انادولو ایالتنك بغداد حاکمی امیر شیخ حسن جلا یری‌یه توجهی ، داها صوکره اماسیه والیسی بابوقشاهك وفاتیله خویلوشادی بکك ولایتی اماسیه حوالیسنده اوطوران تورکلری و بکلری پك زیاده متأثر ایتمشدی . چونکه موغول وتاتار نفوذ واستبدادی جانلانیوردی .

اماسیه والیسی شهاب الدین شادی بك ، کرك وقفیه‌سندن و کرك الده ایدیلن اوراق رسمیه‌دن مستبان اولدیغی اوزره آذر بایجانك (خوی) شهرنده اقامت ایدن یازارلو تورکمنلرندن ایدی. خوی شهرنده دوغمش ، ایران تربیه‌سی کورمش ، ایرانك لسان وادبیاتی دماغنده آذریلر درجه‌سنده یر ایتمشدی . پك متوهم اولدیغندن کنایه اولارق (خویلو) عنوانیله مشهور اولمشدی.

آذریلر ، آذربایجان ایلنده اوطوران تورکلردی . بونلرك دماغلرنده اوتەدن بری ایران حسیاتی ، ایران ادبیاتی ، ایران تاریخی یاشادیغندن ایرانیلکه پك زیاده مفتون ایدیلر . لسان رسمیلری ایران دیلی ، علم و عرفانلری ایران ادبیاتی ایدی . فارسیجه اوقویوب یازماق، هله قونوشماق، بونلرجه الك بویوك فضیلتدی. دیل وسجیه‌لری بیله تورکلردن فرقلی اولمشدی. موغول و تاتار بکلرینه محبتلری پرستش درجه‌سنه وارمشدی .

بو یوزدن آذریلر تورکلری وتورکلکی تحقیر و تذلیل ایده‌جك احوال و اطواردن چکینمزلر ، ساکن اولدقلری محیطك افکار وحسیاتنه اهمیت ویرمزلردی. بونکله برابر مسلمان ودیندار آدملردی. آذریلر انادولونك هرطرفنده بولونورلر، ریا وتملقلریله هریرده نفوذ وحیثیت صاحبی اولورلردی. موغول بکلرینه اجرای وکالت وایشلرینی رؤیت ایدرلردی . انادولوده ایلخانیلرك نفوذ واستبدادینی الك زیاده یاشاتان آذریلردی .

اماسیه والیسی شادی بکك اوچ قارداشی واردی : شمس‌الدین محمد بك ، کمال‌الدین احمد بك ، جمال‌الدین فیروز بك. بونلردن فیروز بك، اماسیه سپهسالاری، عسکری قوماندانی ایدی. ایکی کوزی مثابه‌سنده ایکی‌ده اوغلی واردی: امرالله، نصرالله چلبیلر. شادی بکك کوله‌لری، جاریه‌لری پك چوقدی. نفوذ وحکومتی پك کسکیندی .

شادی بکك زماننده اماسیه ولایتی ؛ سینوب ، صامسون ، قره حصار شرقی، چوروم، توقاد واماسیه سنجاقلرینی شامل اولوب شادی بکك نفوذامارتی ارزنجانه قدر جاری ایدی. ٧٢٥ سنه‌سنده انقره‌ده تنظیم و٧٣٥ سنه‌سنده اماسیه‌ده تصدیق ایدیلن فارسی العباره وقفیه‌سنده بویرلرده‌کی املاك و اموالنی وقف ایتمشدی . (١)

اماسیه‌ده مستوفی ، یعنی دفتردار ومحصل اموال اولان امیر کبیر (شمس‌الدین محمد شاه) بن احمد بن ابی‌البدر النخجوانی، صدالعلماء دینیلن مفتیء مملکت‌ده مولانا (شمس‌الدین محمد) بن احمدالنخجوانی ایدی. مستوفی‌یه بویوك ، مفتی‌یه کوچوك دینیردی. هرایکیسی‌ده کبار

(١) بووقفیه‌سی قیود وقفیه اداره‌سنده موجوددر .

علمادن ایدیلر . محتسب مملکت ، یعنی اماسیه‌نك ضابطه و پولیس مدیری‌ده امیر کبیر (عمادالدین عمر) بن ابراهیم اللوری ایدی . بوکا اماسیه تورکلری (لور عمر) دیرلردی . (۲)

بونلرك دوراقبالنده اماسیه قاضی القضاتی مولانا (عمادالدین ابوالفضائل عمر) بن شمس الدین محمدالخلاطی ایدی . بوذات اماسیه‌ده دوغمش، کوزل تورك تربیه‌سی کورمش، نسلاً وروحاً تورك ایدی. علم وفضیلت اخلاقیه‌سی یوکسك ، تدبیر و بصیرتده یکتا ایدی . بابا زاده خواجه (علاءلدین علی شاه) بن قوتلو بکك شریك درسی، رفیق عرفانی ایدی .

اماسیه جانداری ، یعنی محافظی ، شهر کتخداسی ، شهرامینی امیرکبیر (مصلح الدین قوتلو بك) دی . شادی بکك کوله‌سی ، کوموشلی زاده محمود چلبی دامادی ایدی. بونك زمام اداره‌سی ظاهراً شادی بکك وباطناً محمود چلبی زاده (جلال الدین عبدالله چلبی) نك النده‌ایدی . اماسیه اعیانی بوقوتلو بکی بوتون امور ملیه وبلدیه‌ده کندیلرینه سپر اتخاذ ایتمشلردی . بوکا (قوتلو جاندار) دینیردی .

اماسیه قلعه‌سنك دیزداری ، یعنی قلعه محافظی والی شادی بکك برادری اولان امیر (کمال الدین احمدبك) دی . بوکاده (احمد دیزدار) دینیردی . مولانا (بهاالدین محمد) بن اخی حسن الخوارزمی‌ده قلعهٔ بالانك امامی ، شیخ بنامی ایدی . خرشنه قلعه‌سنك بوتون ایشلری بونلرك النده‌ایدی .

---

(۲) لور- لغةً جامع الدولده مسطوراولدیغی اوزره‌پیچ وچابقین معناسنه‌در شادی بك وقفیه‌سنده (عمرلور) یازیلیدر .

ابوسعید بهادرخانك وفاتی اثناسنده اماسیه‌ده اعیان علمادن مولانا جمال‌الدین ابراهیم بن الیاس آقسرایی ، مولانا رکن‌الدین احمد بن محمد سینوبی ، مولانا کمال‌الدین ابواسحق اسماعیل بن یعقوب سالاری ، اماسیه نائبی مولانا نورالدین عثمان بن یعقوب زیاری پك مشهور ایدیلر. کمال‌الدین احمد بن زیاری ، مصلح‌الدین موسی بن محمود سیواسی ، بهاءالدین محمد کبروی‌ده شهرتلی مدرسلردندی .

اماسیه اعیانی ایچنده طورومطای اوغلو شرف‌الدین یعقوبشاه بن ناصرالدین محمد پروانه ، کوموشلو اوغلو جلال‌الدین عبدالله چلبی بن تاج‌الدین محمود چلبی ، خلفت غازی اوغلو (علاءالدین علی بك بن محمد) پك ذی نفوذ ایدیلر : یعقوبشاه باش اعیان صاییلیردی . علی بکك دامادی اولان کل بك اوغلو دیمکله مشهور (عزالدین محمدبك) بن صالتق بك‌ده قاین پدرندن آشاغی دکلدی .

بونلره نسبتله کوموشلو زاده برهان‌الدین احمد چلبی ، خواجه قطب‌الدین محمد چلبی ، بابا زاده نورالدین قوتلو بك بن فیروز بك ، سنقور بك زاده سلیمان واسماعیل بکلر ، بابازاده‌لردن خواجه فخرالدین جوهری ایکنجی درجه‌ده اعیاندن ایدیلر .

آماسیه حوالیسنده پك مهم تورك بکلری واردی. بونلردن قایی تورکلری اماسیه‌نك جنوب غربی طرفلرنده اوطوررلردی . بکلری مشهور بوشاقلو (امیر بهاءالدین کورت بك) دی . برادری (سوینج ار ، سونجر) بك‌ده مشهور ایدی . بونلرك پدرلری (قایی بك) سلطان مسعود سلجوقی اصدقاسندندی . اقامت ایتدکلری یرلر ، بوکون قایی ، قایی کورتلر ، سونجر دیمکله مشهور کویلردر .

اماسیه‌نك قبله طرفی اولان اوز ناحیه‌سنده یازارلو اویماغی توطن ایتمشلردی . بوناحیه‌نك حاکمی یازارلو بکی (کریم‌الدین ایرمش بك) بن طوراق بکدی . بونك اقامت ایتدیکی چفتلکنه بوکون (ایرمش، ویرمش کویی) دینمکده‌در . ایرمش کویی ، بونك حفیدی اولان جمال‌الدین فیروز بکك وقفی‌در . بوکا قیود رسمیه‌ده (جمال‌الدین بیك یازاری) وقفی دینمشدر .

اماسیه‌نك شمال طرفلرنده کائن اقطاغ ، آرغوما ناحیه‌لری پك مهمدی . بورالرده اك زیاده اجرای نفوذایدن تورکملردن آباد اوغلو (مبارزالدین سوندوك بك) ده مشهورایدی . بوذات ، اماسیه‌نك شمال بوغازی اوکنده صولو اووایه ناظر اولان (حقاله) کوینده اوطورور ، بوتون تورکاره کندیسنی طانیدیردی. بونك همتیله حقاله، شیرین بر قصبه اولمشدی . [۲]

لادیق قضاسی، اوته‌دن بری قزاوغلو دینمکله مشهور (اختیارالدین سونج بك) ك مالکانه‌سی ایدی . اقرباسندن عبدی بك زاده حمید بك ، قضانك الیوم (حمید ناحیه‌سی) دینیلن یرلرینه و (احمدبك)ده شمال طرفلرنده (احمد سرای) دینیلن یرلرینه حاکملردی . سونج بکك زماننده رفاعی مشایخندن (السید احمد صاحب‌الحال) پك زیاده محترم بر سیمای مبارکدی .

کوپری ایله حوضه آراسنده امارت ایدن امیرداد اوغلو(جلال‌الدین

[۲] بوقصبه‌ده بوکون خرابه شکلنده کورولن جامع ؛ مدرسه. مکتب زاویه‌کبی آثار عمران ومدنیت ، سوندوك بکك وأولادینك آثار همتیدر . بونلرك آدلری وهمتلری آشاغیلرده کوروله‌جکدر .

طاشان بك) ڭ نفوذ وسطوتى بونلردن آرتيقدى . كوپرى، حوضه، مرزيفون قضالرينه حكم ايدردى . كوپرى ايله مرزيفون آراسنده اولان يوكسك داغلرده ، ياي‌لالرده اوطوروردى . بوداغلره (طاشان داغى) ديمشدى . طاشان بكك برادرى (ادريس بك) كوپرى قضاسنك غرب طرفلرينه زيتون وكول ناحيه‌لرينه وصاموق اوغللرندن (اسن بك) ده صاموق آلاجى ناحيه‌سنه حاكملردى .

كوموش حاجى كويى قضاسى ، اماسيه اعيانندن كوموشلو زاده عبدالله چلبى برادرى (برهان‌الدين احمد بك) ڭ مالكانه‌سى ايدى. مشهور (ارمغان بك) بونك نامنه قضايى اداره ايدردى . كوموش قصبه‌سى ، بواثنالرده (كوموش پازارى) ديه آكيليردى. بورانك قاضيسى مولانا (نظام‌الدين عبدالملك) بن‌عمر النخجوانى پك معروف ايدى .

حوضه قضاسنده اولدقجه نفوذوشهرتى اولان طور على بك‌زاده (بركاتشاه) بونلره نسبتله اوقدر نفوذى يوقدى . فقط : مجيداوزى قضاسنه حاكم اولان (علاءالدين صالتق بك) بن بايندر بك، طاشان بك عيارنده بر ذات ايدى . پدرينك اعمار ايتديكى (بايندر) قصبه‌سنده اوطوروردى . بوراسى شيمدى كوى حالنه ايتمش ، شمال غربيسنده (مجيد اوزى) قصبه اولمشدر .

وارای قضاسى ، امير بابوقشاه اوغلو (عمادالدين اسن بك) ڭ اداره‌سنده‌ايدى. شيمديكى (شرفدر—شرفلر) كوينده‌اقامت‌ايدردى. موغول بكلرندن (اجايتوباى، اجه‌بك) بوقضانك شيمديكى مركزى اولان (وارای) قصبه‌سنده اوطوروردى . لاكن اسن بكك نفوذ

واقبالی زیله قضاسنه قدر جاری‌ایدی . زیله‌یی اداره ایدن (شمس الدین سایس بك) مشهور ایدی بوندن صوکرا (قره جعفر بك) اسن بکك بر معتمدی ایدی.

شیمدیکی چوروم ولایتنه حاکم اولان امیر کبیر (شرف‌الدین عثمان بك) بن غازی محمد بك [٣] عثمانجق قلعه‌سنده اوطورور ؛ حاجی‌حمزه، اسکاب، چوروم وملحقاتنه حکمنی یوروتوردی. برادری (نورالدین الحاج حمزه بك) شیمدیکی حاجی حمزه قصبه‌سنه حاکم اولان قلعه‌سنده اقامت ایده‌رك برادرینه معین اولوردی .

چورومده عثمان‌بکه‌وکالت‌ایدن، چوروملواویماغی‌رئیسی(سعدالدین سولوشاه) بن خضر شاه‌ایدی. بوتون چوروملواویماغی‌سولوشاهك‌امر ونفوذینه [٤]منقادایدی. لاکن‌دوه‌لوحصارنده اقامت‌ایدن(حسام‌الدین تیمور بك) چورومی تهدید ، عثمان بکه رقابت ایدییوردی . بونك مخدومی (حسین بك) چوروم جوارنده اوطوروردی . (٥)

شیمدیکی‌اسکلب «ایسکیلیب» قضاسی، ججه‌لی وقطارلی دیه‌مشهور اولان ایکی تورکمن عشیرتنك بکلری اداره‌سنده ایدی . ججه‌لیلر جاجا بکك آدیله مشهور اولوب جبریل بك بن جاجا بکك اولادندن

---

[٣] بوعثمان بك ، اماسیه والیسی شادی بکك وقفیه‌سنده (بیکلار چلبی) دیه مذکور وکندی وقفیه‌سنده « السلطان الغازی شرف‌الدین عثمان » دیه مسطوردر . عثمانجقده (بکارچلبی‌جامعی) ، چورومده (بك جامعی) بو عثمان بکك اثر خیریدر.

(٤)چوروملك اسکی آدی (چوروملو)اولدیغنی بوتون قیود عتیقه کوسترمکده‌در.

«٥» حسین‌بکك چفتلکی بوکون «حسین‌آباد ناحیه‌سی» دیمکله مشهوردر . بونك مخدومی «عثمان پاشا» داها مشهور ایدی .

یحیی بکك ، قطار « قوتار »لیلرده قطار اوغلو یعقوب بکك امرینه منقاد ایدیلر .

امیر بجار اوغلی نورالدین حمزهٔ رومی یرینه توقاد امیری اولان «مهذب‌الدین اولوبك»، موغول امراسندن خبق بای بن سبکتای «٦» مخدومی‌اولوب عرقاً تورك ایدی. عمزاده‌سی (ظهیرالدین طایرتی بك بن‌شیخ عمر) ارزنجان امیری «٧» وعمه‌سی، مصر حکمداری «ملك ناصرالدین محمد» بن قلاونك والده‌سی ایدی. بوندن دولایی‌اولوبکك بویوك نفوذی واردی . توقادك دفترداری « السید شرف‌الدین علی » بن قوام‌الدین محمد اصفهانی ، ابو سعیدبهادر خانك معتمدی ایدی .

آنجاق توقادك جهت‌شرقیه‌سنه‌حاکم اولان‌نیکسار امیری«تاج‌الدین طغانشاه»، اولوبکك رقیبی ایدی. مسالك‌الابصارده بوکا «امیرطغانجق» دینمشدی. بونك‌معارضی‌ده کندی برادری«نورالدین‌الب‌ارسلان‌بك» دی نیکسارك‌لادیق ناحیه‌سنده‌اوطورور، فرصت‌بولدقجه برادریله‌اوروشوردی بونلرك پدرلری «علاءالدین صاوجی بك» اماسیه امراسندندر .

شایان دقتدرکه نیکسارده ملك دانشمند غازی تربه‌سی یولی

(٦) عقدالجمان وکتاب‌السلوك‌ده تفصیل ایدلدیکی اوزره سبکتای بن قراچین بن جیغان (٦٧٤) ده توقادن مصره فرار و٦٧٧ده مصرده وفات ایدوب کریمه‌سی‌مصر ملکی (قلاوزالانی) ٦٨٠ ده تزوج ایتمشدی اوغللری خبق‌بای ، شیخ‌عمر» موغول‌حکمداری « غازان محمودخان» دورنده آنادولویه کلمشلردی .

«٧» امیرالحاج طایرتی ، ملك ناصرالدین محمد بن‌قلاون‌طرفندن «٧٢٩» ده مصره جلب ایدیلمش و«٧٤٩»ده فوت اولمشدر «الدررالکامنه»

اوزرنده دره كنارنده بولديغم بو ايكى برادرك تربه‌لرى بيله بربرينه معارض صورتده يان يانا بنا ايدلمشدر.

اماسيه‌نك جهت شرقيه‌سنده اولان قره حصار شرقى اميرى «مبارزالدين بيرامشاه» بن داوودبك، كنديسنى آل عباسدن صاياردى. شيخ معين‌الدين سليمان زاويه‌سنه مزارع وقف ايلديكى وقفيه‌سنده «عباسى» اولديغنى كمال اهميتله قيد ايتديرمشدى.

صامسون اميرى، اميرالسواحل عنوانيله هابل اوغلو «زين‌الدين تولى بك» پك مشهور ايدى. سيواس اميرى ارتنا بكك قاين برادرى اولديغى مناسبتيله پك نافذالكلم بر ذات ايدى. صامسون قاضيسى «مجدالدين اسحاق چلبى» اماسيه‌نائبى نورالدين عثمان برادريدى.

اماسيه شمالنده كائن سينوب ولايتى معين‌الدين سليمان پروانه بك زاده امير «ناصرالدين احمد غازى چلبى بن مهذب‌الدين مسعودچلبى» اداره‌سنده‌ايكن «٧٢٨» سنه‌سنده‌وفاتيله «٩» يرينه مخدومى «علم‌الدين سليمان بك» اميراولمشدى. فقط‌قسطمونى بكى شمس‌الدين‌تمورجاندار اوغلو «حسام‌الدين سليمان پاشا»دن امين دكلدى.

سليمان پاشانك معارض ورقيبى اولان آنقره اميرى «دولتشاد»ده مشاهير امرادن ايدى. شوبكلردن زياده حكم ونفوذى اولان‌سيواس اميرى «رشيدالدين ارتنابك»ده پك دكرلى بر تورك ايدى. مستشار

«٩» قبر طاشنده «غازى احمد چلبى بن مسعود چلبى» اولوب «٧٢٨» سنه‌سنده وفاتى محكوك اولديغنى قرائت ايدن مدقق مشهور فاضل «احمد توحيد بك افندى» برادرمز خبر ويردى. بوصورتله حوضه قربنده شيخ ساوجى قريه‌سنده مدفون اولان «غازى چلبى» اولاد سلجوقيه‌دن سلطان‌التونباش بن سلطان مسعود اولور.

اموری ، سپهسالارذی اقتداری «شرف الدین احمد بك» بن جلادت بن چاقرخان ایدی . «١»

ابوسعید بهادرخانك وفاتنەقدر اناطولی ایالتی، ارضروم، سیواس آنقره، قسطمونی وملحقاتندن عبارت اولوب «ایالت رومیه» عنوانیله عراق امیر کبیری شـیخ حسن کبیر جلایری ادارەسـنده ایدی . بناءً علیه : یوقاریدن بری تعداد ایدیلن بکلر ، والئ عمومی اولان شیخ حسن کبیرك نائبی ایدیلر .

بونکلەبرابر شوتورك بکلری بهادرخانك دورسلطنتندەوارلقلرینه تصاحب ایدەجك بر موقع ممتازه ایرمشلردی. هربری کندی محیطنده مستقلانه ادارۀ امارت ایدییورلردی. موغول وتاتار بکلرینك بورونلری اولدقچه قیریلمشدی .

جامع الدولده مذکوراولدیغی اوزره وفات ایدن سلطان ابوسعید بهادر خانك یرینه «سلطان معزالدین ارپا خان» «٢» بن شعبان بن ملك تیمور بن آرتق بوغا بن تولی خان بن جنکیز خان «٧٣٦» سـنەسی ربیع الاخرینك نصفنده سلطانیەشهرنده وزیراعظم خواجه «غیاث الدین محمد » بن خواجه رشیدالدین همدانی یاردیمیله سریرایلخانی یه جلوس ایتمشدی .

بو تبدل سـلطنت ، آنادولو و خاصةً سیواس ایالتی تورکلرینی

«١» مشارالیهك «٧٢٧» سنەسنده تنظیم ایتدردیکی وقفیەسنده بویله یازیلیدر .

«٢» اعیان العصرده صلاح الدین صفدی ، کتاب السلوك ده تقی الدین مقریزی آرپا خانی «ارنا کاون» و (اربکوون) شکلنده یازمشلردر. هر حالده «ارپا» لفظندن غلط اولمالیدر .

و بكلرنی پك زیاده سـویندیرمشدی . چونكه آذریلرله ایرانیلرك استناد ایتدكلری موغول بكلری آراسنده نفاق وعداوت، حرص جاه ودولت بردن‌پارلامش، آذریلرك وایرانیلرك موقعلری فناصارصلمش، تورك بكلری داها زیاده قوت بولمشلردی .

آرپا خان ، پك ظالم و جبار آدمدی . هلاكو نسلندن اولمادیغی جهتله هلاكو خاندانی طرفدارلرینی قهر ایده‌رك تختنی محافظه ایتمكه چالیشیوردی. بونك‌ایچون ابوسعیدبهادر خانك‌دایيسی‌ودیاربكروالیسی اولان امیر «علاءالدین علی پادشاه» بن سولامیش بن تنكیر كوركان «٣» قیام ایده‌رك بوتون قوتیله تبریز اوزرینه یورودی .

آرپا خان ، علی پادشـاهی قارشیلادی . آرالرنده آچیلان قانلی محاربه‌ده مقتول اولدی. امیر علینك ملتزمی اولان «موسی خان» بن علی بن باید و خان بن طراغای «٤» بن هلاكو خان «٧٣٦» سنه‌سی رمضاننك اون‌یدیسنده ، جامع‌الدولده شوالك‌غره‌سنده‌سریرایلخانی‌یه اوطوردی. بوتون نفوذ حكومت علی پادشاهك النه كچدی .

امیر علی پادشـاه ، موغول عرقندن و « اویرات ، هویرات » ایلندن وجهاً چیركین ، طبعاً مستبد و خودكام آدمدی . بونك ظلم و استبدادی آرپاخانك جبروتنی باصدیردی . آنادولو بكلرینی عراق و روم ایالتلری والیسی « امیر شیـخ حسن كبیر » ایله دیاربكر ایالتنه

«٣» تنكیر — دیوان لغاتده تاكیر ، عالم ، عارف معناسنه‌در . صیغهٔ مبالغه‌سی تنكری ، تاكری‌در. اعلم، اعرف ، علام معناسنه اولور. اكیر — اكری، آغیر — آغری كیبی كوركان — موغول دیلنده كویه‌كی، دامادمعناسنه‌در.

«٤» اعیان‌العصرده «توغاجیق بن هلاكو» یازیلیدر .

استیلا ایدن (حاجی طغای «٥» طوغاجار) اطرافنده برلشدیردی .

شو ایکی امیرکبیر آنادولو، دیاربکر وعراقدن جمع ایده‌بیلدکلری قوتلرله متحداً قیام ایدوب «علی پادشاه» ایله حربه کیریشدیلر . آلا طاغ جوارنده ایدیلن محاربه‌ده «امیرعلی» مقتول و « موسی خان »ده فراره مجبور اولدی . امیر حسن کبیرك ملتزمی اولان «محمد خان» بن یوزی قوتلغ بن التمور بن ایبارجی «٦» بن منکو تمرین هلاکو خان «٧٣٦» ذی‌الحجه‌سنك اوتنجی کونی تخت ایلجانی‌یه چیقدی . بویوزدن آنادولو بکلری براز داها قوت بولدی .

بو قارغاشالق اثناسنده تورکاره قارشی خیرخواهانه بر مسلك طوتان امیر چوبان و مخدومی تیمور طاش اوغللری ، ۷۲۷ سنه‌سندن بری اختفا ایتدکلری یرلردن خروج و قیام ایده‌رك تورك بکلرینی الده ایتمکه چالیشیورلر. تیمورطاشك طرافداری اولان تورکلر و بکلرده بونلره التحاق ایدییورلردی .

چونکه امیرتیمورطاش بن امیرچوبان (اعیان العصر واعوان النصر)ده یازیلدیغی اوزره (۷۲۸) سنه‌سنده مصرده ذبح و قتل ایدیلمشدی . اولادی شونلردی: شیخ حسن ، مصر ملك، جمدوغان، پیر حسن ، شیدون، ملك اشرف، اشتر. بونلرك هپسی آنادولونك بر کوشه‌سنده اختفا ایتمشدی .

«٥» حاجی طغای، الدرر الکامنه وکتاب السلوك ده یازیلدیغی اوزره یکرمی ییل قدر دیاربکر والیسی اولان «امیر سوتای»ك مخدومی و «٧٣٢»ده فوتنده یرینه والی اولان « باراباي »ك برادریدر . بارام بابك «٧٣٥» سنه‌سنده وفاتیله دیاربکری استیلا ایدن «امیر علی پادشاه»ك خصم بی امانی اولمشدی .

«٦» بوکا «انبارجی، عنبرجی»ده دینمشدر .

شیخ حسن، تیمور طاش اوغللرینك اکبری ایدی. بوكا (كوچوك حسن، شیخ حسن صغیر) دیندی غایت دساس، زكی، سیاسی بر آدمدی. ابتدا پدرینه بك زیاده بكزه‌ین بر شخص مجهولی (٧) پدری تیمور طاش اولماق اوزره اعلان ایده‌رك پدرینك اصدقاسنی كندیسنه جلب ایتدی. كوچوك حسن بكك نفوذ و دعواسنه حمزه و یعقوب بكلر بویوك یاردیملر ایتمشلردی. حتی شیخ حسن كبیرك نزدنده اولان (امیر حمزهٔ رومی) تصدیق ایده‌رك حسن كبیری بویوك تلاشه دوشورمشدی.

بوندن دولایی اماسیه والیسی شادی بكك و موغول مفتونی آذریلرك موقعلری صارپه صارمشدی. شادی بك، عراق و آناطولی والیسی امیر شیخ حسن كبیره مالاً و بدناً معاونت ایتمكه موقعاً مجبور ایدی. چونكه امیر مشار الیهك اماسیه‌ده نائبی، قائممقامی بولونیوردی.

حال بوكه انادولو بكلری تیمورطاش اوغلو شیخ حسن صغیره بویوك یاردیملر ایدییورلر، قوتلر ویرییورلردی بونلرك باشنده اماسیه‌نك عین الاعیانی طور ومطای اوغلو «شرف الدین یعقوبشاه» بولونیوردی. حسن كبیرك مغلوب اولدیغی كون، شادی بكك سقوطی محققدی.

شرف الدین یعقوبشاه، امیر تیمورطاشك خواص اصدقاسندن معدود ایدی. بونك ایچون تیمورطاش اوغلو كوچوك شیخ حسن بكه بذل معاونت ایده‌رك آنی تقویه ایتمش، سپهسالاری ومدبر اموری اولمشدی. امیر شیخ حسن صغیر، ترتیب ایلدیكی بر خدعهٔ حربیه سایه‌سنده امیر شیخ حسن كبیره غلبه چالدی. بو غلبه‌یی متعاقب «شادی بك» دنیادن كیتدی.

---

(٧) اعیان العصرده بو شخصك آدی (ابوبكر) كوسترلمكده‌در. بوكا (ابوبكر الدعی) دییور وترجمه‌سنی یازییور.

شرف الدين يعقوبشاه

اماسیه بکلر بکیسی سیف الدین طورومطای اولادندن ناصر الدین محمد بك بن مبارزالدین موسی بکك اوغلو اولوب اماسیه‌لیدر. عراق حاکمی بویوك شیخ حسنك انهزامنه بناءً قازاندیغی شهرت سایه‌سنده «٧٣٧» سنه‌سی اوائلنده اماسیه امیری اولدی . آذریلرك نفوذ واقبالی ختامه ایردی . کوچك شیخ حسن بك ، انادولوده بویوك شیخ حسن بکك یرینی طوتدی .

اماسیه دفترداری بویوك شمس الدین محمد نخجوانی اختفا ایدوب یرینه کوموشلو زاده امیر «جلال الدین عبداه چلبی» مستوفی اولدی. یعقوبشاه اوغلو « معین الدین سلیمان بك » جاندار، « مصلح الدین قوتلو بك » محتسب اولدی . قاضی ونائب یرلرنده قالدی . مولانا « زکن الدین احمد سینوبی» صدرالعلما ومفتی بلده اولدی .

بو اثناده صحنهٔ سیاستده اوچ سیمانك ییلدیزی پارلاقدی: یعقوبشاه ارتنا ، اولو بکلر. بونك ایچون محمد بن علی العجمی (مجمع الانساب) آدلی اثرنده «احوال امیر ارتنه واولاد امیر ترمتای وسبکتای» دیه‌رك بر فصل آچمش ، ارتنا بکله ترمتای و سبکتای اوغللرینك مناسباتنی و احوالنی بیان ایتمشدی .

مؤلفك (امیرارتنه) دیدیکی، سیواس امیر کبیری مشهور (رشیدالدین ارتنابك) در. (اولاد امیر ترمتای) دیدیکی امیر شیخ حسن صغیرك سرداری و آماسیه والیسی اولان طورومطای اوغلو (یعقوبشاه) واولادیدر.

(اولاد سبكتاى) ديديكىده توقاد اميرى وشيخ حسن صغيرك كوزده‌سى اولان سبوكتاى اوغلو (مهذب‌الدين اولو بك) و اولاديدر .

آنجاق (ارتنابك) پك زكى و سياسى بر ذات ايدى . اماسيه امراسندن بابا الياس خراسانى اوغللرى قوتلو ، الياس، مسعود بكلرى و توركمن بكلرندن كورت و طاشان بكلرى برر صورتله الده ايده‌رك (يعقوبشاه) نفوذنى قيرماق ايسته‌يوردى .

نورالدين قوتلو بك ، وزير مشهور شمس‌الدين محمود طغرائى بن بابا الياسك مخدومى امير جمال‌الدين فيروز بكك اوغليدر. برادرلرى الياس و مسعود بكلردر . مخدوملرى (علاءالدين على شاه) ايله (خيرالدين خليل بك) ى ارتنا بكك نزدينه كوندرمشدى .

ارتنا بكك بونلره تلقين ايتديكى فكرك غايه‌سى ، ظاهرده سلطان مسعودك شهزاده‌سى (سلطان التونباش) ك اجدادندن موروث اولان اماسيه تختنه اجلاسى ايدى . حقيقت حالده يعقوبشاهى بر طرف ايدوب اماسيه ولايتنى الده ايتمكدى . يعقوبشاه، پك شجيع و مدبر بر ذات ايدى. ارتنابك، بونك نفوذندن پك زياده چكينيوردى .

امير بهاءالدين كورت بك « ١ » سلطان التونباشك دامادى و حامئ يگانه‌سى ايدى. ٧١٩ سنه‌سنده سلجوق شهزاده‌لرى قتل عام ايديلديكى اثناده سلطان التونباشى چفتلكنده اخفا ايده‌رك قتلدن قورتاران «كورت بك»دى. امير تيمور طاشك سيواسدن مصره فرارنده

---

(١) كورت ـ ديوان لغاتده عربجه (نبع) دينيلن آغاجك تورجه‌سيدر. غايت سرت ، متين اولوب قاين آغاجى ديمكله مشهوردر . غايت سرت و متين اولانلره (كورت) ديمكده‌در. خالص تورجه‌در مصر تورك بكلرندن برقاچ ذاتك آدى‌ده (كورت)در .

سلطان ابوسعیدك عفوینه مظهر اولان «سلطان التونباش» طاشان بکك ادارەسنده بولونان سیمره چفتلکنده منزویانه یاشایوردی .

کورت بك ، سلطان ابوسعید بهادر خانك امرا و سفراسندن اماسیەلی سنقوز اوغلو «شهاب الدین احمد بك» «٢» سایەسنده تحصیل امارت ایدەرك سلطان ابوسعیدك منظوری اولمشدی. اوغللری «قوتلوشاه، طوغانشاه ، قزانشاه» پك مشهور ایدی . بونلر سلطان التونباشك کریمه زادەلریدی.

بویوك شیخ حسن بك، تیمور طاش اوغلو کوچوك حسن بکك حربنده منهزم اولدیغی مناسبتله خراسان بکلر ربنك یاننده نفوذ و اعتباری قالمامشدی بویوزدن خراسان بکلری موغول حکمداری «محمد خان»ی طانیمادیلر . جنکیزك برادری جوجی اقسار بن بیسوکا بهادر اولادندن «طغاتیمور خان» بن سوتای بن بابا بهادر ابوکار بن تور بن جوجی اقساری «٧٣٧» سنەسی شعباننده حکمدار یاپدیلر .

کوچوك شیخ حسن بك ، بو وقعەدن بالاستفاده یاننه آلدیغی بر قوتله تبریز اوزرینه یورودی . بویوك شیخ حسن بکی حرباً قاچیردی. سلطان محمد خانی اعدام ایدەرك یرینه جدی امیر چوبانك منکوحەسی اولان «ساتی بیك سلطان» بنت سلطان محمد اولجایتوخانی «٧٣٨» سنەسی ذی الحجەسنك یکرمیسنده تخته اجلاس ایتدی .

لاکن ساتی خانك سلطنتی شریعت اسلامیەیه مخالفدی. بویوزدن

---

(٢) مورخ تقی الدین احمد مقریزی (کتاب السلوك لمعرفة الدول والملوك) آدلی أثرنده مصر سفارتی شویله یازییور « قدم سادس شهر ربیع الاول سنة اثنی وثلاثین وسبعمائة الحاج احمد بن سنقر رسولا من الملك ابی سعید

عراق و دیاربکر بکلری ساتی بیکی طانیمادیلر. ارالرنده هلاکو خاندانندن «جهانتمور خان» بن الاقونك بن کیخاتوخان بن ابقاخان بن هلاکوخانی «٧٣٩» سنه‌سی صفرنده سلطان یاپدیلر.

کوچوك حسن بك، ساتی بیکك سلطنتی کندیسنی خلقك نظرندن دوشوره‌جکنی آکلادی. کندیسی‌ده ساتی بیکی خلع ایدوب یرینه هلاکو خاندانندن «سلطان سلیمان خان» بن محمد هوکای بن سنکی «یاخود جمودار» بن یشموت بن هلاکو خانی «٧٣٩» سنه‌سی ربیع الاولنده تبریز تختنه اجلاس ایتدی.

«نزهة القلوب» ده یازیلدیغی اوزره «٧٣٩» ده امراء چوبانیان و آذربایجان و کرجستان «سلیمان خان» نبیرهٔ هوکای نوادهٔ هلاکوخانی وامرای دیاربکر وبغداد «جهان تیمور خان» پسر الاقونك بن کیخاتو خانی وامرای خراسان وروم دخی «طغا تیمور خان» بن جوجی قساری موغول تختنه اجلاس ایده‌رك فرقه، فرقه اولمشلردر.

مورخ فاضل احمد توحید بك افندینك بکا لطفاً ویردیکی بر کومش آقچه‌نك بر یوزنده «السلطان الملك الکامل طغاتمور سنة تسع وثلاثین وسبعمائه» دیکر یوزنده «ضرب باماسیه» یازیلیدی. بوندن آکلاشیلیرکه ارتنابکك نفوذی آنادولو بکلرینی بویوك و کوچوك حسن بکلرك نفوذندن اوزاقلاشدیرماق ایچون خراسان سلطانی اولان طغا تیمور خانه بیعت ایتدیرمشدر.

چونکه ارتنابك، ذاتاً دیاربکر والیسی «حاجی طوغای» ایله عراق والیسی امیر شیخ حسن کبیرك تجاوزاتندن قورقارکن امیر تیمور طاش اوغلو کوچوك شیخ حسن بکك کیتدکجه آرتان نفوذ واقبالندن

پك اندیشه ایدییور، حسن بكك معین ومعتمدی اولان اماسیه امیری «حاجی یعقوبشاه»ك دلیرانه حركاتندن قوشقولانیوردی. هله یانی باشنده البستان بكی اولان دولقادر اوغلو « زین الدین قراجابك » بن علی بكدن هیچ امین دكلدی.

قراجابك، بوزوق تورکمنلرینك بكی اولوب نفوذ و قوتی شایان اهمیتدی. کندیسی مصر حکمداری «ملك ناصر محمد» بن قلاونه تابع وظرفندن امیر اولدیغی مناسبتله حکومت مصریه‌نك یاردیمیله سیواسی استیلا وحوالیسنی غارت ایتمکه موقعی مساعددی.

بوندن دولایی «ارتنابك» کندی موقعنی تحکیم ایچون مصر حکمداری «ملك ناصر محمد» بن قلاون درکاهنه بابا زاده «نورالدین قوتلوبك»ی سفیر کوندردی. آغیر هدیه‌لر تقدیم ایتدی. « کتاب السلوك»ده مفصلاً یازیلدیغی اوزره ملك مشارالیهه عرض مطاوعت، ملك ناصر نامنه خطبه قرائت، سکه ضرب ایده‌جکنه سوز ویردی. حمایه‌سنی طلب ایتدی. حکومت مصریه طرفندن مطلوبی اسعاف ایدیله‌رك « نائب بلادالروم» عنوانی ویریلدی.

دیکر طرفدن‌ده اماسیه بکلرینی «یعقوبشاه» علیهنه چویرمکه تشبث ایده‌رك سیمره چفتلکنده کندی حالنده اوطوران « سلطان التون باش» بن مسعود سلجوقی‌یی پك زیاده التزام ایدییور. سلطان التون باشی اماسیه تختنه اجلاس ایتمکه چالیشان کورت و طاشان بکلری حمایه وتشجیع ایتمکدن کیری طورمایوردی.

حاجی یعقوبشاه، بو ایکی امیرك حرکات وتشبثاتندن شبهه ایتدیکی جهتله تعقیباته قیام ایده‌رك بونلری سیواسه قاچیردی. بوندن دولایی امیر

تیمورطاش اوغلو شیخ حسن بکه اولان ارتباطنی تحکیم ایده‌رك موقعنی واماسیه امارتنی اتنا بکك استیلا وتجاوزاتندن قورتارماق ایسته‌دی .

٧٣٩ سنه‌سی اواسطنده کوچوك حسن بك ، یعقوبشاهی تبریزه دعوت ایده‌رك « سلطان سلیمان خان » نفوذینی انادولو بکلرینه قبول ایتدیرمکه چالیشیوردی . امیر یعقوبشاه ، بویوك مخدومی اولان « امیر معین الدین سلیمان بك » ی کندی یرینه قائممقام نصب ایده‌رك تبریزه کیتمشدی .

امیر سلیمان بك ، پدرینك امارتنی قبول ایدن تورکمن بکلرینك نفوذینه استناد ایده‌رك اماسیه ولایتنی پدری نامنه اداره ایدییوردی. بونی خبر آلان کورت وطاشان بکلر سیواسدن عودت ایده‌رك اماسیه حوالیسنده اولان تورکمن بکلریله اتفاق وسلطان التونباشی اجلاس ایتمکه عهدومیثاق ایتدیلر. پروانه بك زاده «امیر علم الدین سلیمان بك» اولانجه قوتیله بو میثاقی ترویج ایدییوردی.

چونکه سلطان التون باش، امیر معین الدین سلیمان پروانه بکك کریمه زاده‌سی ایدی . پروانه بك زاده « علم الدین سلیمان بك » ده سینوب امیری ایدی. قسطمونی امیری جاندار اوغلو (حسام الدین سلیمان پاشا) اکسزین سینوبه هجوم ایدوب سلیمان بکی اماسیه‌یه قاچیرمش ، یعقوبشاهه صیغیندیرمشدی

سلیمان بك، سینوبی قورتارماق ایچون یعقوبشاهدن استمداد ایتدیکی حالده یعقوبشاه برطاقم مواعیدایله امدادینی تعویق ایده‌رك سلیمان بکی قیزدیرمشدی. حاجی یعقوبشاه، اماسیه‌دن تباعدایدر ایتمزارتنا بکه مراجعت ومقتضای قرابت «سلطان التونباش»ك طرفدارلرینه مظاهرت ایتمشدی.

کورت بکی التزام ایدن اماسیه بکلری ایچنده سنقور اوغللری الحاج کمال‌الدین اسماعیل وشجاع‌الدین سلیمان بکلرله ممتاز بکلردن کل بك بك اوغلو «عزالدین محمدبك» واردی. ایشته بونلرك یاردیمیله کورت و طاوشان بکلر، سلطان التون باشی چفتاکندن قالدیروب عزت واکرام ایله اماسیه‌یه کتیردیلر. تخته اجلاس ایده‌رك اولمش سلطنت سلجوقیه‌یی دیریلتمکه چالیشدیلر.

(سلطان تاج‌الدین آلتونباش)

انادولوده حکومت ایدن سلجوق «سلجوکلو» خاندانك صوك پادشاهی اولان سلطان مسعود بن عزالدین کیکاوسك شهزاده‌سیدر. والده‌سی توقادده احمدپاشا جامعی وسنبل باباتکیه‌سی قپولرینك اوزرنده محکوك اولان کتابه‌لر [١]دن مستبان اولدیغی اوزره مشهور معین‌الدین سلیمان پروانه بکك کریمه‌سیدر. [٢]

سلطان التونباش، اماسیه‌ده « ٧٣٩ »سنه‌سی اواخرنده ایکنجی دفعه سریر سلجوقی‌یه اوطوردی. رسماً پادشاه سلجوقی اولارق امیر « جلال‌الدین طاشان بك » اتابکی، امیر « بهاءالدین کورت بك» بکلربکی، پروانه‌بك زاده « علاءالدین سلیمان‌بك» وزیری، تومو شلو زاده « جلال‌الدین عبداه چلبی » ده مستوفی اولدی.

بوسنه کبار فضلادن اماسیه‌ده صدرالعلما اولان مفتی رکن‌الدین احمد بن محمدالسینوبی ایله اماسیه خانقاهی شیخی ومدرسی ایکن سیواس

[١] بوکتابه‌لر اسماعیل حقی بکك (کتابه‌لر) آدلی اثرنده یازیلیدر.
[٢] آدینك (ایلدی خوندخاتون) اولدیغی قیوددن استدلال ایدلمکده‌در.

قاضیسی اولان مولانا « جمال‌الدین ابراهیم‌الاقسرایی » وفات ایتدیلر. کبار علمادن مولانا « شرف‌الدین محمدالهروی » اماسیه‌ده صدرالعلما ومفتیء مملکت اولدی .

لاکن سلطان‌التونباش ، یکرمی ایکی ییلدن بری گاه طاشان بکك، گاه کورت بکك چفتلکلرنده وصوکرا سلطان ابو سعید بهادر خان طرفندن کندیسنه تخصیص وتملیك ایدیلن سیمره چفتلکنده منزویانه یاشامشدی . بیچاره اختیارلامش ، فعالیت دماغیه وبدیه‌سی دورمش، بوتون ایشلرینی طاشان وکورت بکلرك اللرینه ویرمشدی . سلطنتی قوری بر عنواندن عبارت ایدی. کندیسنه « غازی چلبی » و « شاه ملك چلبی » دینیردی .

بناءً علیه : اماسیه ولایتنده نفوذ امارت طاشان وکورت بکلره انتقال ایده‌رك اماسیه ولایتی بو تاریخدن اعتباراً سیواس امیری ارتنا بکك نفوذی آلتنه گیردی ، امیر تیمورطاش اوغلو کوچوك شیخ حسن بکك نفوذندن وحاجی یعقوبشاه الندن چیقدی .

امیر کمال‌الدین اسماعیل سنقوری ، سلطان آلتونباشك سلطنتی امرای اطرافه تبلیغه مأمور ایدیله‌رك تورك بکلرینی مشارالیهك قوتدن عاری اولان قوری عنوانه بیعت ایتدیرمکه چالیشیوردی بونلرك مظاهری ومدبری « ارتنابك » دی. توقاد امیری « اولوبك » ده ارتنا بکك مروج افکاریدی .

سلطان‌التونباش، فرصت الده ایکن کندیسنه مقدما طرف سلطانیدن تخصیص وتملیك ایدیلان اراضی واملاکنی « ٧٤٠ » سنه‌سنده اماسیه‌ده وقف وحاصلات وقفیه‌سنی نسلاً بعدنسل اولاد ذکورینه تخصیص

ایده‌رك كندیسندن صوكرا أولادینی احتیاجدن تخلیصه همت ایتدی مكمل بر وقفیه تنظیم ایتدیردی . وقفیه‌یی تسجیل ایدن اماسیه قاضی‌القضاتی مولانا « عمادالدین عمر » وشاهدلری‌ده یوقاریده‌اسملری بازیلان ذوات ایدی . [٣]

بووقفیه‌نك عنوانده « سیدالملوك والسلاطین الصدرالاعلی‌القدوة المعلی اعزالدولةوالدین » اوصافیله « تاج‌الدین آلتونباش بن السلطان مسعود بن كیكاوس السلجوقی » توصیف ، بعده وقف ایتدیكی سیمره چفتلكی‌مشتملاتی‌اولان قرا ، مزارع ، اراضی‌ذكر وتعدادایدیلمشدر.

شو اوصاف عالیه ، كمال صراحتله افاده ایدیبورکه « تاج‌الدین آلتونباش » اماسیه‌ده « ٧٤٠ » سنه‌سنده رسماً‌سلطان‌ایدی. مشارالیه اكر سلطان اولماسایدی ، یالكیز (سلالةالملوك و السلاطین) دینیردی [سیدالملوك والسلاطین ،الصدرالاعلی، القدوةالمعلی] دینه‌مزدی. بو صفتلر آكلاتیورکه سلطان التونباش ، سریراعلاده‌جالس بر متبوع معلی ایدی

فقط: مشارالیهك‌سلطنتی، ارتنابكك برخدعهٔ سیاسیه‌سندن‌عبارتدی ارتنابك ، بو خدعه سایه‌سنده آماسیه ولایتندن شیخ حسن وخاجی یعقوب شاهك نفوذینی قالدیردی . توقاد ، قیصریه و صامسون امیر لرینی كندیسنه ربط ایده‌رك موقعنی تحكیم ایتدی . مصر حكمدارینه قارشی تعهد ایلدیكی خطبه وسكه مسئله‌سنی‌بیله اونوتدی .

بوندن دولایی مصر حكمداری « ملك ناصر محمد » بن قلاون، ارتنا بكدن دلكیر اولدی . ویردیكی امر اوزرینه ارتنا بكك زیر

---

[٣] مشارالیهك بوعربی وقفیه‌سی طرفمدن تورك تاریخ انجمنی‌مجموعه‌سنده ترجمه ونشروشاهدلری ومندرجاتی حقنده بعض ملاحظات سرد ایدیلمشدر .

اداره‌سندن اولان « طرنده ، درنده » شهرینی دولقادر اوغلو قراجا بکه اشغال ایتدیردی .

مقریزی (کتاب‌السلوك) نه‌دییورکه: « ٧٤٠ سنه‌سنده درنده قلعه‌سـنك محافظی ارتنا طرفندن خادم مرجان ایدی . مُرجان ، بر مصـلحت مهمه ایچون ارتنانك نزدینه کیتمشـدی . بونی خبر آلان ابلسـتین امیری « زین‌الدین قراجا » بن دلغـادر تورکمان بکلرندن کرکرلی اوغلو علی ، کندلك « کوندوك » اوغلو ابراهیم ، بوکاداش اوغلو خلیل بکاری قرق نفر بهادرله درنده اوزرینه کوندردی .

« بو بکلر ، درنده قلعه‌سی ایچندن بر آدمی ألده ایتدیلر. بو آدم، قرق نفری وبکاری قلعـه بدننDن ایپلرله چکوب ایچری‌یه آلدی . بونلر ارتنانك آدملرینی قتل ایدوب قلعه‌یی مصر سلطانی نامنه ضبط ایده‌رك دلغادر اوغلی قراجایه تسلیم ایتدیلر »

ملك ناصر محمد بن قلاون ، بونکله قناعت ایتمدی حلب والیسنه ویردیکی امر اوزرینه سـیواس حوالیسـنی غارت ویغما ایتدیردی. ارتنا بکك مکرر مراجعتلرینه جواباً خطبه وسـکه مسئله‌سی اخطار ایدیله‌رك ارتنا بك حکومت مصریه طرفندن تضییق ایدیلمکده ایدی .

دیکر طرفدن امیرتیمورطاش اوغلو شیخ حسن بکله یعقوبشاه ، اماسیه ولایتنده نفوذلرینك ضیاعندن دولایی پك متأثر اولمشلردی . فقط عراق امیری بویوك‌شیخ حسن بکله پك‌مشغول‌اولدقلری‌مناسبتله ارزنجان وقراحصارشرقی بکارینی وخاصةً اماسیه‌نك یانی باشنده‌اولان نیکسار امیری «تاج‌الدین‌طوغانشاه»ی تحریك ایده‌رك بر طرفدن ارتنابکی، دیکر طرفدن اماسـیه بکاربکیسی کورت بکی تهدید ایدییورلردی .

بونكله برابر سلطان آلتونباشك امراسی اراسنه كيرن نفاق و حسد بلاسيله اماسية بكلری‌ده بربرينه كيرمشلردی. خلفت غازی و كل بك اوغللری كورت وطاشان بكلرك نفوذنی بردورلو هضم ایده‌میورلر، جرأتكارانه حركتلرينی چكه‌میورلردی. سلطان آلتونباش ، بونلری حسن اداره ايده‌جك عقل وتدبيره مالك دكلدی .

بو اثناده بويوك وكوچوك شيخ حسن بكلر ، بويوك برعربده‌يه كيرمشلردی . جهان تيمورخان ايله بويوك شيخ حسن، سليمان خان ايله كوچوك شيخ حسن اوزرينه يورومشـدی . جامع الدولده تفصيـل ايديلديكی اوزره كوچوك حسن بك، « ٧٤٠ » ذی الحجه‌سی آخرنده غلبه ايتدی . نفوذ وشهرتی فوق العاده آرتدی .

ارتنا بك ، حكومت مصريه‌نك كوندرديكی غارتكران ايله ، اماسـيه بكلری‌ده بربريله مشغول اولدقلری اثناده نيكسـار اميری « طوغانشاه » امير تيمورطاش اوغلو شيـخ حسـن بكدن آلديغی و كنديسنك تدارك ايتديكی برقوۀ مهمه ايله نيكساردن قالقوب اماسيه اوزرينه يورودی. طاش اووا حربنده كورت وطاشان بكلری مغلوب ايده‌رك غالبانه آماسيه‌يه « ٧٤١ » سنه‌سی اوائلنده كيردی . اماسـيه ولايتنی اشغال ايتدی .

(تاج الدين طوغانشاه)

اماسيه‌نك جهت شرقيه‌سنده كائن طاش آباد « آربعه » قضاسنك اسـكی مركزی « صونسا » جوارنده زاويه و تربه‌سی و « ٦٥٥ » تاريخلی وقفيه‌سی اولان الشـيخ نورالدين الب ارسلان بن صارم الدين

محمد بن ابی بکر الکماخی الرفاعی زاده علاءالدین ساوجی بکك اوغلودر .

عزیز بن اردشیر الاسترابادینك سیواس تاریخی اولان «بزم‌ورزم» آدلی اثرنده « نیکسارده امارت ایدن اولاد تاج‌الدین » دیدیکی ، بو تاج‌الدین طوغانشاهك اولادیدر . نیکسارده طرفمدن بولونوب طوپراق آلتندن چیقاریلان مزار طاشنده « تاج‌الدین طغنشاه الب‌بن ساوجی » دیه اوقونمقده‌در . حفیدی امیر بهاءالدین بکك ال یازیسیله جدی « تاج‌الدین طوغانشاه » دیه یازیلمش اولدیغی بر کتابك صوکنده کورولدی .

شهاب‌الدین احمدنویری ، ایاصوفیه کتبخانه‌سنده اولان «مسالك الابصار » آدلی اثرنده دیورکه : « طغانجق‌بك ، نیکسار امیری اولوب حدود امارتی شمالاً قسطمونی امیری سلیمان پاشانك حدود امارتنه قدر امتداد ایدردی . بلاد رومده نفوذ و شهرتی واردی . خاطری صاییلیر امرادن ایدی .»

طوغانشاه ، اماسیه ولایتنی استیلا ایده‌رك امیر تیمورطاش اوغلو شیخ حسن بکك نفوذینی اعاده ، کورت وطاشان بکلری و غازی چلبی طرافدارلرینی فرار واختفایه مجبور ایتدی. غازی‌چلبی‌یی کلدیکی سیمزه چفتلکنه کوندردی. کندیسی‌ده‌اماسیه تختکاهنده‌اوطوردی.

سیواس امیری ارتنا بك، بو حاله قارشی احتیاط وبصیرتله حرکت ایده‌رك بر مدت اغماض‌عین ایتمکه مجبور اولدی . اماسیه‌دن کندیسنه التجا ایدنلری تلطیف و حمایه ایده‌رك بونلردن کورت بکه قیصریه

امارتی ویردی. کندیسنه معارض اولان صمغار وتاج قیزیل اوغللرینی دفع ایتدی .

چونکه کورت بکك دوستی اولان بابا زاده قوتلو بکك بویوك مخدومی « علاءالدین علیشاه » ارتنا بکك نزدنده پك مقبل و مقبول ایدی . کورت بك ده ابوسعید بهادرخان امراسندن شجیع، مدبر، ذی نفوذ بر تورکمندی. قیصریه ده « کورتلر محله سی » بونك و اولادینك اقامت ایتدیکی یرلردی .

ارتنا بك ، طوغانشاهدن و بونك افندیسی ومتبوعی اولان تیمور طاش اوغلو شیخ حسن بکدن قورقاجق بر موقع ده دکلدی . ارتنا بکی الك زیاده دوشوندورن مصر حکمداری « ملك ناصر محمد » بن قلاونه قارشی تعهد ایلدیکی خطبه وسکه مسئله سیدی . محمد بن قلاون بای حال کندی نامنه خطبه اوقوتماسنی وسکه کسدیرمه سنی شدتله طلب ، بو طلبنی ده قوهٔ عسکریه ایله تأیید ایدییوردی .

ارتنا بك ، مصر حکمداری نامنه خطبه اوقوتسه ، سکه کسدیرسه سائر بکلرك و خلقك نظرنده نفوذ و حیثیتی خللدار اولویوردی . آچیقدن ردایتسه حلب والیسیله دولقادر اوغلو قراجا بکك تجاوزاتندن اورکویوردی . نظرنده قراجابکك اهمیتی یوقدی . لاکن بونی حمایه ایدن حلب والیسندن قورقویوردی .

بوندن دولایی « ارتنا بك » طوغانشاهك جرأتکارانه حرکتنه موقتاً سس چیقارمادی . چونکه توقادامیری اولو بکك ده کندیسنه قارشی وضعیتی شایان دقتدی . بونکله برابر برطرفدن اماسیه بکلرندن خلفت غازی، کل بك، سونقور اوغللرینی و طرفدارلرینی طوغانشاه

علیهنه تحریك ، دیگر طرفدن صامسون امیری تولی بکی اماسیه‌نك تخلیصنه تشویق والندن کلدیکی قدر یاردیملر ایدییوردی.

ارتنا بکك بوترتیباتنه طالعی‌ده یاردیم ایتدی . ٧٤١ سنه‌سی ذی‌الحجه‌سنك اون طقوزنده الکزیاده قورقدیغی مصر حکمداری ملك « محمد بن قلاون » وفات ایدوب یرینه بویوك مخدومی ملك منصور « سیف‌الدین ابوبکر » مصر حکمداری اولدی . بویوزدن مصر بکلرینك آرالرینه‌ده فتنه‌لر کیردی . ارتنابك، بوندن استفاده ایده‌رك اعلان استقلال ایدی‌ویردی .

ارتنا بکك استقلالی اوزرینه تدارکاتنی اکمال ایدن « تولی بك » صامسون طرفندن حرکت ایتدی . اماسیه بکلرینك ایچردن یاردیملریله طوغانشاهی نیکساره قاچیردی . اماسیه‌یی «٧٤٢» سنه‌سی اوائلنده حرباً آلدی . اماسیه ولایتی ، بوتون ملحقاتیله دوغرودن ارتنابکك نفوذی آلتنه کیردی . ارتنا بکك ممالکندن اولدی . طوغانشاه‌ده بو وقعه‌دن صوکرا نیکسارده وفات ایتدی .

محرر فقیر ، نیکسار قاضیسی ایکن طوغانشاهك قبرینی چوق آرادم. نیکسارك جنوب طرفنده دانشمند غازی تربه‌سنه کیدن یول اوزرنده یکدیگرینه معارض ، یان‌یانه بولونان ایکی تربه‌یی تدقیق ایدوب جبهه‌سی شماله ناظر اولان تربه‌نك ایچنی تطهیر ایتدیردم . طوپراقلرینی قازدیردم طوپراغك آلتندن چیقاردیغم بر مزار طاشنك شمال جبهه‌سنده شوکتابه‌یی کمال مشکلات ایله‌اوقویابیلدم «هذاقبرالامیرالاسفهسالارالاجل الکبیرالملك المظفرالمجاهد المرابط... اج‌الدین طغنشاه الب بن ساوجی.. رحمةالله ـ ... ع وار بعین وسبعمائه »

بو کتابه ، طوپراغك التنده اوزون برمدت قالمش اولدیغندن یازی اولدیغی بیلیرسز بر حالده بولوندی . کره‌مید پارچالری سوروله‌رك یازی اولدیغی آکلاشیلدی . اج کلمه‌سی تاج ، یاخود سراج اولا بیلیر . اوقویامدیغم یرلری نقطه‌لادم ، برنجیسی « انتقل الی » اولمالیدر . ایکنجیسی سبع ، تسع اوقونا بیلیر . فقط « سبع » اولماسی پك محتملدر [١] بوقبرك یانده‌کی جبهه‌سی غربه ناظر اولان تربه‌ده برادری « نورالدین الب ارسلان » ك اولدیغی آکلاشیلدی .

سلطان رشیدالدین ارتنا خان [٢] جامع الدولك « آل ارتنا » فصلنده وسائرمواقعنده منجم باشی احمدافندینك ضبطی اوزره قیصریه بکی اولان « جعفر بك » [٣] بن ارتنابکك مخدومیدر . [٤] قیصریه‌ده دوغمش ، سلطان ابوسعید بهادر خانه انتساب ایده‌رك سلك امرایه کیرمش ، همشیره‌سنی سیواس والیسی « امیر تیمور طاش » بن امیر چوبان

[١] بو حوالی‌ده کائن کتابه‌لری جمع ایدن معارف مفتشلرندن اسماعیل حقی بك برادریمز بکاره کتدیکی حالده مع الاسف نه بو تربه‌لری ، نه ده بوکتابه‌لری کوره‌مه‌مشدر

[٢] اخسخه مفتیسی محمد آواری افندی ، بشیر آغا کتبخانه‌سنده موجود اولان « راموز الاعیان » آدلی اثرکبیرنده بویله یازمش ، ارتنابی همزه‌نك وتانك فتحی ، رانك سکونیله حرکه‌له‌مشدر .

[٣] احمد ابن حجر ، ولی الدین کتبخانه‌سنده موجود اولان « الدرر الکامنه فی اعیان المائة الثامنه » آدلی اثرنده ارتنابك زاده کنج حسن بکك ترجمه‌سنده « حسن بن ارتنا بن حسن » یازیور . ارتنابکك پدری « حسن » اولدیغنی تصریح ایدییورسه‌ده جامع الدولك ضبطی هرحالده دوغرو اولمالیدر . حسن بك ، ارتنا بکك قاین پدیدر .

[٤] جعفر بك ، امیر نورالدینك قاین پدری ومشهور قرامان بك بن نورالدین بکك والده‌سنك جدی اولدیغنی‌ده یازییورسه بوروایته تاریخ مساعد کلمز .

تزوج ایلدیکندن قیصریه امیری اولمش، ابوسعید بهادر خانك توجه واعتمادینی قازانوب تیمورطاشك مصره فرارندن صوکرا سیواس والیسی اولاراق تعیین ایتمشدر .

محمد اواری افندی، راموزالاعیانـنده دیورکه: «امیر تیمورطاشدن صوکرا سیواس و ملحقاتنی تیمور طاشك قاین برادری اولان سلطان رشیدالدین ارتناخان اخذ و تملك ایتدی»

محمدبن علی العجمی «مجمع الانساب»نده دیورکه: «امیرارتنه، سلطان ابوسعیدك فرمانیله روم ایالتنه برمدت حاکم اولدی. سلطانك وفاتندن صوکرا او مملکتی عدالتله کوزل اداره ایتدی . خلق اکا عدالتندن دولایی (کوسه پیغمبر) لقبنی ویردی . »

محمود عینی ده ولی الدین افندی کتبخانه سنده اولان (عقدالجمان)[١] ادلی اثرنده «٧٥٣» سنه سی وقایعنده دیورکه: «روم سلطانی نوین ارطنه، ابتدا سلطان ابوسعید طرفندن روم نائبی «والیسی» اولدی . سلطانك وفاتندن صوکرا مصر حکمداری ملك ناصر محمد» بن قلاونه عرض

[١] ارطنه ، عین اثرك یوقاریلرنده « ارطنا ، ارتنه » و اعیان العصر، کتاب السلوك، الدررالکامنه ده «ارتناه یازیلمشدر. حتی مقریزی کتاب السلوکنك برقاچ یرنده «ارتنا»یی همزه وتانك فتحی ، رانك سکونیله حرکه لهمش وارداناه شکل و وزننده تحریر وضبط ایدیلمشدر . معاصرلریمزدن بعضیلری « ارطانا » شکلنده یازوب «ارکك طانا» معناسنه اولدیغنی ادعا ایتمکده درلر .

حال بوکه «ارتنا» ارکنه وزننده « ارتنه»در. بوکا کلنبه وزننده «ارتنا » ارەتنه وکردنی وزننده «ارتنی، اردنی» دینیر . ارتنی ، دیوان لغات الترنده قیمتدار اینجی معناسنه اولدیغی مصرحدر . دیکرلری ده عین معناده مستعملدر . دیلمزده «دانا ، طانا» اینکك یاوریسی دیمکدر. ارککنه «طوسون»، دیشیسنه «دووکه» دینیر طوسونه «ارطانا » دیمز.

بیعت ایدوب طرفندن نائب الروم اولدی . کندیسنه برخلعت سلطانیه ویریلدی. مکاتیب سلطانیه‌ده «نائب السلطنة الشریفة بالبلاد الرومیه» عنوانی یازیلیردی . (٢٢)

(زین‌الدین تولی بك)

اماسیه امراسندن خلفت غازی برادری امیربدرالدین ابراهیم بك بن تولی بك بن ترکانشاه بن کودوز بکك مخدومی «هابل بك» اولادندن امیرشیخ عزالدین حسن بکك اوغلودر . همشیره‌سی «سولی پاشا خاتون» ارتنا بکك زوجه‌سیدر کندیسنه «هابل اوغلو» دینمشدر. خلفت غازی اولادینك عمزاده‌لرندندر .

ملت کتبخانه‌سنده موجود اولوب بوکتبخانه‌یی احیا ایدن مرحوم علی امیری بکك النده کوردیکم خلاصهٔ وقایع تاریخیه‌یی حاوی بررسالهٔ مهمه‌ده «فتح اماسیه دردست ولدهبل سنه ٧٤٢» یازیلیدر . شو خلاصهٔ تاریخیه کوستریبور که اماسیه هابل اوغلو یدنده «٧٤٢» سنه‌سنده فتح وتخلیص ایدیلمشدر .

٧٤٢ سنه‌سنده هابل اوغلنك «زین‌الدین تولی» اولدیغنی حفیدی امیرکمال‌الدین کامل بن تاج‌الدین ابراهیم اخی طایی بن امیرکبیر زین‌الدین تولی بکك «٧٩١» تاریخلی وقفیه‌سی کوسترمکده‌در. کامل بکك برادری «امیر جلال‌الدین هابل بك» ٧٩٨ سنه‌سنده اماسیه رجالندن ایدی . توقاتده «اخی طایی زاویه‌سی» وقفی واماسیه‌ده «هابل زاده سلاله‌سی» مشهوردر .

امیر تیمورطاش اوغلو شیخ حسن بك، اماسیه ولایتنك ضیاعنه پك زیاده تأسف ایتمش ، ارتنا بکله حرب ایتمکه قرار ویرمشدی . انجاق بویوك رقیبی ودوشمنی اولان عراق والیسی شیخ حسنی کبیرك وجهان تیمور خانك تجاوزاتندن امین دکلدی .

نهایت «جامع الدول»ده تفصیل ایدیلدیکی اوزره برادری ملك اشرف خانی جهان تیمور خان اوزرینه وصوکرا ترتیب ایتدیکی بویوك براوردوی ده سرعسکری «حاجی یعقوبشاه» ایله سلیمان خانه رفیق ایدەرك ارتناخان اوزرینه کوندردی . ارتناخانده بوتون قوتیله قارشیلادی .

انجاق حاجی یعقوبشاه ، اماسیەلی بر وطنپروردی کندی وطننی موغول نفوذندن قورتارماق ایچون ییللرجه مجاهدەلر ایتمشدی. کوچوك شیخ حسن بکك ارتناخانه غلبەسی ، انادولوده موغول وتاتاراشراسنك تکرارظلم وستملرینی، نفوذ جبارانەلرینی دیریلتەبیلیردی. پك محتملدرکه حاجی یعقوبشاه، بونلری دوشوندی ارتناخان اوردوسی ارکانندن اولان اماسیه بکلری طرفندن جلب واستماله ایدیلدی .

خلاصه جامع الدولك ضبطی اوزره حاجی یعقوبشاه وسلیمان خان ایلەارتناخان اوردولری سیواس ایله ا زنجان آراسنده کائن « اکری بوك» دینیلن اوواده بربرینه مقابل موقعلر آلدیلر . قانلی بر محاربەیه کیردیلر .

ارتناخان وتورك بکلری ، «٧٤٤» سنەسی جمادی الاخرینك اون دوردنجی پنجشنبه کوننده سلیمان خانی وموغول سورولرینی تپەلەدیلر. قطعی برغلبۀ کامله الده ایدەرك موغول نفوذینی انادولودن سیلوب سوپوردیلر . شیخ حسن بکه قارشی پك مشکل برموقعده قالدی .

ایاصوفیه کتبخانه‌سه «۱۰۰۶» نومروده بولونان بر رساله‌ده شویله محرردر: « منهزم شدت سلیمان خان از آرتنا (۲) در اکر بوك «۳» روز خمیس چهاردهم ماه جمادالاخر سنة اربع واربعین وسبعمائه درفصل خریف» عقدالجمان ، اعیان العصر ، کتاب السلوك‌ده عین تاریخ ایله مضبوطدر .

کوزلویورکه بوتون تورکلر وعرب مورخلری ارتناخانك غلبه‌سی دقتله قید ایده‌رك بوغلبه‌نك تورکلر و انادولو ایچون پك مهم اولدیغنی آکلاتمش اولویورلر چونکه چوبان اوغللرینك غلبه‌سی ، انادولو تورکلری ایچون فلاکت اولاجقدی. حاجی یعقوبشاه بوفلاکتك مسببی اولاراق تلعین ایدیله‌جکدی .

منجم باشی «جامع الدول» نده دیبورکه « امیر تیمور طاش اوغلو شیخ حسن صغیر ، اوردوسنك بوزولدیغنه پك زیاده جانی صیقیلدی، دوشمنه قارشی مساهله ومماشات ایتدیکنه قناعت کتیردیکی حاجی یعقوبشاهی (۷٤٤) سنه‌سنده محاربه‌دن عودتنده اعدام ایتدیردی . حاجی یعقوبشاهك تعلقاتندن (۳) اولان زوجه‌سی (عزت ملك خاتون)ده شیخ حسن صغیری سرخوش بر حالده یاتارکن سنهٔ مزبوره رجبنك یکرمی یدنجی صالی کیجه‌سی جاریه‌لرینه بوغدوردی . »

---

[۲] ارتنا، بورساله‌ده همزه وتانك فتحی ورانك سکونیله حرکه‌له‌نمشدر .
[۳] اکر بوك — اکریبوك ، اکری بوك دیمکدر . کتاب السلوکده و اعیان العصرده «اکسبوك» شکلنده یازیلمش ، صوکرا (اکریبوك) دییه تصحیح ایدلمشدر .
[۳] عزت ملك خاتون، حاجی یعقوبشاهك کریمه‌سی اولدیغی ظن اولونور.

ارتنا بك بو غلبهٔ کامله اوزرینه بویوك برنفوذ و حیثیت قازاندی. کندیسنه سلطان رشیدالدین ارتنا خان » دیدیردی. اماسیه‌لی قوتلو بك زاده خواجه علاءالدین علی‌شاه »ی وزیر ، احمد یکانه نامیله معروف اولان مولانا « شمس‌الدین احمد » بن یوسف بن احمد المهاجری « ٤ » یی قاضیعسکر « ٥ » نصب ایتدی.

اکری بوك محاربه‌سنده فدای‌جان ایدن قیصریه امیری « کورت بك » یرینه مخدومی «نورالدین قوتلو شاه» کچدی. چونکه بو محاربه‌ده الك بویوك یارارلقلر ، فداکارلقلر کوسترمشدی. اماسیه والیسی تولی بك ده قوتلو شاهدن زیاده چالیشمش ، ظفرك عواملندن اولمشدی.

سلطان ارتناخانك نفوذ و شوکتنی آرتیران عواملدن بیری‌ده کوچوك شیخ حسنك مخنوقاً وفاتیله چوبان اوغللرینك آراسنه کیرن رقابت ونفاق ایدی. سلطان ارتنا ، بو رقابتی تزیید ایتمك ایچون کوچوك شیخ حسن بکك قراحصار شرقی قلعه‌سنه حبس ایتدیردیکی عموجه‌لری سیورغان ویاغی باستی بکلری بیرامشاهه اطلاق ایتدیردی. منجم باشی احمد افندی (جامع الدول نده) دییورکه : « کوچوك شیخ حسنك وفاتنده سلطان سلیمان خان ، اوردونك باشنه کچدی . آذربایجان حکمداری اولوب قراباغ ده اوطورمشدی . امیر چوبان

[٤] بوذاتك خراسان مهاجرلرندن اولدیغی اولادی طرفندن قیداید یلمشدر. مشهور لغت صاحبی مولانا « لطفاه ابن بی یوسف الحلیمی » بونك نسلندندر.

[٥] سیواسده وقفی اولان امیراخی احمدك « ٧٣٣ » تاریخلی وقفیه‌سی بالاسنده « احمدبن یوسف بن احمدالمهاجری القاضی بممالك الروم وعـا کرها » امضاسی بوذاتکدر. بونی « ٧٤٥ » سنه‌سنده امضا ایتدیکی محرردر .

اوغللری سیورغان و یاغی باستی بکلر قراحصار شرقی مجسندن قورتولدقلری آنده تبریزه کیتدیلر . شیخ حسنك برادری ملك اشرف خان ایله برلشدیلر . سلیمان خان اوزرینه قراباغه دوغرو یورودیلر .

« سلیمان خانك معیتی ، بونلرك کلمەسندن خبردار اولدقلری انده سلیمان خانك یانندن داغیلدیلر . یالکیز قالان سلیمان خان دیاربکره کیتدی. چوبان اوغللری شیخ حسنك بیراقدیغی بلادە استیلا ایتدیلر. صوکرا ملك اشرف خان ایله عموجەلرینك آرالری بوزولدی. قانلی محاربەلردن صوکرا ملك اشرف خان عموجەلرینه غلبه ایتدی. انلری کسوب تبریزدە اعلان استقلال ایلدی. بوکا (اشك اشرف)دینیردی.

سلطان ارتناخان، چوبانیلر اراسنه بوفتنەیی قویدقدن صوکر کمال حضور وامنیتله انادولودە استقلالنه انکل کوردیکی امرایی جبراً کندیسنه انقیاد ایتدیردی. نفوذی قراحصار شرقی، جانیك،ارزنجان ولایتلرینەدەجاری اولدی. توقاد امیری مهذب‌الدین اولوبکی قالدیردی توقادی اماسیه امیری زین‌الدین تولی بکك عهدەسنه ویردی .

زین‌الدین تولی بك ، نفوذ واقتدار عسکری اعتباریله انشتەسی سلطان ارتناخان درجەسندە برامیر معظم‌دی کندیسی اماسیەدەاقامت ایدوب توقادە کندی طرفندن مخدومی تاج‌الدین ابراهیم بکی امیرنصب وارسال ایتمشدی. کندیسنه(تولی سلطان)و(تولی خان)دینیردی. بونکله برابر سلطان ارتناخانه انقیاد ایدردی .

ارتناخان، بویله برصاحب نفوذی کندیسنەداها زیادە ربطایدەرك انقیادینی تأیید ایچون تولی بکك کریمەسنی کندی مخدومی ناصرالدین محمذ بکه آلمشدی محمد بك ، ذاتاً تولی بکك همشیره زادەسی ایدی

ارتناخان ، بو مصاهرتله هم كنديسنك خلفت اولماسنى تأمين ايتمش اولدى (١) بوندن دولايى تاج‌الدين ابراهيم بكه اخى‌طايى ديتمشدى .

(الحاج نورالدين قوتلو شاه)

سلطان التونباشك‌دامادى امير «بهاءالدين كورت» بكك‌اوغلودر. تولى بكك وفاتندن صوكرا قيصريه امارتندن اماسيه‌يه كاوب امير اولمشدى . بوكا منجم باشى افندى جامع الدولنده (الحاج قوتلو شاه بن كرت) و «قوتلو شاه‌الكردى» ديور، نسلاً كورد، ياخودموغول اولديغنى يازيور .

قوتلو شاهك معاصرى اولان مورخ فاضل صلاح‌الدين الصفدى «اعيان العصر» آدلى اثرنده بونى موغول امراسنده «نورالدين قتلو شاه الوشاقى»ديه ضبطايديور . بوشاقلو عشيرتندن برتورك اولديغنى كوستريور . چونكه «وشاق» ديلمزده «بوشاق» ديمكدر . [٢]

حاجى قوتلو شاه، هانكى تاريخده اماسيه اميرى اولديغنى آكلاشيلامادى . چونكه تولى سلطانك تاريخ وفاتى معلوم اولەمدى «٢»

(١) تولى‌بكك ديكر كريمه‌سى‌ده خلفى قوتلو شاه ، كندى مخدومى‌شهاب الدين احمد شاهه آلمشدر . بوندن حفيدى مشهور (تولى‌بك) در .

[٢] بوشاق ـ ديوان‌لغات الترك‌ده ضجور . مضطرب، غمناك، دردلى، تيتيز ، كوكلى دار، صبر واعتدالى قيت ديمكدر .

[٢] تولى بكك مزارى ، اماسيه ده طورومطاطاى تربه‌سنك‌شرق طرفنده برباغچه ايچنده سياه مرمرلى قبرلردن برى اولماليدر . فقطباش واياق طاشلرى ضايع اولمشدر .

انجاق قوتلو شاهك اماسیه ده میدان کوپری باشنده اخی سابق الدین محله سنك اوکنده ایرماغه ناظر برموقعده کوشه باشنده بنا ایلدیکی جامع شریف ، امیرمشارالیهك اماسیه ده امارتنی وتاریخنی کوسترمکده در .

قیود عتیقه واماسیه سجلاتنده «مسجد شریف مصلح الدین قوتلو» وبعضاً «جامع شریف الحاج نورالدین قتلوشاه» دیه مختلف صورتلرله کورولمکده در بوکون ویران برحالده اثبات وجود ایدن بوجامع شریفك «٧٤٨» سنه سندن اعتباراً وارلغی مثبتدر.

بوندن بردرجه اکلاشیلیرکه «حاجی قوتلوشاه» هرحالده «٧٤٧» سنه سنده اماسیه امیری اولمشدر . حاجی قوتلو شاهك اماسیه ده اعتماد ایتدیکی ایکی سیماك مشهور ایدی: بری تغمور بك زاده امیر «سابق الدین ابوبکر»، دیکری صدرالعلما مولانا «سعدالدین محمد» بن اسماعیل الرومیکی . بونلره «اخی سابق الدین] و [اخی سعدالدین] دینیردی

امیر سابق الدین ابوبکر بك ، اماسیه ده ایچ قلعه نك میدانه ناظر اولان قپوسی خارجنده حاجی قوتلو شاه جامع شریفنك جوارنده ، مولانا سعدالدین محمدرومیکی ده قلعه قپوسنك ایچ طرفنده اقامت ایدرلردی. بونلرك اوطوردقلری یرلره بوکون اخی سابق الدین محله سی، اخی سعدالدین محله سی دینلمکده در . سابق الدین ابوبکرك برادری امیر «صارم الدین ابراهیم بك» حاجی قوتلو شاهك اصدقاسندن ایدی .

حاجی قوتلو شاهك زماننده اماسیه قاضی القضاتی مولانا « نورالدین عثمان» بن یعقوب الزیاری، دفترداری بابازاده لردن خواجه «فخرالدین محمد» بن عبداه الجوهری» ایدی. خواجه فخرالدین محمدچلبی، ارتناخانك

وزیری اولان قوتلوبك زاده خواجه «علاءالدین علی شاه» ڭ عمزاده سیدی . سابق اماسیه قاضی القضاتی « عمادالدین عمر » بن الخلاطی ده ارتناخانك قاضیعسکری اولمشدی .

حاجی قوتلو شاهك برادری « شرف الدین طوغانشاه » تورحال بکی ایدی. بابوقشاه اوغلو «عمادالدین اسن بك» حاجی قوتلو شاهك معتمدلرندندی. بواثناده مولانافخرالدین الیاس بن جمال الدین اقسرائی، مصلح الدین موسی بن محمود سیواسی، بهاءالدین محمد بن حسن کبروی شرف الدین محمد بن وجیه الدین عمر ارزنجانی بویوك مدرسلرندندی.

حاجی قوتلو شاه، نسلاً تورك ایدی . پدری موغول سلطنتنده احراز امارت ایتمش اولان «کورت» ایدی «۳» غایت مدبر ، شجیع ، تورکلکی کندیسنه شرف بیلمش برقهرماندی. سلطان ارتنانك کوزده سی، اماسیه لیلرك مدار افتخاری ایدی . وزیر اماسیه لی خواجه «علی شاه» ایله قاضیعسکر اماسیه لی «عمادالدین عمر» ك اعتمادلرینی قازانمشدی .

حاجی قوتلوشاهك زماننده قسطمونی امیری «ابراهیم بك» «۷٤۸» ده وفاتیله یرینی سلیمان پاشازاده «عادل بك» طوتدی. آنقره بکی دولتشاه اوغلو «ملك ناصرالدین بختیار» بکدی .قونیه حکمداری قرامان اوغلو «ملك بدرالدین محمود »بن امیر شمس الدین محمد بکك وفاتیله اوغللری یخشی خان ، فخرالدین قرامان ، شمس الدین محمد صیراسیله امیر اولدقدن صوکرا «خیرالدین خلیل بك» بن محمود ایدی . لارنده شهرنده اقامت ایدردی .

---

[۳] منجم باشی احمد افندی . غالبا « کورت » کلمه سندن مشارالیهك «کورد» اولدیغنی ظن ایتمش اولمالیدر .

البستان امیری دولقادر اوغلو مشهور «زین‌الدین قراجابك» بن علی بکدی. بوزوق تورکمنلری بونی طانیردی. البستانده‌اقامت، مصر حکمدارینه اطاعت‌ایدردی. دیوریکی بکی شهری «چغری»اوغلو محمدبك بعضاً ارتناخانه، بعضاً ده قراجابکه متمایل بر صورتده بکلك ایلردی. مخدومی «ابراهیم‌بك»دی.

انجاق ارتنا اولادیله‌قرامان اوغللری آراسنده مصاهرت اولدیغندن یکدیکرینه قارشی خاطرنوازانه مناسباته دوام‌ایدرلردی. قرامان اوغلو «خلیل بك»بن‌محمودك وفاتیله تقریباً «٧٥١» سنه‌سنده بویوك مخدومی «شجاع‌الدین‌سلیمان‌بك» قونیه بلادینه‌حکمداراولدی. کندیسی«لارنده» شهرنده اقامت‌ایدوب برادری «داودبك»ی قونیه‌یه والی کوندردی.

ارتناخان، ارزنجانده امارت ایدن «امیر ظهیرالدین طایرتن» بکك کریمه‌سنی، برادری بوراق‌بکه آلمش٧٤٩سنه‌سنده بوراق بکی ارزنجانه امیرتعیین‌ایتمشدی. بوراق‌بك‌ده مدبر، شجیع برذات ایدی. ارتناخان ممالکنك شرق‌حدودینی پك‌کوزل محافظه ایدییوردی.

مصر حکومتی طرفندن حلب والیسی‌مشهور امیرسیف‌الدین بیبغا القاسمی [١] ٧٥٢سنه‌سی رجبنده‌مصر حکمداری «ملك ناصر حسن» بن‌محمدبن‌قلاونك خلعیله برادری «ملك‌صلاح‌الدین صالح»ك مصر تختنه اجلاسندن‌پك‌متأثراولمشدی. بویوزدن تورکمن‌بکلرینی‌وخاصةً «ابلستین، البستان»بکی دولقادر اوغلو امیر زین‌الدین قراجا، حمابکی احمدالساقی،

[١] بیبغا ، بی‌بوغا دیمکدر . نسلاً روس اولدیغی مناسبتله بوکا « بیبغا روس » دینمشدر. اوروس بی‌بوغا دیمك اولور. شجاعت وفطانتی اولمقله برابر متحرك ، حریص اقبال ایدی . « اعیان العصر »

طرابلس شام بكی بكلمش، صفد بكی (الطنبغا، آلتون بوغا) بكلری دائرهٔ اتفاقنه آلوب قیامه حاضرلانیوردی .

ارتناخان، تام بو اثناده «٧٥٣» سنه‌سی اوائل محرمنده وفات ایتدی(١).
ارتناخانك وفاتی، هر كسی، هر طرفی متأثر ایتمشدی. چونكه امثالی نادر بولونور بر ذات ایدی. حتی مصر و حلب مورخلری بیله اظهار تأثر ایده‌رك مرثیه‌لر یازمشلردی . مؤرخ مشهور صلاح الدین صفدی «اعیان العصر» نده مشارالیهك تاریخ وفاتی و ترجمه‌سنی یازوب شــو مرثیه‌یی ده علاوه ایدییور :

بمملكة الروم حل الردی لاجل النوین الذی قدفقدنا
فتباً لصرف اللیالی التی ارتنا ارتنـا كلا اردنا

صوكرا دییور: «ارتنانوین، پك ایی بر آدمدی . متدین ، ظاهراً و باطناً اهل اسلامه پك مائلدی . نه اكری ، نه خائن دكلدی اهل علمی پك ســوه‌ردی . علمایی مجلسنه طوپلار ، آنلرك مباحثاتنی دیكله‌مكله ذوقیاب اولوردی . خاتونی ده بو مجلس آرقاســنده علمانك مناقشات علمیه‌سنی دیكلر، بونلردن بویوك بر حظ دویاردی. اهل اسلام، ارتنانویندن ایلكدن باشقا برشی گورمه‌مشلردی . »

ارتناخان، حقیقةً وفاتنه آجیناجق امرادن ایدی. غایت عادل، فقرا پرور، مشفق، دیندار، مرحمتی غالب دی. خلقك كندیسنه «كوســه پیغمبر» دیدكلری قدر وار دی. تكلفات و احتشامات امیرانه‌دن اجتناب ایدر. هر كسله بلا تكلف كوروشور ، خلقك بوتون شكایتلرینی كندیسی دیكلردی .

(١) كتاب السلوك

بوندن دولایی هر طرفدن ، خاصةً تبریزحکمداری چوبان اوغلو «اشرف خان»ك ظلمیله ویران اولان ممالکندن علما، امرا ، آقین، آقین کلیر ، ارتناخانك ممالکنه التجا ایدردی . ارتناخانده کلنلره رعایتلر ایدر ، زعامتلر ، اراضی ویریردی . موغول وتاتار بکارینك بیقدیغی کوکللری ویرلری یاپار، خلقك رفاه وسعاتلرینه همتلر ایدردی.

ارتناخانك نفوذی، قرامانیلری تجاوزدن منع ایدر . کندیسنه تابع اولان بکاره خشیت ویریردی . شیمدیکی اماسیه، توقاد، جانیك ، چوروم، سیواس ، قیصریه وارزنجان ولایتلری ملحقاتیله برابر ارتنا خانك حکم ونفوذی آلتنده بولونان ممالکندن ایدی .

شایان دقتدر که ارتناخانك صاغلغنده بکلری آراسنده تاریخاً کندیسنه عصیان ایتمش بر کیمسه معلوم دکلدر . الك زیاده کندیسنه قافا طوتان توقاد امیری (اولوبك)بیله انقیاد ایدردی . تولی بك ، سلطان کبی یاشار، کیمسه‌یه بویون اکمز بر آدم ایکن ارتناخانه اطاعت ایتمشدی .

بونك ایچون ارتناخانك وفاتی ، حقیقةً برمصیبت اولمشدی . چونکه ارتناخانك ایکی مخدومی واردی : بویوکی جعفر ، کوچوکی محمدبکلردی. محمدبك ، پك کنج اولمقله برابر غایت کوزلدی . جاذبهٔ حسن وجمالی هرکوزنی کندیسنه تسخیر ایدردی .

وزیر علاءالدین علی شاه، محمدبکی التزام ایدییور، ارتناخانك تختنه چیقارماق ایستەیوردی . محمدبك ، امیر اولورسه (علی شاه)مستقلانه وزارت وتدویرامور مملکت ایدەجکدی . بونکله برابر خواجه علی شاه، محمد بکك حسننه مفتون ایدی. حال بوکه قاضیعسکر (عمادالدین عمر چلبی) خواجه علی شاهك بو حرکتنی بکنمیور ، جعفر بکك

حقنی تسلیم ایدییوردی .

جامع الدولده مذکور اولدیغی اوزره خواجه علی شاه ، بوتون مخالفتلره رغماً جعفر بکی حبس ایده‌رك (ناصرالدین محمد) بکی تخت امارته اجلاس ایتدی . چونکه کندیسنی خاقه کوسترمك وسوديرمك ایسته‌یوردی . بوصورتله (ملك ناصرالدین محمد بك) ارتناخاندانده ایکنجی حکمدار طانیندی .

لاکن بو ایکی امیرزاده‌نك عموجه‌لری اولان ارزنجان امیری بوراق بك ، برادری ارتناخانك یرینه کندیسنك داها مستحق اولدیغنی ادعا ایده‌رك اجلاس ایدیله‌جکنی امید ایدییوردی . بویوزدن محمد بکك جلوسنی خبر آلدقده پك منفعل اولدی . درحال قیام ایتدی . جعفر بکی التزام ایدن بعض امراده محمد بکك جلوسنه اعتراض ایتمشلردی . بوندن دولایی بوراق بکك قیامیله مرکز امارت اولان سیواس شهری دوچار تهدید اولمشدی .

وزیر خواجه علاء الدین علی شاه ، بومحذوره بناءً مرکز امارتی قیصریه‌یه نقله مجبور اولدی . محمد بکی آلوب قیصریه‌یه کیتدی . سیواسی مدافعه ایتمکه مقتدر اولان اماسیه والیسی حاجی قوتلو شاهی ضمیمةً سیواس والیلکنه نصب ایتدی . حاجی قوتلوشاه ، اماسیه امارتنه مخدومی شهاب الدین احمدشاهی نصب ایده‌رك سیواسه کیتدی .

شهاب الدین احمد شاه

کورت اوغلو حاجی قوتلوشاهك بویوك مخدومی وتولی بکك دامادی

اولدیغی مناسبتله امیر ناصر الدین محمد بن ارتناخانك باجناغیدی. پدرینك یرینه اماسیه امارتنه (٧٥٣) سنه‌سی اواسطنده تعیین ایدیلدی. قاین برادری (تاج الدین ابراهیم بك) ده توقاد امیری ایدی. احمد شاه، اماسیه امارتنده پدرینك قائمقامی حکمنده ایدی. کندیسنه (بیرافلی غازی) دینیردی.

حاجی قوتلوشاه، شجیع ومدبر برذات ایدی. سیواسی کوزلجه مدافعه ایده‌رك بوراق بکی صلحاً ارزنجانه اعاده ایتدی. بوراق بك ده ارزنجانه قناعت ایدوب مستقلانه ادارهٔ امور ایدر، نه تبریز حکمداری اشرف خانی، نه ده یکنی ناصر الدین محمد بکی طانیمازدی.

کذلك حلب والیسی (بیبغاروس) ده متفقلریله برابر قیام و عصیان ایدوب (٧٥٣) سنه‌سی رجبنده شام اوزرینه یورومش، حرباً شامه کیروب اعلان سلطنت ایتمشدی. بونك اوزرینه مصر حکمداری ملك صالح، اتابکی (امیر سیف الدین ارغون الکاملی) ایله مصردن قالقوب شام اوزرینه کلمشدی.

ارغون الکاملی، بیبغاروسی حرباً شامدن چیقاروب حلبه دوغرو قاچان بیبغایی تعقیب ایتدی. ملك صالح طرفندن حلب والیسی اولوب سرعتله حلبه کلدی. عاصیلری اخذ واستیصاله چالیشدی. احمد الساقی، بکلمش، الطنبغا بکلری طوتوب جزالرینی ویردی. بیبغاروس، البستانه فرار ایدوب قراجا بکه التجا ایتمشدی.

ارغو الکاملی، بیبغاروسی قراجا بکدن شدتله طلب ایتدی. قراجا بك، کندیسنك عفو ایدیله‌جکنی امید ایده‌رك (بیبغا) یی برنجی طلبده باغلایوب آدملرینه ترفیقاً حلبه کوندردی. قراجا بکك بو حرکتی

مصریلری فنا قیزدیردی . چونکه اقتدار وشجاعتیله طانینمش اولان بیبغاروسلك حلبده باشی کسیلوب مصره کوندریلمشدی .

ملك صالح ؛ قراجابکی‌بای‌حال اخذ ایده‌رك مصره ارسالنی‌ارغونه امر ایتمش ، معیتنه برفرقهٔ عسکریه ایله امرادن شیخو ، طاز ، طقطای بکلری مأمور ایله‌مشدی . ارغون الکاملی ، بوبکلرله برابر حلبدن قالقوب البستان اوزرینه یورودی . سیواس والیسی اولان حاجی قوتلو شاهده کندیسنه عسکریله معاونت ایتمه‌سنی یازدی .

حاجی قوتلو شاه ، سیواسدن قالقوب عسکریله البستانه حرکت ایتدی . ارغون‌الکاملی ، عساکر مصریه ایله البستانی صاردی . قراجا بك هرایکی طرفدن صاریلدیغنی کورونجه البستاندن قاچوب قیصریه یولنی طوتدی . محمدبکه التجا ودخالت ایتمك ایسته‌دی .

صلاح‌الدین‌صفدی (اعیان‌العصر)نده ارغون‌الکاملی ترجمه‌سنده دییورکه : « امیرسیف‌الدین ارغون‌الکاملی ، معیتنده امیر عزالدین طقطای‌الدوادار اولدیغی‌حالده حلب عساکریله ابن‌دلغادر طرفنه‌توجه ایدوب ابلستینه واردی . شهری وکویلری یاقوب خراب ایتدی . ابن دلغادر قاچوب قیصریه‌یه کیردی . محمد بك‌بن ارتنایه دخالت ایتدی . بونك اوزرینه ارغون‌الکاملی دونوب (٧٥٤) سنه‌سی رجبنك بشنجی صالی کونی حلب شهرینه کیردی . پك چوق‌صیقینتی چکدی . بعضی یرلرده یایا یورودیکی اولدی . »

امیرعزالدین طقطای ترجمه‌سنده بووقعه‌نی شویله یازییور: «امیر عزالدین طقطای ، شامدن دونوب حلبه کلدی . ارغون‌الکاملی معیتنده عسکرله برابر بلادرومه‌توجه ایتدی. قیصریه‌یه واردیلر .

نهایت ابن دلغادری طوتدی . ابن دلغادر ، (ناصرالدین محمد بك) بن ارتنانك یاننده ایدی . عسكر ، پك چوق صیقینتیلره معروض اولدیغی حالده عودت ایدوب امیرعزالدین «٧٥٤» سنه‌سی رجبنك بشنجی كونی دمشقه كلدی . بوخبری كتیردی . »

امیر زین‌الدین قراجابن دلغادرك ترجمه‌سنده‌ده ینه بو حادثه‌یی شویله آكلاتیور : « ابن‌دلغادر ، عساكر مصریه‌دن قاچوب كیدركن ابلستین وقراسنی یاقوب خراب ایتدی . امیرطقطای ، عساكریله تعقیب ایدوب‌قیصریه قربنده‌بوطرفدن عساكر مصریه ، اوطرفدن‌ده ابن ارتنا عسكری ابن دلغادری احاطه ایتدی . رومده موغول امراسندن «قطلوشاه» دلغادر اوغلنی طوتوب ابن ارتنایه كوندردی .

«حلب‌والیسی‌ارغون‌الكاملی ، دلغادراوغلنی ابن‌ارتنادن‌ایسته‌دی . ابن‌ارتنا برطاقم‌تعویقات‌ایله كوندرمه‌مك ایسته‌یوردی . نهایت‌ارغونك طلب وتهدیدینه دایانامادی . دلغادر اوغلنی باغلایوب كوندرمكه‌مجبور اولدی . ابن دلغادر «٧٥٤» سنه‌سی شعبانك اون‌ایكنجی كونی حلبه كلدی .

« امیر ارغون‌الكاملی ، دلغادر اوغلنك باغلرینی ، زنجیرلرینی چوزمه‌یوب آرتیردی . حلب قلعه‌سنده حبس ایتدی . ابتدا قلینجی كوله‌سی « امیر علاءالدین‌الطنبغا » ایله كونده‌روب طوتولدیغنی خبر ویردی . مؤخراً دلغادر اوغلنی بربولوك عسكره ترفیق ایده‌رك مصره كوندردی . ابن دلغادر بر مدت مصرده محبوس قالوب صوكنده اورتاسندن ایكی‌یه بچیلدی . كووده‌سی ایكی پارچا اولاراق باب زویله اوزرینه «٧٥٤» سنه‌سی ذالقعده‌سنده آصیلدی .

کورولویورکه کورت اوغلو (قطلوشاه) ارتناخان اوغلو (ناصرالدین محمد بك)ك عسکرینه سردار و قوماندان ایدی . پدری و کندیسی موغول دولتنده امارت آلمش اولدیغندن (موغول امراسندن) دیمشدر ذاتاعرب مورخلری ارتنایی ده موغول امراسندن کوسترمکده درلر . بوراده (روم) تعبیری سیواس دیمکدر. اوته دن بری روم ایالتی، سیواس ولایتی دیمکدی .

روس بی بوغا، مصره سلطان اولاجق حرصیله کندیسنك و آرقاداشلرینك باشلرینی یمکه قالمادی ؛ ارتناو دلغادر اوغللری آراسنه اوکولماز بر انتقام یاراسی آچدی. بوایکی خاندانك بر بریله ییللرجه چارپیشمالرینه سبب اولدی. قراجابك، کندی عملنك جزاسنی کوردیکی حالده اولادی ارتنا زاده محمد بکك یاقاسنی بیراقمادی .

بواثناده اماسیه قاضی القضاتی مولانا «نورالدین عثمان چلبی» بن زیاری وفات ایتدی. قاضیعسکر «عمادالدین عمر چلبی»ده محمد بکك جلوسنه مخالف کوروندیکندن کوزدن دوشمشدی. بوسببدن عمادالدین عمر چلبی، کندی طلبیله قاضیعسکرلکدن چکیلدی. اماسیه قاضی القضاتی اولارق ینه وطننه قاووشدی. یرینه مولانا « بدرالدین محمود چلبی » قاضیعسکر اولدی .

ارتناخان اوغلو ناصرالدین محمد بك، کنج وتجربه سزدی. پدرینك علمایی و تجربه دیده امرایی طوپلادیغی مجلسه کندی کبی کنجلری طوپلار، انلرله عیش وعشرت، ذوق وسفاهت ایده رك نه خلقك شکایتلرینی دیکلر، نه ده حکومت ایشلرینه باقاردی. وزیری خواجه علی شاهه بیله یوز ویرمزدی . بوتون امور حکومت کنجلرك النده قالمشدی .

محمد بكك بو حالی بر طرفدن امرایی کندیسندن صوغوتدی. دیکر طرفدن‌ده خلقه آغیر کلدی. خواجه علی شاه، محمد بکی خلعه عزم ایده‌رك تضییق ایتمکه باشلادی. چونکه خلقك نظرنده کندیسنك بو ایشلره باعث اولدیغی جهتله موقع و وزارتی صارصیلمغه یوز طوتمشدی.

منجم‌باشی احمد افندی «جامع الدول»ك آل ارتنا فصلنده دییورکه:

«محمد بك، حداثت سنی بلاسیله کنجلری باشنه طوپلادی. ذوق و سفاهتله دمکذار اولارق امور حکومته کنجلر قاریشدی. خلق و امرایی بیزار ایتدی. نهایت وزیری خواجه علی شاه، محمد بکی حبس ایدب قارداشی «جعفر بك»ی تخت امارته کچیردی.»

امیر عزالدین جعفر بك، اوچنجی امیر اولارق (٧٥٤) سنه‌سی اواخرنده، یاخود (٧٥٥) سنه‌سی اوائلنده قیصریه‌ده پدرینك یرینه کچوب اوطوردی. محمد بکی طوتان بکلردن قاین برادری (تاج الدین ابراهیم بك)ده عزل اولونوب یرینه (صدالدین سلیمان شاه) توقاد امیری اولدی. (١)

محمد بك، کندیسنی سوه‌نلرك یاردیملریله محبسدن قورتولوب قونیه‌یه قاچمش، قرامان اوغلو (امیر شجاع الدین سلیمان بك) بن خلیل بکه دخالت ایتمشدی. قرامانیلرله ارتناخان آراسنده قرابت صهریه‌وار دی. بو مناسبتله سلیمان بك، محمد بکی قیصریه امارتنه جبراً نصب و اعاده ایتمکه قالقیشدی. برادری قونیه والیسی (بدرالدین داود) بکی بر قوهٔ عسکریه‌ایله کوندردی.

بدرالدین داود بك، پك ظالم و سفیه بر آدمدی. ظلم و سفاهتیله قونیه

«١» یجار اوغلو نورالدین حمزه بکك مخدومی ظن اولونور.

اعیانی وخلقی بیزار ایتمشدی . حال بوکه داود بکه قارشی کوندەریلن قوۀ عسکریه قوماندانی سیواس والیسی کورت اوغلو (حاجی قوتلو شاه)عادل، دیندار، مردبرذات اولاراق طانینمشدی. سیواس واماسیه خلقی امیر مشاالیهك ادارەسندن پك ممنون ایدی .

بوندن دولایی قونیه اعیانی حاجی قوتلو شاهه فریادنامەلر ، آدملر کوندەروب کندیلرینی داود بکك مظالمندن قوو تارماسنی رجا ایدەرك کندیسنه هردورلو معاونتلر عرض و قونیه قلعەسنی تسلیم ایدەجکلرینی تعهد ایدییورلردی .

آنجاق وزیر خواجه علی شاهك ابتدا جعفر بکی ، صوکرا محمد بکی حبسندن، نفوذ واستبدادندن دولایی (حاجی قوتلو شاه) خواجه علی شاهدن دلگیر اولمقده ایدی . کذلك ارتناخان اوغللرینك هیچ برنده امارته لیاقت واهلیت کورەمیوردی . چونکه هر ایکیسی ده تنپرور، شهوتپرست آداملردی .

حاجی قوتلو شاه، سیواس، توقاد، اماسیه وملحقاتنه بردن والیٔ عمومی ایدی . تدبیر و شجاعتی ، عدل و دیانتی اعتباریله ارتناخانه خیرالخلف اولاجق فضائل عسکریه و ملکیەیی حائز بر ذات ایدی. علمایی ، علم و عرفانی پك سوەردی.

منجمباشی الحاج احمد افندی « جامع الدول»ك آل قرامان فصلنده دیيورکه: «قرامان امیری سلیمان بیك بن خلیل بیك، کندی طرفندن برادری داود بیکی قونیه والیسی نصب ایتمشدی. داود بیك، پك ظالم ایدی . بونك مظالم و تعدیاتندن بیزار اولان قونیه اعیانی کیزلیجه «کردی»، یاخود «مغولی» اولان حاجی قوتلو شاهه خبر کوندردی.

«حاجی قوتلو شاه بلادرومه والی‌ایدی. قونیه اعیانی داود بیكك تعدیاتندن بیزاراولدقلریچون حاجی قوتلوشاهی دعوت وقونیه‌یی کندیسنه تسلیم ایده‌جكلرینی تعهد ایتمشلردی . حاجی قوتلو شاه كلوب قونیه‌یی ضبط ایتدی. داود بیك ده برچوق مشقتلرله قاچوبلارنده یه‌جان آتدی.»

خلاصه بدرالدین داود بكله حاجی قوتلو شــاه آراسنده جریان ایدن محاربه ، داود بكك انهزامیله ختامه ایردی . داود بك قاچوب قونیه‌یه تحصن ایتدی . حاجی قوتلو شــاه‌ده تعقیب ایده‌رك كلوب قونیه‌یی صاردی. محاربه‌دن صوكرا قونیه‌یه جبراً كیردی.

منجم‌باشی احمد افندی دییوركه: «حاجی قوتلو شاه ، کندیسیله حربه قیام ایدن دورت بیك قدر قرامانلی توركلری و یكرمی دورت قرامانلی شهزاده‌لری قیلجدن كچیردی . چونكه ملوك قرامانیه‌نك ، شهزاده‌لرینی علم وادب تحصیلیچون قونیه شهرینه كوندرمك عادتلری ایدی. قونیه شهری برمدت قوتلو شاه النده قالدی »

حاجی قوتلو شاه ، بوموفقیت اوزرینه قونیه» سیواس ، توقاد ، اماسیه‌ولایتلرینه والیٔ‌عمومی اولدی. نفوذ وشهرتی هرطرفی طوتدی. بوندن دولایی هم قونیه‌لیلری کندیسنه داها زیاده جلب و تقریب ، هم‌ده ارتنا اوغوللرینه یوز چویره‌ن امرایی کندیسنه مجبور انقیاد ایده‌جك چاره‌یی سلطان آلتونباشك اجلاسنده بولدی.

بونك اوزرینه حاجی قوتلو شاه، اماسیه والیسی اولان مخدومی امیر شهاب‌الدین احمدشاهه سلطان التونباشك اماسیه‌ده تخت‌سلجوقی‌یه اجلاس ایتمه‌سنی امر ایتدی . احمد شــاه‌ده التونباشی تكرار اقامت ایتدیكی سیمره چفتلكندن جلب ایده‌رك اجلاس ایلدی.

(سلطان تاج الدين التونباش)

حاجی قوتلو شاهك دده‌سی اولدیغندن اوچنجی دفعه اولاراق اقامت ایلدیکی سیمرهٔ حوضه‌دن کلوب «٧٥٥» سنه سنده اماسیه‌سیمره سنده سریر سلجوقه جلوس ایتدی. بودفعه‌سنده مشارانیه داها یاشلی ایدی. شهاب الدین احمد شاه، سیواس ولایتی قائممقامی، حاجی قوتلو شاهك دیکر مخدومی «سیف الدین شاد کلدی پادشاه» ده بکلربکی اولدی.

سلطان التونباشك اوچنجی جلوسنی اثبات ایدن وثیقه، مشارالیهك ایکنجی وقفیه‌سیله پدرینه عائد اوقافك وقفیه‌سیدر. مشارالیهك ایکنجی وقفیه‌سی (اواخر شوال ٧٥٦) تاریخلیدر. بووقفیه‌سنده‌ده برنجی وقفیه‌سنده مذکور اولان اوصاف والقاب سلطانیه عیناً مسطوردر. فضله اولاراق پدرینه عائد وقفیه‌سنده «ولما وفق الله سبحانه وتعالی صاحب السعادات السلطان المذکور» یازیلیدر.

کرك بالاده‌کی اوصاف سلطانیه وکرك شو تعبیرات شرعیه دلالت ایدییورکه سلطان آلتونباش سلجوقی ٧٥٦ شوالنده اماسیه‌ده سلجوقیه سلطانی ایدی. التونباشك هرحالده جلوسی و قونیه‌نك ضبطی ٧٥٥ سنه‌سنده واقع اولمشدر. بووقفیه‌نك حاکمی‌ده مولانا عمادالدین عمر چلبی در.

سیف الدین شادکلدی پادشاه، حاجی قوتلو شاهك ایکنجی مخدومیدر. اماسیه‌ده سلطان التونباشه عادت سلچوقیه اوزره بکلربکی اولدیغی مناسبتله مشارالیهك بوعنوانی کندیسنه علم اولمشدر. کریمه

زاده‌سی اولان بایزید پاشانك وقفیه‌سنده بوعنوانی مسطوردر .

قونیه‌لیلر ، اوته‌دن بری سلجوقیلره دوشكونلردی . قرامانلیلرك مظالم وسیئاتندن بیزار اولدقلری مناسبتیله سلطان التونباشك جلوسی، حاجی قوتلو شاهك‌ده كوزل اداره‌سی قونیه‌لیلری مجلوب ایتدی . قرامان وارتنا اوغللرینی فوق‌العاده تلاشه دوشوردی . چونكه حاجی قوتلوشاه، تمامی آناطولونی استیلا ایده‌جك برپارلاقلق كوسترییوردی.

سلطان التونباشك جلوسی ایجاب ایدن سبب، یالكیز قونیه‌لیلرك جلبی دكلدی . بلكه ارتنا اوغللری محمد و جعفر بكلرك امراسی و طرفدارانی طرفندن كوستریلن مخالفتلرده برر عامل اولمشدی. بوندن دولایی برطرفدن قرامانیلر ، دیكر طرفدن ارتنا اوغللرینك وزیری اولان خواجه علی شاه ایله حاجی قوتلوشاهك مخالفلری حاجی قوتلو شاهی مغلوب ایده‌جك چاره‌لر آرایورلردی .

لارنده امیری قرامان اوغلو (شجاع‌الدین سلیمان بك) قونیه‌یی غیب ایتدیكندن دولایی پك زیاده متأثر اولمشدی . قونیه‌یی قورتاماق ایچون بر طرفدن قوتلرینی جمع وتداركاتنی اكماله چالیشیور ، دیكر طرفدن قوزان و رمضان اوغللرینی ، حاجی قوتلو شاهك مخالفلرینی كندیسنه جلب ایتمكه اوغراشیوردی .

خواجه علیشاهك برادری اولان (خیرالدین خلیل بك) ده اماسیه‌ده برفرقهٔ مخالفه اویاردی . علمادن مصلح‌الدین موسی چلبی و طرفدارانیله خلفت غازی اوغلو شجاع‌الدین سلیمان ، پروانه بك‌زاده علم‌الدین سلیمان، كل‌بك اوغلی علاءالدین علی ورجب بكلر و بونلرك طرفدارلری

مخالفلرك رؤساسندن اولمشلردی بونلرك باشنده « خواجه علی شاه » بولونیوردی .

خلاصه قرامان اوغلو سلیمان بك ، معیتنه آلدیغی برقوهٔ مهمه و برادری علاءالدین علی بکله قونیه اوزرینه یورودی . حاجی قوتلوشاه ایله مکرراً حرب ایتدی. بر بیل قدر صاواشدقدن صوکرا حاجی قوتلو شاهی قونیه‌دن چیقارابیلدی . سیواسه قدر تعقیب ایتدی . دونوب قیصریه‌یی استیلا ایتدی . یاننده بولونان ارتناخان اوغلو ناصرالدین محمد بکه قیصریه امارتنی ویروب لارنده‌یه کلدی . ٧٥٧

منجم باشی الحاج احمدافندی دیورکه « قرامان امیری سلیمان بکله سیواس والیسی (ابن کرت » آراسنده مکرراً محاربه‌لر اولدی . صوکنده سلیمان بیك غلبه چالدی. ابن کرت فرار ایتدی. سلیمان بیك آنی سیواسه قدر تعقیب وقیصریه‌یی استیلا ایلدی . قیصریه حکومتنی محمدبکه وقونیه والیلکنی‌ده برادری علاءالدین علی بکه ویردی. »

حاجی قوتلو شاه ، بوانهزام اوزرینه قونیه‌دن دونوب سیواسه کلدی . فقط اسکی نفوذنی غائب ایتدیکندن مخالفلری هرطرفدن باش قالدیردی . بونلردن خلفت اوغلو « سلیمان بك » اماسیه‌ده قیام ایدوب اماسیه ولایتنی ضبط ، عمزاده‌سی تولی بك زاده « ابراهیم بك » ده توقاد امارتنه استیلا ایتدی .

(امیر کبیر شجاع الدین سلیمان بك)

اماسیه امراسندن خلفت غازی اوغللرندن علاءالدین علی بك بن جلال الدین محمدبك بن شجاع الدین تکور سنان بکك مخدومیدر. حاجی

قوتلوشاهك مغلوب اولماسی اوزرینه بکلربکی شادکلدی بکی بر طرف ایدوب (٧٥٧) سنه‌سنده اماسیه امیری اولدی . سکسنلك بر پیرفانی اولان سلطان آلتونباشی سیمره چفتلکنه اعاده ایتدی . خواجه فخرالدین محمدجوهری ینه مستوفی اولدی .

چونکه آلتونباشك سلطنتی قوری بر دیدبه وعنواندن عبارتدی. بویله قوری عنوانلره نه‌خلق ، نه‌ده امرا اهمیت ویرمیوردی . فقط بکلربکی اولان « شادکلدی پادشاه » علم و عرفانی، حسن اخلاقی ، کوزل اداره‌سی ایله کندیسنی خلقه سودیرمشدی .

شایان دقتدرکه بوتبدل اوزرینه دفتردار خواجه « فخرالدین محمد جوهری » اماسیه‌ده کندیسنه‌بنا ایلدیکی تربه مصالحنه یاوری چفتلکنی وسائر املاکنی ، عاشق پاشا زاده « الشیخ صدرالدین علوان چلبی » ده کندی چفتلکنده «١» یاپدیردیغی جامع، زاویه ، مکتب، عمارت حمام وتربه‌سی مصالحنه بوتون املاکنی « ٧٥٧ » سنه‌سنده وقف ایتمشلردر . چونکه خواجه علی‌شاه ، برادری خلیل بك ایله بونلر ، الیاس خراسانی اولادندن اولاراق اقربا ایدیلر .

اماسیه وتوقاد وقعه‌سنی خبرآلان حاجی قوتلوشاه ، فرصت‌زمانه قدر سلیمان و ابراهیم بکارك امارتلرینی قبول وتصویب ایتمکه مجبور اولمشدی . قیصریه‌دن سیواسه کلن خواجه علی‌شاهی جلب و تطییب و قیصریه‌ده حکومت ایدن ارتنا زاده محمدبکی تأمین ایده‌رك آنلری قرامانیلرك علیهنه تحریك ایلدی .

حاجی قوتلوشاه ، جمع وتدارك ایتدیکی تازه قوتلرله یکیدن بر

(١) بو چفتلك ، صوكرادن (الوان چلبی کویی) نامنی آلمش، بر ناحیه مرکزی اولمشدر .

اوردو ترتیب ایتدی . برطرفدن قیصریه حاکمی ارتنازاده «محمدبك» لارنده ودیکر طرفدن «حاجی قوتلو شاه» قونیه اوزرلرینه‌یورودیلر . قرامانیلری ایکی طرفدن فنا صیقیشدیردیلر .

حاجی قوتلوشاه، قونیه والیسی علاءالدین علی بکی قانلی محاربه‌لردن صوکرا مغلوب ایدوب قونیه‌دن چیقاردی . انی‌فراره مجبور ایدوب قونیه‌یی ایکنجی دفعه ضبط ایتدی. ارتنازاده محمدبك‌ده مرکز حکومت اولان لارنده شهرینی تضییق ایتمکده ایدی .

قرامان اوغلو سلیمان بك ، الك زیاده کندیسنه قارشی نقض عهد ایدن محمد بکه قیزییوردی . بونك ایچون وار قوتی جمع ایدوب ابتدا محمد بکله محاربه‌لر ایتدی . صوکنده سلیمان و برادری علی بکلر غلبه ایدوب محمد بکی فنا حالده بوزدیلر .

محمد بکك بو هزیمتنی خبر آلان برادری (عزالدین جعفر بك) ده صمغارلو خضر وتاج قیزیل اوغلو خیرالدین بکلرله برلشوب قیصریه‌یی ضبط ایتدی . دولغادیر اوغلو خلیل بك بن قراجابك‌ده جعفر بکه معین اولدیغندن ذاتاً انتظامی وقوهٔ معنویه‌سی بوزولمش اولان محمد بکك عسکری ایلك مصادمه‌ده تارومار اولدی . محمدبك‌ده درویش قیافتنه کیروب سیواسه قاچدی . بر تکیه بوجاغنه سیندی .

قرامان اوغلو سلیمان وعلی بکلر، قازاندقلری بوموفقیتله تجدید قوت ایده‌رك قونیه‌یی قورتارمغه کیتدیلر . حاجی قوتلوشاه ایله محاربه‌لر ایتدیلر . صوکنده غلبه ایدوب قونیه‌یی حرباً آلدیلر .

حاجی قوتلوشاه ، ایکنجی دفعه قونیه‌دن رجعت ایدوب سیواسه کلدی . قیصریه‌ده ایکنجی دفعه امیراولان (عزالدین جعفربك) طرفندن

والی اولاراق کافی السابق سیواسده حکومت امورینی تدویره باشلادی. اسکی نفوذینی تدریجاً اعاده ایتدی .

منجم باشی الحاج احمد افندی (جامع الدول) نده ینه آل ارتنا فصلنده دیبورکه: «ارتنا زاده محمد بك، قرامانیلر حربندن منهزماً فرار ایدوب درویش قیافتنده سیواسه کلدی . بر زاویه‌ده کیزلندی برادری جعفر بکك سیواسده والیسی اولان (ابن کرت اولوب) محمد بکك عشاقندن بری ایدی.

والینك بعض خواصی ، محمد بکك قلندر قیافتنده سیواسه کلوب فلان تکیه‌ده کیزلندیکنی والی حاجی قوتلو شاهه خبرویردی . والی تبدیل قیافتله متنکراً او تکیه یه کیتدی . محمد بکی کوردیکی آنده طانیدی . محمد بکه کندیسنی بیلدیردی . آنی آلوب اکرام و عزتله دائرهٔ حکومته کتیردی . کندیسنی تخت امارته اجلاس ایده‌رك خواجه علی شاهی‌ده جلب و استمالت وا کاوزارتنی اعاده ایتدی . » (۱)

امیر ناصرالدین محمد بك، اوچنجی دفعه سریر اقباله جلوس ایده‌رك (حاجی قوتلو شاه) امیرالامرا مقامنده طوردی . خواجه علی شاه، اسکی مقامنی بولدی . فقط بوتون امور حکومت (حاجی قوتلو شاه) ك رأی وتدبیرینه مفوض اولدی .

سلطان تاج الدین آلتونباش ، اوچنجی دفعه خلعندن پك زیاده متأثر اولمشدی . چفتلکنه عودتنده کمال تأثرندن خسته‌لندی ، یتمش

---

(۱) بوزاده منجم باشی « فبتد بیرهما طفر محمد بیك باخیه جعفر وقتله» دیبور . جعفر بکك بو تاریخده اعدام ایدلدیکنی ادعا ایدیبور حال بوکه (۷۸۸) سنه‌سنده جعفر بکك بر حیات اولدیغی وقفیه‌سیله ثابتدر

یاشنی متجاوز بر پیر فانی اولدیغی حالده بر قاج آی صوكرا وفات ایتدی . چفتلكی اولان (شیخ ساوجی) قریه‌سنده شیمدی‌یه قدر (غازی چلبی مزاری) دیه مشهور اولان یرده دفن ایدلدی . ۷۵۸

سلطان آلتونباشك دورت شهزاده‌سی پك مشهور ایدی : مسعود الب ارسلان ، كیقباد ، كیخسرو . بونلرك هر بری اماسیه حوالیسنده كندیلرینه تخصیص ایدیلان چفتلكلرده اوطوردیلر . شهزاده مسعود اوغلو (قلیج ارسلان بك) ك سیواس امیری اولدیغی قریباً كوزوله‌جكدر.

بو اثناده اماسیه قاضیلغنه كبار علمادن مولانا « پیر نظام‌الدین محمود) بن محمد الجرجانی نصب ایدلدی . چونكه «عماد چلبی» طرفندن مخدومی دیگر « نظام‌الدین محمود چلبی » اماسیه نائبی ایدی . مولانا عمادك وفاتیله اماسیه‌قاضیلغی منحل اولمشدی . « ۲ »

حاجی‌قوتلو شاه ، همشهریسی اولان‌خواجه علی شاه ایله‌برلشدی. بونلرك تدبیر و معاونتیله محمدبك ، برادری‌جعفر بكی برطرف ایدوب قیصریه ولایتنی آلدی .

اماسیه بكلری ایكی غروبه آیریلمشلردی . بر بولوكی اماسیه‌امیری اولان خلفت زاده « شجاع‌الدین سلیمان بك » طرفدارانی ایدی . پروانه و كل بك‌اوغللری بوطرفی التزام ایدییورلردی . یاغمور اوغلو « صارم‌الدین ابراهیم بك » ده سلیمان بكه موافقت ایدردی

ایكنجی غروب « حاجی قوتلو شاه » طرفدارانی ایدی . بونلرك باشنده طور و مطای اوغلو معین‌الدین سلیمان چلبی ، مشهور ایدی .

۲ بونلرك امضالری بو صورتله بولونمشدر .

مخدومی محمدچلبی ایله‌سنقور و بجار اوغللری‌ده بوطرفی‌التزام‌ایدیبوردی:
کذلك توقادك بکلری‌ده ایکی فرقه اولمشلردی . بر فرقه‌سی توقاد امیری تولی بك‌زاده « تاج‌الدین ابراهیم‌بك » طرفنی ، دیکرفرقه‌سی‌ده حاجی قوتلو شاهی التزام ایدییورلردی . حاجی قوتلو شاهی سوه‌نلرك باشنده کاووللو اوغلو « جلال‌الدین محمد بك » واردی. بونك عشیرتی، عونه‌سی چوقدی . عشیرتنه « کاووللو » دینیردی. کابلی زاده دیمکله مشهور ایدی .

اماسیه امیری سلیمان بك ، توقاد امیری ابراهیم بکله متفقدی . هر ایکیسی‌ده ارتناخان اوغلو ناصرالدین محمد بکه انقیاد ایتمکده‌ایدی. حاجی قوتلو شاه ، کندی اوغلو شاد کلدی بکه روا کوزولن معامله‌ٔ سابقه‌دن پك متأثردی .

بناءً علیه : حاجی‌قوتلو شاه ، اماسیه‌وتوقادده اولان‌طرفدارلریله بالمخابره بویوك مخدومی « شهاب‌الدین احمد شاه » ی بر قوهٔ کافیه‌ایله توقاده کوندردی . احمد شاه ، توقاده تقرب ایتدکده کابلی زاده (جلال‌الدین محمد بك) بوتون‌قوتیله احمد شاهی‌استقبال ایدوب‌توقاده سهولتله ایندیردی . کندیسی توقاد امیری اولدی .

احمد شاه ، توقاد امیرندن آلدیغی‌قوتی کندی قوتنه ضم‌ایده‌رك داها دلیرانه بر صورتده اماسیه‌یه دوغرو یورودی . اماسیـه امیری سلیمان بك » احمد شاهه قارشی حرب ایده‌جك قدر قوی دکلدی . بو سببدن احمد شاه ، سهولتله اماسیه‌یی ضبط ایده‌رك اماسیه امیری اولدی .

شهاب الدين احمد شاه

حاجی قوتلو شاهك بویوك مخدومی اولوب «٧٥٩» سنه‌سنده ایکنجی دفعه اماسیه امیری اولدی . طورومطای زاده « سلیمان بك » ایله سنقور بك زاده « سلیمان بك » اماسیه ولایتنك اداره‌سنه وضع ید ایده‌رك احمد شاهه وکالت ایتمکده ایدیلر

حاجی قوتلو شاه ، اماسیه و توقادی‌ده آلدقدن صوكرا دهاقوت بولدی . قرامانیلره هجومنی تکرار ایتمك عزمنده ایدی . لاکن ارتناخان زاده محمد بك ، مائل اولدیغی کنجلری تکرار باشنه طوپلایوب اسکی سفاهتیله مشغول اولمش حاجی قوتلو شاه ایله خواجه علی شاه علیهنده عشرت عالمنده آتوب طوتمغه باشلامش ، هر ایکیسنی‌ده فنا حالده قیزدیرمشدی .

حاجی قوتلوشاه ایله علی شاه ، محمد بکی بو سفاهتندن واز کچیرمکه چالیشدیلر . بوکا امکان کوره‌مینجه آنی افنا ایدوب یرینه برادرینی کچیرمکه عزم ایتمشلردی . محمد بك ، بونلرك عزم و نیتندن خبردار اولدیغی آنده قاچوب قرامان حکمداری سلیمان بکه التجا و دخالت ایتدی . جعفر بك‌ده اوچنجی دفعه تخت امارته اوطوردی . (٧٦٠)

منجم باشی الحاج احمد افندی « جامع الدول » نده دییورکه «محمد بیك ، حاجی قوتلو شاهك نفوذ ومعرفتی سایه‌سنده تکرار امیر اولدقدن صوكرا اسکی خفت و سفاهتنه عودت ایتدی . ابن کرد ایله خواجه علی کندیسندن متوهم اولوب سوء قصده قیام ایتدیلر .

محمد بيك ، سوء قصدى دويوب قاچدى . قرامان اوغلو سليمان بيكه التجا ايتدى . »

قرامان اوغلو امير شجاع الدين سليمان بك ، ارتنا ممالكنى استيلايه بر وسيله اولور اميديله محمد بكى اكرام و عزتله قبول ايتدى . فقط قونيه واليسى اولان برادرى « علاءالدين على بك » بو قبولى موافق كورمدى. چونكه محمد بكك يوزندن قرامانيلر چوق زيان كورمشلردى

بونكله برابر قرامان اوغلو سليمان بك ، ارتنا ممالكنى استيلا سوداسنه دوشدى. تدارك ايلديكى عسكرينى علاءالدين بكك ادارهسنه ويروب قيصريه و سيواس اوزرينه كوندردى . بورالرى سهولتلهالده ايدهجكنى اميد ايديوردى .

لاكن حاجى قوتلو شاه، مدبر ، امور حربه واقف ، ضابط بر ذات ايدى. قرامانيلرك حركاتنى ترصد ايدوب تشبثاتنه واقف اولدقده بويوك مخدومى احمد شاهى سيواسه جلب ايدوب ديكر مخدومى شاد كلدى پادشاهى اماسيه امارتنه نصب ايتدى .

(امير سيف الدين شاد كلدى پادشاه)

حاجى قوتلو شاهك ايكنجى مخدومى اولوب « ٧٦٠ » سنهسى شوالنده اماسيه اميرى اولاراق كلدى(١) اماسيهده مولانا فخرالدين الياس بن جمال اقسرايىدن اوقومش، كوزل تحصيل كورمش علمادن اولمشدى.

[١] بوندن اول قيصريه اميرى اولوب اماسيهيه قيصريهدن كلديكى ظن اولونور.

مشهور « جمال‌الدین محمد اقسرایی » کندیسنك شریك درسی ، رفیق عرفانی ایدی .[٢]

شاد کلدی پادشـاه ، خلق آراسنده « شاد کلدی پاشا » دیمکله مشهور اولمشدی. چونکه (پاشا) تورك دیلنده عفو وستری غالب ، حلیم ، مدبر ، معتدل معناسنه ایدی . شاد کلدی بك ، بوصفتلرله حقیقةً متصف ، عالم ، خلوق بر ذات ایدی .

شاد کلدی پادشاهك ایکی عموجه‌سی واردی : بری « بدرالدین غازانشاه » ، دیکری « شرف‌الدین طوغانشاه » ایدی . طوغانشاه ، تورحال بکی اولوب مخدوملری « مبارکشـاه ، مقبل » بکلردی .

حاجی قوتلو شاه ، هرطرفدن آلدیغی مهم قوتلرله قرامان اوغلو علاءالدین بکه قارشی کیتدی . قرامانیلرله محاربه‌لر ایده‌رك اوچنجی دفعه قرامان اوردوسنی فنا بوزدی . علاءالدین بکی فراره مجبور ایده‌رك قونیه‌یی تکرار آلدی .

حاجی قوتلو شاه ، قونیه‌نك اوچنجی دفعه فتحی اوزرینه ارتنادن زیاده نفوذ وشهرت قازاندی . تورکلر ایچون ارتنا اوغللرندن برخیر ومنفعت کلمیه‌جکنه قناعت کتیردیکندن « امـیر جعفر » ی برطرف ایده‌رك اعلان استقلال ایتدی .

بونك اوزرینه حاجی قوتلو شـاه ، قیصریه امارتنـه برادری « بدرالدین غازانشاه » ی نصب ایده‌رك جعفر بکك امر محافظه‌سنه

---

[٢] بوجمال اقسرایی امیر مشارالیهی (الاسئله و٨٠اجوبه) آدلی اثرنده (سیف‌الدینا والدین) دیه توصیف و تلقیب ایتمشدر .

مأمور ایتدی . بو اثناده انقره بکی دولتشاه اوغلو « ملك ناصرالدین بختیار بك » دی .

بختیار بك، جامع الدولده مذکور اولدیغی اوزره پدری «دولتشاه» دن صوکرا انقره امیری اولمشدی . فقط : سرکش وظلمکار آدامدی . کاه قرامانیلرله برابر اولوب عثمان ایلنی تاراج ایدر . کاه قوتلوشاه ایله اتفاق ایدوب قرامان ایلنی اورووردی .

حاجی قوتلوشاهك استقلالی ، ارتنا اوغللرینه طرفدار اولان بکلره، خاصةً « خواجه علی شاه » ایله دولقادیراوغلو « خلیل بك » بن قراجا بکه کوچ کلمش، هر بری حاجی قوتلو شاهه قارشی وضعیت آلمشدی

قرامان اوغللری سلیمان وعلاءالدین بکلر ، قونیه‌یی قورتارمق ایچون هر طرفدن کندیلرینه متفق آرارکن بو بکلری سهولتله الده ایتمشلر، وارقوتلریله حاجی قوتلو شاه اوزرینه یورومشلردی .

حاجی قوتلو شاهك غایه‌سی ، حرکاتندن آکلاشیلیورکه متفرق امارتلردن دولایی آرالرینه تفرقه کیرن تورکلری برلشدیروب اوروپاده غربه دوغرو ایلری کیدن عثمانلی تورکلرینه مظاهرت ایتمکدی .

نه‌چاره‌سی وارکه آنجاق کندی منفعتلرینه باقان بویوك بکلر وافندیلر، بوغایه‌یی تقدیر ایده‌میورلر ، حاجی قوتلو شاهك مغلوب و منکوب اولمسنه چالیشیورلر ، حاجی قوتلو شاهه یاردیم ایده‌جك بکلری بیله اللرندن کلدیکی قدر جایدیریورلردی.

بو سببدن حاجی قوتلو شاهه یاردیم ایده‌جك یالکیز بویوك مخدومی «احمد شاه» ایدی. دیکر مخدومی «شادکلدی پاشا» اماسیه‌دن آیریلدیغی

کون خلفت اوغلو « علاءالدین علی بك » بن سلیمان بکك اماسیه‌یی ضبطه قیام ایده‌جکی محققدی .

کندینك نصب ایتدیکی برادری « غازانشاه » ایسه صمغار اوغلو خضر بکدن چکیندیکنی درمیان ایده‌رك قیصریه‌دن حرکت ایتمیور ، عسکر بیله کوندرمیوردی. حاجی قوتلوشاه هروجهله یالکیز باشنه قالمشدی. حاجی قوتلو شاه، قرامانیلرله مکرراً چارپیشدی بعضاً غلبه ایدییور ، بعضاً مغلوب اولویوردی .

قوتی آزالدیغی جهتله بکلردن استمداد ایتدی. اولا نجه قوتیله یاردیم ایدن، یالکیز سیواس امیری «شهاب‌الدین احمدشاه» اوندی. شادکلدی پاشا ایله کابلی زاده محمد پاشا اماسیه و توقاددن عسکر کوندردیلر.

حاجی قوتلو شاه ایله مخدومی احمد شاه ، صوك بر غیرتله‌وشدتله حرب ایده‌رك موقعلرینی محافظه ایدییورلردی . فقط : قرامان اوغلو علاءالدین بك، آلدیغی یکی ومهم قوتلرله تجدید صولت ایده‌رك حربی قازاندی. حاجی قوتلو شاه ایله مخدومی مقتول اولدی . ۷۶۲

علاءالدین بك ، قونیه‌یی قورتاردقدن صوکره قیصریه اوزرینه یورودی . قیصریه امیری غازانشـاهی ودامادی اولان مهذب اوغلو علاءالدین سـلیمان بکی فراره مجبور ایدوب ارتنا زاده محمد بکی مقام امارته نصب واعاده ایده‌رك عودت ایتدی .

منجم‌باشی احمد افندی «جامع‌الدول»نده دییورکه « قرامان زاده علاءالدین بیك، ابن کرد ایله مکرراً حرب ایتدی . صوکنده غلبه ایدوب ابن کردی اولدوردی ارتنا زاده محمد بیکی مقام امارته نصب و اعاده ایلدی .»

غازانشاه ایله دامادی واولاد وعیالی، اماسیه‌یه عودت ایتمك امكانني كوره‌مدكلرندن شـامه فرار ایتدیلر . بورادن قدسه كیدوب اوراده یرلشدیلر. [١]

حاجی قوتلو شـاه ایله مخدومنك وفاتی ، قرامانیلری پك زیاده سوینديرمش ، لاكن ارتنا ممالكني عادتا برهرج‌ومرجه ویرمشدی . هله اماسـيه ايچون بر فلاكت اولمش ، شادكلدی پاشانك معارضلرینی قانلی حركتلره سوروكله‌مشدی .

قرامانیلر ، بو ظفرله نشئه‌لنه‌رك آنقره‌ده دولتشاه اوغلو بختیار بكی كندیلرینه اویدورمش، عثمان ایلنی تاراج ایتمكه قیام ایتمشـدی . چونكه بروسه امیری عثمان اوغلو «اورخان بك» ٧٦١ سنه‌سی رجبنده وفات ایدوب یرینه مخدومی «خونكار مراد بك» كچمشدی .

اورخان بك دورنده عثمان ایلنی ایكی‌ده بر ازعاج ایدن بختیار بك، قرامانیلره اویوب ینه ازعاجاتنی تكرار ایتدیكندن عثمانلی قوماندانلرندن مشهور سنقور پاشا[٢] برقوۂ مهمه ایله كلدی. آنقره‌یی فناحالده صاردی. بختیار بكك تجاوزاتندن ذاتاً بیزار اولان آنقره خلقی سـنقور پاشـایه قلعه‌یی تسلیم ایده‌رك مراد بكه بیعت ایتمشلردر . بختیار بك، مخدومی «قره‌دولتشاه ایله‌اماسیه‌یه قاچوب شادكلدی پاشایه التجا ایتدی.

[١] الانس الجلیل فی تاریخ القدس والخلیل‌ده بونلرك ترجمه‌سی واردر. سلیمان بك (٧٧١)ده وفات ایتمش، حلیله‌سی اصفهان خاتون بنت غازانشاه‌ده (٧٨٢) سنه‌سنده اوراده بر مدرسه یاپدیرمشدر .

[٢] یكیشهرده سنقور پاشانك جامع وعمارتی و اوقافی واردر .

اماسیه اعیان امراسندن خلفت اوغلو (علاء الدین علی بك) پدری دورندن بری فرصت زمانی کوزلرکن حاجی قوتلو شاهك مقتول اولدیغنی دویدیغی آنده حرکته کلدی. کندینه معین اولان بکاره باش اولدی اماسیه امارتنی ضبطه قیام ایتدی.

چونکه کل بك اوغلو علاء الدین علی بن محمد وبرادری رجب، تولی بك زاده ابراهیم، یاغمور بك زاده دیکر ابراهیم بکلر خلفت زاده علاء الدین علی بکك طرافدارانی ایدیلر. کوپری امیری طاشان زاده (حیدر بك)، عثمانجق امیری (صارم الدم احمد بك) ده علی بکی التزام ایدییورلردی.

علاء الدین علی بك، بوقدر قوتی بولدقدن صوکرا قیام ایدوب اماسیه امارتنی ضبط ایده رك شاد کلدی پاشایی اماسیه دن چیقاردی. چونکه (شاد کلدی پاشا) کندیسنی مدافعه ایدن عسکری پدرینك یانئه کوندرمش، اماسیه یی مدافعه سز برحالده براقمشدی.

(امیر علاء الدین علی بك)

اماسیه نك سابق امیری خلفت زاده شجاع الدین سلیمان بك بن علاء الدین علی بکك مخدومیدر ٧٦٢ سنه سی اواخرنده کندیسنه معین اولان بکلرك اتفاقیله اماسیه امیری اولدی. قاضی ومفتی یرنده قالدی. یاغمور بك زاده «صارم الدین ابراهیم بك» اماسیه جانداری، کل بك اوغلو «علاء الدین علی بك» ده قلعه دیزداری اولاراق تعین ایتدی. بونك برادری «شرف الدین مقبل بك» دی. فقط شاد کلدی پاشا

اماسیه‌دن چیقدیغی زمان تورحاله کیدوب عموجه‌سی «طوغانشاه» یانسده قالدی . امرادن طورومطای اوغلو سراج الدین محمد » بابوقشاه اوغلو « علاءالدین علی پاشا، سلیمان شاه اوغلو تاج الدین احمد ، سنقور اوغلو سلیمان ، آباد اوغلو محمود ، بایتمور اوغلو عماد بکلری کندیسنه جلب ایلدی . کوموشلو اوغلو (خواجه سنان چلبی) ذاتاً کندیسنه طرفدار ایدی .

توقاد امیری کابلی زاده جلال الدین محمد پاشا ، لادیق امیری سوینج بك زاده حسین ، نیکسار امیری تاج الدین زاده سراج الدین محمد بکلرده شاد کلدی پاشایه معاونت ایده‌رك آنی تقویه ایتمکده ایدیلر .

شادکلدی پاشا، هرطرفدن آلدیغی قوتلرله اماسیه اوزرینه یورودی . اماسیه امیری « علی بك » ده کندیسنی التزام ایدن بکارله قارشیلادی . قاینار اوکنده‌یاپدقلری محاربه‌ده (شادکلدی پاشا) غلبه ایتدی . مظفرانه اماسیه‌یه کیروب ایکنجی دفعه امیر اولدی .

امیر سابق علی بك ، اماسیه‌ده « قاینار وقعه‌سی » دیبه مشهور اولان محاربه‌ده پك چوق ضایعات ویردیکندن نه کندیسی ، نه‌ده طرفداری دوزامادیلر اماسیه‌دن تماملە چیقوب کیتمکه مجبور اولدیلر ، خلفت زاده علی بك انقره‌یه [١] کل بك زاده علی ورجب ، یاغمور

[١] علی بك انقره‌ده مدت مدیده اوطوردی . آماسیه‌نك صولواوا ناحیه‌سنده کائن اوك جابدار وارجوك چفتلکارینی اماسیه‌ده جدی مدرسه‌سی مصالحنه انقره قاضیسی (محمد بن یونس) حضورنده ٧٦٨ سنه‌سی جمادی الاولاسی اوائلنده وقف وتولیتی اماسیه‌ده مفتی نظام الدین عبدالملك بن عمره وأولادینه شرط ایتمشدر . قیود اداره‌سنده موجود اولان یوقفیه‌سی بالاسنده «علاءالدین امیر علی بن المرحوم شجاع الدین سلیمان بك بن امیرعلی المشتهر بامیرزاده الخلیفی» دیه مسطوردر .

زاده ابراهيم بكلر مصره ، طاشان زاده حيدر بكده البستانه فرار ایتدیلر .

(الحاج سيف الدين شاد كلدى پاشا)

حاجی قوتلو شاهك اوغلودر . قاينار وقعه‌سندن صوكرا «٧٦٣» سنه‌سی اوائلنده ایکنجی دفعه اماسیه امیری اولدی . فقط پدرینك وفاتندن صوكرا ارتنا اوغللرینه انقیاد ایتمه‌یوب اماسیه‌ده مستقلانه ادارهٔ حکومت ایتدی . اماسیه‌ده اوفاق بر « امارت مستقله » یاراتدی.

اماسیه‌ده بو امارت مستقله‌یه (آل قوتلو شاه امارتی ، کورتلر حکومتی ، قوتلوزاده‌لر بکلکی) دینیردی . بو امارتی ایلك دفعه یاراتان « حاجی قوتلو شاه » ایدی . فقط اماسیه امارت مستقله‌سنی قوران « شاد كلدی پادشاه » اولدی . بوکا « برنجی شاد كلدی » دینیدی .

حاجی قوتلو شاهك اوچ اوغلو مشهورایدی. برنجیسی «شهاب الدین احمد شاه » اولوب قونیه حربنده مقتول اولدی. بایراقلی غازی دیمکله مشهورایدی . مخدوملری « تولی ، شادی » بکلردر . تولی بك مصره کیدوب « شادی بك » اماسیه‌ده قالمشدر .

ایکنجی مخدومی « سيف الدين شاد كلدى پادشاه » اوچنجیسی « عماد الدین سلیمانشاه » در. بونك مخدومی « قوتلو پاشا » ایله «یاقوت پاشا » عثمانلی وزراسندندر . سلیمانشاه « کورتلر چیفتلکی » دیمکله مشهور اولان جدینك موقعنده اقامت ایدردی .

شاد کلدی پاشا [١] نیکسار امیری اولان (سراج الدین محمد بك)ی جلب ایدوب کندیسنه وزیر، اماسیه قاضی القضاتی « نظام الدین محمود »ی قاضیعسکر اتخاذ ایتدی. شریك درسی اولان مدرس مشهور «جمال الدین محمد اقسرایی » یی اماسیه قاضیسی یاپدی . نظام الدین عبدالملك چلبی یی مقامنده براقدی . کوموشلواوغلو خواجه « سنان الدین یوسف چلبی » یی ده دفتردار یاپدی .

قوتلو شاه اوغلو احمد شاهدن انحلال ایدن سیواس امارتنه خواجه علی شاه اوغلو « تاج الدین ابراهیم بك » استیلا ایتدی . چونکه امارتنا زاده محمد بکك وزیری اولان «خواجه علی شاه» حاجی قوتلو شاهك وفاتیله تفرد ایده رك نفوذ حکومت کندیسنه منحصر اولمشدی .

کوپری ومرزیفون امارتنده طاشـان اوغلو حیدر بکه برادری « اومور بك » خلف اولدی. خواجه علی شاهك برادری «خلیل بك» قاینار وقعه سنده تلف اولدیغندن اوغللری « عبدالمجید ، عبدالعزیز» بکلر الوان چلبی تکیه سنه کیدوب الوان زاده « عبدالرحمان چلبی» یه صیغینمشلردر .

طانون قضاسی آدیله مشهور اولان شیمدیکی مجید اوزی قضاسنه بایندر اوغلو « الحاج شـمس الدین محمد بك » بن صـالتق بك حاکم اولارق اوته دن بری کورت اوغللرینه منقادایدی . شاد کلدی پاشانك غلبه ایتمه سنه یاردیم ایدنلردندی .

---

[١] شهاب الدین احمد بن عربشاه ,عجائب المقدور فی نوائب تیمور) آدلی اثرنده شاد کلدی یه « و منهم جی کلدی وکان نائب آماسیه) قولیله (جی کلدی) دیدیکی ظن اولونورسه ده جی کلدی ،شاد کلدی حفیدی (کی کلدی بك)در

انجاق عثمانجق وچوروملو امیری بکلر اوغلو « صارم‌الدین احمد بك » بن‌عبدالله‌بك [٢] قسطمونی‌امیری عادل بکه بك‌مائل‌اولدیغندن حاجی شاد کلدی پاشایه بویون اکمزدی. قلعه‌سنك متانتنه، عادل‌بکك قوتنه کووه‌نیوردی .

حاجی شاد کلدی پاشانك اوائل دورنده اماسیه امارتی، اماسیه، توقاد، جانیك ولایتلریله‌بونلرك‌ملحقاتندن عبارتدی. یالکز عثمانجق، اسکلب قضالریله اسکیدن « چوروملو » دیمکله‌مشهور اولان شیمدیکی « چوروم » ولایتنك بر قسمی اماسیه امارتنه تابع دکلدی. بورالرك حاکمی احمد بکدی .

حاجی شاد کلدی پاشا، پك‌مدبر وسیاسی برذات‌ایدی. اماسیه‌ده مشاهیراعیانی، علمایی، خاصةً خلقی تماميله کندیسنه بند ایتمشدی. علما واعیانی مجلسنه دعوت ایدر . آنلرله مشاوزه ایده‌رك ادارهٔ حکومت ایلر، علمانك مباحثاتنی کمال اهمیتله دیکلردی .

حاجی شاد کلدی پاشا، غایت سخی، عفووکرمی خلقه شاملدی. مشایخه حرمت ایدردی . قونیه‌ده اولو عارف چلبی‌دن فیض آلمش اولان اماسیه مولویخانه‌سی شیخی مولانا « حسام‌الدین حسین چلبی» وخانقاه مسعودی شیخی مولانا « شمس‌الدین احمد چلبی » بن‌الشیخ موسی چلبی امیر حاجی شاد کلدی نفوذینه خادملردی . علمایه پك محب ایدی .

حاجی شاد کلدی پاشا، احمدبك بادره‌سنی سهولتله ازاله ایتمك ایچون دوه‌لو قرا حصاری بکی دوه‌جی اوغلو (شجاع‌الدین‌حسین)

---

(١) احمدبکك حفیدی محمدپاشابن‌مظفرالدین محمود چلبی‌وقفیه‌سنده بویله‌یازیلمیدر

وبرادری (بدرالدین عثمان) بکلری کندیسنه جلب و اماله ایده‌رك احمد بکك اوزرینه تسلیط ایتدی .

چونکه دوه‌جی‌اوغلو (تمورخان) ایله‌عثمانجق وچورروملو امیری (غازی عثمان) آراسنده اوته‌دنبری عداوت واردی . بوعداوت ، بونلرك اولادینه میراث اولارق قالمشدی . حاجی شاد کلدی پاشا ، ایشته بوعداوتدن استفاده ایدییوردی .

حاجی شاد کلدی پاشا ، ٧٦٤ سنه‌سنده اماسیه قلعه‌سنی تعمیر وضربخانه‌سنی تجدید ایتدیردی . ترابوت‌دینیلن موقعده جسیم برکاغد فابریقه‌سی یاپدیردی . بوراسی (کاغدخانه) دیمکله مشهور اولدی . مشهور کاغدجی (اخی محیی‌الدین محمد چلبی) ی‌ده کاغدخانه امینی یاپدی . [١]

چکن سنه اماسیه‌دن مصره فرار ایدن کلبك اوغلو علاءالدین‌علی ویاغمورراوغلو صارم‌الدین ابراهیم بکلره مصرحکومتی طرفندن(٧٦٤) سنه‌سنده امارت ویریلدی . طاشان اوغلو (حیدر بك) ده مرعش جوارینه کیتدی .

حاجی شاد کلدی پاشا، دوه‌جی اوغلو حسین بکله برابر عثمانجق قلعه‌سنی محاصره ایتمشدی . قلعه‌بکی احمد بك ، قسطمونی امیری‌عادل بکدن استمداد ایده‌رك دایانیوردی. نهایت کلن قوه‌امدادیه‌یی‌تارومار ایدن‌حاجی شاد کلدی پاشا ، قلعه‌ایچندن ألده‌ایتدیکی آدملرواسطه‌سیله قلعه‌یی آلدی ، اسکلب وچورروملو جهتلرینی ضبط ایتدی .

---

[١] بایزیدپاشا وقفیه‌سنده بوکاغدخانه وامینی‌حقنده معلومات قیدیه واردر .

بکلر اوغلو احمد بك ، بو اثناده مقتول اولدیغندن یرینه حاجی شاد کلدی پاشا طرفندن کنج مخدومی (مظفرالدین محمود چلبی) و چوروملو ولایتنه (شجاع‌الدین حسین بك) امیر اولدی . عثمان پاشا ، دوه‌لو قراحصاری امیری اولوب کوچوك مخدومی (قوچ حسین بك) اماسیه‌ده حاجی شاد کلدی پاشا نزدنده قالدی .

قاپنار وقعه‌سنده اماسیه‌دن فرار ایدن بکلردن کابك اوغلو علی بکك برادری رجب بکه (ملك اشرف شعبان) طرفندن ۷۶۵ سنه‌سنده عشره بکلکی ویریلدی . بونك مخدومی (ناصرالدین محمد بك) ملك ظاهر برقوقه ایکی دفعه وزیر اولمشدر .

عثمانجق موفقیتی ، حاجی شاد کلدی پاشانك نفوذ واقبالنی پارلاتدی . کندیسنی هرطرفه طانیتدی . فقط اماسیه امارتیله قسطمونی امارتی آراسنی جدی بر صورتده آچمشدی . قسطمونی امارتی ، حاجی شاد کلدی پاشانك پارلاماسنی قیصقانیوردی .

بوندن دولایی ایکی امارت آراسنده مخابره‌لر ، محاربه‌لر اولمش ، حاجی شاد کلدی پاشا صامسون وبافره بکلرینك یاردیملریله سینوبی‌ده آلمش ، دائرهٔ نفوذ وامارتی براز داها بیوتمشدر .

مسکوکات متخصصی فاضل (احمد توحید بك) افندی برادریمز دیبورکه « طربزون قراللرینك مسکوکاتنه دائر یازیلان بر اثرده طربزون قرالی اوچنجی (یانی قومنوس) کندی همشیره‌سی (تئودورا) یی (۱۳۵۸ — ۷٦٦) سنه‌سنده (خالیپیا ، سینوب) و آماسیه امیری حاجی میری‌یه ویرمش اولدیغی یازیلیور حاجی میری ، حاجی امیر شاد کلدی پاشادر . »

بوندن آکلاشیلییورکه حاجی شاد کلدی پاشانك نفوذی قره دکیز سواحلنده براهمیت عظیمه کوسترمش، طربزون قرالی اوچنجی یانی یه خوف و دهشت ویرمش، حاجی شاد کلدی پاشایه کندی همشیره سنی تقدیم ایده رك امنیتنی قازانمشدر.

٧٦٦ سنه سنده ارتنا زاده محمد بکك کندی وزیری خواجه علی شاهی اولدیرمه سی، بر وقعهٔ مهمه اولدی. تأثیراتی هر طرفی صارصدی. بووقعه دن دولایی حاجی شاد کلدی پاشانك نفوذ واستقلالی داها زیاده قوت بولمشدی.

ارتنا زاده محمد بك، پك سفیه بر آدمدی. بونی خلقه قارشی کوزل اداره ایدن وزیر (خواجه علی شاه) ایسه عالم، خلوق، محب عدالت بر ذات ایدی. فقط محمد بکك سفاهتی، سفهایه اولان میل ومحبتی بونلرك آرالرینی فنا بوزمشدی. بوندن دولایی هر ایکیسی ده بربرندن امین دکلدی.

حال بوکه محمد بکك امارتنی اداره ایدن، نفوذ واقبالنی یاشاتان خواجه علی شاه ایدی. خواجه علی شاه، محمد بکك باعث حیات واقبالی ایدی. خواجه علی شاهك یکانه قصوری، عدل و حقانیته مخالف اولان محمد بکك بعض امرلرینی انفاذ ایتمه مه سی ایدی. دولقادر اوغلو خلیل بکك تجاوزاتندن محمد بکی قورتاران ده خواجه علی شاه ایدی. بوقدر حمایتلره، صیانتلره قارشی متشکر وممتدار اولماسی لازم کلن محمد بك، خواجه علی شاهی بوسنه افنا ایتمش، یرینه پدرینك خواص اتباعندن واصدقاسندن (خواجه بدرالدین یاقوت) ی وزیر یاپمش، کندیسنی بکلره وخلقه قارشی بدنام ایتمشدی.

محمد بكك بوسيبسز جنايتى ، خلقه پك زياده آغير كلمشدى . چونكه خلق وخاصةً توركلر ، چيلغين اصالتدن متنفر ، وفاوعدالته قارشى دائما منتدار اولورلر . محمد بك ، اصالتنه مغرور اولارق جنايتى ارتكاب ايتمش ، بونك ايچون محمد بك ، خلق وبكلرى كنديعليهنه چويرمشدى .

قونيه حكمدارى قرامان اوغلو علاءالدين بك ، ذاتاً محمد بكه وفاسزلغندن ، اخلاقسزلغندن دولايى فوق العاده قيزغينيدى . بوجنايتى وتأثيراتىدويار دويماز محمدبكك استيصالنه قيامايتدى . باباسنكانتقامنى آلمغه تشنه اولاندولقادير اوغلو(خليل بك)ده قراماناوغليله برابردى .

ارتنازاده محمدبك ، ارتكابايتديكىسفاهت وجنايتنكبويوكلكنى ، عاقبتنك فجاعتنى تقدير ايدەرك مصر حكمدارى ملك اشرف شعبانه مراجعت واستمداد ايتدى . پدرينك ملك ناصر محمد بن قلاونه مراجعت واستمدادينى تنظير ايديوردى .

ملك اشرف شعبان ، حلب واليسى (اميرجرجىالادريسى) يه ارتنا زاده محمد بكه عسكريله ياردم ايتمەسنى امر ايتمشدى . مقريزى ديبوركه : « حلب واليسى اميرجرجىالادريسى ، ناصرالدين محمد بك بن ارتنايه امداد ايتمك اوزره (٧٦٦) سنەسى ذىالقعدەسندەعسكريله حلبدن بلاد رومه دوغرو حركت ايتدى » .

فقط جرجى بكك قوۀ امداديەسى ، براز كيج قالمشدى . محمد بكك الك ياقيننده بولونان قرامان اوغلو (علاءالدين بك) قيصريەيى محاصره ، دولقادير اوغلو (خليل بك) ده سيواسى تضييق ايتمش ،

جرجی بکك امدادندن بر فائده اولمامشدی . محمد بکه امدادومعاونت ایدن‌ده یوقدی .

چونکه محمد بکه عسکر ونفوذیله یاردیم ایده‌جك انجاق (خواجه علی شاه) ایله مخدومی اولان سیواس بکی (حاجی ابراهیم بك » دی . حال بوکه خواجه علی شاه اعدام ایدلمش ، مخدومی « حاجی ابراهیم بك » ده عزل وتعقیب ایدیله‌رك اماسیه امیری حاجی شاد کلدی پاشایه التجا ایتمشدی .

. قرامان أوغلو علاءالدین بکك محاصره‌سندن عاجز قالان ارتنا زاده محمد بك ، قیصریه قلعه‌سندن کیجه چیقوب سیواسه دوغرو قاچدی . علاءالدین بك ، قیصریه‌یی آلدقدن صوکره محمد بکی تعقیباً سیواسه دوغرو یورودی . سیواسی‌ده آلدی .

سفاهتندن دولایی خلقك منفوری اولارق کندی چاناق یولداشلرندن بیله یوز بولامایان محمد بك ، سیواسدن‌ده قاچوب منکوبانه کویلرده دولاشیرکن یاقاسنی دولقادور اوغلو خلیل بکه قاپدیردی . خلیل بك ، «٧٦٧» سنه‌سی اواسطنده محمد بکی اولدوردی ، پدرینك انتقامنی آلدی .

مقریزی « کتاب السلوك » نده دیورکه : « ناصرالدین محمدبك بن ارتنا ، وزیری خواجه علی شاهه قارشی مغلوب بر حالده ایدی . بونی اولدورمکله استقلاله اردیسه‌ده قتل وزیر کندیسنه یارامادی . هر طرفدن هجوم ایدن دوشمنلری النده مقتول اولدی . »

منجم باشی احمد افندی « جامع الدول » نده دیورکه : « قرامان زاده علاءالدین بك ، ارتنا زاده محمد بیکی ملکندن اخراج ایدوب

قیصریه وسیواسی آلدی . محمد بیك ، منکوبانه کویلری دولاشیرکن طوتولوب قتل ایدلدی . »

محمد بك ، مقتول اولدقده ایکی مخدومی قالمشدی : بری ایکنجی « رشیدالدین ارتنا بك » ، دیکری « علاءالدین علی بك » دی . علی بك ، پك زیاده شهوتنه مغلوب اولدیغندن کنایه اولارق کندیسنه « خوروزبك » دینیردی. ایکنجی ارتنابك ، محمد بکه خلف اولدی.

ایشته بو وقعه‌دن صوکرا اماسیه امیری حاجی شاد کلدی پاشا ، بویوك بر نفوذ وحیثیت قازانمشدی چونکه امرانك اڭ زیاده کندیسندن چکیندیکی « خواجه علی شاه » ایدی . اورتادن بوکیدنجه « حاجی شاد کلدی پاشا » اصالت وعدالتیله تفرد ایتدی .

ینه بوسنه زیتون امیری عرب اوغلو « زینل بك » بن مراد کوپری ومرزیفون امیری طاشان اوغلو « اوموربك » آراسی آچیلمش ، بربریله عادتا جنك ایدییورلردی . زینل بك ، زیتون قضاسنك عربلی کوینده اقامت ایدییوردی . عربلی کویی ، بونك همتیله کوزل بر قصبه حالنی آلمشدی .

حاجی شاد کلدی پاشا ، اومور وزینل بکلری اماسیه‌یه جلب ومحاکمه ایده‌رك هر ایکیسنی باریشدیردی . بونلری بربرینه دوشورن صاموق اوغلو « بوراق بك » بن اسن بکی بر مدت مرکزده آلیقویدی . صوکرا آنی ده مطیعاً اعاده ایتدی .

٧٦٨ حدودنده قاضیعسکر (پیر نظام‌الدین محمود جرجانی) وفات ایدوب یرینه اماسیه قاضیسی ودارالعلم مدرسی (جمال‌الدین محمد اقسرایی)

قاضیعسکر ، قاضی عماد زاده (مؤیدالدین محمد چلبی) ده اماسیه قاضیسی اولدی .

انقره‌ده مقیم اولان امیرسابق خلفت زاده (علاءالدین علی بك) بوسنه اماسیه‌نك (ارغوما ، صولواووا) ناحیه‌سنده‌كی اویوك جاندار وارجوك چفتلكلرینی جدی‌مدرسه‌سی مصالحنه انقره‌ده وقف ایده‌رك اماسیه مفتیسی (نظام‌الدین عبدالملك) بن عمری واولادینی متولی نصب ایتدی .

٧٦٩ سنه‌سنده حاجی‌شاد كلدی پاشانك عموجه‌سی اولان‌تورحال بكی (شرف‌الدین‌طوغانشاه) ایله اماسیه مفتیسی (نظام‌الدین‌عبدالملك چلبی) وفات ایتمشلردر . طوغانشاه اوغلو (مباركشاه) تورحال بكی وفضلادن اتابكیه مدرسی اولان مولانا (عزالدین‌محمداماسی) اماسیه مفتیسی ودیوریكلی شیخ‌اوران‌اوغلو (زین‌الدین سیاوش چلبی) ده خلفت غازی مدرسه‌سنه مدرس اولدی .

حاجی شاد كلدی پاشا ، فضلادن بر ذات ایدی . هرطرفدن ارباب فضل وكمالی اماسیه‌یه جاب ایده‌رك آنلره بویوك حرمتلر ، رعایتلر ایدر ؛ آنلرك مباحثات علمیه‌سندن ذوقیاب اولوردی . حاجی‌شاد كلدی پاشانك‌علوهمتی اماسیه‌یی بردارالفنون حالنه‌قویمشدی.

قاضیعسكری مولانا جمال‌الدین اقسرایی ، شیخ‌الاسلامی مولانا عزالدین‌اماسی، طبیب‌خاصی مولانا برهان‌الدین سرامدان‌فضلادندی. بونلردن باشقا مولانا محی‌الدین یحی بن ارمغان ، مولانا مصلح‌الدین موسی بن محمود سیواسی‌ده كبار علمادن ایدیلر.

حاجی شاد كلدی پاشا ، خواجه علی شاه زاده الحاج تاج‌الدین

ابراهیم بكك همشیره‌سنی آلمش (١) بو صورتله حاجی ابراهیم بكك كندیسنه‌قارشی محبت وارتباطنی قازانمش، مخالفتنك اوكنی آلمشدی. چونكه حاجی ابراهیم بكك نفوذی ، پدرندن آشاغی دكلدی.

حاجی‌ابراهیم بك ، ارتنا زاده‌لردن پدرینك انتقامنی آلماق‌ایچون پدرینك اصدقاسنه مراجعت ایتمشدی . توقاد امیری سلیمانشاه اوغلو (تاج‌الدین احمد بك) كندیسنه معاونت ایده‌جكنه سوز ویرمشدی. حاجی‌شاد كلدی پاشا ذاتاً انشته‌سی‌اولدیغی‌مناسبتله یاردیم ایده‌جكدی. ارتنازاده ایكنجی « رشیدالدین‌ارتنابك » كوچ حال ایله‌سیواسی آلوب‌اوراده جلوس واقامت ایتمشدی. حاجی ابراهیم بك ، كندیسنه معین اولان بكلرك‌یاردیملریله ارتنا بكی حرباً مغلوب ایدوب سیواسدن قاچیردی . غالبانه سیواسه كیروب امیر اولدی .

نورعثمانیه كتبخانه‌سنده موجود اولان « كتاب‌العجایب » ده « وحاجی ابراهیم ارتنا بكی قوب جلوسندن برو سیوس تختنه طقسان اوچ ییلدر » یازیلیدركه بوتاریخ ، كبیسه اعتباریله « ٧٦٩ » سنه‌سنی كوسترمكده‌در . بو صورتله شاه زاده حاجی ابراهیم بكك سیواس امارتی، انشته‌سی اولان اماسیه امیری‌حاجی شادكلدی پاشانك اثرهمتی اولمش ، سیواسده حاجی شاد كلدینك نفوذی آلتنه كیرمش‌دیمكدی.

ایكنجی ارتنا بك ، حاجی ابراهیم بكه مغلوب اولاراق فرار ایتدیكی حالده قیصریه‌یی قورتارماق املیله قرامان ایلنه غارتكرانه

[١] شادكلدی پاشا، حاجی ابراهیم بكك‌انشته‌سی اولدیغی (بزم‌ورزم)‌ده یازیلیدر .

کیروب علاءالدین بکی تهدید ایدییور ؛ قیصریه‌یی کندیسنه تسلیم ایتدیرمکه چالیشیوردی .

٧٧٠ سنه‌سی اوائلنده اماسیه مولویخانه‌سی شیخی اولان کبار فضلا وادبادن (شیخ حسام‌الدین حسین چلبی) وفات ایتدی . یرینه زیله‌لی شیخ نصرت زاده (الشیخ جمال‌الدین احمد چلبی) اماسیه مولویخانه‌سی شیخی اولدی. بزم ورزم‌ده (پسر نصرت) دینیلن ذات ، ایشته بو (جمال‌الدین‌احمد دده افندی)در.

بونی متعاقب شیخ مشارالیهك پدری اولان « الشیخ ناصرالدین داعی‌الملوك والسلاطین نصرت بن‌المرحوم حمزة‌الزلوی » املا کنی زیله‌ده بنا ایتدیکی زاویه‌سی مصالحنه وقف و تولیتی‌ده دیکر مخدومی اولان (جلال‌الدین حبیب چلبی)یه شرط ایتمشدر .

شیخ نصرت افندینك بو وقفیه‌سی (٧٧٠) سنه‌سی شوالنك اوائلنده تنظیم ایدیلمش ، بالاسنده « محمد بن‌محمد الاقسرایی الحاکم بممالك‌الروم و عساکر شادکلدی پاشا » امضاسی کورولمشدر. بو امضا، صریحاً کوسترییورکه جمال‌الدین محمد اقسرایی، شادکلدی پاشانك اماسیه‌ده قاضیعسکریدی.

اماسیه‌نك امیر سابقی اولوب قاینار وقعه‌سندن بری آنقره‌ده مقیم اولان خلفت زاده علاءالدین علی بك ، بویوك شفاعتجیلرك توسطیله حاجی شادکلدی پاشانك مظهرعفوی اولوب (٧٧١) سنه‌سنده‌اماسیه‌یه اولاد وعیالیله برابر کلدی .

جامع‌الدولده مذکور اولدیغی اوزره ایکنجی ارتنابك، سیواسدن

چيقدقدن صوكرا باشـنه طوپلاديغى آدملريله قيصريه‌يه هجوم ايدوب آلمش، اوراده امير اولمشدى.

فقط ايكنجى ارتنابك ، قرامانيلرك عثمانليلرله مشغول اولديغى بر زمانده قرامان ايلنه هجوم و غارت ايتمكده ايكن قرامان زاده علاءالدين بك باصديردى . آرالرنده جريان ايدن محاربه‌ده ايكنجى (ارتنابك) بوزولوب مرعش طرفنه قاچدى. دولقادر اوغلنه صيغيندى. عموجه‌سى جعفر بك ، قيصريه بكى اولدى .

اماسـيه‌دن مصره كيدوب اوراده امرادن اولان كلبك اوغلو (علاءالدين على بك) كچن سنه اميرالحج اولاراق حجازه كيتمشدى . بعدالحج مكهٔ مكرمه‌ده اقامتله حرم شريفك بر مناره‌سنى تعمير ايتديروب (٧٧١) ده طواشى سابق الدين مثقال الانوكى ايله مصره عودت ايتمشدر. (كتاب السلوك)

ينه بوسـنه لاديكده مدفون صاحب الحال السيد شمس الدين احمد كبير الرفاعى مخدومى اولوب رفاعى شـيخلرينك قطبى ، عامهٔ خلقك معتقدى اولان (السيد نجم الدين يحيى الرفاعى) حقاله‌ده وفات ايتدى. اوراده بنا ايلديكى زاويه‌سى حجره‌سنده دفن ايلدى . «١»

حاجى شادكلدى پاشانك قاين برادرى اولان سيواس اميرى حاجى ابراهيم بك ، ايكنجى ارتنابكك مرعشه فرارندن صوكرا قيصريه‌يى استيلا ايتمك سوداسنه دوشوب جعفر بكله اوغراشيوردى .

حال بوكه سيواس حواليسنده بولونان وحاجى ابراهيم بكك بعض

«١» بو ذاتك تربه‌سى اوراده مشهوردر . تاريخ وفاتى مدفون اولديغى تابوتنك كنارنده بولا بيلدم .

احوالندن دلگیر اولان ارتنالیلر، ایکنجی ارتنابکك کوچوك برادری «خوروز علی بك» اطرافنده طوپلانوب سیواسه هجوم ایتدیلر. حاجی ابراهیم بکی «٧٧٢» سالنده حرباً سیواسدن چیقاروب علی بکی تخت امارته کچیردیلر .

«کتاب العجائب»ده «وحاجی ابراهیم واقعه‌سندن و محمدبك اوغلو شاه زاده جلوسندن برو سکسن بش ییلدر» دیه یازیلدیغنه کوره بو وقعه «٧٧٢» سنه‌سنده جریان ایتمش اولور . شاه زاده‌دیدیکی، محمد بك اوغلو (خوروز علی بك) در .

علی بك، سیواس امیری اولدقده پدرینك وزیری‌اولان خواجه «بدرالدین‌یاقوت»ی کندیسنه وزیر ومشاهیر سادات حسینیه‌دن(سیدی حسام) ی ده قرین و مصاحب یاپمشدی .

خواجه بدرالدین یاقوت ، بویوك ارتناخانك خواص قرناسندن اولوب حاجی شاد کلدی پاشانك کوچوك برادری (سلیمانشاه) لك قاین پدری ایدی . (سیدی‌حسام) ده ماوراءالنهردن سیواسه‌هجرت ایدن (السید حسام‌الدین حسین) بن فریدالدین محمدالفرغانی القبائی ایدی . (٢)

چونکه بو اثنالرده سیواس والبستان حوالیسنی اوروب تالان ایده‌رك هر طرفه دهشت ویرمش، مشاهیر اشقیادن (هوموز اوغلو

(٢) سیدی حسام ، اماسیه‌ده (قوبالی اولیا) و (قوبا اولیاسی)دیمکله مشهور اولان (شیخ السید حسام‌الدین حسین‌چابی) نك جدیدر. بونك سلسله‌نامه‌سنی کمال مشکلات ایله اماسیه‌ده بولوب معزز قرداشم حلواجی زاده (حسن شوقی افندی) النده کوردم .

احمد) نامنده بر تورکمن تورەمشدی . احمد ، شجاعت و جسارتیله اشتهار ایتمش ، تك باشنه یکرمی، اوتوز بابایکیته قارشی دوزمقله اون آلمش بر قهرماندی .

خواجه یاقوت ، ایشته بو قهرمانی الده ایدەرك خوروز علی بکك سرداری اولوب امیر (سیف الدین احمد بك) و مخدومی (صارم الدین ابراهیم بك) دیه مشهور اولمشدی . بونلره (هوبوز اوغلو) ده دینیردی . [۳]

بو اثناده قیصریه قاضیسی اولان قاضی زاده (برهان الدین احمدچلبی) علوم شرعیه و ادبیەده مهارتی وامور حکومتده ذکا ودرایتیله اشتهار ایدەرك کندیسنی (حاجی شاد کلدی پاشا) یه هم عیار کوسترمك ایستەیوردی. همشیره زادەسی کوموشلواوغلو « شیخ مؤیدالدین محمد» بن برهان الدین احمد چلبی ایدی .

۷۷۳ سنەسی حدودنده حاجی شاد کلدی پاشانك اماسیەده بنا ایتدیردیکی جامع ، مدرسه وعمارتی ختامه ایرمش، شیخ الاسلام مولانا عزالدین محمداماسی، مدرسۀ شاد کلدی پاشایه ایلك مدرس اولمشدی . بو جامع و مدرسه ، مؤخراً (سراجخانه جامعی) و (سرجخانه مدرسەسی) دیه شهرت بولمش ، حتی جامع شریفی قپوسی بالاسنده اولان کتابەسی بیله سوکولمشدر . [۱]

[۳] کتاب السلوکده (احمدبن همزالترکمانی) دیه یازیلمش و همز ، هانك و میمك ضمەلریله حرکەلنمشدر .

[۱] شایان دقتدرکه شادکلدی پادشاه دورنده یاپیلان سراجخانه وچریباشی جامعلرینك کتابەلری سوکولمش، شاد کلدی نامی وامارتی عادتا یوق ایدیلمش‌در. بونلری بولماق ایچون بیللرجه چالیشدم .

سلطان التون باشك شهزاده‌لرندن (مسعود چلبی) حوضه سیمره‌سنده پدرینك یرینه قائم اولوب برادری (کیقباد چلبی)لادیك سیمره‌سنده ، دیگر قارداشی (الب ارسلان چلبی) اماسیه سیمره‌سنده یاشایورلردی . اوچنجی قارداشی (کیخسرو چلبی) یانده قالمشدی .

بوندن اول (مسعود چلبی) وفات ایتمش ، قارداشلریله اوغللری « قیلیج ارسلان ، عبدالملك ، سعید » بکلر آراسنه دده‌لرینك اوقافنه تولیت اختلافی دوشمشدی . قیلیج ارسلان بك ، قارداشلرینك بویوکی و التونباش اولادینك اولدقجه ارشدی ایدی .

واقفك شرطی اوزره « قیلیج ارسلان بك » متولی اولدیغی حالده حاصلات وقفیه‌دن قارداشلرینه وعموجه‌لرینه عائد اولان حصه‌لرینی ویرمیور ، بونلره جفا ایدییور ، کندیسنه (حاجی شاد کلدی پاشا) طرفندن مکرراً اخطار ایدیلدیکی حالده اصغا ایتمه‌یوردی .

قیلیج ارسلان بك ، اولدقجه جسور ایدی . حوضه قضاسنی کندیسنه تمامیله بر چفتلك عدایده‌رك قضانك امور حکومتنه مداخله‌دن خالی دکلدی . بوندن دولایی طاشان زاده اوموربکه ارالری بوزولمش ، اومور بکی امور قضایه مداخله‌دن منع ایتمشدی.

بو اثنالرده هر ایکیسی ده تجاوزاته قیام ایده‌رك حوضه و کوپری قضالرنده آسایشی اخلاله جرأت ایتمشلردی. قیلیج ارسلان بکی الك زیاده قیشقیرتان عموجه‌سی « کیخسرو چلبی » ایدی. قیلیج ارسلان بك کندیسنه سلطان «رکن الدین قیلیج ارسلان » عنوانی ویروب « حاجی

شاد كلدى پاشا » يه قارشى بويون اكمز اولمشدى .

قيليج ارسلان بك، سركشانه حركاتندن دولايى عموجه‌سيله برابر اماسيه امارتى حدودندن طيشارى چيقاريلدى . توليت ، ديكر برادرى « ملك بك » و « ملكشاه » ديمكله مشهور اولان «عبدالملك» عهده‌سنه ويريلدى . قيليج ارسلان بك ده عموجه‌سيله برابر ارزنجانه كيتدى . ارزنجان اميرى حسين بكه التجا ايتدى .

٧٧٤ سنه‌سى رمضاننده توقاد بكى سليمانشاه اوغلو (الحاج تاج الدين احمدشاه) املاكنى توقاتده مدفون اولان الشيخ اوران زاويه‌سى مصالحنه وقف ايده‌رك توليتنى قارداشلرى « ملك عزيز ، طورسون» بكلره و بونلرك اولادينه شرط ايتدى [١] چونكه اولادى يوقدى .

الحاج احمد بك ، بو وقفيه‌سنى تنظيم ايتديرد كدن بر مدت صوكرا وفات ايتمشدى توقاد امارتنك انحلالى اولدقجه بر حادثه اولمشدى . چونكه ارتنا زاده على بك ، توقادى كندى حدود امارتى داخلنده عد ايده‌رك وزيرى (خواجه ياقوت) بكى توقاد اميرى نصب وارسال ايتمشدى .

انجاق توقادك اعيان و خلقى ، على بكك مظالم وسيأت سفيهانه‌سنى بيلدكلرى جهتله خواجه ياقوتى توقاده آلماديلر . اماسيه اميرى (حاجى شاد كلدى پاشا » طرفندن توقاده تعيين ايديلان قاضى عماد اوغلو

---

[١] احمد شاهك بو وقفيه‌سنده اوصاف و القابى شويله يازيليدر : « الصدر الخطير القرم الخبير الكبير اعز الاكارم والاكابر مجمع المكارم والمفاخر صاحب الخيرات والحسنات ولى الايادى والمبرات زائر الحرمين الشريفين تاج الدولة والدين الحاج احمد بن المرحوم صدرالدين سليمان »

(شیخ نجیب‌الدین موسی) بکی قبول ایتدیلر . « امیر شیخ نجیب » دیمکله مشهور اولان بو ذات، اماسیه قاضیسی مولانا «مؤیدالدین محمد چلبی» برادریدر .

ارتنازاده خوروز علی بك ، عزیز بن اردشیرك « بزم و رزم » آدلی اثرنده (١) تفصیل ایدیلدیکی اوزره غایت سفیه، کیجه، کوندوز عیش و نوش ایله مشغول ، موغول اشراسنه دوشکون ، موغول اوغلانلرندن برینه عاشقدی . بو اوغلان ، علی بکی بابایغی اویناتیردی علی بك ، بوتون امور حکومتی بو اوغلانك النه ویرمشدی . سیواس والیسی علی شاه‌زاده حاجی ابراهیم بك، علی بکی بو حالندن دولایی سیواسدن چیقارمشدی . علی بك قیصریه‌یه کیدوب سفاهتیله مشغول اولمشدی .

علی بکك سفاهتی، موغول اوغلانك ظلمی ، قیصریه خلقنی‌ده ، قیصریه قاضیسی « برهان‌الدین احمد چلبی » یی‌ده بیزار ایتمشدی . نه چاره‌که علی بکك عسکری نامنه ، اطرافنده اجتماع ایدن و کندیسنی طوتان جنس و نسبی مجهول آدملری چوقدی خاصةً موغول قومندن « بارامبایلر ، باراملولر » علی بکه پك مجلوب ایدیلر .

بارامبایلر ، دیار بکر والیسی ایکن « ٧٣٥ » سنه‌سنده وفات ایدن سوتای اوغلو « بارام بای » ك اولاد و اتباعی ایدیلر . بارام بایك اوغلو «ابراهیم شاه» « ٧٤٥» سنه‌سنده عموجه‌سی «حاجی طوغاجار»ی

(١) ایاصوفیه و اسعد افندی کتبخانه‌لرنده موجود اولان بو اثری استانبول محیط عرفانه بیلدیرن عاجزلری اولمشدر. سیواس، توقاد، اماسیه و حوالیسنه عائد تاریخی بر اثر فارسیدر

اولدوروب دياربكره والى اولمش و «٧٥١» سنه‌سنده كنديسى‌ده وفات ايتمشدى . اوغللرى « بارام ، على » بكلردى

على بك، على‌پاشاديكه‌مشهور ايدى.ايكنجى بارام باى، برادريله ديار بكر ولايتى اوغرنده‌حرب ايدركن توركمنلر برله‌شوب بارامبايلرى ديار بكر اراضيسندن چيقارمشلردى. بونلر ، قيصريه حواليسنه‌كلوب قونمشلر ، موغول قومندن صماغارلولره قومشو اولمشلر ، ارتنازاده‌على بكه يانمشلردى .

بارامبايلر، ظالم، طاشقين، خونريز آدملردى‌اسكى موغول‌جبروتى بونلرك سيما و حركتلرنده پك آچيق كورونوردى . على بك ، تورك اوغلو تورك اولديغى حالده كنديسنى موغول صاياردى . توركلر على بكدن متنفر ايديلر . على بك ، بارامبايلرك كوزده‌سى اولمشدى .

بوندن‌دولايى‌قيصريه بكلرى‌وخلقى‌قيام‌ايدوب على‌بكى‌قيصريه‌دن‌ده چيقارمشلردى . بوحادثه‌يى خبرآلان قارامان اوغلو (علاءالدين‌بك) معيتنه آلديغى برقوۀ مهمه ايله كلوب قيصريه‌يى اشغال وضبط ايتمش، قاضى برهانى محكمه‌دن قوغمشدى . (٧٧٦)

بوندن دولايى قاضى برهان ، هيچ سومديكى على‌بكله برله‌شوب صماغارلولرى، باراملولرى الده ايده‌رك‌قاراماﻧﻠﻮﻟﺮﻟﻪحربه قيام ايتمشدى. قارامانلى علاءالدين بك ، موغول چاپولجيلرينك چوقلغنى كورونجه اوركدى . قيصريه‌يى براقوب كيتدى .

قاضى برهان ، على بكله برابر شهره كيروب قرامانيلرى وانلره اويانلرى قتل عام ايده‌رك ايلك غدارلغنى كوستردى . قيصريه خلقى كنديسندن صوغوتدى . چونكه قاضى برهان ، ايلرى‌ده قوراجغى

امارت ایچون کندیسنه عسکر وطرفدار لازمدی. قاضی برهان ایچون صماغارلر وبارامبایلردن اصلا عسکر اولمازدی .

قاضی برهان ، بارامبایلرك روحلرینه قدر کیروب علی بکدن صوغوتمشدی . علی بك ، قاضی برهانك آماننه عادتا برانکلدی . بونك ایچون سیواس والیسی حاجی ابراهیم بکه خبر کوندروب قیصریه یی اخذ واستیلا ایتمه سنی، کندی طرفندن قیصریه امارتنه برینی کوندرمه سنی طلب ایتدی .

حاجی ابراهیم بك ، کندی معتمدلرندن تولی بك زاده حسن بکی بربولوك عسکرله کوندردی. قیصریه امارتنه آنی تعیین ایتدی. قاضی برهان، قیصریه امارتنی کندیسنه ویره جکنی امید ایدییوردی، بوندن دولایی حاجی ابراهیم بکه منفعل اولدی .حاجی ابراهیم بك ده قاضی برهانك احوال وحرکاتندن امین اولمادیغی جهتله قاضی برهانی سیواسه جلب ایتدی.

۷۷۸ سنه سنده اماسیه امیری حاجی شاد کلدی پاشانك حلیله سی وسیواس والیسی حاجی ابراهیم بکك همشیره سی اماسیه ده وفات ایتمشدی. [۱] حاجی ابراهیم بك، انشته سنی تعزیه ایتمك ایچون علی بکی وقاضی برهانی آلوب اماسیه یه کلدیلر .

حاجی ابراهیم بك ، بوتعزیه یی بر وسیله ایدوب حاجی شادکلدی پاشا ایله ارالرنده تکون ایدن برودتی ازاله ایتمك ایستهیوردی . برودت ، حاجی ابراهیم بکك آدملرندن برینی حاجی شادکلدی پاشا کوله لرندن برینك اولدورمه سندن حاصل اولمشدی .

---

[۱] بوخاتونك نه آدینی ، نه ده اماسیه ده قبرینی بولامادم .

حاجی ابراهیم‌بك ، برطرفدن اوبردوتك ازاله‌سیچون امه سیه اعیانك توسطلرینه‌مراجعت ایدییور، دیکر طرفدن حاجی شادکلدی کوله‌لرندن برینی اوقتل ایله‌اتهام ایده‌رك‌طوتوب کوتورمك‌ایسته‌یوردی.

حاجی‌شادکلدی پاشا، حاجی ابراهیم بکك بووضع غریبنه‌اعتراض ایده‌رك آغیر سوزلر صرف ایتمش ، برودت ازاله ایدیله‌جکی یرده تشدید ایدیلمشدی . علی‌بك ، حاجی شادکلدی پاشایی حقلی کوروب التزام ایدییوردی . حاجی ابراهیم بك ، بوکاده قیزمشدی .

بونك اوزرینه حاجی ابراهیم‌بك ، یالکیز معیتنی وقاضی برهانی آلوب سیواسه‌عودت وارتنازاده علی‌بکی‌اماسیه‌ده ترك ایتدی. حاجی شادکلدی پاشا علی‌بکك اسباب و احتیاجات سفریه‌سنی کوروب مطیباً قیصریه‌یه کوندردی .

حاجی ابراهیم بك ، توقاده واردقده علی بکی امارتدن خلع‌ودفع ایتمك شرطیله قیصریه امارتنی قاضی برهانه توجیه ایدوب علی‌بکك اردندن قیصریه‌یه کوندرمش ، قاضی برهان ، سرعتله کیدوب علی بکدن اول قیصریه‌یه وارمش ، قیصریه خلقنی الده ایتمشدی .

قاضی برهان ، علی‌بکك چوقجه اولان عسکرندن احترازایده‌رك برمدت اویالادی . برفرصت زمانی بولدیغی آنده علی‌بکك سرایی باصوب حرب‌ایده‌رك بیچاره‌یی قیصریه‌دن چیقاردی. علی‌بك، قاچوب برکوب قلعه‌سنه کیتدی . اوراده برمدت اقامت ایتمکده ایدی.قاضی برهان ، قیصریه امیری اولدی . ٧٧٨

حاجی ابراهیم بك ، علی‌بکك وقعه‌سنی خبر آلدقده موغول عشیرتلرینك تجاوزاتندن اورکوب قیصریه‌یه کیتدی . علی‌بکی جاب‌و

دعوت ایدەرك عزت‌و اکرام ایله قیصریه امارتنی اکا ویردی. قاضی برهانی سیواسه قالدیردی .

آنجاق قاضی برهانك معین و طرفداری اولان صماغارلو عشیرتی رئیسی خضر بکك ، عسکریله کلوب قیصریه‌یی استیلا ایده‌جکی شایع اولدقده ارتنازاده (علی بك) تلاشه دوشدی . قاضی برهانی‌دعوت وحاجی ابراهیم بکدن استمداد ایتمشدی .

قاضی برهان ، حاجی‌ابراهیم بکدن آلدیغی اذن وقوتله قیصریه‌یه کلدی. خضر بکله‌جعلی برمناقشه‌دن‌صوکرا خضر بك قیصریه‌حوالیسندن چکیلوب یایلاغنه کیتدی . علی‌بکك دعوتیله سیواسدن کلن (سیدی حسام) ده قاضی برهان ایله علی‌بکی باریشدیردی .

فقط حاجی‌ابراهیم بك، علی‌بکله قاضی‌برهانك احوال وحرکاتندن شکایتلر ایدن خلقی تسکین ایچون برمدت صوکرا خواص امراسندن (خواجه یاقوت) بکی قیصریه امیری یاپوب کوندرمشدی ٧٧٩

خواجه بك، کرك‌علی‌بکك وکرك قاضی برهانك احوال‌وحرکاتنی ترصد ایدەرك بوتون مشاهداتنی حاجی ابراهیم بکه یازییوردی . بر مدت صوکرا حاجی ابراهیم بکدن آلدیغی امروتعلیمات اوزرینه ارتنا زاده علی‌بکی باغلایوب سیواسه ، قاضی برهانی‌ده زندانه کوندردی .

قاضی برهانك عونه‌سی وصماغازلو عشیرتی برطرفدن ، ارتنازاده علی‌بکك معینی اولان بارامبایلو عشیرتی رئیسی علی‌پاشا دیکر طرفدن حاجی ابراهیم بکی فوق‌العاده تضییق ایتمکه باشلادیلر .

ناچار قالان حاجی ابراهیم بك ، والی خواجه بکی عزل ایدوب

سیدی حسام ایله زنجیره بند ایده‌رك سیواسه قالدیردی. قاضی برهانی محبسدن چیقاروب علی بکی موقع امارته کتیردی. صماغارلو خضر بکی قیصریه‌یه والی یاپدی.

لاکن خواجه بکك حامیسی اولان حاجی شاد کلدی پاشا، خواجه بکك بیکناه اولدیغنی بیان ایده‌رك حاجی ابراهیم بکدن عفوینی ایسته‌دی. چونکه خواجه‌بك، حاجی شاد کلدی پاشا برادرینك قاین پدری ایدی. سیدی حسامی‌ده علی بك شفاعت ایتمشدی.
حاجی ابراهیم بك، خواجه بکله سیدی حسامی عفو ایدوب هر ایکیسنی‌ده بیراقدی. اوزرینه هجوم ایتمکه آماده اولان بارامبایلو موغول عشیرتنك بلاسنی دفع ایده‌جك چاره‌لر آرایور، قوتلرینی جمع ایده‌رك تدارکاتنی کورویوردی.

لاکن ارتنا زاده علی بك، متصل بارامبایلو عشیرتنه فریادنامه کونده‌ریور؛ عشیرت رئیسی علی پاشایی حاجی ابراهیم بك علیهنه تحریص ایدییوردی. قاضی برهان‌ده علی بکك بوتشویقاتنه قوت ویرییور، کندی عونه‌سنی بارامبایلولرله تشریك مساعی ایتمه‌سنه چالیشیوردی.
بوندن دولایی بارامبایلولرله قاضی برهانك عونه‌سی برلشوب سیواس اوزرینه هجوم ایتدیلر. سیواس والیسی حاجی ابراهیم بك، ابتدا سردازی اولان حسن بکی کوندردی. صوکرا کندیسی عسکریله برابر کیتدی. توزاکلو ناحیه‌سنده یاپیلان محاربه‌ده هر ایکیسی‌ده مقتول اولدی. (۷۸۰)
خواجه یاقوت بك، حاجی ابراهیم بکله برابردی. مقتول اولان

بیچاره‌نك باشنی آلوب ابتدا (هاویك ، حافیك) قلعه‌سنه صوکرا سیواسه کوتوردی . فقط بو فلاکت خبرینی قاضی برهانك خاله زاده‌سی (احمد چلبی) داها اول سیواسه کتیروب اظهار شادمانی ایتمشلردی .

حاجی ابراهیم بك، قوتلوبك زاده خواجه علی شاهك مخدومی ایدی. بونك مخدومی (خیرالدین خلیل بك) و غلامی (شرف الدین مقبل بك) ولی نعمتلرینك شهادتنه پك زیاده متأثر اولمشلردی . مقبل بك، درحال قیام ایدوب خلیل بکی مقام امارته کتیرمك اوزره سیواسی ضبط ایتمش، بو فلاکتك باعث یگانه‌سی اولان ارتنازاده علی بکی باغلایوب زندانه آتمشدی .

قاضی برهان ، مقبل بکك بو حرکتندن استفاده ایتمکه چالیشیور، علی بکده قاضی برهانه کندیسنی قورتاروب تخت امارته اجلاس ایتدیکی تقدیرده وزارت ویره‌جکنی وعد ایدیوردی . بونك اوزرینه قاضی برهانك حشراتی حاجی مقبل بکی اتلاف ایده‌رك علی بکی تخت امارته چیقاردی. قاضی برهان، علی بکه (٧٨٠) سنه‌سی ربیع الاولنده وزیر اولدی .

بو هنگامه آراسنده حاجی ابراهیم بکك بوتون خزائن ومواشیسی، اموال و حواشیسی ضبط ویاغما ایدلدی . مخدومی (حاجی خلیل بك) کوله‌لری سایه‌سنده قاچوب آماسیه‌یه جان آتدی . حاجی شاد کلدی پاشا امراسندن اولدی . [١]

---

[١] حاجی خلیل بك، شیخ الاسلام کمال پاشا زاده (شمس الدین احمد شاه چلبی) مرحومك جدیدر .

اماسیه‌دن مقدماچیقاریلان‌قیلیج‌ارسلان بك ، ارزنجاندن سیواسه کلوب ارتنازاده علی بکك ندیمی اولمشدی . علی بکك وزیری قاضی برهان ، حاجی شاد کلدی پاشانك حاجی ابراهیم بك وقعه‌سندن‌نه‌قدر متأثر اولاجغنی بیلیوردی .

بونك ایچون هم شاد کلدی پاشایی تعزیه ایتمك ، همده پاشانك حرکاتنی وقوای عسکریه‌سنی آکلاماق‌لزومنی علی بکه تلقین واماسیه‌یه کیتمکه تشویق ایدییوردی . چونکه شاد کلدی پاشانك سیواسه هجومندن قورقویوردی .

بونك اوزرینه ارتنازاده علی‌بك، وزیری‌قاضی برهانی، مشاوری قیلیج ارسلانی ، ندیمی سیدی حسامی آلوب معیت عسکریه‌سیله‌برابر اماسیه‌یه کلدیلر . حاجی شاد کلدی پاشایه مسافر اولدیلر .

حاجی شاد کلدی پاشا ، علی بکك روحی اولان سیدی حسامی قلعه‌یه دعوت ایتمشدی . انجاق سیدی‌حسام ، شاد کلدی پاشازاده‌امیر احمد چلبی ایله عیش و نوش اثناسنده غوغای مستانه چیقاردی ؛ آغیر سوزلر صرف ایتمکه باشلادی . احمد چلبی‌ده بونی اوشاقلریله برابر طوتوب حبس ایتدیردی .

قاضی برهان، شیطانه درس‌ویریر آمدی. سیدی حسامك‌غوغاسی مرتب شیلردی . کیزله‌نیلن مقصد ، اماسیه‌نك ضبط و تسخیری ، حاجی شاد کلدی پاشادن انتقام اخذی ایدی . چونکه قاضی برهان، علی بکك یانده اولان‌موغول عسکرینه‌قارشی‌حاجی شاد کلدی‌قوتنك ضعیف اولدیغنی ظن ایدییوردی .

قاضی‌برهان، سیدی حسامك وقعه‌سنی دویدوقده ترتیب ایتدیکی

شیلرك قولایجه تطبیق ایدیله‌جکنی امیدایده‌رك علی بکی شهرك خارجنه چیقوب اماسیه قلعه‌سنی محاصره و سیدی‌حسامی تخلیص ایتمکه‌تشویق ایتدی .

ذاتاً اسیر شهوت واقبال اولان علی‌بك ، قاضی برهانك تشویقاتنه قاپیلدی . عودت ایدیور شکلنده عسکرینی شهرك خارجنه چیقاردی کندیسی‌ده‌معیتیله برابر چیقدی. آ کسزین‌قلعه‌یی محاصره‌ایتدیردی. منجنیقلرله دوکدوردی .

حاجی شاد کلدی پاشا ، بوتعزیت و زیارتك ابلیسانه بر حرکت اولدیغنی‌درحال آ کلامشدی. لازم کلن‌مدافعه ترتیباتنی آلوب‌اماسیه‌یی و قلعه‌سنی موغول اشراسنه قارشی شجیعانه مدافعه و محافظه ایده‌رك قاضی برهانك امیدلرینی بوشه چیقاردی .

نهایت قاضی برهان و قیلیج ارسلانك رجالری اوزرینه (حاجی شاد کلدی پاشا) سیدی حسامی محبسدن چیقاروب ارتنازاده علی‌بکه کوندردی . علی بك و معیتی‌ده خائبانه رجعت ایده‌رك دفع اولوب کیتدیلر .

بوندن صوکرا ارزنجان امیری (حسین بك) وفات ایتمشدی . قیلیج‌آرسلان، ارزنجانده‌ییللر جه‌اوطورمش، نهایت حسین‌بکله آراسی آچیلوب سیواسه کلمشدی . حسین بکك وفات‌خبرینی دویدقده علی‌بکی ارزنجانك ضبط و استیلاسیله‌کندیسنك‌ارزنجان‌امارتنه تعیین ایدیله‌سنی تشویق و تکلیف ایدییوردی .

حال‌بوکه ارزنجان امارتی، عراقده‌حکومت‌ایدن جلایری نفوذی آلتنه کیرمش ، حاجی شاد کلدی پاشانك‌حمایه‌سنی‌کورمش؛ حسین

بكك يرینی بوراق زاده‌لردن(مطهرالدين‌طايرتن)بك‌طوتمشدی . ٧٨١
على بكله وزيری قاضی برهان ، قيليج ارسلانك تكليفنی قبول ايده‌رك ارزنجان اوزرينه يورومشلردی . جلايری نسلندن‌طغرل بك، بوحركتدن‌خبردار اولدقده البستان اميری دولقادير اوغلو (ابراهيم بك) دن و اماسيه‌اميری‌قوتلو بك‌زاده (حاجی‌شاد كلدی پاشا) دن استمداد ايتدی .

قاضی برهان ، ارزنجان قلعه‌سنك متانتنی و عسكرينك شدتلی مدافعه‌سنی كورونجه قيصريه اميری (جنيد بك) دن قوۀ معاونه‌طلب ايده‌رك قلعه‌يی فتح ايتمكه صاواشيوردی .

بو اثناده بر طرفدن‌دولقادير اوغلو (ابراهيم بك) بو طرفدن‌ده حاجی شاد كلدی پاشانك بويوك مخدومی (سيدالدين محمد بك) قوۀ امداديه‌لريله ارزنجانه يتيشديلر . ارزنجان عسكريله برلەشديلر . قوۀ امداديه‌سيله كلن جنيد و ارتنازاده على بكلرك عسكرلرينی بوزوب داغيتديلر . بورادن‌ده خائبانه دونديلر .

ارتنازاده على بك، كرك وقعۀ سابقه‌دن و كرك ارزنجانی حمايه ايتمه‌سندن دولايی (حاجی شاد كلدی پاشا) دن انتقام آلمغه پك زياده خواهشكردی . ارزنجاندن‌سيواسه‌كلديكندن آزصوكرا بوتون قوتيله اماسيه اوزرينه يورودی .

حال‌بوكه على بكك قوۀ عموميه‌سی اماسيه‌نك ضبط و تسخيرينه كافی درجه‌ده دكلدی . بونكله برابر اماسيه‌ده طاعون حكمنی اجرا ايديوردی . بو عزيمتی خبر آلان (حاجی شاد كلدی پاشا) طبيعی قوتلرينی ، عسكرلرينی جمع ايده‌رك مقابله ايتمكه حاضرلانيوردی .

ارتنا زاده علی بك، یویوك بر دبدبه ایچنده قاز آباده کلمشدی. فقط کندیسنه لایق بر خصم اولان طاعون کندیسنی درحال یاقالادی. بر قاچ کون ایچنده ایجابنه باقوب «٧٨٢» سنه‌سی جمادی‌الاخره‌سنك یکرمی بشنجی چهارشنبه کونی روحنی آلدی. خلق شهوت و احتراصندن قورتاردی.

علی بکك ارکان دولتی اولان قاضی برهان، سیدی حسام، قیلیج ارسلان اماسیه فتحی عزیمتندن واز کچوب حاجی شادکلدی پاشایه قارشی اعتذار ایده‌رك دوندیلر چونکه قوتلرینك ضعیف اولدیغنی بیلدکاری جهتله «حاجی شادکلدی پاشا»دن قورقویورلردی.

امیر علاءالدین علی بك، ارتنا بکك ایکنجی مخدومی ایدی. فقط: سفاهتده پدرندن اوستون چیقدی. کاه قیصریه‌ده، کاه سیواسده مکرراً امیر اولدی. مکرراً خلع ایدلدی. نه امارتنده بر عدالت، نه کندیسنده بر مزیت یوقدی. یدی یاشنده (محمد بك) نامنده بر مخدومنی براقدی.

قاضی برهان، علی بکك جسدینی وعسکر واثقالنی آلوب توقاده دوندیلر اوراده جسدی تربه‌سنه دفن ایدوب سیواسه دوغرو حرکت ایتدیلر. فقط: حاجی شاد کلدی پاشا، معیت عسکریه‌سیله اماسیه‌دن قالقوب توقاد اوزرینه یورومشدی.

حاجی شاد کلدی پاشا، قوت وشوکت اعتباریله امرانك سرافرازی، تدبیر وفضیلت اعتباریله علمانك ممتازی ایدی. قاضی برهان، بونی تقدیر ایدییور، هرکسدن زیاده بوندن قورقویوردی [١]

[١] قاضی برهانك تصویبیله یازیلان مناقبنامه‌سی (بزم و رزم)ندر. بونی شویله تعبیر ایدییور: «از جمله حاجی شادکلدی که بکثرت سواد و وفور استعداد ...وف

حاجی شاد کلدی پاشا ، کرك سیواسك ایچنده وکرك حوالیسنده اولان بکلری و بویوکلری جلب و استمالت ایده‌رك سیواسی ممالکنه الحاق ایتمك ایسته‌یوردی . حاجی شاد کلدی ، طبعاً معتدل ، عالم ، عادل برذات ایدی . سیواسك بعض ارکانی وخلقی کندیسنه پك مائلدی .

فقط سیدی حسام کبی علی بکك مجلوبی اولان رجال مملکت ، علی بکك یدی یاشنده‌کی اوغلی محمد بکی تخت امارته کچیرمك ایسته‌یورلر ، بوکاده بر درلو جسارت ایده‌میورلردی .

چونکه محمد بك ، پك کوچوکدی . جلوسی حالنده بوتون امور حکومت ، مقام وزارتده اولان قاضی برهانك النده قالاجغنی بیلیورلر ، بونی ارزو ایتمیورلردی . چونکه قاضی برهان ؛ فضیلت علمیه‌سیله برابر طبعاً غدار ، خشین ، مغرورومتکبردی . کیمسه‌یی بکه‌نمزدی . بونك ایچون کندیسنی سومه‌ینلر چوقدی . قیصریه‌لیلر بیله سومیورلردی .

قاضی برهان ، خلقك وارکانك بوتمایلات وحسیاتنی آکلادیغی آنده حاجی شادکلدی پاشایه تبعیت ایتمکدن ارکان وخلقی وازکچیرمك ایچون قیلیج آرسلان بکی خلقه وارکانه مدح وثنا ، حسب ونسبنی اعلان ایده‌رك تخت امارته کمال عزت واکرام ایله اجلاس ایتدی . ارکان سیواسی وخلقی امرواقع قارشیسنده بیراقدی . نسبنه بناءً بوتون ارکان امارتنی قبول ایتدی .

رکن الدین قیلیج آرسلان بك ، سلطان آلتونباش سلجوقی شهزاده‌سی مسعود شاهك اوغلیدر . مقام امارته کچمه‌دن اول قاضی برهانك

و موصوف است . ازهر طرفی هجوم خواهد کرد و قلچ اسلانکه دم ازامارت می‌زندو خود راوارث ملك داند ازقطری دیکر حرکت خواهد نمود »

درمیان ایتدیکی شرائطی قبول ایده‌رك مقام وزارتده قاضی برهانی ابقا ایتدی .

حال بوکه درمیان ایدیلن شرائط آغیردی . برنجیسی ، بوتون امور حکومت وخاصةً امور مالیه قاضی برهانك دست کفایتنده اولاجقدی . ایکنجیسی ، قیصریه امارتی کندیسنه ویریله‌جکدی . اوچنجیسی ، خرسنوس قلعه‌سی واراضیسی کاملاً برهانه تخصیص ایدیله‌جکدی . بونلرك هیچ بری‌ده قابل اجرا دکلدی .

چونکه برنجی شرطك اجراسنده قیلیج ارسلانك امارتی مفسوخ اولوردی . ایکنجی شرطك اجراسی اصلا قابل دکلدی . چونکه قیصریه‌نك ارکان امراسندن اولان قیصریه والیسی عمر بك زاده جنید بك ، بویوك ارتنا زاده (عزالدین جعفر) بکی تخت امارته اجلاس ایده‌رك کیمسه‌یی طانیموردی. اوچنجی شرطی‌ده بویله ایدی.

قاضی برهان، بر مدت صوکرا بوشرائطك اجراسنی شدتله طلب اتمکه باشلادی . قیلیج آرسلان ، بونلرك هیچ بری کندیسی ایچون قابل اجرا اولمادیغنی درمیان ایده‌رك اعتذار ایدییوردی. قاضی برهان، قومنات داخلنده برقریه‌یی کندیسنه تملیك اتمه‌سنی ایسته‌دی. قیلیج آرسلان، توقاد ولایتی تمامیله حاجی شاد کلدی تصرفنده اولدیغنی بیان ایده‌رك ینه اعتذار ایتدی [۲]

قاضی برهانك کیزله‌دیکی مقصدی ، قیلیج ارسلانی و شاد کلدی

[۲] بزم ورزم، بونی قیلیج ارسلانك لساندن شویله تعبیر ایدییور: شهر توقات درتصرف حاجی شادکلدی است وشمارادران مدخل و مخرج نیست و بحقیقت مرغی درهوا وماهی درآبست

پاشایی خلقك نظرندن دوشوردکدن ، صاغارلو ، بارامبایلو ذُبنیان موغول عشیرتلرینی تماميله كنديسنه ربط ايتدكدن صوكرا بیچاره‌یی اولدوروب يرينه كچمكدی .

قاضی برهان ، بوايشه ابتدا حاجی شاد كلدی پاشادن باشلادی. قیلیچ آرسلانك آغزيله حاجی شاد كلدینك دده‌سی (كورت) بك، تاج‌الدين التونباشك كوله‌سی، حاجی‌شادكلدينك‌ده كوله زاده اولدیغنی اشاعه ايده‌رك متصل كنديسنك اصالت ونجابتندن دم اورويوردی .

قاضی برهان، لزومندن زياده افسانه‌لر ایجاد ايده‌رك خلق‌شادكلدی پاشادن تنفير ايتدی . صوكرا دونوب وقايع سابقه‌یی تكرار ايده‌رك قیلیچ آرسلان بكی حاجی شاد كلدی عليهنه تحريك ايتمكده‌ايدی . بوندن مقصدی قیلیچ آرسلانی ازدیرمكدی .

حال‌بوكه خلق‌اداره‌سنده شرط‌اعظم، عدالت، اخلاق، فعاليتدر. بونلره نسبتله اصالت ، بر هیچدن عبارتدر . تاريخاً نیجه كوله‌لردن، كوله زاده‌لردن الك بويوك قهرمانلر ، نیجه اصيللردن، اصیلزاده‌لردن‌ده الك بويوك قالطابانلر توره‌مشدر .

قیلیچ آرسلانك حماقتنه‌باقیكزكه حاجی‌شاد كلدی پاشانك‌فضيلتنی، عدالتنی ، قوت وشوكتنی نظر اعتباره آلمادن قاضی برهانك‌تشويقاتيله طوپلادیغی درمه چاتمه عسكرینی‌آلوب توقاد اوزرينه يورودی حاجی شاد كلدی پاشايه اعلان حرب ايتدی .

حاجی شاد كلدی پاشا ، عسكرینی آلوب درحال توقاده كلدی . قیلیچ ارسلانی قارشيلادی. حال‌بوكه قیلیچ ارسلان ، سيدی حامدن الدیغی مكتوبدن سیواسده كندی عليهنه ياپيلان اويونلری آكلامش

اعلان حرب ایتدیکنه پشمان اولمشـدی . اماسیه عسـکرینك کثرتی کورونجه داها زیاده قورقدی .

بیچاره قیلیچ ارسـلان ، قاضی برهانك دایسی اولان ییلدیزلی اوغلو یوسف بکی حاجی شاد کلدی پاشا نزدینه ایلچی کوندروب صلح رجا ایدرکن عسکرلری توقاد کویلرینی یاغما ایدیور، حربه باشلاندیغنی کوستریوردی .

حاجی شاد کلدی پاشا یاغما کرلکه فوق العاده حدت ایدەرك قیلیج ارسلان ایله حربه کیردی. قلیج ارسلان فناحالده بوزولدی. عسکری دارمادغین اولدی میدان محاربەدن رزیلانه قاچوب سیواسه جان آتدی . خلقك نظرنده قدر و اعتباری قالمادی .

قیلیچ ارسلان بك، اوغرادیغی بو رزالتك مسبب یگانەسی قاضی برهان اولدیغنی آکلایوردی. بونکله برابر هردرلو حیل و دسایسنه درحال قاپیوردی. حال بوکه قاضی برهان ، سیواس امارتنه بر آن اول قاووشماق ایچون قیلیچ آرسلانی اولدورمك چارەسنی دوشونیوردی.

اوزمانك سـیواس قطبی صـاییلان سیواس مولویخانەسی شیخی (عادل دده) قاضی برهانك مجلوبی ایدی . قاضی برهـانك تلقیناتیله عادل دده ، حاجی شاد کلدی پاشـایه (کولەمن) ، قیلیچ آرسلانه (قحبەزن) دیردی . کندیسـنه اویانلری ، بونلرك علیهنه تحریك ایدردی .

قاضی برهان ، بوتحریکاتدن استفاده ایدەرك بر طاقم ساده دلانی اغفال ایدیوردی . نهایت برهان ، همشیره زادەسی امیرشیخ مؤیدله اتفاق ایدوب قیلیچ آرسـلانی بر صـیدکاهه دعوت ایتدی . اورایه

واردیغی آنده بیچاره‌یی قیلیجله پارالادی . [١]

قاضی برهان ، بو جنایتله قالمادی . قیلیج آرسلانك یوزلرجه اتباعنی، طرفدارلرینی، عموجه‌سی کیخسروی قیلیجدن گچیردی . بو قدر جنایتدن صوکرا قیلیج آرسلان ایچون قوردقلری ضیافت صفره‌سنه اوطوروب کمال حضورایله یمکلرینی ییدیکی (بزم‌ورزم) ك جمله‌ٔ مضبوطاتندندر .

نه‌قدر شایان حیرتدرکه قاضی برهان ، آنا طرفندن سلجوقی‌زاده اولدیغی درمیان ایده‌رك اصـالت ونجابتیله اوکونورکن ، اباعن‌جـد سـلجوقی اولان قیلیج آرسـلانی ویکناه اولان یوزلرجه اتباعنی وطرفدارانی بلا مرحمت اولدورمشدر !..

قاضی برهان ، قیلیج آرسلانك ایجابنه باقدقدن صوکرا صیدکاهندن دونوب دبدبه وداراتیله سیواسه کیردی . دارالاماره‌یی ضبط ایدوب امارت تختنه (٧٨٢) سنه‌سی ذی‌القعده‌سنك اون‌دردنجی کونی جلوس ایتدی . بش ییلدن‌بری تعقیب ایتدیکی غایه‌سنه ایردی .

قاضی برهان‌الدین احمد [٢] سالور قبیله‌سی تورکمنلرندن قیصریه قاضیسی شمس‌الدین محمد بن سراج‌الدین سلیمان بن جلال‌الدین حبیب بن محمد بن رسول بن سـویجك اوغلودر . والده‌سی مسـتوفیٔ روم ییلدیزلی [٣] جلال‌الدین محمودك مخدومی عبدالله چلبی کریمه‌سیدر .

---

[١] قاضی برهانك نظرنده قیلیج ارسلانك اك بویوك جنایتی ، ارتناراده متروکه‌سنی آلوب مخدومی محمد بکه وصایت ایتمکدی!...

[٢] بزم‌ورزم ، قاضی برهانك ترجمه‌سنی شویله آکلاتیور .

[٣] بکلر چلبی زاده ، محمد پاشـابن محمود چلبی وقفیه‌سنده بوکا(ابن‌الیلدوسی، ییلدیزی) واولادینه (ابن‌الیلدوسی،ییلدیزلی اوغلو) دینمشدر . سیواس قربنده ییلدیز ایلندن تورەمشدر .

قیصریه‌ده (٧٤٥) سنه‌سی رمضانڭ اوچنجی کونی دوغمشدر .

قوتلوشاهڭ استقلالنده (٧٥٧) سنه‌سنده پدریله قیصریه‌دن چیقوب شامه کیتمش ، یوز کون صوکرا قوتلو شاهڭ عفویله عودت ایدوب (٧٥٩) سنه‌سنده پدریله قیصریه‌دن چیقاریلمشدی . بومدت ظرفنده پدریله مصره کیدوب قطب‌الدین رازیدن اوقومش ، ٧٦٤ ده حجازه کیدوب عودتده پدری معره قصبه‌سنه وصولنده وفاتیله کندیسی حلبده اقامت ایتمشدر .

٧٦٥ سنه‌سنده قیصریه‌یه کلوب رجال حکومت عودتندن متنفر ، رجال علمیه متشکر اولمش ، تدریس علوم ایده‌رك فضل وکمالی آکلاشیلنجه ، یعنی خواجه علی‌شاهڭ قتلنی متعاقب (٧٦٦) سنه‌سنده ارتنا زاده محمد بکڭ همتیله قیصریه قاضیسی نصب ایدیلمشدر .

٧٦٧ سنه‌سنده محمد بك بن ارتنانڭ وفاتی اوزرینه برهرج ومرج عمومی حاصل اولوب تورك وموغول بربرینه کیردیکی اثناسنده ایکنجی ارتنابکی التزام ایتمش ، بونڭ فراریله یرینه کلن برادری علی بکله اوزون بر ماجرایه کیرمش ، علی بکی قیصریه‌دن قوغمش ، خلقه نفوذواخلاقنی طانیتمش ، حاجی ابراهیم بك دورنده (٧٧٧) سنه‌سنده قیصریه‌قضاسندن عزل ایدیلمش ، قیصریه‌لیلرڭ رجاسیله سیواسه قالدیریلمشدر .

قاضی برهان‌الدین احمد ، غایت ذکی ، مدبر ، فاضل ، متین ، فعال اولمقله برابر دساس ، غدار ، قتال ، پك حریص اقبال وسلطنت بر ذات ایدی . اصول حنیفه‌دن (تلویح) اوزرینه یازدیغی (ترجیح) آدلی حاشیه‌سی ، فضائل علمیه‌سنڭ درجه‌سنی کوسترمکده‌در . نسلاً تورك اولدیغی حالده موغوللره پك مائل ، بونکله برابر غایت خودبین ایدی .

قاضی برهانك بوجنایتلری ، سربازانه حرکتلری ، سیواسك کندنی بیلیر اعیان واشرافنی ، خاصةً سیواس خلقنی پك زیاده اور-کوتمشدی . لاکن قاضی برهانك قوتی ، معینی اولان منفعتپرستانك ، بارامپایلرك شر ومفسدتلرندن کیمسه نك اعتراضه جرأتی یوقدی .

بوندن دولایی سیواسك بعض اعیان وخلقی ، اماسیه حکمداری حاجی شاد کلدی پاشایه خفیاً دعوتنامه لر ارسال ایده رك فریادواستغاثه ایتمشلر ، سیواس ولایتنی آلوب کندی ممالکنه الحاق ایتمه سنی ایستمشلردی .

بونی دویان قاضی برهان ، عادتاقودورویور ؛ یازوب فریادایدنلری آراتیور ، بولدیغنی آصوب کسیور ودیبوردی که : « بن ، بوامارتی کندی سعی واجتهادمله آلدم. حاجی شاد کلدی کیم اولیورکه بومملکته تصاحب ، بنم سلطنت واستقلالمه مخالفت ایتمکه قالقیشیور . » [١]

لاکن بوجنایتلرك ، بوحرکتلرك خلق اوزرنده پك فنا تأثیرلر اویاندیردیغنی آکلایان مقربلرندن (اینه بك) قاضی برهانه قیلیج آرسلانك سیواس ولایتنی حاجی شاد کلدی پاشایه تسلیم ایده جکندن دولایی حمیت وطنیه سائقه سیله اولدورولدیکنی اشاعه ایتمه سنی تلقین واشاعه ایتدی .

لاکن بویله یالان اشاعه لر ، حاجی شاد کلدی پاشانك فنالغنه دائر ایجاد ایدیلن افسانه لر ، کیمسه یی تطمین ، پك عمومی اولان هیجانی

[١] بوراد. (بزم‌ورزم) قاضی برهانك لساندن شویله دیبور : «مراچه لازم که بعد از اقتحام والتزام خطی چنین خاطرناك ورطهٔ هائل باستقلال واجتهاد خود وحصول مرام ومرتاد بامارت وایالات حاجی شاد کلدی که مدعی مملکت وغریم دولت وسلطنت است علی ملأمن الناس اقرار واعتراف آورم »

تسکین ایده‌میوردی . بونلری آکلایان قاضی برهان، پرخلجان حاجی شاد کلدی پاشانك حرکاتنی ترصد ایدییوردی .

حاجی شاد کلدی پاشا ، بواثناده آغیر خسته اولمش ، امیدسز بر حالده یاتیوردی. بوتون اماسیه بکلری متفق، متحد بر حالده حاجی شاد کلدی‌یه منقاد ایدیلر . پاشایه امارتنده معارض اولان خلفت زاده (پیر علی بك) بیله شاد کلدی اوغرینه جان ویرییوردی. کریمه‌سی (ایران خاتون) ی پاشانك مخدومی (سیدالدین محمد) بکه ویرمشدی . [۱]

حاجی شاد کلدی پاشا ، آلدیغی فریادنامه‌لر اوزرینه عسکرینی جمع واسباب وآلات سفریه‌سنی اکمال ایتدیرییوردی . بواثناده قاضی برهان ، کندی خواصندن (اخی عیسی بك) نامنده بر ذاتی الکزیاده قورقدیغی حاجی شاد کلدی نزدینه ایلچی کوندردی . پاشانك حالت روحیه‌سنی ، عسکرینی ، اماسیه بکلرینك وضعیتلرینی آکلامغه چالیشیوردی .

حاجی شاد کلدینك عسکری چوقدی . ایلچینك کلدیکی اثناده هرطرفدن عسکر کلیور ، اماسیه‌نك ایچی ، هرطرفی مهیب بر شکل آلیور ؛ ایلچی‌یه دهشت ویرییوردی . عسکر ایچنده (جاوون‌قار) دینیلن موغوللر ، « قره‌تاتار » دینیلن تاتارلرده واردی. جاوون‌قار [۲] تورکلر آراسنده (چونقار) دیمکله مشهور ایدی .

---

[۱] ایران خاتون ، آماسیه‌ده اوچلرمحله‌سنده برخانه دروننده مدفوندر.

[۲] جاوون – این مهنا لغتنامه‌سنك موغول قسمنده « البارد- جون » و « الید - قار » دییه یازیلیدر . شوحالده جاوون قار ، صوغوق ال دیمك اولور .عزیز بن اردشیر (بزم ورزم) نده بولفظی ابتدا جانقار) وصوکرا (جاون‌قار) شکلنده یازمشدر .

قاضی برهان ، حاجی شاد کلدی پاشایه طرفدارلق تهمتیله مقدماً قره حصار شرقی بکی ملك احمد بکك برادری بنی ، ارزنجان بکی طایرتن بکك اقرباسندن ذوالنون بکلری سیواسده حبس ایتمش ،سیدی حسامی قویله حصاره نفی ایدوب اوراده زندانه قویدورمشدی .

قاضی برهان، ایلچی عیسی بکك عودتنده آماسیه بکلرینك اتحادینی ، عسکرینك کثرتنی ، حاجی شاد کلدینك قوت وشوکتنی آکلایوب مقدما حبس ایتدیکی بنی ، ذوالنون، سیدی حسام بکلری عفو وتلطیف ایتدی .

بنی بکه قره حصار بهرامشاه «بیرامشاه» امارتنی ویروب کوندردی. برادری ملك احمد بکله اوغراشدیروب هر ایکیسنی ده مشغول ایتمش اولاجقدی . چونکه ملك احمدبك ، حاجی شاد کلدی پاشایه معین ومنقاد ایدی .

ذوالنون بکی تلطیفاته غرق ایدوب ارزنجانه کوندردی. امیر مطهر الدین طایرتن بکله عقد اتفاق ایتمکه غیرت ایتمه سنی ایسته دی . چونکه وقعهٔ سابقه دن دولایی « طایرتن بك » شادکلدی پاشایه متشکر وپك متمایلدی مستشار اموری (طوغرول بك) ده مائلدی. سیدی حسامی ده سیواسه جلب ایدوب اسکی مقامنی ویردی .

حاجی شاد کلدی پاشا ،خسته لکی تخفف ایتدکده عسکرینك باشنه کچدی . سیواسه دوغرو حرکت ایدوب آرتق آباده قدر کیتدی . قاضی برهان ده باراملو، صماغارلو عسکرلرینی وسائر کندی طرفدارلرینی آلوب حاجی شاد کلدی پاشایه قارشی کلدی .

قاضی برهان ، برطرفدن ایشی صلحاً تسویه ایدوب اهل اسلام

آراسنده قان دوكولمه‌مسنی ایسته‌مك طرزنده حاجی شاد كلدی پاشایه ایلچیلر ، مكتوبلر كوندردی. صوكرا ملاقات ایسته‌دی . حاجی پاشایی ایسته‌دیكی قدر اویالایوردی .

دیكر طرفدن كنـدی معیتنده اولان تورکمن و موغول ناطقه پردازلرندن لزومی قدر آدملری حاجی شاد كلدی اوردوسنه كیزلیجه كونده‌روب (شاد كلدی) كوله اوغلیدر . حسب ونسبی بلیرسز آدمدر. نه‌امارتی ، نه‌ولایتی شرعاً صحیح دكلدر . قاضی برهان‌ایســه اباعن‌جد اصیل ، نجیب بر ذاتدر . بر كوله اوغلنه اویوب اویله نجیب بر ذات ایله ناصل حرب ایده‌جكســكز » شكلنده اوردویه تفرقه‌لر ویره‌جك پروپاغاندا یاپدیرییوردی .

قاضی برهان ، حاجی شادكلدی‌اوردوسنده یاپدیردیغی پروپاغاندالرك تأثیراتی خبر آلدیغی آنده ایكی طرفدن كلوب كیدن ایلچیلرله‌مكالماتنده لســانی دكیشدیردی . حاجی شاد كلدی پاشـانك ایلچیسنه شویله دییوردی :

« حاجی شاد كلدی ، علی بك زاده‌یی تخت امارته متفقاً اجلاس ایده‌لم‌كه وارث مملكتدر . اهل اسلام آراسنده قان دوكمه‌یه‌لم دییور . حال بوكه‌امیرزاده‌نك دده‌سنی‌اولدورن، باباسنی‌شهر، شهرسوروندورن، ملك موروثی اولان اماسیه‌یه كلدیكی حالده یوزینه باقمایان ، اشیاسنی یاغما ایتدیرن ، اماســیه‌دن ســوروب چیقاران حاجی شاد كلدی‌در . شیمدی ناصیل امیر زاده‌یه شفقت كوستریيور ؟ »

بری طرفده حاجی شـاد كلدی اوردوسنده بویوك وتهلكه‌لی بر تفرقه حاصل اولمش ، چونقار ، قره تاتار خذله‌سی اوردودن چیقوب

کیتمش ، اوردونك قوۀ معنویه‌سی تمامیله بوزولمشدی .

اماسیه بکلری ، عالملری واوردو ضابطلری ، اوردوده انضباطی وقوۀ معنویه‌یی تأمینه ، سویله‌نن سوزلرك بر افسانه‌دن عبارت اولدیغنی وحاجی شاد کلدی پاشانك حسب ونسبنی ، اصالت ونجابتنی یوقاریلردن بری عرض ایتدیکمز وجهله اثبات ایتمکه چالیشیورلردی . [١]

حاجی شادکلدی پاشا، سیواس اعیانندن آلدیغی دعوت وفریادنامه‌لرك آثارینی کوره‌مدی . ذاتاً بوکا جانی صیقیلیوردی . اوممادیغی حالده سویله‌نن سوزلردن واوردوده حاصل اولان تهلکه‌لی حالاتدن فوق العاده متأثر اولارق یکیدن خسته‌لندی . ایشی طاتلی‌یه باغلایارق عودته لزوم کوردی . اوردویی قالدیروب اماسیه‌یه دوندی .

حاجی شاد کلدی پاشا ، پك جدی بر صورتده حرکته مجبوریت کوردی. ارکان دولتیله بالمشاوره ارزنجان ، جانیك ، قراحصارشرقی ، قیصریه ، قسطمونی بکاری اولان طایرتن ، تاج الدین ، ملك احمد ، جنید ، بایزید بکلری قاضی برهان علیهنده اتفاقه دعوت ایتدی.

قسطمونی حکمداری بایزید بك ، حاجی شاد کلدی زاده امیر احمد بکك قاین پدری ایدی . دیکر بکلردن داها زیاده قوت وشوکتی‌واردی . قیصریه والیسی عمر بك زاده جنید بك ، قاضی برهانك عدو اکبری ایدی . تاج الدین بك ، جانیتلی دیمکله مشهور

---

[١] اسبق اماسیه امیری شادی بکك کوله‌سی (قوتلو بك) اولوب اوغللری محمود ، احمد ، شادی بکلردی . قاضی برهان ، بونی مراد ایده‌رك تغلیط اذهان ایتدیکی ظن اولونور . بوقوتلو بك زاده احمد بك ، بوتاریخده سیواسك اطرافنی غصوب ودورمقده‌ایدی .

اولوب حاجی شادکلدی پاشایه منقاد وبوتون صامسون ولایتنه والی ایدی

حاجی شاد کلدی پاشانك بوحرکتی، قاضی برهان ایله محاربه ایتمکه دلالت ایدییوردی . بونی تثبیت ایچون عقد ایلدیکی مجلس عالیده قاضیعسکر جمال الدین محمد اقسرایی، مفتی عزالدین محمد اماسی، کبار فضلادن جلال الدین محمد بن رسول ، علاءالدین علی بن اقسرایی ، دکرلی امرادن جمال الدین فیروز بك وبونلره اویان علما وامراء قاضی برهان ایله درحال محاربه ایتمکی مصیب کورمیورلر ودییورلردی که :

بو محاربه دن مقصد ، سفیه علی بکك هنوز مراهق بیله اولمایان بر چوجوغنی امیر نصب ایتمك ایسه بذل ایدیله جك مال وجانه یازیقدر ؛ اماسیه حکومتی ایچون بر فائده سی یوقدر . اکر سیواس ولایتنی تمامیله استیلا ایتمك ایسه احوالك انکشافنه واسبابنك تمامیله تدارکنه قدر حربك تأخیری لازمدر . استعجالك مضرتی چوقدر .

بونلره معارض اولان بابوقشاه اوغلو سردار علی پاشا ایله وزیر طورمطای اوغلو سراج الدین محمد ، خلفت اوغلو پیر علی ، سنقور اوغلی عیسی بکلر کبی کبار امرا و علماده شاد کلدی پاشایی حربه تشویق ایدییورلردی . هله علی پاشا سیواسك استیلاسنی پك قولای کورویور ، اختیار حاجی شادکلدی پاشایی متصل تشجیع ایدییوردی .

بونلرك معارضه لری اوقدر ایلری کیتمشدی که دوراندیشانه عاقبتی کورورکبی حربه طرفدار اولمایان فضلا وامرایی قاضی برهان طرفندن جلب واطماع ایدلمش اولمغله اتهام ایده رك اسکات ایدییورلردی .

چونکه قاضی برهانك اماسیه ده جاسوسلری اولدیغی سویله نیور، مجلسده مذاکره ایدیلن موادخفیه نك خلق آراسنده شیوع وانتشارندن

وجاسوسلرك اشاعات كاذبه‌سندن قورقولیوردی. بویله زمانلرده دوغرویی سویله‌مك بیله مخاطره‌دن سالم اولامازدی.

خلاصه حاجی شاد كلدی پاشانك مراجعت ایتدیكی بكلردن موافقت جوابی آلنمش، هربری قوهٔ معاونه كوندره‌جكنی وعد ایتمشدی. بووعدلر اوزرینه حاجی شادكلدی پاشا، سردارعلی پاشانك استعجالنه اویدی. بوتون قوتنی طوپلایوب اماسیه‌دن حركت ایتدی.

قاضی برهانده حاجی شاد كلدینك حركت ایتدیكنی خبرآلدقده سیواسدن قالقوب توقاته دوغرو یورودی. حاجی شاد كلدی پاشا تورحاله كلدیكی زمان، قاضی برهانده آرتق آباده ایمشدی. قاضی برهان اویالامق یولنی طوتوب معتمدلرندن دواتی (احمد بك) نامنده بر كیمسه‌یی ایلچی كوندردی.

ایلچی ایكی مقصد اوزرینه كوندریلمشدی: برنجیسی سردارعلی پاشایی اماسیه امارتی وعدیله حاجی شادكلدی پاشادن آییرماق، ایكنجیسی بونك ممكن اولمدیغی تقدیرده حاجی شاد كلدی پاشانك قرارگاهنی آكلاماق.

بواثناده حاجی شاد كلدی پاشا طرفندن ترتیب ایدیلن بر مفرزهٔ عسكریه قاضی برهانك بر فرقه‌سی اوزرینه آكسزین بر كیجه باصقینی یاپدی. قاضی برهانك اوردوسنده اولدقجه مهم بر پریشانلق حصوله كتیرمش، قاضی برهانی تلاشه دوشورمشدی.

هرایكی طرف، تدریجی بر صورتده یكدیكرینه یاناشدی. قاضی برهان توقات آلتندن قازاووایه‌قدر صوقولدی. حاجی شاد كلدی پاشاده بورایه‌قدر كلمشدی. فقط حاجی شاد كلدی پاشایه وعدایدیلن

قوای امدادیه‌دن بر اثر ظهور ایتمش دکلدی .

قاضی برهان ، عسکرندن سچدیکی دکرلی یکیتلردن مرکب بر فرقه‌یی بوصویه بیراقدی . ٧٨٣ سنه‌سی رمضاننك عشر اولنده بر کون علی‌الصباح حربه مباشرت ایتدی . اوکون حرب ایدرکن جعلی بر انهزام صورتی کوستروب عسکرینی تدریجی ومنتظم بر صورتده کیری آلیور ؛ بالعکس حاجی شاد کلدی پاشاده امراسیله برابر طوپلوجه تعقیب ایدییوردی .

حاجی‌شاد کلدی پاشا ، تام بوصوحذاسنه کلوب کچدیکی بر صیراده بوصودن چیقان قاضی برهان عسکری آرقادن ، یوزکیری ایدن‌قاضی برهان‌ده اوکدن شدتله حاجی شاد کلدی قولنه هجوم ایتدیلر .

حاجی شاد کلدی قولی ، کندی عساکر خاصه‌سندن عبارتدی . قوای کلیه‌سی مخدومی اولان امیر احمد بکك اداره‌سنده اولارق کیریده‌ایدی . سردار علی‌پاشاایله اکثر امرا حاجی‌شاد کلدی‌پاشانك یاننده بولونیوردی .

قاضی برهان، اماسیه قوای کلیه‌سنی اوردوسنك برقسمیله اشغال ایده‌رك حاجی شاد کلدی قولنی تماميله تجرید ایتمشدی . بو تجرید ایدیلن حاجی شاد کلدی قولنی وار قوتیله صاروب قانلی بر حرب ایتدی . بو محاربه‌ده حاجی شاد کلدی وامرادن بعضیلری مقتول وعلی پاشا ، پیرعلی بك کبی امراده اسیر اولدی . قاضی برهان ، سوینجندن عادتا بایلدی .

حاجی شاد کلدی پاشانك آدی ، حکومتی ، سلاله‌سی تورکیه تاریخنده اصلا یری‌اولمایان مجهول شیلردی. اوقدر مجهولدی‌که‌بونلرك

وارلغنی ادعا ایتمك بیله امكانسزدی .

حاجی شـاد كلدی پاشا وپدری قوتلو شاه ، كندی زمانلرنده آنادولونك اورتاسنده آدلری ، وقعه‌لری، اثرلری پك‌مشهوروتاریخی برر شخصیت ممتازه ایكن‌مع‌الاسف توركیه تاریخی، عثمانلی‌مورخلری طانیمایوردی . بونلری عالم تاریخه طـانیدان ، مدفنلرینی ، سلاله‌سنی بولان عاجزلری اولدی .

عاجزلری ، استانبولده تتبعات تاریخیه‌ایله اشتغال و كتبخانه‌لرده تاریخه عائد اثرلری صـیراسیله مطالعه ایتدیكم زمانلرده ابتدا اسـعد افندی كتبخانه‌سنده (بزم‌ورزم) اله كچدی . مطالعه ایتدكجه حیرتم آرتدی . توركجه‌مزه خلاصة ترجمه ایدوب آلدم .

صوكرا اوسنه‌اماسیه‌یه‌كیدوب تربه‌لری تدقیقه‌قویولدم. نهایت‌خلفت غازی تربه‌سنك قارشیسـنده، قاضیلر تربه‌سی‌اتصالنده، خلفت مزارلغنك منتهای شرقیسنده‌كی تربه‌دن شبهه‌لندم . چونكه اوكنده بولونان قاضی چشمه‌سی اوزرنده شوكتابه واردی:

« عمر وبناهذه‌العین‌المباركة فی‌ایام الدولة الامیرالكبیر الحاج شاد كلدی پادشاه [١] دام دولتاالعبدالضعیف محمدبن عمادبن محمدالقاضی باماسیه احسن‌الله الیهم سنة تسع وسبعین وسبعمائه »

بو تربه‌یی آراركن یانمده رفیق جانم حسن شوقی ، یازی معلمم خطاط مشهور مصطفی صبری. كورجی عثمان افندی زاده محمد رشدی افندیلر واردی. قبرك زمینی طاش وطوپراقله دولمش، ایچنده بولونان

[١] پادشاه لفظنی آماسیه‌یه ایجاق اماسیه‌تاریخنی تنقید ایچون كیتمش اولدیغی ظننی ویرن(اسماعیل‌حقی‌بك)برادریمز(پاشـا) قرائت ایتمشـدر . حال بوكه قبرنده پاشا بوراده ، پادشاه یازیلیدر .

قبرلر بلیرسز اولمشدی . اورالری آییقلادق. اورتاده تصادف ایدیلن قبرك اوزرنده شو کتابه‌لری بولدق :

«هذه تربة‌الامیرالمرحوم‌المغفور السعیدالشهیدالمقتول زین‌الحاج الحاج شـاد کلدی پاشا بن قطلو قدانتقل الی رحمة‌الله وغفرانه سنة ثلاث وثمانین وسبعمائه »

حتی باش طاشـنده خطاط مصطفی افندی « قدانتقل الی‌رحمة‌الله وغفرانه» فقره‌سنی‌اوقورکن عاجزلری، آیاق طاشنده مطلقا «سنة‌ثلاث وثمانین وسبعمائه» یازیلی اولاجقدر ، دیدم. عیناً بویله اوقودیغی آنده رفیقلرم حیرت ایتمشلردی .

بعده استانبوله‌دوندم. کیدوب دونوشم (۱۳۱۱) سنه‌سنده‌ایدی. صوکرا (۱۳۲۷) سنه‌سنده رفیق‌وجدانم بروسه مبعوثی‌مرحوم (محمد طاهربك) له کتبخانهٔ عمومی‌یه کیتمشدم باش حافظ کتب‌فاضل محترم «اسماعیل‌حقی افندی» برادریمز جارالله افندی کتبخانه‌سی کتابلرندن «کتاب‌الاسئله والاجوبه» آدلی بر رسالهٔ فارسیه‌یی آل‌سکا برآماسیه‌لی دیه‌رك بزه کوستردی .

بورساله‌نك دیباجه‌سنده یازیلی‌اولدیغی‌اوزره محمد بن‌محمد اقسرایی طرفندن اماسیه امیرکبیری «الحاج سیف‌الدنیا والدین شاد کلدی پاشا» نامنه یازیلمش بر اثر فقهیدر. دیباجه‌سنی درحال قوپیه ایدوب آلدم . امیر مشارالیهك ترجمه‌سنه علاوه ایتمشدم. حیفا که «۱۳۳۱» سنه‌سنده طاش موصلوق حریقنده یاندی . کتبخـانهٔ جارالله افندی‌ده ملت کتبخانه‌سنه نقل ایدیلدی . اوکتابی آرادم. مع‌الاسف بولامادم .

فاتح جوارنده ملت کتبخانه‌سنده «۶۰۳» نومروده مقید «کتاب

الدرر المنثورة» ومؤلفی حذاسنده «عزالدین محمد، بن محمد الاماسی یازیلی اثرك برنجی صحیفه‌سی ظهرنده زعفرانی مرکبله قالینجه و کوزلجه بر ثلث قلمیله شویله یازیلمشدر .

«تألیف العبد الفقیر الی لطف الله الغنی الموسوم بعزالحنفی عفا الله عنه وعن اسلافه برسم الخزانة المعمورة للجناب العالی المولوی العاملی مربی الملوك والسلاطین الحاج شادکلدی پاشا اعزالله تعالی انصاره ودولته»

بو کتاب، ایکی قسم اولوب برنجی قسمی، فقهه عائد بر متن متیندر. عرب لسانیله یازیلمشدر. بو قسمك دیباجه‌سنده مؤلف شویله یازییور:

« وکان من خصه الله تعالی بالعلی واوتی من الفضائل بالقدحین الرقیب والمعلی مشهوراً بالعدل والانصاف عادلاً عن طریق الجور والاعتساف اعنی به میامن الملك الامین مربی الملوك والسلاطین الحاج شادکلدی پاشا ادام الله دولته»

ایکنجی قسمی اصول فقهه عائد بر متن وجیز اولوب فارسی لسانیله یازیلمشدر باشلانغیجی شویله‌در : «الحمد لله الذی شرفنا بالاسلام و عرفنا دقایق الحلال والحرام والصلاة والسلام علی نبیه محمد سید الانام وعلی آله واصحابه انجم الظلام امابعد چون آفریدکار سبحانه وتعالی تخت مملکت وسریر سلطنت رابسلطان معظم عادل بهاء الدنیا والدین علاء الاسلام والمسلمین ظل الله فی العالمین اعلم الملوك اعدل السلاطین خلد الله ملکه و سلطانه بیاراست وعرصهٔ عالم رابعدل و رأفت و عاطفت و مرحمت او از ظلمت پیراست

«بحکم برکات این خصال حمیده و افعال پسندیده نورعلم دینی ومباحث یقینی در روح مطهر ونفس منور او پیداشدودر وقوف مضایق

ومعضلات ومقامات مشكلات غايات وصاحب آيات و نهايت كشت چون علمهاء دنى و مباحث يقينى غوص فرمود درعلم اصول ركن مشارالیه وقطب مدارعليه كشت و بحرى رسيدكه علماء زمان وفقهاء باميان برهان‌درحضرت اوقاصرمى‌شدند وبعجز اقرارمى نمودند وبعدازان درعلوم فروع‌كه تعلق باحكام دقايق حلال و حرام دارد شروع نمود .

وچون اين داعئ مخلص براى باركاه مبارك اوكتابى درعلم‌اصول ساخته است خواست‌كه تاكتاب‌ديكر درعلم فروع‌هم بسازد. پس‌روى جنان‌نمودكه اين‌دويست پانزده مسئله‌كه اهل روزكار دلان مناظره‌مى كنندآنرامخلص كنند و بالقاب مبارك‌مزين كرداند درين باب ساخته و پرداخته‌شد.»

بو ايكنجى قسمك صوكنده « تمت‌الكتاب الدررالمنثوره والحمد لواهب الالباب يوم‌الاثنين وعشر شهر الرمضان سنة ثلاثين اربع وثمان مائه وصلى‌الله‌على‌سيدنامحمدواله‌اجمعين» يازيليدر.

بوكتابى يازان تعليق‌نويسك شو پريشان عباره‌سى دلالت‌ايديوركه «كتاب‌الدررالمنثوره»نك استنساخى «٨٣٤» سنه‌سى رمضانك اونجى بازار ايرتسى، ياخود اون ايكنجى كوننده تمام اولمشدر .

كذلك‌شوفارسى‌ديباجه‌دلالت‌ايديوركه‌سلطان‌معظم‌بهاءالديناوالدين «الحاج شادكلدى» پاشا«علم‌اصولده اركان علمادن، قطب‌المحققين،متبحر برذات‌ايدى. بوذاتك نامنه عصرنده‌علمانك مناظره‌واختلاف‌ايتدكلرى ايكيوزاون‌بش‌مسئلهٔ اصوليه حقنده بوكتابى‌يازمشدر .

بو«كتاب‌الدررالمنثوره»يى كاتب چلبى ديمكله مشهور فاضل مصطفى

افندی‌ده کورمش، انجاق بونی «امیر کبیر الحاج شادکلدی پاشا»نك تألیف ایتدیکنه ذاهب اولاراق «کشف الظنون»ك علم فقه قسمنده بو کتابی ذکر ومؤلفنی « الحاج شادکلدی پاشا»دیه ارائه ایتمشدر.

قیود وقفیه اداره‌سنده موجود اولان « جلال الدولة والدین بایزید پاشا بن الصدر الموقر یخشی»بکك ١١ ذی الحجه «٨٢٠» تاریخلی وقفیه‌سنده شو صراحتلر واردر : «وجمیع الحصص المنتقلة الی الواقف المشار الیه من الامیر المعظم والدستور المفخم نور الدولة والدین حمزه بیك بن الامیر بجار ادام الله اقباله والست الکریمة العفیفة الجلیله المحترمة ستی خاتون بنت الامیر الکبیر مصطفی بیك والست المکرمة بنفشه خاتون بنت عبداه»

«وجمیع الحصص المنتقلة من حمزه بیك وستی خاتون وبنفشه خاتون المذکورتین وذلك ایضا جمیع ثلثمائة سهم وثلثة وعشرین سهما من اصل ستمائة سهم واثنین وسبعین سهما من جملة نصف الحمامین الزوجین المتلاصقین ظاهر المدینة المرقومة المشتهر باسم المرحوم الحاج شادکلدی» (دفتر مجدد اناطولی ١٩ صحیفه ٢٤٥)

وصدر مشار الیهك اواخر صفر (٨٢١) تاریخلی وقفیه‌سنده «وذلك جمیع الحصص المنتقلة الیه من الستین المکرمتین العفیفتین جانی خاتون بنت المرحوم محمد بك وهی کانت زوجة المرحوم مصطفی بیك بن بکلربکی و سلطان خوندی خاتون بنت عیسی بیك بن مصطفی بیك المذکور» (دفتر ١٩ ص ٢٤٨)

بونلردن باشقا حاجی شادکلدی پاشایه، پدری حاجی قوتلو شاهه، دده‌سی کورت بکه ، بونك پدری قایی بك بن بوشاق بکه وبونلرك

بولدیغم صوڭ اولادینه عائد قیود و معلومات تاریخیه واردرکه بونلر اوزون و پك یوروجی امکلریمك محصولیدر. یالکیز بونلر ایچون برجلد یازمالیدر. بوکاده وقت ونقدك مساعده‌سی یوقدر.

شوقدر ادلهٔ صریحه اثبات ایدییورکه حاجی قوتلو شاه ومخدومی حاجی شادکلدی پادشاه ، اماسیه‌ده مستقلاً امارت و حکومت ایتمش بر بویوك سیادر. اماسیه‌ده حاجی‌قوتلوشاه طرفندن تأسیس ایدیلمش برامارت‌وحکومت مستقله واردر. بوامارت مستقله ، قرامان امارتندن بویوك، صاروخان، کرمیان، آیدین امارتلرندن‌داها بویوك،داهاقوی، داها ملیتپرور، داها نافذالکلم ایدی .

بوامارت‌مستقله‌یی، حکمدارلرینی، بکلرینی‌وبونلرك اولادنی‌اماسیه واماسیه‌لیلق شرفنه ایجادایدن اماسیه مورخی دکلدر. اماسیه مورخنك یکانه خدمتی ، آماسیه‌ده شانلی صورتده حکومت ایتمش ، صوکرادن آدی، صانی‌اونوتولمش برحکومت وامارت مستقله‌یی؛ بونی قورانلری، پاشاتانلری — آنجاق برسائقهٔ حمیتله هیچ بر طرفدن الکاوفاق برحمایت ومعاونت کورمکسزین، خاصةً بواوغورده بوتون‌وارلغنی صرف‌ایده‌رك — بولوب میدانه چیقارماقدر .

بایزیدپاشانك وقفیه‌لرندن عیناً نقل‌ایتدیکم شوفقره‌لر ، پك‌آچیق کوستریورکه (حاجی‌شاد کلدی پاشا) کندی عصرنده (بکلر بکی) عنوانیله مشهورایدی . اماسیه‌ده الیوم (آلاجه حمام) دینیلن چفته حمام‌ده بایزیدپاشا دورنده (حاجی‌شادکلدی حمامی) دییه آکیلیردی.

بوحمامك اسهام معینه‌سی بایزید پاشایه نجاراوغلوحمزه بکله‌حاجی شاد کلدی پاشازاده مصطفی بکك کریمه‌سی (ستی‌خاتون) وزوجه‌سی

(بنفشه خاتون) دن انتقال ایتمشدی . بو حمام حاجی شاد کلدی پاشایه سلجوقیلردن ارثاً انتقال ایله‌مشدر . شمدیکی آدی اولان (آلاجه حمامی) ده ینه حاجی قوتلوشاه سلاله‌سندن شادی بك زاده (آلاجه یحیی بك) ك اداره‌سنه [١] کچدیکندن دولایی تسمیه ایدیلمشدر .

حاجی شادکلدی پاشانك زوجه‌لرندن لادیکده مدفون صاحب الحال (السید احمد الکبیر الرفاعی) کریمه‌سیله سلطان ارتنا وزیری (خواجه علی شاه) ك کریمه‌سی معلوم اولابیلدی . آنجق بونلرك آدلری آکلاشیلامادی . سید احمد رفاعی کریمه‌سندن تولد ایدن مخدومی (سیدالدین محمدبك) کندیسندن اول وفات ایتمشدی . دیکر مخدوملری فخرالدین احمد ، مصلح الدین مصطفی بکلردر .

حاجی شاد کلدی پاشانك جاریه‌لری وکریمه‌لری واردی . کریمه‌لرندن صفاپاشا خاتون ، معصومه خوندخاتون ، بولاشاه خاتون ، جهانشاه خاتون معلوم اولابیلدی . انشته‌لری شیخ زاده (شرف الدین عثمان پاشا) ایله علی شاه زاده (تاج الدین ابراهیم بك) معلومدر . دامادلری عمزاده‌سی مبارکشاه ایله بجار زاده سیف الدین بجار ، سنقور زاده جمال الدین بخشی بکلرده معلومدر .

حاجی شاد کلدی پاشانك اوچ وزیری مشهوردر : بری نیکسار امیری طوغانشاه اوغلو سراج الدین محمدبك ، دیکری انشته‌سی الحاج شرف الدین عثمان پاشا ، اوچنجیسی طورومطای زاده سراج الدین محمد چلبی‌در . قاضیعسکرلری پیر نظام الدین محمود جرجانی ، جمال الدین محمد آقسرایی‌در . شیخ الاسلامی مقامنده اولان نظام الدین عبدالملك

[١] آلاجه یحیی بك ، ایکنجی سلطان بایزیدك قاین برادریدر .

نخجوانی ، عزالدین محمداماسی پك مشهور ایدی .

الك بویوك سرداری بابوقشاه زاده علاءالدین علی پاشادر. بونك پدری اولان (عمادالدین اسن بك) ده اوائل امارتنده سرداری ایدی . عمادالدین اسن بك ، حاجی شاد كلدی پاشانك قاین پدری اولدیغی ظن اولونمقده‌در .

حاجی شاد كلدی پاشا، اوزمانه كوره نادرالوجود بر امیر فاضل، علمیله عامل ، تبعه‌سنه قارشی عادل ، خلق اداره‌سنی بیلیر بر حكیم كامل‌دی . كندیسنی علما ، امرا ، مشایخ وخلق پك‌سوه‌ردی . یرینه كوره شمس‌الدین ، سیف‌الدین ، بهاءالدین لقبلریله یاد اولونور ، محبوب‌القلوب اولمش بر ذات‌ایدی .

حاجی شاد كلدی پاشا ، امارتك سعادت حالنه ، انكشاف‌اقبالنه الك زیاده خدمت ایتمش بر ذات ایدی . هرطرفدن جلب‌ایتدیكی علما، فضلا وارباب صنایعی اولانجه قوتیله حمایه ایدردی . اماسیه شهری ، زماننده یوكسك بر دارالفنون اولمش ، الك بویوك عالملر ، ادیبلر یتیشدیرمشدر . بونلر ، اماسیه تاریخنك تراجم قسمنده كورولور .

حاجی‌شادكلدینك‌سركاتبی، آنادولو خطاطلرینك‌پیری،ارغون كاملی تلمیذی‌اولان (یحیی‌الرومی) پك مشهوردی. بونك تلمیذی‌اولان مصلح زاده (جلال‌الدین‌عبدالرحمن‌چلبی)مشاهیر علما وخطاطیندن‌اولمشدی.

حاجی شاد كلدی پاشا ، غیاثیه ، خلفتیه ، طرمطائیه ، اتابكیه مدرسه‌لرینه علاوةً بر مدرسه ، مقابلنده برزاویه وبونلرك‌اورتاسنده بر جامع‌شریف یاپدیرمشدی ه زاویه‌سنده اقامت‌ایدن (الشیخ‌صنع‌الله

الخلوتی) وقفیه‌سنده بوجامع شریفك (حاجی شـاد کلدی جامعی) دیمکله مشهور اولدیغی کورلمشدی .

٨٤٧ سنه‌سنده وقفیه‌سنی تنظیم ایتدیرن صنع‌الله خلوتی، سراجلر شیخی ، دباغلر شیخی دییه مشهور ، مؤخراً جامع شریف مذکورده جوارنده یاپیلان سراجخانه‌یه مضافاً (سراجخانه جامعی)و(سراجلر جامعی) دینمشدر . بونك جوارنده اولان حاجی شـاد کلدی حمامنه (آلاجه حمامی) دینمدیکی کبی .

(فخرالدین احمد بك)

عزیز استرابادینك (بزم ورزم) نده « امیراحمد بك » ، اوراق رسمیه‌ده (دواتدار احمد پاشا) حسام‌الدین کاتبنك قلمیله (امیرمعظم فخرالدین احمدچلبی) دییه مشهوراولان مشارالیه ، حاجی شادکلدی پاشـانك ایکنجی مخدومیدر . پدرینـه زمان حکومتنده (دواتدار) اولدیغی مناسبتله (دواتدار احمد پاشا) دینمشدر .

امیر فخرالدین احمد بك ، پدرینك صورت معلومه‌ده ارتحالی متعاقب تورحالده ارکان دولتك اتفاقیله (٧٨٣) سنه‌سی رمضاننده اماسیه تختنه اجلاس ایدلدی . اماسیه امارت مستقله‌سنك اوچنجی حکمداری اولدی. والده‌سی خواجه علی شاهك کریمه‌سی ، کندیسی ده قسطمونی حکمداری بایزید بکله بابوقشاه اوغلو علی پاشانك دامادیدر .

امیر احمد پاشابکك معاصرلری شونلردی : عثمان ایلی حکمداری خونکار مراد بك ، قرامان ایلی حکمداری علی بك ، قسـطمونی

حكمداری بایزید بك ، جانیك وصامسون امیری تاج‌الدین بك ، قرا حصار شرقی امیری ملك احمد بك ، ارزنجان امیری طارتن بك ، سیواس امیری قاضی برهان‌الدین احمد چلبی .

خونكار مرادبكك نفوذی، آنقره‌یوليله آناطولونك ایچنه‌دوغرو كیرمشدی . بوندن ایلك اوكجه استفاده‌ایدن اماسیه امارتی اولمشدی. دیكرلرینك نفوذی‌یالكیزامیر اولدقلری‌ولایتلره منحصردی. قیصریه امیری ارتنا زاده جعفر بك ، یالكیز امارت عنوانیله قانع ، كندی ذوقیله مشغولدی. ولایتی اداره ایدن عمر بك زاده جنید بكدی[١]

جنید بك ، قاضی برهانك عدو اكبری، اماسیه امیری احمدبكك محب خالصی‌ایدی . قسطمونی حاكمی بایزید بك ، احمد بكك هم‌قاین پدری ، هم‌ده متفق ایدی . ملك احمد وتاج‌الدین بكلر ، اوته‌دن‌بری اماسیه امارتنك نفوذینه منقاد ایدیلر. توقاد امیری (شیخ نجیب‌بك) ذاتاً حاجی شاد كلدی پاشا طرفندن نصب ایدیلمشدی .

قاضی برهان‌الدین ، كندیسنه الك زیاده معارض بیلدیكی وصوك درجه حسد ایتدیكی حاجی شاد كلدی‌پاشایی یالكیز بولوب‌اولدورمكله جهانكیراولمش كبی سویجندن بر یره صیغماز ، نه‌یاپدیغنی بیلمزاولمش، هرطرفه‌ظفرنامه‌لرداغیتمش، كندیسنه (سلطان) عنوانی‌ویرمشدی.

حاجی شاد كلدی پاشا كبی فاضل ، عادل بر امیر نادرالوجودی قتل ایتدكدن‌صوكره قدرشناسلق كوستروب جسدینه اولسون‌حرمت كوستره‌جكی یرده پاشانك باشنی كسدیروب سیواسه ، بعده ارزنجانه

---

[١] جنید بك ، بعض قرائن تاریخیه دن حقاله امیری سوندوك بك زاده عمر بكك مخدومی اولدیغی ظن اولونور . عمر بك‌ده قیصریه والیسی اولمشدی.

کوندردی . پاشانك جسدینی اللدن کلدیکی قدر تحقیر ایتدیردی .

قاضی برهان ، ایکی دورلو شیطنت یاپدی . هرایکیسندن ده اومدیغی قدر — ولوموقت اولسون — ثمرات نافعه کورمشدی : برنجیسی حاجی شاد کلدی پاشانك مقتول اولدیغی برفرقۀ عسکریه یه غلبه سنی ، حاجی پاشانك بوتون اوردوسنی تارومار ایده رك غلبۀ کامله شکلنده کوستردی وهرطرفه یایدی .

بوندن مقصدی توقادامیری شیخ نجیب بکی استمانه مجبورایدوب بوتون توقاد ولایتنی حرب ایتمکسزین اله کچیرمك ، قرا حصار شرقی وارزنجان امیرلری اولان ملك احمد وطارتن بکاری کندیسنه جذب ایتمکدی . حاجی شاد کلدی پاشانك کسیك باشنی ارزنجانه کوندرمه سی ده بوفکره مبنی ایدی .

ایکنجیسی اماسیه ده حرب طرفداری اولمایان علماوامرایه خطاباً آچیقدن تشکرنامه یازوب اماسیه امیرینك النه کچه جك بر صورتده انلره کوندرمش ، بومزور مکتوب ده دواتداراحمدبکك النه کچمشدی . بوندن مقصدی ده اماسیه ارکانیله امیری آراسنه تخم فساد اکوب امیری وهمه ، ارکانی ده مشکل موقعه دوشورمك ، حرب طرفداری اولمایان رجالی یااماسیه دن فراره مجبورایتمك ، یاخود بربرینه دوشوروب منازعات داخلیه ایقاع ایده رك اماسیه یی استیلا ایتمکدی .

قاضی برهانك امر و تنسیبی اوزرینه یازیلان (بزم ورزم) نده بری غایت آچیق ، دیکری قاپالی بر صورتده بوایکی دسیسه وشیطنت کورولوب سزیلمکده وآثارینی کوسترمکده در .

بومزور مکتوب اوزرینه قاضیعسکر جمال الدین محمد آقسرایی ،

فضلادن عزالدين حسـن چلبی قونیه‌یه ، مفتی عزالدين محمد ، قاضی مؤیدالدين محمد چلبیلر حجازه ، کبار فضـلادن جلال‌الدين محمد بن رسول مصره ، اقسرایی زاده علاءالدين علی ، مرزیفونی جمال‌الدين صفر شاه چلبیلرله امرادن یازارلی زاده جمال‌الدين فیروز بك بروسه‌یه کیتمشلردر .

حال بوکه بونلرك هیچ بری‌ده نه قاضی برهانك طرفداری اولمش ، نه‌ده آنکله مناسباتده بولونمش دکللردی . فقط : دردلرینی آکلاته‌میه‌جقلردی . یاباشلری کسیله‌جك ، یاخود فنا حالده منکوب اولاجقلردی . بوندن دولایی فراره مجبور اولمشلردی .

بونلرك فراری اوزرینه کبار فضلادن مولانا (جمال‌الدين یوسف) بن اخی حسین النکیدی قاضیعسکر ، مولانا (عمادالدين یوسف) بن خلیل الملطی اماسیه قاضیسی ، مولانا (سعیدالدين موهوب) بن الزیاری ، مقام فتواده قائم اولدی . کبار مدرسیندن (فخرالدين عثمان الترکمانی) قاضی‌یه نیابت ایدییوردی .

تورحالده اوطوروب قاضی برهانك احوالنی ترصـد ایدن امیر فخرالدين احمد بك وارکان حکومتی ، قاضی برهان ایله قطعی بر محاربه ایتمکه عزم ایتمشـلردی . آنجاق بر فرصت زماننی قوللایورلردی . اسیر ایدیلن علی پاشا و پیر علی بکله محاربه ایده‌جك وسائطی بولمشلر ، انلره لازم کلن تعلیماتی ویرییورلردی .

قاضی برهان ایسـه غلبه نشـئه‌سیله قاز اوادن درحال دونوب مطنطن برصورتده توقاد شهرینه کیرمش ، حاجی شاد کلدی اوردوسنك تماميله تارومار اولدیغی اشاعاتندن اورکمش اولان (امیر شیخ نجیب)

استقبال ایدەرك حقیقت‌حاله واقف اولانه‌قدر قاضی برهانه تماشات ایتمکه مجبور اولمشدی .

لا کن قاضی برهانك میدان محاربه‌دن درحال دونوب توقاده کلمه‌سی ، حاجی شاد کلدینك کیری‌ده بیراقدیغی قوای کلیه‌سیله تماس ایتمکدن چکیندیکنی پك آچیق کوستریور ؛ کندیسنه معارض اولان بکلری کندی علیهنه تشجیع ایدیوردی .

ازجمله سیدی حسام بك ، اسیر اولان بکلرله شیخ نجیب ، اخی نوروز ، فریدون ، نی بکلرك باشنه‌چوب قاضی برهانك کوستریشلرینه وسوزلرینه اصلا آلدانمامالرینی واماسیه بکی امیر احمد بکك قوت وسطوتی اخطار ایدەرك بونلری قاضی برهانك علیهنه اتفاقه دعوت ایدیور ودییوردی‌که :

« حاجی شاد کلدی ، اختیار بر ذات‌ایدی . وفات ایتدی . اللهه حمد اولسون ، کنج وکوربوز براوغول بیراقدی‌که ارلکی ، یکیتلکی کندیسندن قات قات یوکسکدر . اولوس ، قیصریه ، ارزنجان بکلریله جانیتلی (جانیکلی) تاج‌الدین بك وسائر اوچ بکلری و بویوکلری آنکله اتفاق ایتمه‌لیدرلر » [١]

سیدی‌حسامك مقصدی ، حاجی شاد کلدینك وفاتنده اسیراولان بابوقشاه زاده علی پاشانك نیابتی آلتنده ارتنا زاده محمد بکی تخت

[١] بزم‌ورزم ، بونی شویله تعبیر ایدییور : « می‌کفت کہ اکرچه حاجی شاد کلدی‌که مرد پیروسال خورده‌بود وفات یافت احمدلله‌پسری‌جواز وجوانمرد خلف‌کذاشت‌که بشجاعت ومردانکی اضعاف وآلاف‌است‌وامرای‌الوس‌وقیصریه وارزنجان وتاج‌الدین جانیتی ودیکر زعمای اطراف‌بااواتفاق‌دارند »

امارته اجلاس ایتمك وکندیسیده وزیر اولمقدی . بومقصدك حصولی، بوتون امرایه نسبتله اك قوی وذی نفوذ اولان اماسیه امیری احمد بکله اتفاقه باغلی ایدی . علی پاشاده امیر مشارالیهك قاین پدریدی .

سیدی حسـام ، بومقصده ایرمك ایچون اوزون زمانلره انتظار ایتمك لازم کلدیکنی آکلادی . دها کسدیرمه اولارق بومقصده اك بویوك انکل ودوشمن اولان قاضی برهانك وجودینی اورتادن برآن اول قالدیرماق یولنی آرادی .

بونك ایچون قاضی برهانی دوستانه بر صورتده توقادك خارجنده بر باغه دعوت واوراده افنا ایدیلمه‌سنی آرقاداشلرینه قبول ایتدیردی . بونلر ، قاضی برهانك قیلیج آرسلانه اوینادیغی اویونی قاضی برهانه تطبیق ایده‌جکلردی .

فقط قاضی برهانك هرطرفده خفیه‌لری واردی . کندیسنه ایدیلن دعوتدن خویلاندی . قیلیج آرسلانه یاپدیغی فنالق خاطرینه کلدی . صوکرا دعوتك لدنیاتنه‌ده واقف اولدیغی حالده سزدیرمدی . اتفاق ایدن امرایی برر صـورتله تلطیف ایده‌رك یکدیکرندن آییرماق یولنی طوتدی .

متفق بکلردن بابوقشاه اوغلو علی پاشایی نزدینه دعوت و کوزل سوزلرله ، بویوك احسانلرله تلطیف ایده‌رك کندیسنی عفوایتدیکنی، ایسته‌دیکی زمان وطننه عودت ایده‌بیله‌جکنی بیان ایتدی . علی پاشا، حاجی شاد کلدینك بوتون مخلفاتنی ایسته‌دی . قاضی برهان بلا تردد ویردی .

بواثناده توقاد امیری حقیقت حاله واقف اولوب قاضی برهانه قارشی

وضعیت آلمش ، متفق بکلرله ترتیباته باشلامشدی . متفق بکلر قاضی برهانك ضعفنی آکلادقلری آنده بر فرصتنی بولوب عسکرینه بر باصقین یاپدیلر. قاضی برهانك عسکرینی داغیدوب کندیسنی اسیرایتمکه رمق قالمشدی . قاضی برهان ، تك باشنه قاچوب جانی قورتارابیلدی.

قاضی برهان، بوباصقیندن صوکرااوردوسنی توقادشهرندن قالدیروب خارجنه چیقدی . امیرشیخ نجیب ده قلعه‌یه تحصن ایدوب قاضی برهانی شهره یاناشدیرمیوردی.قاضی برهانك قلعه‌یی محاصره وتضییق ایده‌جك نه قوتی ، نه‌ده آلات وادواتی یوقدی .

قاضی برهان ، بالضروره توقاد اوکندن‌ده قالقوب آرتق آباده کیتدی . برطرفدن سیواسه یازوب یکی عسکر ایسته‌دی ؛ دیکرطرفدن خواجه یاقوت بکی توزحاله امیر احمد بك نزدینه ایلچی کوندردی .

قاضی برهان ، امیر احمد بکی پدرینك انتقامی سوداسندن واز کچیرمکه چالیشیور ، اماسیه ولایتنه قناعت ایده‌رك دونوب آمسیه‌یه کیتمه‌سنی توصیه‌ایدییور ، کندیسی‌ده‌سیواسه‌کیده‌جکنی‌بیلدیرییوردی.

ایلچی خواجه بك ، امیر احمد بکك ایلی دکلدی . قاضی برهانك بوتکلیفاتندن عجزورجاسی آکلاشیلدی . امیراحمد بکك ثبات ومتانت کوسترمه‌سی ، قاضی برهانی قیزدیردی . یکی آلدیغی قوتله امیر احمد بکك اوزرینه یورودی .

اماسیه امیری احمد بك ، قاضی برهانی عسکریله قارشیلادی شدتله چارپیشدی . فقط هرایکی طرفده ضایعاته دوچار اولدی . نه قاضی برهان غلبه ایده‌بیلدی . نه‌ده احمد بك مغلوبانه دوندی .

لاکن قاضی برهان ، احمد بکه قارشی قطعی بر غلبه تأمین ایده‌

میه‌جکنی آکلادیغندن خواجه بکله مقدما یاپدیغی تکلیفاتی تکرار ایتدی . احمد بك ، بونك اوزرینه تورحالدن دونوب چنکل موقعنه قدر کلمشدی .

بوراده مقدما امیر فخرالدین احمد بکك طلب ایتدیکی قسطمونی قوهٔ امدادیه‌سی اسفندیار بکك اداره‌سنده اولارق هنوز کله‌بیلمش اولدیغی کورولدی . اسفندیار بك ، امیر احمد بکك قاین برادری اولیوردی . یوکسکدن آتوب طوتارق احمد بکی دوندوردی .

امیر احمد بك ، کندی عسکرینی کوزلجه ترتیب ایده‌رك اسفندیار بکك عسکریله چنکل موقعندن کیری دوندی . قومنات اوزرندن تورحاله کلدی . قاضی برهانك مغلوبیتنی اوزله‌ین سیدی حسام ، بوخبری درحال قاضی برهانه یتیشدیردی .

قاضی برهان ، بوخبر اوزرینه دونوب قاز اووایه کلدی . احمد بکك تورحاله کلدیکنی دویونجه تورحال اوزرینه یورودی . تورحال جوارنده ایکی عسکر بر داها چارپیشدی . لاکن اسفندیار بك ، عادتا برسیرجی شکلنده طوردی . پك نادر اولارق حربه اشتراك ایدیوردی . حرب یاپان اماسیه عسکریدی .

احمد بك ، اسفندیار بکك قوهٔ امدادیه‌سندن بر خیر ومنفعت اولامیه‌جغنی جزم ایتمش ، قاضی برهانده اولدقجه زده‌لنمش ، حربه دوامدن بر فائده اولمادیغنی آکلامشدی .

بونك اوزرینه هرایکی طرفده ثانیاً اوزلاشدی . احمد بك ، اسفندیار بکله برابر دونوب اماسیه‌یه کلدی . قاضی برهانده زیله‌یه

کیدوب اون کون قالدی . صوکرا بورادن‌ده قالقوب سیواسه کیتدی .

چونکه‌قاضی برهان ، مشاهیرامرادن‌قوتلوبك زاده احمدبك[١] حوالیٔ سیواسی اوروب یاغماوسیواسی تهدیدایتدیکنه دائرفریادنامه‌لر آلمشدی . حربه دوام ایده‌مدیکنك بر سببی‌ده بوایدی .

اماسیه‌امیری فخرالدین‌احمدبك، (٧٨٣) سنه‌سی‌اواخرنده‌اماسیه‌یه امیرانه کیردی . اسفندیار بکی قیزلر سراینه ایندیردی . عسکرینی‌ده لازم کلن یرلره یرلشدیردی . حربك آچدیغی یاره‌لری صارمغه چالیشدی .

بومحاربه‌ده (قاضی برهان) اماسیه‌امارتندن هیچ برشی‌قازانامادی . آنجق حاجی شادکلدی پاشانك قتلندن‌استقلال قازاندی . فقط‌اماسیه امارتنك ضایعاتی مهمدی . حاجی‌شاد کلدی پاشانك ضیاعی،ضایعاتك اك بویوکی ایدی . صوکرا سینوب ولایتی ، احمد بکك قاین پدری بایزید بکك اداره‌سنه کچدی . جانیك وصامسون امیری تاج‌الدین‌بك، کندی باشنه حرکت ایتمکه باشلادی .

فضله اوله‌رق اسفندیاربك ، اماسیه‌ده‌یرلشوب اوطورمقده‌ایدی. بونك طول اقامتی بایزید بکك اماسیه و ملحقاتنی استیلا ایده‌جکنی احساس ایدییوردی . عثمانجق امیری بکلر اوغلو (محمودبك) اماسیه امارتنی طانیمایور . بایزید بکه اطاعت ایدییوردی .

امیر احمد بك ، بر طرفدن قاضی برهانك، دیکر طرفدن‌جانیك بکی تاج‌الدین بکك تجاوزات ودسایسندن بیزار اولمشدی . قاضی

[١] بواحمد بك ، اق‌قیونلو قبیله‌سی رئیسی‌اولان احمدبکدر.

برهانك تشویقاتنه قاپیلان (جاوونقار، چونقار » اوغللرینك داخلده غارتكرانه واشقیا واری حركتلری امارتی داها زیاده دوچار ضعف ایدییوردی .

احمد بك ، عاقل ودوربین بر ذات ایدی. پدرینك وزیری اولان طورمطای زاده سراج الدین محمدچلبی، حربدن مجروحاً كلشدی آنی مقام وزارتده ابقا ایتدی اماسیه امراسنك اك اختیاری اولان خلفت زاده « علاءالدین علی » بكی كندیسنه مستشار ومعین اتخاذ ایتدی.

احمد بك ، كندی قاین پدرندن معاونت وحمایت بكلركن اماسیه‌یی استیلایه قیام ایتمه‌سنه پك زیاده قیزییوردی . اسفندیار بكك اماسیه‌دن كیتمه‌مسی ، مشارالیهی پك بیزار ایدییوردی. چونكه هرطرفدن باش قالدیران باغیلره قارشی قوت كوندره‌میوردی .

مستشار امارت علی بك، وقتیله آنقره‌ده سكز ییل اوطورمش، عثمانلی توركلرینك قوتی ، پادشاهلرینك سیرت و فعالیتنی كوروب پك زیاده بكه‌نمشدی . كرك قاضی برهانه و كرك قسطمونی امیرینه وسائر بكاره قارشی عثمانلیلرك نفوذ وسطوتلرینی كافی كورویوردی .

احمد بك ، علی بكك توصیه ایتدیكی عثمانلی قوتنه التحاق واستناد ایتدیكی تقدیرده هم كندیسنك رقباسی تجاوزاتندن امین اولاجغنی هم ده اوروپایه قارشی توركلكی تقویه ایده‌جكنی پك كوزل آكلایور . مصر حكومتنه مراجعت ایتمكدنسه عثمانلی دولتنك حمایه‌سنی قبولی اولی كورویوردی .

احمد بك ، بوامر مهمك بر آن اول حصولنی آرزو ایدییوردی. اركان دولتی اولان عمزاده‌سی سلیمانشاه اوغلو قوتلو، انشته‌لری بخشی،

بجار ، طورمطای اوغلو محمد، اتا بك اوغلو عبدالله بكارله قاضی ومفتی،
کبار علمادن مصلح اوغلو جلال الدین عبدالرحمن کبی ذوات، بوفکری
پك مصیب کورمشلردی .

بونك اوزرینه احمد وعلی بکلر ، کچن سنه بروسه یه کیدوب اوراده
فوق العاده حسن قبول کورن اماسیه لیلردن علی وصفر شاه چلبیلر وفیروز
بکله مخابراته باشلادیلر . اقسرایی زاده علاءالدین علی و جمال الدین
صفر شاه ، پك فاضل ، مقتدر ، نطوق ایدیلر .

بونلر ، عثمانلی حکمداری خونکار مراد بکله وزیری خیرالدین
خلیل پاشایه اماسیه احوالنی ، بایزید بکك حرکتنی ، اسفندیار بکك
اماسیه ده طول اقامتنی عرض ایده رك حمایه لرینی طلب ایدوب موافقت
جوابنی ده آلمشلردی .

قاضی برهانك تجاوزاتندن مصون اولمق ایچون قیصریه امیری
ارتنا زاده جعفر ومعینی جنید بکلرده مصر حکومتنه مراجعتله ملك
ظاهر بر قوتك حمایه سنی طلب ایتمشلردی . چونکه قاضی برهان ،
پك متجاوز وغدار آدمدی .

اماسیه رجالنك مراجعتلرینی لایقیله تقدیرایدن عثمانلی حکمداری
(خونکار مراد بك) اسفندیار بکی اماسیه دن قالدیرمق ایچون
کندیسندن یاردیم ایسته ین قسطمونی امیری بایزید بك زاده سلیمانشاهه
قوت ویروب آنی قیام ایتدیرمشدی .

سلیمانشاه ، پدری اوزرینه یورویوب قسطمونی امارتنی ضبط
ایده جکدی . چونکه پدری کوتورومدی . بوتون امور حکومت ،
برادری اسکندر بکك الندە قالمشدی . اسکندر بك ، برادریله حرب

ایدرکن مقتول اولدی . بایزید بك ، درحال اماسیه‌ده اولان مخدومی اسفندیار بکی چاغیردی .

اسفندیاربك ، (٧٨٥) سنه‌سنده عسکرینی آلوب اماسیه‌دن چیقدی . قسطمونی‌یه کیدوب قارداشی سلیمانشاه ایله حرب ایتدی . سلیمانشاه مغلوب اولوب خونکار مراد بکه التجا ایده‌رك هم کندی یاقاسنی اولومدن ، هم ده اماسیه‌یی اسفندیار بکك استیلاسندن قورتارمش اولدی .

مقریزی (کتاب السلوك) نده دیبورکه : « ٧٨٥ سنه‌سنده سنجار ، تکریت ، قیصریة الروم بکلری طرفندن آدملر کلوب مملکتلرینك مصر ممالکندن و کندیلرینك ده مصر بکلرندن ، والیلرندن اولملرینی طلب ایتمشلردی . قبول ایدیلوب هر برینه طرف سلطانیدن امرلر یازیلدی . تشریفات سلطانیه ارزان بویورولدی . »

اسفندیار بکك اماسیه‌دن قالقوب کیتدیکی آنده قوت بولان امیر احمد بك ، اماسیه‌یی تهدید ایدن چونقارلرله حرب ایده‌رك آنلری داغیتدی . بونلرك باشنه کچن بختیاراوغلو (قره‌دولتشاه)ی قاچیردی . تمورخان اوغلو (قوچ حسین) بکی چوروملو امیری نصب ایدوب اورالرده امنیت آلتنه آلدی .

بوندن صوکره دونوب عثمانجغه کلدی . کندیسنی بایزید طرفندن منصوب بر امیر صایان بکلر اوغلو (محمود) بکی عثمانجقدن قالدیروب توقاده کوندردی . یرینه برادری (عبداه) بکی عثمانجق بکی یاپدی .

جانیك و صامسون طرفلرنده سربازانه حرکت ایدن (تاج الدین بك . اوزرینه لادیك امیری قباد اوغلو « علی » بکی کوندردی صامسون امارتی اکا ویردی . بو صورتله اورالرده انقیاد

وانضباط آلتنه آلدی . یکی بك ، لادیك امیری اولدی .

چونکه علی بك ، سلطان التونتاش مخدومی کیقبادك اوغلودر تاج الدین بکله الك زیاده معارضه ایدن، چارپیشان برآدامدی آنی شجاعت و بسالتیله اسکات ایده‌رك « قباد اوغلو » دیه اون آلمشدی .

اماسیه امارتی ، بو اثناده اماسیه ، توقاد، چوروم ، صامسون ولایتلرندن عبارتدی . احمد بکك حسن اداره‌سی پدرینك مقامنه لایق اولدیغنی کوستردی . نامنه کتابلر تألیف ایدیله‌رك حرمت عامه‌یه مظهر اولمشدی .

احمد بك دورنده کبار فضلادن حسام الدین حسین الکاتی ، حسام الدین حسن الخوبی ، صدرالدین آرتق الکومشی، فخرالدین عثمان الترکمانی، بدرالدین محمود بن ابراهیم النکساری، شجاع الدین الیاس بن الکومشی شیخ القرا حافظ الدین محمد بن خلیل الخبازی پك مشهور ایدیلر . بونلردن مصلح زاده « جلال الدین عبدالرحمن چلبی » کاتب و موقع دیوان ایدی . اماسیه مولویخانه‌سی شیخی حسام دده زاده (جلال الدین محمد چلبی)ده شایان حرمتدی .

فاضل مشهور حسام الدین الکاتی ، امیر مشار الیهك نامنه تألیف ایلدیکی شرح مفتاحك ظهرینه شونی یازمشدی: « برسم خزانة الامیر العالم العادل المؤید المظفر المجاهد المرابط نصرة الغزاة والمجاهدین ظهیر الملوك والنواوین فخرالدین احمد چلبی اعزالله انصاره وضاعف اقتداره »

مقدما کوپریدن قاچوب البستان و مرعش طرفلرنده سرسریانه کزن طاشان اوغلو « حیدر بك » پك اختیار اولمشدی . بو اثناده امیر احمد بکه التجا ودخالت ایدرك اولادیله کاوبکوپری جوارنده

« قوجه قیاسی » حوالیسنده یراشدی . کوپری امیریده برادری « اومور بك » دی .

ینه بو اثناده وفات ایدن زیتون امیری عرب اوغلو زینل بکك یرینه مخدومی « زکریا بك » کچدی . حقاله بکی محمود بکده وفات ایدوب یرینی اوغلو « الحاج محمد بك » طوتدی . تورحال امیری « مبارکشاه » بن طوغانشاه ، امیر احمد بکك هم یکنی، هم‌دهانشته‌سی ایدی .

قاضی برهانك تشویقاتیله حرکت ایدن چونقار اوغلو (کوزلر) و (اینال) بکلرله کوپك اوغلو (طورسون بك) اماسیه و توقاد حوالیسنده مناسبتسزلکله قیام ایتمشلردی . بونلر ، سوق‌ایدیلن‌قوتلره اطاعت ایدوب قاضی برهانك تشویقاتی عقیم قالدی . ۷۸۶

اماسیه امارتنك عثمانلی دولتنه التحاق ایده‌جکنی دویان قسطمونی امیری جاندار اوغلو (بایزید بك) مخدومی‌اسفندیار بکی ایکنجی‌دفعه اماسیه‌یه کوندردی . اماسیه‌نك قسطمونی امارتنه التحاق ایتمه‌سنی دامادی اولان اماسیه امیرندن طلب ایتدی. اسفندیار بکده احمدبکی ارضا واقناعه مأمور ایدی .

۷۸۷ سنه‌سی اوائلنده اماسیه‌یه کلن (اسفندیار بك) اماسیه امیری احمد بکدن فوق‌العاده عزت و اکرام کوردی قیزلر سراینه ایندیردی . اسفندیار بکك ایکی دفعه بو سرایده اقامتندن‌دولایی‌قیزلر سرانی‌کاتب‌چلبی مرحومك دیدیکی کبی (اسفندیار سرایی) دیمکله مشهور اولمشدی .

اماسیه امیری فخرالدین احمد بك ، وقعهٔ سابقه‌دن دولایی قاین

برادری اسفندیار بکدن ذاتاً ممنون و جاندار اوغلنك حمایه‌سنه محتاج اولاجق درجه‌ده زبون دکلدی . بایزید بك ، خونکار مراد بکك تضییقاتنه قارشی کندیسنی حمایه‌ایده‌جك بر قوته محتاج ایدی . بونك ایچون جانی صیقیلمشدی . تام بوصیراده کوتوروم بایزید بك ، قسطمونیده وفات ایتدیکندن « اسفندیاربك » درحال اماسیه‌دن چکیلوب گیتدی . برادری سلیمانشاه ایله مکرراً حرب ایده‌رك تخت امارتی ضبط ایده‌بیلدی . احمد بك‌ده بونك ازعاجاتندن قورتولمش اولدی .

قاضی برهان ، هر طرفه تجاوزاتنی آرتیردی . گاه قیصریه‌یی اشغال ایچون قوتلر تدارك ایده‌رك قیصریه حوالیسنه گیدیور . اوروب غارت ایده‌رك عودت ایدییور . گاه توقاد و اماسیه‌یی ضبطه قیام ایده‌رك هرطرفی اوروب قیرییور . هردورلو دسایسی استعمال ایده‌رك اماسیه امراسنك آرالرینه فتنه‌لر اکیور . اماسیه امارتنی عادتا صارصیوردی .

اماسیه امیری احمد بك ، جانیك امیری تاج‌الدین و قوتلو زاده احمد بکلرله اتفاق ایده‌رك قاضی برهانك تجاوزاتنه قارشی قویماق ایسته‌دی . فقط قاضی برهانك صولتنی بر دورلو قیرامادی . چونکه باشنده اسکی رجال یوقدی . بر امارتی اداره ایدن یالکیز امیردکلدر . بلکه ممتاز ومدبر اولان رجالدر .

دیور یکلی زاده سیاوش چلبی مخدومی شیخ علی یار چلبی ، اماسیه مشایخ وعلماسندن اولدیغی حالده رسالتله قاضی برهانك نزدینه کوندریلمشدی . قاضی برهانك مجلوبی اولوب یاننده قالدی . چونقار بکلری اولان (اولو ، سلامش ، کوزلر) دیمکله مشهور بکلر عادی بر شیدن امیر احمد بکه کوجنوب قاضی برهانه کیتمشلردی .

قاضی برهان، بونلری آیاردوب چونقار عشیرتنی تقویه و تشجیع ایدەرك اماسیەیی تهدیداتمەکدە ایدی. آنقرەدن قاچوب حاجی شادکلدی پاشایه التجا ایدن بختیار اوغلی (دولتشاه بك) قاضی برهانه کیدوب تورخال قلعەسنی ضبط ایدەرك قاضی برهان طرفندن امیر اولمشدی.

بوندن اول قاضی برهان، توقادی آلوب شیخ نجیبی اورادن چیقارمش، سیدی حسامی توقاد امیری نصب ایتمشدی. فقط امیر احمد بك، سیدی حسامی کندیسنه جلب ایدەرك قاضی برهاندن آییرمش، صوکرا قاضی برهان بونیدە عزل ایتدیکندن امیر احمد بکك متفقی (امیر شیخ نجیب) توقادی آلدیسەدە قاضی برهانه انقیاد ایتمشدی.

خلاصه قاضی برهان، اماسیه امارتنی صوك درجه تضییق ایدەرك اماسیەنك اطرافندە بولونان قضالره، قلعەلره ادعای تملك ایتمەکدە ایدی. نیکسار امیری حاجی بك وفات ایدوب مخدومی (سلیمان بك) یرینه کچمش، قاضی برهانه تبعیت ایتمشدی. هرحالدە عثمانلی حمایەسنك تأخیره تحملی یوقدی.

امیر احمد بکك وزیری اولان طورمطای زادە سراج الدین محمد چلبی، عاقل ونطوق بر ذات ایدی. حمایه ایشنی ایلری کوتورمك، قاضی برهانك تجاوزاتنی وایچ آنادولو احوالنی خبر ویرمك ایچون بالذات بروسەیەقدر کیتمش، خونکار مرادبکه عرض کیفیت ایتمشدی.

قیصریه امیری جنید بك‌دە قاضی برهانك شرینی دفع ایچون هدیەلر ترتیب ایدەرك (۷۸۷) سنەسندە آدملریله مصره ارسال وملك ظاهر برقوقەشوالك آلتنجی کوننده تقدیم ایدەرك قاضی برهانه قارشی

حمایه سنی رجا ایدییوردی . (کتاب السلوك)

محمد چلبی ، بروسه‌دن کلدکدن صوکرا قاضی برهانك نزدینه کیدوب مصالحه عقدینه موفق اولدی . قاضی برهانی اویالامش، اماسیه امارتی قاضینك تجاوزاتندن بر مدت مصون قالمش ، قوهٔ عثمانیه‌نك ورودینه‌قدر وقت قازانمش اولدی .

چونکه قرامان اوغلو علی بك ، عثمان ایلنه تجاوز ایده‌رك نقض عهد ایتمش ، جاندار اوغلو (اسفندیار بك) ده خونکار مراد بکك سلیمانشاهه یاردیم ایتمه‌سندن دولایی قیزوب سرکشانه حرکاته باشلامش، خونکار مراد بکك قرامان اوغلیله مشغول اولمه‌سندن استفاده ایده‌رك بولی اوزرینه یورومشدی .

تورکیه تاریخنده تفصیل ایدلدیکی اوزره سلطان مراد خونکار (٧٨٨) سنه‌سنده قرامانیلری پریشان ایتدکدن صوکرا (بزمورزم)ك تفصیلاً بیانی اوزره بولیدن قسطمونی‌یه دوغرو یورومش ، اسفندیار بکی حرباً سینوبه قاچیرمشدی .

اسفندیاربك ، یاپدیغی مناسبتسزلکه پشیمان اولدی . فقط سلطان مراد، اسفندیار بکك برادری سلیمانشاهی قسطمونی امیری یاپدی . بوندن صوکرا (سلطان مراد) کندی شهزاده‌سی (ییلدیرم سلطان بایزید)ی بر فرقهٔ عسکریه‌ایله قسطمونیدن اماسیه‌یه کوندردی .

چونکه قاضی برهان، اماسیه امارتنی تهدیده قیام ایده‌رك توزحاله قدر کلمشدی . اماسیه امیری احمد بك ، قاضی برهانه قارشی مدافعه ترتیباتیله مشغول اولدیغی اثناده شهزاده (ییلدیرم سلطان بایزید) ك اماسیه‌یه متوجهاً حرکت ایتدیکنی خبر آلدی .

عثمانجق امیری بکلر اوغلی (عبدالله چلبی) شهزاده (ییلدیرم بایزید) بکی عثمانجق حدودنده استقبال ایتدیکی کبی اماسیه امیری احمد بکله اماسیه اعیانی ده (عثمانجق) قصبه‌سنده بویوك ودبدبه‌لی بر احتفال ایله استقبال ایتدیلر .

شهزاده ییلدیرم سلطان بایزید، عثمانجقدن قاضی برهانه بر ایلچی کوندردی . قاضی برهانك اماسیه امارتی حدودندن چکیلوب کیتمه‌سنی طلب ایتدی . عثمانجق قصبه‌سنده بر مدت اوطوردی .

عزیز بن اردشیر الاستراباذی (بزم ورزم) نده دییورکه: «بو اثناده[١] عثمان اوغلو عثمانجغه کلوب اورادن برایلچی کوندردی . ایلچی کلوب اعلام کیفیت وادای رسالت ایتدی . سلطان (قاضی برهان)بویوردی که عثمانجق بزه عائد بر مملکتدر . اورادن قالقوب کیتمه‌لیدر!»

شهزاده سلطان بایزید ، عثمانجقدن قالقوب کومش قصبه‌سنه کلدی. کومش امیری (حاجی محمد بك) لك قوناغنه ایندی . بوراده بر کون قالدقدن صوکرا اماسیه‌یه متوجهاً حرکت ایتدی .

شهزاده ییلدیرم بایزید ، اغلب احتمال اماسیه شهرینه (٧٨٨) سنه‌سی غرهٔ شوالنده ، یعنی رمضان بایرامنك برنجی کونی بویوك وشانلی بر احتفال ایچنده کلدی . اماسیه امیری احمد بکك سراینه ایندی . اماسیه ولایتی عثمانلی ممالکندن معدود اولدیغی هر طرفه بیلدیرلدی .

سلطان بایزید ثانی علماسندن مولانا (حدیدی) تاریخ منظومنده

[١] یعنی ٧٨٨ سنه‌سی رمضاننده قاضی برهانك تورحالده اوطوردیغی اثناده (بزم ورزم)

(ییلدیرم سلطان بایزید) ك اماسیه یه کلدیکنی شویله یازیور :

«ینه جمع ایتدی لشکرلر فراوان — یورودی ملك رومه[۲] ییلدیرم خان
اماسیه دیارینه کیتدی — اماسیه بکی آنی ایشیتدی
همان اقلیمنك اعیانن آلدی — شهه خیلی بر استقباله کلدی
ایلادوب شاهی تختن ایتدی تسلیم — دیدی بن قوللکم سانکدر اقلیم
مراتب بولدی عالی شهه قتنده — حضور تام ایتدی حضرتنده

تورکیه مورخلری ، اماسیه ولایتنك عثمانلی دولتنه التحاقی تاریخنی تعیینده اختلاف ایتدکلری حالده هیچ بری ده قوتلی بر دلیل ارازیله مادهٔ اختلافی کسوب آتغه موفق اولامامشلردر .

وقایعك جریانی کوستریور که اماسیه امارتی ، عثمانلی دولتنه التحاق ایدەرك عثمانلی پادشاهلرینك حمایەسنی قبول ایتمش ، بوصورتله امارتك حاجی شاد کلدی سلالەسنده بقاسنی تأمین ایدەبیلمشدی .

اماسیه امارتی ، نه عثمانلی دولتی طرفندن جبراً فتح ایدیلمش ، نه ده عثمانلی تورکلریله حرب ایدەرك مغلوب اولمش دکلدی . بلکه برشعور ملی ایله عثمانلی تورکلرینك قورمغه چالیشدقلری ملی وحدته التحاق ایدەرك تورکلکی یوکسەلتمکه همت ایتمشدر .

اماسیەلیلر ، تورك برلکنك بیوك فائدەلرینی هر کسدن اول تقدیر ایدەرك عثمانلی دولتنك ایچ آنادولویه دوغرو نفوذ وانکشافنه ، یعنی تورك برلکنك انادولوده ایلك تأسسنه پیشدار اولمشلردی .

بوندن دولایی اماسیەلیلرك عثمانلی تورکلریله برلشمەسی تاریخاً

(۲) ملك روم ، بوراده اماسیه ولایتی دیمکدر . او زمانلرده اماسیه یه ولایت رومیه دینیردی .

شایان دقت بر اویانیقلق وعرفان اثریدر . بو عرفانلریله اماسیه‌لیلر وخاصةً حاجی شاد کلدی سلاله‌سی، تورکلك عالمنده بویوك توجهلرله ممتاز اولمشلر ، تورکیه دولتنده اك یوکسك مقاملری احراز ایتمشلردر.

مؤرخ و علامۀ مشهور شیخ‌الاسلام اماسیه‌لی کمال پاشا زاده شمس‌الدین احمد شاه چلبی ، تاریخنك فاتح کتبخانه‌سنده موجود اولان دفتر سابعی اوائلنده دیورکه :

«اماسیه کز عدل معمور باد زچشم بد حادثه دور باد

سلطان المجاهدین خداوندکار غازی انارالله برهانه زماننده فتح اولمشدر. عثمانیلر اول دیاره انوئی ایام دولتنده، وهنکام سلطنتنده استیلا بولمشدر. مذکور شهریار مغفور اول ولایتك ایالتنی اولو اوغلی سلطان بایزیده ویرمشدر.»

مؤرخ مشارالیهك بو تاریخنی (٩١٥) سنه‌لرنده تحریره مأمور اولدیغی جهتله (٧٨٨) سنه‌سنه عائد بر وقعه‌یی دلیل ارائه ایتمکسزین یازماسی، برقول مجرد صاییلابیلیر. تاریخاً قول مجرد له استشهاد ایدیله‌مز دینه‌بیلیر .

فقط : عثمانجقلی «الصدر الاجل سیدی مراد» ایله (الحاج سنجر ، سنجر)ك ٩ شعبان ٧٨٩ تاریخلی (١) وقفیۀ مشترکه‌لری مادۀ اختلافی تماميله ازاله ایتمکده‌در.

بو ایکی ذات، نصفیت اوزره مالك اولدقلری عثمانجق داخلنده

(١) قیود وقفیه اداره‌سنده موجود اولان بو وقفیه (١٢٨٦) ده دفتره قید ایدیلیرکن صوکنده (سنة تسع وثمنين وسبعمائه) دیه یازیلان (ثمنين) کلمه‌سی مقیدی طرفندن سهواً (ستين) قرائت وقید ایدیلمشدر . ثمنين ، ثمانين کلمه‌سنك اسکی املای عربیسیدر . چونکه تاریخاً (٧٦٩) سنه‌سنده عثمانجق امرتی حاجی شادکلدی پاشایه تابعدی.

اوواجق قریه‌سنك سیدی مرادك زاویه‌سی مصالحنه وقف ایتمك ایچون، سلطان مراد اولدن استحصال ایدیلن اذنی عثمانجق محکمه‌سی شویله اعلام ایدییور:

«باذن من حضرة السلطان الاعظم الخاقان المعظم، ظل الله فی العالم، مولی ملوك العرب والعجم، الذی اعرب صحائف الدولة و اعجم، باسط الامن والامان، ناشر العدل والاحسان، سلطان الغزاة والمجاهدین، قامع الکفرة والطاغین، متعب النفس العلیة لراحة الرعیة واستراحة البلدیة غیاث الدنیا والدین، معین الاسلام والمسلمین، المخصوص بعون عنایة رب العالمین السلطان مرادخان بن السلطان السعید الشهید المبرور الدارج الی رحمة الله تعالی الغفور اورخان بن السلطان السعید المرحوم المغفور له سلطان عثمان» (دفتر مجدد اناطولی ۱ ص ۲۷٤)

بر محکمه‌دن صادر اولان شو اعلام شرعی صریحاً دلالت ایدییور که عثمانجق قضاسی (۷۸۹) سنه‌سنده برنجی سلطان مراد خانك تصرف واداره‌سی داخلنده ایدی. بونك ایچون اوواجق قریه‌سنك وقفنده مشارالیهك اذنی استحصال ایتمشلردی. معلومدر که اوزمان عثمانجق قضاسی، اماسیه امارتی داخلنده ایدی.

پك محتملدر که مؤرخ مشارالیه کمال پاشازاده بووقفیه‌یی کورمش، ابا واجدادندن واماسیه خلقندن کندی مسقط رأسی اولان اماسیه‌نك سلطان مراد اول دورنده عثمانلی دولتنه التحاق ایتدیکنی عنعنه ایله ایشیتمش، کندیجه قناعت کامله کلمش، بوقناعتنه بناءً تاریخنده بوصورتی ترجیحاً یازمشدر.

بوندن آکلاشیلیر که کمال پاشا زاده‌نك قیدی، برقول مجرد دکل،

برقول مؤيددر. بر طرفدن محكمه‌نك اعلامى ، ديكر طرفدن عنعنات محليه‌نك وجودى يالڭيز كمال پاشا زاده‌يى دكل، هرمؤرخى اقناع ايده‌جك بر بينهٔ عادله‌در .

خصوصيله اوزمانك رجالندن اولان عزيزبن ارد شيرالاسترابادى (بزم ورزم)نده اماسيه ملحقاتنده‌كى امرانك عثمانلى شهزاده‌سنه متابعت وقلعه‌لرينى تسليم ايتملرينى شويله آكلاتيور .

« بوندن صوكرا خبر كلدى‌كه حاجى بك معدن قلعه‌سنى ، امير عبدالله چلبى‌ده جهانده متانت وحصانيتله مشهور اولان عثمانجق قلعه‌سنى عثمان اوغلنه تسليم ايتدى. عثمن اوغلنك كثرت وقوتى تضاعف ايده‌رك ايلرى يورودى .

«اماسيه اميرى احمد بك، اوته‌دن برى عادتى وتقررايدن قاعده‌سى وجهله نقض عهد ايده‌رك عثمان اوغلنه ياناشدى . انكله اتفاق و اتحاد ايتدى . محمود چلبى‌ده كندى برادرى قيليج ارسلان بكى اكارديف قيلدى. «١»

«بعده طاشان اوغلو ، بالذات كلوب عثمان اوغلنه عرض متابعت ايده‌رك ملحق اولدى . بوتون اماسيه حواليسنده‌كى بكلر وسوزى نافذ بويوكلر كروه ، كروه كيدوب عثمان اوغلنه عرض متابعت ايتديلر. عثمان اوغلنك سواد واحتشامى كوندن كونه آرتوب قات، قات اولدى.»

عزيز استرابادى ، بونلرى بر لسان تأسفله قيد ايتديكى حالده سلطانك، يعنى قاضى برهانك بونلردن اصلاخوف وانديشه‌سى اولماديغنى،

(١) محمودچلبى، جانيك اميرى اولان تاج الدين زاده محمود چلبى‌درم

عثمانلی قوتلرینی بیله فراره مجبور ایده‌جك شوکت وقوتی اولدیغنی یازارق کندیسنی تسلی ایدییور .

اماسیه امیری احمد بك، (سلطان مراد خونکار) ایله عقد اتفاق و اتحاد ایدن یالکیز کندیسی دکلدی. پدری (حاجی شادکلدی پاشا) ده سلطان مشارالیه ایله عقداتفاق ایده‌رك کندیسنی تقویه ایتمش، مخدومنه‌ده بر حسن مثال کوسترمشدی.

حتی احمدبکك بویوك پدری اولان (حاجی قوتلوشاه) ده قرامانیلرله حرب ایدرکن عثمان ایلی حکمداری (سلطان اورخان) ایله تأسیس مناسبت ایتمشدی. شو حالده احمد بکك عثمانلیلره محبتی، پدر وجدندن موروث اولاراق صمیمی و قدیمی ایدی .

اماسیه امارت مستقله‌سی: حاجی قوتلو شاه ایله باشلادی. حفیدی (احمد شاه چلبی) نك انتباهی سایه‌سنده مشروطی بر بکلر بکیلکه انقلاب ایتدی. بونلردن (حاجی شادکلدی پاشا) فاضل بر امیر ایدی. بوذاتك سکه کسدیردیکی ضربخانه‌سندن آکلاشیلیر. فقط نه کندیسنك ، نه‌ده مخدومنك سکه‌سی بولونامادی .

شهزاده ییلدیرم سلطان بایزیدك اماسیه‌یه کلمه‌سی ، اماسیه امارت مستقله‌سنی ختامه ایردیردی . اماسیه تاریخنه دیکر بر فصل تاریخی علاوه ایتدیردی. بو فصلی آچان، اماسیه رجالنك ملیتپرورانه عرفانیدر بوندن دولایی اماسیه‌لیلر، تورکیه تاریخنده مکافاته لایق بر ذکای ملی کوسترمشلردر .

اوننجی فصل

اماسیه امیری (احمد شاه) بکك عثمانلیلرله اتحادندن صوکرا اماسیه وحوالیسنده حادث اولان وقایع تاریخیه‌یی و دور عثمانی‌ده اماسیه ولایتنی اداره‌یه موکل اولان والیلری ، متصرفلری، میرلوالری، متسلملری واماسیه اعیانی بیان وتفصیل ایدر .

انجاق بواوزون سورن فصل تاریخی‌ده اماسیه‌ولایتنده مهم‌وقعه‌لر، انقلابلر ، تجددلر حادث اولدیغندن اوننجی فصل ، بش دوره‌یه‌تقسیم ایدیلدی . هردوره‌سی ، بر وقعهٔ هائله‌ایله ختامه ایردیریلدی .

برنجی دوره

اماسیه ولایتنك‌عثمانلی ‌الکندن‌معدوداولدیغی (٧٨٨) سنه‌سندن (٩١٧) سالنه قدر دوام ایدن یوز یکرمی طقوز ییل ایچنده اماسیه‌یه تعیین ایدیلن‌والیلری، قاضیلری مفتیلری وسائر اهل عرفی ، اماسیه وحوالیسنده حادث اولان وقایعی بیلدیریر .

عثمانلیلر، لغةً عثمانلی دولتنی قوران عثمان بکه و اولادینه منسوب و طرافدار اولان تورکلر دیمکدر. خاصةً عثمان بکك سلاله‌سنه،اولاد و انسالنه «عثمانلیلر» دینیردی . صوکرادن عثمانلی دولتنه تابع اولان هر فرده «عثمانلی» دینیدی. وقتیله هر نازك،ادیب ، جندی ، تربیه‌لی آدملره «عثمانلی» دینمشدی .

عثمانليلق كنديسنه نسبت ايديلن برنجى سلطان عثمان ، « ٦٢١ » سنه‌سنده بلخ ايله كرمان آراسنده واقع «ماهان» شهرندن قالقوب جلال‌الدين خوارزمشاه ايله برابر آناطولويه هجرت ايدن « قايى‌لو » عشيرتى بكلرندن سليمانشاه بن قياالپ طورونيدر. پدرى سكوداىلى بكى «ارطغرل بك» بن سليمانشاه‌در.

سلطان عثمان، سلطنت سلجوقيه‌نك انقراضنده يالكيز باشنه بكلك ايدن اوج بكلرندن اولوب غربى آناطولويى روم ايمپراطورلغنك استيلاسنه قارشى بوتون وارلغيله مدافعه‌ايدن توركلرك اولو بكى وباش قوماندانيدر. وفاتنده مخدومى «سلطان اورخان» يرينه‌كچدى. بروسه‌ده اوطوردى.

سلطان اورخان، توركلكى بوغمغه چاليشان روملرى قهر ايده‌رك روم ايلنه كچدى. ادرنه‌يى آلديغى اثناده «٧٦١» سنه‌سنده وفات ايدوب يرينه مخدومى برنجى «سلطان مراد خان» كچدى. كنديسنه «خونكار غازى» دينلدى.

(شهزاده ييلديرم سلطان بايزيد)

غازئ مشاراليه سلطان مراد خانك مخدوميدر. كمال پاشا زاده مرحومك تاريخنه موافق ، وثيقهٔ شرعيه‌يه مستند اولان بيانى اوزره دولت عثمانيه طرفندن اماسيه‌يه تعيين ايديلن ايلك واليدر .

اماسيه واليسى اولديغى « ٧٨٨ » شوالنده اعلان ايديلن شهزاده سلطان بايزيد ، قاضى برهانه بر تهديدنامه ارسال ايده‌رك اماسيه حدودندن چكيلوب كيتمه‌سنى ، اماسيه و ملحقاتنك عثمانلى ممالكندن اولديغنى بيان ايتدى .

قاضی برهان، بهت وحیرتی جلب ایدن بوتهدید اوزرینه‌تورحالدن قالقوب کیتدی . شهزاده‌نك حسن اداره‌سنه واقف و قاضی برهانك تجاوزات ظالمانه‌سندن بیزار اولان خلق و بکلر آقین، آقین اماسیه‌یه کلوب شهزادهٔ مشارالیهه عرض شکران و متابعت ایتمشلردر .

شهزاده سلطان بایزید ، اماسیه ولایتی داخلنده ادارهٔ عثمانیه‌یی تثبیت ایده‌جك ایشلر یاپدی . سابق اماسیه امیرینی وسائر مأمورلرینی مقاملرنده ابقا ایده‌رك هر برینی تلطیف ایتدی. حسن بك، ایلك عثمانلی دیزداری اولاراق قلعه محافظی اولدی .

٧٨٨ سنه‌سنده ارتنا زاده جعفر بك ، قیصریه داخلنده قره قیا قریه‌سنده مشایخدن حاجی دانشمند اوغلو «السیدالشیخ عیسی چلبی» بن الشیخ خلیله بر زاویه یاپدیردی. بوزاویه مصالحنه قره‌قیا قریه‌سنی وسائر قراو مزارعی وقف ایتدی. بووقفه حکم ایدن حاکم ، قیصریه قاضیسی « ابراهیم بن ذوالفقارالقیصری » اولدیغی وقفیه‌سی بالاسنده یازیلیدر .

قیودوقفیه اداره‌سنده موجود اولان بو وقفیه‌ده واقف شو یله توصیف ایدیلیور: «الامیرالاجل الاعزالا کرم المکرم صاحب‌السیف والقلم رافع‌القدرو العلم جعفر بیك بن‌المرحوم المغفورله السعیدالشهید السلطان الاعظم ارتنا طاب‌الله ثراه وجعل‌الجنة مثواه»

٧٨٨ غرهٔ رمضاننده تنظیم ایدیلن شو وثیقه شهادت ایدییورکه سلطان ارتنا زاده «جعفر بك» ، بو تاریخده قیصریه امیری اولدیغی حالده بر حیات ایدی . وزیر ومدبر اموزی‌ده عمر بك زاده «جنید بك»دی. مصر حکومتنك حمایه‌سنه التجا آیدن‌ده بونلردی .

شهزاده سلطان بايزيد ، اماسيه ولايتنده حضور و اسايش عامه‌یی تأمين ايده‌رك خلقه امنيت ويرمشدی . بو سببدن مقدما قاضی برهانه التجا ايدنلر عودت ايديورلردی . بونلردن ديوريكلی زاده « شيخ علی يار» ديمكله مشهور اولان شاعرو شيخ «علی ياری چلبی» اماسيه‌يه كلدی . شهزادهٔ مشاراليهه بر قصيدهٔ فارسيه تقديم ايده‌رك نائل احسان اولدی . «٣»

لاكن عثمانلی توركلر، اوروپاده توركلكك يوكسه‌لمه‌سنه چاليشيورلر، انكشافلرينه انكل اولان صيربلرله حرب ايتمك اوزره تداركلر كوزويورلر، هرطرفدن قوصوه صحراسنه دوغرو قوشويورلردی .

بونك ايچون شهزاده سلطان بايزيد، پدرندن آلديغی امراوزرينه آماسيه‌دن طوپلاديغی بر فرقه عسكر و معيتنه قبول ايتديكی ارلرله ادرنه‌يه متوجهاً اماسيه‌دن حركت ايتدی . اماسيه ولايتنی‌ده اسكی صاحبی اولان دواتدار احمدبكك اداره‌سنه «اماسيه بكلربكيسی» عنوانيله براقدی .

شهزاده بايزيد بك ، اماسيه‌ده اقامت ايتديكی زمانلرده فضلای مشايخدن «ابواسحاق كازرونی» ديمكله مشهور مولانا «شيخ شمس الدين مؤيد چلبی»يه و دامادی اولان « شيخ يار علی چلبی »يه اظهار ميل و محبت ايتمشلردی . علمادن و اعيان زاده‌لردن خيلی ذوات ايله برابر بونلری آلوب كوتورديلر .

بونلرك ايچنده دواتدار احمدبك زاده شادكلدی، برادری مصطفی

(٣) يار علی چلبی ، حافظ شيرازی قدر تنظيم اشعاره قادر بر ذات ايدی. بونك ايچون كنديسنه (ياری شيرازی) ديمشدی. «ويدزاده‌لرك جديدر.

بك زاده عیسی، عمزاده‌سی قوتلو، انشته‌سی وزیری محمد چلبی زاده قیا بکلرده واردی .

(فخرالدین احمد پاشا)

امیرسابق حاجی شادکلدی پاشازاده اولوب دولت عثمانیه طرفندن اماسیه ولایتنه اماسیه‌لیلردن ایلك بکاربکی اولان ذاتدر. دواتداراحمد پاشا دیمکله مشهوردر . شهزاده سلطان بایزیدك خانی ، سابق اماسیه امیر کبیری (احمد شاه چلبی)در .

دواتدار احمد پاشا ، غازی خونکار مراد خان طرفندن (٧٨٩) سنه‌سنده مقامنده ابقاءً اماسیه بکلربکیسی اولدی . عثمانلی طرفندن بیراقیلان بر مفرزهٔ عثمانیه ایله ولایتی محافظه‌یه قیام ایتدی .

اماسیه عسکری، عرق ودینداشلری اولان عثمانلی تورکارله برابر اولوب قوصوه‌ده دین و ملت دوشمنی اولان صیربلرله حرب ایدرکن قاضی برهان ، مدافعه‌سز قالان اماسیه و ملحقاتنی استیلا ایتمکه معیتی طرفندن تشویق ایدیلمشدی. لاکن بردورلو جسارت ایده‌مدی .

دیوان کاتبی اولان عزیز بن اردشیر (بزم ورزم)نده بونی شویله تعبیر ایدییور : «سلطان ، بو تشویقی لایق کورمدی . چونکه عثمان اوغلو ساده بر موغول، علم وحکمتدن بوش بر نادان «!» اولمقله برابر کفار ایله غزایه کیتمشدر. کفارك کوکنی قازیمقله مشغولدر .

«سلطانکه بوقدر کمالات ذاتیه، یوکسك علم و فضیلت ، عدالت

و مرحمتله متصفدر . انصاف ومروت مسلكنه ، امانت و ديانت مذهبنه مخالف كوروب مسلمانلرك اوزرينه كيده‌مزدی .»

شايان دقتدركه قاضی برهان ، خلقی عثمانليلردن صوغوتماق ايچون اوز تورك اولان عثمانليلره موغول و نادان ديیور . چونكه اوزمان توركلرجه الك منفور اولان ملت ، موغولدی . توركلر ، موغوللردن كوزدكلری ظلم وجفايی هيچ برملتدن كورمه‌مشلردی. حالبوكه قاضی برهانه امارتی تأمين ايدن موغوللردی .

منافع شخصيه‌سی اوغرنده هر نسنه‌يی مباح كورن قاضی برهان، بوراده ديانتدن ، انصاف و مروتدن دم اوروبور . چونكه قوت وشوكتلرينی بيلديكی عثمان اوغللرينه قارشی جسارتسزلكنی ديانت پرده‌سيله ستر ايديیور ، ديمكدر . عاقبتندن امين اولسايدی، اماسيه‌يی استيلاده دقيقه فوت ايتمزدی .

٧٩٠ سنه‌سنده قوصوه محاربه‌سی قازانيلمشدی. فقط يارالی برصيربك اكسزين اورديغی خنجرله (غازی سلطان مراد اول) شهيد اولمش ، يرينه شهزاده‌سی (ييلديرم سلطان بايزيد) كچمشدی . كذلك قيصريه امير كبيری ارتنا خان زاده (عزالدين جعفر بك)ده وفات ايتمشدی.

بوندن دولايی قاضی برهان، قيصريه‌يی استيلا ايتمكه عزم ايتدی. قيصريه واليسی اولان (جنيد بك)ده حيرته‌دوشدی. چونكه ارتناخان اوغللرندن جعفر بك زاده (اينه‌خان بك)، ايكنجی ارتنا زاده «عبدالله بك»، خوروز علی بك زاده «محمد بك» واردی.

بونلردن «محمدبك» اماسيه بكلربكيسی دواتدار احمد شانك دامادی ايدی. جنيد بك اينه‌خان بكی، بعضلری ده عبداه بكی التزام ايديیورلردی.

قاضی برهان‌ده عبدالله بکی التزام ایده‌رك قیصریه‌یی استیلا ایتمك ایسته‌یوردی .

قاضی برهان، بو اوغورده مکرراً حرب ایتدی. قیصریه‌حوالیسنه کیدوب غارتلر، جنید بکله وقیصریه‌لیلرله محاربه‌لر ایتدی. مسلمانلری قیروب کچیردی . صوکنده قاتلی مقصدینه ایردی . همشیره زاده‌سی «شیخ مؤید» بکی قیصریه امارتنه نصب ایده‌رك دائرهٔ نفوذ و امارتنی کنیشله‌تدی. فقط کندیسنه قارشی دوران قیصریه اشراف وعلماسندن چوقلری فراره مجبور اولدی. ارتنا اوغللرندن «اینه خان» و«عبداه» بکلر اماسیه‌یه کلدی.

قوصوه میداننده عثمانلی تختنه جلوس ایدن برنجی سلطان بایزیده قارشی بروسه محافظی اولان برادری «سلطان ابراهیم» بروسه‌ده اعلان سلطنت ایتمش، لالاسی «قاریشدیران» دیمکله مشهور اولان « سلیمان پاشا»یی وزیر و سردار یاپمش ، بوسببدن سلیمان پاشایه «قاریشدیران» دینمشدی . «١»

جاندارلی خیرالدین خلیل پاشانك یرینه وزیراولان صدورعلمادن «کمال‌الدین محمدپاشا» علما آراسنده « مشتمل » دیمکله مشهور و مدبر آدمدی. برنجی سلطان بایزید، تخته جلوس ایدرکن برادری«یعقوب» بکی اکسزین اولدورتمش ، تخت سلطنتی رقابتدن و خلقی تشتتدن قورتارمشدی .

بزم ورزملك یازدیغنه کوره قوصوه‌ده خونکار غازینك شهادتی ،

(١) تورکیه تاریخنده اصلا یازلمامش اولان بو حادثه، تتبعاتم اثناسنده اوزمانلرده یازلمش اولان بر اثرده کورولدی .

کویا یلدیرم سلطانك پدر و برادرینی اولدوروب تختەچیقدیغی صورتنده ـ غالبا شهزاده ابراهیم بك طرفندن ـ اشاعه ایدیلمشدی .

بوندن دولایی آیدین، جاندار ، صاروخان ، قرامان ، کرمیان ، منتشا اوغللری متفقاقیام ایدەرك بروسەده اعلان سلطنت ایدن ابراهیم بکه معین اولمشلردی. هرحالده بروسه و آناطولو احوالی شایان دقتدی.

بونلری خبر آلان ، انصاف ومروتدن دم اوران قاضی برهان ، بنه جانلاندی . بزم ورزملك قیدو تفصیلنه کوره قیصریەدن عودت ایتدکده توقاد امیری «شیخ نجیب» بکی اماسیه بکلربکیسی احمد پاشا نزدینه ایلچی کوندردی. پاشانك قیزلرندن برینی کندیسنه ایستەیوردی.

امیر شیخ نجیب ، احمد پاشانك انشتەسی ایدی . قاضی برهانك بوطابی اماسیه امیرینه تحصیل قرابتله حلول ایدەرك اماسیه ولایتنی استیلا ایتمکدی. احمد پاشا، بو تکلیفه مطلع اولدیغی آنده شیخ نجیبی باغلادوب حبس ایتدی . کتیردیکی تحف و هدایا و اموالنی ضبط ایدوب کندیسنی سلطان بایزیدك نزدینه کوندرەجکدی . «٧٩١»

اماسیه قاضیسی «عمادالدین یوسف چلبی» احمد پاشانك ایلچی یه بو معاملەنی آغیر کوردیکندن اعتراض ایتمشدی. قاضی عزل اولونوب یرینه مشاهیر فضلا و خطاطیندن مصلح زاده «جلال الدین عبدالرحمن چلبی» اماسیه قاضیسی اولدی. بو اثناده خویلو «حسام الدین حسن چلبی» اماسیه مفتیسی ایدی .

قاضی برهان، بوکا مطلع اولدقده تدارکاتنی کوروب توقاد اوزرینه حرکت و اماسیه حوالیسنی غارت ایتمکه باشلادی . تدریجاً اماسیه یه یاناشیوردی. اماسیه بکلربکیسی احمد پاشا، معیت عسکریەسیله اماسیەدن

چیقوب قاضی برهانی قارشیلادی. حرباً دفع ایتدی .

ییلدیرم سلطان بایزید، وزیری محمد پاشایی ادرنه محافظی بیراقوب ابتدا بروسه اوزرینه یورودی. برادری ابراهیم بکله قاریشدیران سلیمان پاشایی بر حمله‌ده پریشان ایدوب هر ایکیسنی‌ده افنا ایتدی. بعده متفق بکلر اوزرینه یورودی .

متفق بکلردن قرامان وجاندار اوغللرندن ماعداسی استعفای قصور ایده‌رك عرض انقیاد ایتمشلردی . بونلری یاتیشدیران ییلدیرم بایزید، قونیه اوزرینه گیتدی . قرامان زاده علی بکی طوتوب اعدام و قونیه ولایتنی ممالکنه الحاق ایده‌رك طرفندن کوملو اوغلو «علی پاشا»یی قونیه بکلر بکیسی نصب وعلی بك زاده محمد بکی‌ده بروسه‌یه کوندروب حبس ایتدیردی.

بوندن صوکرا ییلدیرم بایزید، دونوب قیصریه اوزرینه یورودی. قاضی برهانك قیصریه بکی یاپدیغی «امیر شیخ مؤید» قرامانیلرله اتفاق ایده‌رك قاضی برهانه ذاتاً عصیان ایتمك اوزره ایدی .

شیخ مؤید بك، قاضی برهانك افعال واطوار متحکمانه ومستبدانه‌سندن دولایی بیزاردی. ییلدیرم سلطانك قرامانیلری پریشان ایده‌رك قیصریه‌یه دوندیکنی خبر آلدقده درحال استیمان ایدوب قیصریه‌یی تسلیم ایتدی. قیصریه امارتنده ابقا ایدیلدی .

ییلدیرم بایزید، قیصریه‌دن قسطمونی اوزرینه گیتدی . قسطمونی بکی جاندار اوغلو «سلیمانشاه»ایله حرب ایده‌رك آنی‌ده سینوبه قاچیردی. بواثناده قاضی برهان، ایکنجی دفعه اماسیه حوالیسنه کلوب مرزیفون صحراسنه ایتمشدی .

اماسیه بکلربکیسی احمد پاشا ، جانیك بکی « الب ارسلان بك »

يلديرم سلطانه عرض كيفيت ايدەرك استمدادايتمشلردى. قاضى برهانده مرزيفوندن قالقوب اماسيه بوغازينى كچمش. شهره جبراً كيرمش، احمد پاشاده قلعه‌يه تحصن ايدەرك مدافعه‌يه دوام ايدييوردى.

قاضى برهان، مكرراً حرب ايدەرك آرالقده خروج حركتى ياپان عثمانلى عسكرندن بر قاچنى شهيد ايتمكله اعلان سرور ايدييور، اماسيه قلعه‌سنك كنديسنه تسليم ايدلمه‌سنى مصرانه ايسته‌يور، فقط بوكا بر دورلو موفق اولاميوردى. بو آرالقده شيخ نجيب، حبسدن چيقاريلوب قاضى برهانه ويريلمشدى.

يلديرم سلطان بايزيد، قسطمونى امارتنه سليمانشاهك برادرى اسفنديار بكى نصب ايدەرك اماسيه‌يه متوجهاً حركت ايتدى. سرعتله كلوب مرزيفون صحراسنه قوندى. قاضى برهان، عثمان اوغلنك كلديكنى خبر آلديغى آنده اماسيه‌دن فرار ايتدى.

بوراده عزيز بن اردشير (بزم ورزم) نده « تاج الدين اوغللريله اماسيه اميرى، سلطانه قارشى صلح ومسالمت رجاسنده بولوندقلرى حالده كيزليجه سلطانك اماسيه‌ده اوزون مدت اوطورديغنى، عسكرينك اطرافه داغيلديغنى، ارزاقنك توكنديكنى عثمان اوغلنه بيلديرديلر. آنى بر طاقم حيل ودسايسله قالديرديلر. عثمان اوغلو مدهش وآغير بر عسكرله قسطمونيدن كلوب مرزيفون صحراسنه اينمدى. »

ديدكدن صوكرا قاضى برهانك فرارينى شويله آكلاتيور: « سلطان، اماسيه‌ده چوق اوطورمش، عسكرينى ارزاق تدارك ايتمك اوزره هرطرفه داغيتمشدى. عثمان اوغلونك آغير عسكرله مرزيفونه كلديكنى

خبر آلدقده تدارکات عسکریه‌سنی اکمال ایتمك اوزره اماسیه‌دن قالقوب تورحال اوزرینه حرکت ایتدی .»

ییلدیرم سلطان ، مرزیفوندن قالقوب اماسیه‌یه ایکنجی دفعه (٧٩٣) سنه‌سی اوائلنده کلدی . درحال قاضی برهانك تعقیبنه عسکر کوندردی . توقاتی ضبط ایدوب کندیسنه صداقتلر ابراز ایدن اماسیه بکلر بکیسی احمد پاشایی تلطیف وعمزاده‌سی اولان سلیمانشاه زاده قوتلو بکی توقاد امیری یاپدی . [١]

٧٩٣ سنه‌سنده قرامانیلر طرفندن قونیه قاضیسی اولوب عزل ایدیلان (عزالدین حسن چلبی) ایله سلالهٔ دانشمندیه‌دن (فلك الدین بك) بن امیرسعدالدین الدانشمندی اماسیه‌یه کلدیلر . اماسیه بکلرندن ارتنا زاده (عبدالله بك) ، طورمطای زاده قیا بك ، احمد پاشانك اقرباسندن مقبل بك زاده عمر بك ، نائل زعامت اولدیلر .

بوراده عزیز بن اردشیر دیورکه : « سلطان ، عثمانلیلرله توقاد قربنده حرب ایدرك عثمانزاوغانی‌هزیمته اوغراتدی (!) خیلی شیلرینی

[١] تورکیه تاریخنده ییلدیرم بایزید بکك جلوسیله قونیه‌نك استیلاسی (٧٩٣) سنه‌سنده کوستریلمش ، معاصرلرمزده بونی سلطان بایزیدك (٧٠٣) تاریخلی سکه‌سیله استشهاد ایدرك محقق کورمکده‌درلر .

حالبوکه اوزمانك مصر مورخلرندن ابن حجر (کتاب الانبا) سنده وسلطان فاتحك سرمنجمی احمد چلبی (کتاب العجائب) نده سلطان مراد اولك شهادتی (٧٩٠) سنه‌سنده ومقریزی‌ده (کتاب السلوك) نده قونیه‌وقیصریه‌نك سلطان بایزید طرفندن ضبط ایدلدیکنی (٧٩٢) سنه‌سنده قید ایتمشلردر .

اوائل عثمانیه‌ده سکه تاریخی ، سکه‌نك باصیلدیغی ییلی کوسترمکده اولوب باصدیران پادشاهلرك تاریخ جلوسیله علاقه‌دار اولمش دکلدی .

اغتنام ایتدی . اکر قسطمونی بکی سلیمان پاشا وقرامان اوغلو علی بك، حضرت سلطان ایله اتفاق ایتسه‌یدیلر، عثمان اوغلنه حدینی بیلدیرمك سلطان ایچون ایشدن دکلدی (!) آنلرده قورتولمش اولورلردی . »

یلدیرم سلطان ، اماسیه‌دن قالقوب اوردوسیله برابر آنقره‌یه ، بوراده‌ن بروسه‌یه کیتمش ، اماسیه‌یی موقتاً قاضی برهانك هجوم وغارتندن قورتارمشدی. قاضی برهان ، سلطان بایزیدك عودتنی خبر آلدقدن زیاده قیصقاندیغی قیصریه‌یی تخلیصه قویولدی .

قیصریه بکی امیرشیخ مؤید ، سلطان‌بایزید طرفندن نصب ایدلمش ایدی . قاضی برهان ، بونی شیخ مؤید بکك عصیان ایتدیکنه حمل ایدەرك قیصریه‌یه هجوم ایتدی. شیخ مؤید بکی کندینه معین اولان عونه‌سیله طوتوب اعدام ایتدیردی . (٧٩٤)

قاضی برهان ، بونکله قالمادی . قیصریه‌دن‌دونوب توقادك اخذینه تدارك کوزیپوردی. بونی خبر آلان اماسیه بکلر بکیسی (احمدپاشا) معیتنه آلدیغی عسکریله اماسیه‌دن قالقوب توقاده ، بورادنده آرتق آباده کیتدی . فقط اوراده خسته اولدی . نهایت (٧٩٥) سنه‌سی ذی‌الحجه‌سنده وفات ایتدی .

دواتدار احمد پاشانك اوغللرندن (شاد کلدی ، کی‌کلدی ، علی ، مصطفی) بکلرله قیزلرندن (قدم ، شهزاده ، اهلی) خاتونلر معروف ایدیلر . دیوان کاتبی طوغانشاه اوغلو (بهاءالدین عمر چلبی)، طبیب خاصی (الحاج شجاع‌الدین الیاس چلبی) پك مشهورایدی . [١]

دواتدار احمدپاشا ، توقاده کیدرکن برادری‌مصطفی بکی‌اماسیه‌ده

---

[١] احمد پاشانك اماسیه‌ده تحریباته رغماً قبری بولونامادی .

امارت قائمقامی نصب ایتمشـدی . مشارالیهك وفاتی سلطان بایزیده عرض واعلام ایدلدکده یرینه امیر مشـارالیه (مصطفی بك) نصب وابقا ایدیلەرك احمد پاشانك ارزوسی یرینه کتیریلمش اولدی .

(مصلح الدین مصطفی بك)

امیرسابق الحاج شـاد کلدی پاشـانك اوچنجی مخدومی اولوب (٧٩٥) سنەسی ذی الحجه سندە قائمقام امارت و «٧٩٦» سنەسی صفرنده اماسیه بکلر بکیسی ، یعنی امیر کبیر اولدی .

ینه «٧٩٥» سنەسی خلالنده سلطان بایزیدك وزیری محمد پاشانك وفاتیله جاندارلی زاده « علاءالدین علی پاشـا » وزیر اولارق افلاق حربنه مأمور اولمش [١] اماسـیەدن خیلی عسـکر وبکلر دارالحربه کتمش ، احمد پاشـانك معیننده اولان ولایتك قوهٔ محـافظەسی عودت ایتمشدی .

قاضی برهان ، عسکرینك بوتون لوازم وارزاقنی چاپولجیلقله تأمین ایدن بر آدمدی . اماسیه عسکرینك اوروپا دارالحربنه کیتدیکنی خبر آلدی . قالان قوهٔ محافظەنی آز کوردی . ینه تجاوزاته باشـلایوب «٧٩٦» سنەسنده توقاد حوالیسنی اوروب تاراج ایتدیکنه بناءً اماسیه

[١] تورکیه تاریخنده وزیر محمد پاشـانك نام ونشـانی یوقدر . حال بوکه محمد پاشانك وزارتی ومخدوملری (مشتمل زاده) دیمکله مشهور اولان (علی ، عبدالمجید) بکلر قیداً بولونمشدر .

امیری « مصطفی بك » سلطان بایزیده عرض کیفیت واستمداد ایتمکله برابر ولایتی مدافعه ایدییوردی .

بو اثناده قاضی برهان ایچون بر خصم تورەمشـدی : دیار بکره وحوالیسنه مسـتولی اولان آق‌قونلو عشیرتی رئیسی قوتلو بك زاده ایلیك عثمان بك . بوکا « قارا ایلیك » ده دینیردی. ایلیك عثمان بك، قاضی برهانی اولدقجه تضییق ایدییوردی .

چونکه قاضی برهان ، سیواس امارتنه قناعت ایتمیور ، سیواس اطرافده اولان ممالکی ضبط واستیلا ایتمك حرصیله هرطرفه صاندیرییور ، بوتون امرای اطرافك عداوتنی قازانیوردی . ارزنجان امیری «مطهر الدین طارتن بك » ایله ده مکرراً حرب ایدوب گاه غالب ، بعضاً ده مغلوب اولویور ، بر دورلو راحت دورامیوردی .

سلطان بایزید ، قاضی برهانك تجاوزاتندن متأثر اولوب نیکبولی مظفریتندن صوکرا آناطولی بکلربکیسی «تیمورطاش پاشا » یی بر قوهٔ کافیه ایله اماسیه یه کوندردی . تیمورطاش پاشا ، «٧٩٨» ذی القعده سنده اماسیه یه کلدی اماسیه دن آلدیغی قوتی ده کندی قوتنه علاوه ایده رك قاضی برهان اوزرینه یورودی .

تیمورطاش پاشا ، اماسـیه بکلربکیسی مصطفی بکله برابر توقادی قاضی برهانك شرندن قورتاروب سیواسه متوجهاً حرکت ایتمشدی . قاضی برهان ، عثمانلی تورکلریله صوك بر محاربه‌یه کیردی . الك زیاده کووەندیکی تاتار وموغول اشراسی تارومار اولدیغندن بالضروره قاچوب سیواسه تحصن ایتدی .

بو محاربه‌ده الك زیاده یارارلق کوسترن توقاد بکی « قوتلو پاشا »

ایدی . چونکه قاضی برهانك تجاوزاتندن الك زیاده جانی یانان ، بوایدی . تیمورطاش پاشا ، قاضی برهانك التجا ونیازینه دایانامادی . دوتوب اماسیه یه کلدی . بوراادن چانقیری اوزرینه کیتدی. اورایی ده آلوب قرارکاهنه دوندی .

بو اثناده اماسیه ده اخی ابراهیم بصری خلفاسندن شیخ «شهاب الدین شادی چلبی » معتقد انام اولمش ، مفتی « حسام الدین حسن الخویی » وفات ایدوب یرینه کبار محققیندن کوموشلو زاده «شجاع الدین الیاس چلبی » مفتی اولارق اشتهار ایتمشدی.

کذلك حاجی شاد کلدی پاشا دامادی واحمد پاشا وزیری اولان « فخرالدین عثمان پاشا » ۷۹۹ سنه سنده وفات ایتدی . مخدوملری « حاجی علی ، قیا » بکلردی . دامادی سنقور زاده « ملك اسماعیل بك » اولوب (غازی بك) دیمکله مشهورایدی .

قاضی برهان، ۷۹۹ سنه سنده ایلیك عثمان بکله محارباته باشلایوب هرایکیسی بیتاب اولانه قدر حربه دوام ایتدی . نهایت قاضی برهان «۸۰۰» سنه سی شعبانده مقتولاً وفات ایتدکده [۲] توقاد بکلربکیسی (قوتلو پاشا » طرفندن سیواس اشغال ایدیله رك قاضی برهانك حیات وامارتنه ختام وبردی .

---

[۲] تورکیه تاریخنده قاضی برهانك وفاتی، بعضاً (۷۹٤) وبعضاً)(۷۹۸) سنه سنده واقع اولدیغی مسطور ایسه ده (بزم ورزم) ك ختامی اولان(۸۰۰) سنه سی رجبنه قدر برحیات اولدیغی محققدر. ابن حجر (کتاب الانبا) سنده قاضی برهانك وفاتی (۸۰۰) سنه سی شوالندن آزاول اولدیغی قیدایدییور . حتی (۸۰۱) سنه سنده مقتول اولدیغی ده یازیلیور .

قاضی برهان، عیش وعشرتده، ذوق وسفاهتده ارتنا اوغللرینی
کچمکله برابر جبار، فعال آدمدی. عثمان وقوتلو اوغللری کبی شدید.
الشکیمه ایکی خصم قوی‌یه تصادف ایتمه‌یدی، آناطولوده مهم بر
سلطنت قورابیله‌جك اقتداری حائزدی. سیماى امارتی جنکیزانه،
بوتون حرکاتی ابلیسانه‌ایدی. بونك ایچون قوردیغی بنا، کندیسیله
برابر ییقیلوب کیتدی.

سیواس امارتی ایلك دفعه عثمانلیلر طرفندن امیر مشار الیه «قوتلو پاشا»یه
وتوقاد امارتی‌ده طورمطای زاده «قیا پاشا»یه ویریلدی. اماسیه‌ده بویوك
چریباشی دیمکله مشهور اولان «امین الدین محمد بك» اماسیه محافظی
بولونویوردی.

آنجاق ماوراءالنهری، خراسانی، ایرانی، عراقی، شروانی، داغستانی
ضبط ایدەرك جنکیزانه بر حرکتله آناطولویه دوغرو کلن «آقساق
تیمور خان»ك کرك مخابراتندن وکرك افعال وحرکاتندن غربك الك شدید
الشکیمه بر تورك خاقانی اولان «سلطان بایزید» ایله حرب ایده‌جکی
آکلاشیلیوردی.

آقساق تیمورك برنجی سیاستی، اسکی بکلری حمایه ایدەرك ضبط
ممالك ایتمکدی. کرچه قوتلو شاه سلاله‌سنك سلطان بایزیده وتورکلکه
صداقتلری مسلمدی. فقط آقساق تیمورك سیاستی، بونلری استقلال
داعیه‌سنه سوق ایده‌بیلیردی.

بوندن دولایی اوزمان ممالك عثمانیه‌نك شرقاً سرحدی صایلان
سیواس‌ده «قوتلو پاشا» نك، اماسیه‌ده عمزاده‌سی اولان «مصطفی
بك»ك وجودی محذوردن سالم کورولمه‌مدی. بورالرك اداره‌سنی برر

شهزاده‌یه تودیع ایتمك سیاسةً لازم کورولدی .

بناءً علیه: ٨٠١ سنه‌سی شوالنده اماسیه والیلکنه شهزاده «چلبی سلطان محمد» ، سیواس والیلکنه‌ده شهزاده «سلطان مصطفی» تعیین و ارسال ایدیلدی. سیواسدن قوتلو پاشا، اماسیه‌دن مصطفی بك، بوتون عائله و اولادلریله برابر قالدیریلوب قوتلو پاشا بروسه‌ده، مصطفی بك ادرنه‌ده اقامه ایدیلدی.

(چلبی سلطان محمد خان)

ییلدیرم سلطان بایزید خانك شهزاده‌سیدر ٨٠١ سنه‌سی شوالنده اماسیه والیسی اولوب ذی‌القعده آینده اماسیه‌یه بویوك بر احتشام و سلطنتله کلدی. معیتنده بر سکبان‌باشی، مقدار کافی یکیچری عسکری واردی. قونیه بکلربکیسی «علی پاشا» اماسیه محافظی وشهزاده لالاسی اولوب یرینه «حسن بك» قونیه بکلربکیسی اولدی .

شهزاده‌نك ورودندن بر آز صوکرا ذاتاً خسته اولان اماسیه قاضیسی مصلح زاده (عبدالرحمن چلبی) وفات ایدوب یرینه کبار علمادن (عزالدین حسن چلبی) بن محمد چلبی اماسیه قاضیسی اولدی. اماسیه‌ده ایلك سکبان باشی نامنه یکیچری سرداری (قبولی اغا) دیمکله مشهور بر ذات کورولدی .

قوتلو پاشانك برادری اولان (یاقوت پاشا) شهزاده چلبی سلطان ایله برابر بروسه‌دن کلشدی . بخشی بك زاده بایزید ، طاشان زاده

احمد ، حاجی بك زاده قاسم ، عثمان پاشا زاده حسن بکلر ، شهزادهٔ مشار الیهك معیتی امراسندن معدود ایدیلر .

اماسیه‌ده بویوك بر شهرتی حائز اولان (شیخ شهاب‌الدین‌شادی چلبی) اماسیه‌دن قالدیریلوب الیوم (شیخ شادی کویی) دینیلان چیفتلکنه کوندریلدی . بوذات ، حاجی بایرام ولی شیخی ایدی . توقادی شیخ عبدالمنان بن علی مخدومی بر پیر محترمدی .

مؤرخ مشهور احمد بن عربشاه (عجائب‌المقدور فی‌نوائب‌تیمور) آدلی اثرنده سیواسه والی نصب ایدیلان شهزاده‌نك (مصطفی بك) اولمایوب (امیر سلیمان بك) اولدیغنی یازیور ودییورکه :

« سلطان بایزید ابن عثمان ، سیواسه اکبر اولادی اولان امیر سلیمانی نصب‌ایدوب معیتنه کبار امرادن یعقوب بن‌ادریس، اورانیس (اورانوس) ، حمزة بن جباره، قوج علی ، مصطفی بن دوادار[۲] بکلری ترفیق ایتدی »

شهزاده‌چلبی سلطان‌محمدك‌اماسیه‌یه کلدیکی‌زمان مرزیفوز وکومش امیری ، آباد اوغلو (حاجی محمد بك) ، لادیق امیری یکی بك‌زاده (مسعود بك) ، محید اوزی امیری (عبدالمجید بك) ، کوپری‌امیری طاشان اوغلو (علی بك) ، زیتون امیری عرب اوغلو (زکریابك) وعثمانجق امیری بکلر اوغلو (محمود بك) دی .

شهزاده چلبی محمد ، «۷۸۸» سنه‌سنده دوغمش اولوب اماسیه‌یه

---

[۱] بوراده یعقوب بن ادریس ، یازارلی اوغلو دیمکله مشهور اولان (یعقوب پاشا) در . وقفیه‌سنده (یعقوب پاشا بن ادریس) یازیلیدر .
قوج علی بك ، دواتدار احمد پاشا زاده اولوب مصطفی بکك برادریدر .

كلدیکی زمان اون اوچ یاشنده بر کنج ایدی . لالاسی « علی پاشا » غایت شجیع ومدبر بر ذات ایدی . بوندن اولکی لالاسی « یاقوت پاشا » ده مشاهیر شجعاندن ایدی. علی پاشا مدبر مملکت، یاقوت پاشا محافظ ولایت صاییلیردی . شهزاده‌نك معلمی نیکده‌لی اوغلو «صوفی عمادالدین بایزید چلبی» ایدی .

شهزاده محمدك اماسیه‌یه ورودی ، اماسیه ولایتنده قوتلو شاه سلاله‌سنك حکومت وامارتنه ختام ویریلدیکنی اعلان ایتمش دی. اللی دورت ییلدن بری دوام ایدن بر امارتك ختامی ، اماسیه‌ده عثمانلی خاندانی لهنه بر تأثیر اویاندیرمشدی .

بو خاندانی اماسیه‌ده اك زیاده مدافعه ایدنلر ، کوموشلو زاده ، سنقور زاده، طورومطای زاده ، خلفت زاده‌لردی . اماسیه‌نك اك اسکی، الك ذی نفوذ خاندانلری‌ده بونلردی. قوتلوشاه سلاله‌سنه طرفدار اولانلرده واردی. شیخ شادی چلبی بونلردندی . «٣»

٨٠٢ سنه‌سنده زیتون امیری « زکریا بك » پدرینك عربلی قصبه‌سنده بنا ایلدیکی جامع شریف و مکتبنی مجدداً اعمار ایدوب بونلرك مصالحنه املاکنی وقف ایتدی . زیتون قاضیسی «فخرالدین محمد چلبی» بن احمد طرفندن وقفیه‌سی تنظیم ایدیلدی .

شهزاده چلبی سلطان محمد ، اماسیه‌ده نوتون بکزاده‌لری معیتنه قبول ایدوب آنلری تلطیف ایده‌رك بونلر دولاییسیله خلقی کندیسنه ایصیندیرمقده ایدی .

---

(٣) اماسیه‌ده حاجی شادکلدی واولادی آثارینه عائد کتابه‌لرك، قبرلرك، محکوکاتك ، حتی وقفیه‌لرك ضیاعی‌ده بوزمانك دوشونجه‌لری محصولیدردینه‌بیلیر.

قرامانیلرك وقاضی برهانك اورتادن قالقماسیله میدانی بوش بولان دولقادیر اوغلو « سولی بك » شهزاده مصطفی بكك معیتی طرفندن «٨٠٢» سنه‌سنده طوتولوب اماسیه‌یه ارسال ایدیلمشدی . سولی بك ، اماسیه‌ده برمدت اقامت ایدوب صوكرا عفو ایدیله‌رك وطننه كیتدی .

بوسنه اماسیه‌ده اقامته مأمور اولان سابق قونیه قاضیسی حسام‌زاده «پیرعزالدین حسن چلبی» وفات ایدوب خلفت غازی تربه‌سی قارشیسنده قاضیلر تربه‌سنه دفن ایدیلدی . «٣»

ینه بوسنه دیوریكی ، درنده ، ملاطیه طرفلری‌ده عثمانلی تورکلرینك اداره‌سی آلتنه كیروب سیواس ولایتنك دائره‌سی ارزنجانه قدر اوزانمش ، بوراده تفرد ایده‌رك خلقی صویان دره بكلرینك نفوذینه ختام ویرلمشدی .

فقط آقساق تیمورك اوكندن قاچان عراق حكمداری سلطان احمد جلایری ایله آذربایجان حكمداری قره‌قویونلو «قره‌یوسف سلطان» ییلدیرم بایزیده التجا ایتمشلردی . تیمورخان ، بونلری سلطان بایزیددن درشتانه سوزلرله طلب ایدییوردی .

آرالقده جریان ایدن مخابرات سیاسیه ، آتشین سوزلرله حربك زمان حلولنی تقریب ایتمكده‌ایدی . ٨٠٣ سنه‌سنده آقساق تیمورك ارضرومه قدر كلدیكی شایع اولدقده هرطرفده سفر تداركاتی باشلامش ، خلقی اوزرینه مدهش بركابوس كبی چوكن قورقو ، هركسی صارصیوردی .

---

(٣) بوذاتك قبری تربه‌نك تام اوكنده اولوب سیاه مرمردن یاپیلمشدر . یان طرفنده قونیه قاضیسی اولدیغی ، اللی دورت یاشنده وفات ایتدیكی یازلیدر . اسماعیل حقی بك برادریمز بونلری اوقویامامش ، ١ «سنه اربع وخمسین» جمله‌سنی‌ده ییل ظن ایتمشدر .

چونکه تیمورك اوغرادیغی یر خرابه‌زاره دونویوردی .

خلقك بوقدر قورقوسی بوش دکلدی . آقساق تیمور ، «٨٠٣» سنه‌سی اواخرنده سیواس شهرینه آکسزین بر باصقین یاپدی . قاچا بیلنلر قورتولدی . قاچامایانلر تکمیل قیلیجدن کچدی . بشیکده یاتان چوجوقلر بیله کسیلدی . سیواسك آلتی اوستنه کلدی . سیواسدن قاچوب کلنلرله اماسیه محشره دوندی .

آقساق تیمور ، عسکرینی ایکی قولدن آنقره‌یه سوق ایدوب بر قولی کماخ ، ارزنجان ، نیکسار ، جانیك ، چانقیری اوزرندن آنقره‌یه یوروتدی . دیکر قولی‌ده ارزنجان ، سیواس ، توقاد ، قیصریه اوزرندن آنقره‌یه سوردی . بو ایکی قولده اوغرادیغی یرلری ویران ایدییورلردی .

شو حالده اماسیه ولایتی افساق تیمورك عسکریله هر طرفدن چوریلمش بر حالده قالدی . اماسیه ، شهزاده چلبی سلطانك قرارکاهی ، ایچ آناطولونك مرکزی اولدیغی جهتله موغول عسکرندن قاچانلر اماسیه ولایتنه جان آتیورلردی .

اماسیه والیسی چلبی سلطان محمد ، طوپلادیغی عسکرك باشنه کچوب بوتون معیتیله «٨٠٤» سنه‌سی ذی‌القعده‌سنده اماسیه‌دن چیقوب آنقره‌یه دوغرو حرکت ایتدی . ایکنجی لالاسی « یاقوت پاشا » یی اماسیه محافظی اولارق بیراقدی . یاقوت پاشا ، والی قائممقامی اولدی .

ییلدیرم خان ، بوتون قوتی طوپلایوب آنقره جوارنده چوبوق اوواده قرارکاهنی قوردی . تیمور ، ییلدیرمه قارشی دوردی . تورك ایله تاتار آراسنده محاربه «٨٠٤» سنه‌سی ذی‌الحجه‌سنك اون طقوزنجی

جمعه کونی باشلادی. تیمور ییلدیرمی اوردی. تورکلر داغیلدی. ییلدیرم خان اسیر اولدی .

جنکیز ایله تیمور ، تورکلك ایچون بر مدهش آفت اولمشدی . تیمور، جنکیزك ماوراءالنهره وشرق تورکلرینه یاپدیغی وحشتلری عینیله آنادولویه وغرب تورکلرینه اجرا ایتدی . سیواس ، قیصریه وبروسه بر روحشتکاه اولدی. موغول وحشتی اولانجه قوتیله کندینی کوستردی.

اماسیه اعیانندن دیوریکلی زاده شیخ یاری چلبی، بروسه دن، قوتلو پاشا ایله قیا پاشا آنقره حربندن اماسیه یه کلدی . یاریٔ شیرازی دیمکله مشهور اولان شیخ المحققین یار علی چلبی ، بروسه ده شیخ الاسلام موقعنده بولونیوردی .

عثمانلی شهزاده لرندن هر بری بر طرفه کیتدیکی اثناده اماسیه والیسی شهزاده « چلبی سلطان محمد » ده بولی یه کیدوب اوراده احوالك انکشافنی بکله یور ، تیمورك قهرندن قاچوب کندیسنی کیزله یوردی . اماسیه ولایتی « یاقوت پاشا » نك اداره سنده قالمشدی .

اماسیه اعیانی « یاقوت پاشا » یی کندیلرینه امیر نصب ایده رك نتیجهٔ احواله انتظار ایتمشلردی . بناءً علیه : یاقوت پاشا، اماسیه والیسی وامیر کبیری اولارق ادارهٔ امور حکومت ایتمکده ایدی.

(یاقوت پاشا)

اسبق اماسیه امیری حاجی قوتلو شاه زاده سلیمان شاهك مخدومی و سابق سیواس بکلر بکیسی « قوتلو پاشا » نك برادریدر . اماسیه

ولايتى عثمانلى ادارەسنه كچديكى ييلدن برى عثمانلى سراينه آلنمش، عثمانلى تربيەسنى كورمش بر اماسيەليدر. ٨٠٥ سنەسى محرمنده اماسيه امير كبيرى اولمشدر.

فقط آقساق تيمورخان، بوتون عثمان ايلنى اسكى بكلرينه وكندى اوردوسنه التحاق ايدن درەبكلره اعاده وتقسيم ايلديكى اثناده اماسيه امارتنى قره دولتشاهه بخش ايتمشدى.

شهزاده سليمان بكك ادرنەيه فراريدن صوكرا بوش، ويران قالان سيواس ولايتنى كورت اوغللرندن مشهور «مزيد بك» بن يوسف بك اشغال ايدەرك قاچان سيواسليلرى طوپلايور، ويران اولان شهرى اعماره چاليشيوردى.

مزيد بك، توركيه تاريخنده يازيلديغى كبى نەحرامى، نەده كورد دكلدى. سيواسى دولقادر وقوتلو اوغللرندن قورتاران بر ذات ايدى. حاجى قوتلو شاهك برادرى اولادندن يوسف بك بن محمد بكك اوغلو ايدى.

(تاج الدين دولتشاه)

آنقرەده عثمانليلردن اول حكومت ايدن دولتشاه اوغلو «ملك ناصرالدين بختيار» بكك اوغلودر. خلق آراسنده بختيار اوغلو «قره دولتشاه» ديمكله مشهور بر ناكسدر. تيمور طرفندن اماسيه اميرى نصب ايدلمشدى

قره دولتشاه، كوچوك ياشنده حاجى شاد كلدى پاشايه التجا ايدەرك آنك نعمتيله پرورده اولمش، دواتدار احمد پاشانك لطفلرى

كورمشدی . بونکله برابر عصیان ایده‌رك اشقیاواری کویلری باصوب غارت وقاضی برهانه کیدوب کفران نعمت ایتمش سفیه ، ظالم بر نامرد ایدی .

اماسیه اعیانی بوظالمك عیارینی تماميله بيلدكاری جهتله بونی اماسیه‌یه یاناشدیرمامغه عهدایده‌رك برجسارت مدنیه کوسترمشلردی. اماسیه‌لیلرك اعیانی وافرادی بوخصوصده اتفاق ایده‌رك یاقوت پاشایه بوتون قوتلریله مظاهرت ایتمشلردی .

اعیانك باشنده کبار علمادن اماسیه مفتیسی کوموشلو زاده شجاع الدین الیاس ، خانقاه مسعودی شیخی اولوب « صارو شیخ » دیمکله مشهور شهاب الدین احمد، مدرس « شکرچلبی » دیمکله مشهور شمس الدین احمد ، لادیکلی تاج الدین اسرافیل چلبیلر واردی .

اماسیه قاضیسی « عزالدین حسن چلبی » خسته اولمقله برابر داخل اتفاق اولوب قاضی عماد زاده‌لردن « الحاج بدرالدین محمود چلبی» قاضی‌یه نائب اولدی. امرادن خلفت زاده « ابوبکر » ، یازارلی اوغلو « یعقوب » بکلر بواتفاقی تقویه ایدییورلردی. بواتفاقی اداره ایدن «یاقوت پاشا » ایدی .

چونکه قره دولتشاه ، معیتنده اون ایکی بیك قدر سواریدن مرکب بر قوت اولدیغی حالده کلوب اماسیه‌نك شمال غازینه دایانمش، حقاله کوینه ایتمش، صولواووابی طوتمشدی . اماسیه حوالیسنه بورادن حکومت ایدییوردی .

بو زمانده اماسیه‌نك ایکی والیسی واردی: بری « یاقوت پاشا »

اولوب اماسیه شهرینه و قلعه‌سنه حاکمدی. دیکری «قره دولتشاه» اولوب اماسیه خارجنه و حوالیسنه حاکمدی. اماسیه‌لیلر بوغازلری طوتوب قاپامشلردی.

اماسیه‌نك خارجنده اماسیه اتفاقنه کیرن بکلردن لادیك امیری مسعود، مجید اوزی امیری جبریل‌زاده حاجی تورقاد، خاصةً کوپرِی امیری طاشان زاده علی، احمد، قاسم بکلر قره‌دولتشاهه قارشی قویمشلردی.

قره دولتشاه، اماسیه‌نك بو اتفاقنی خبر آلدقده درحال افندیسی تیمورخانه مراجعت و التجا ایده‌رك اماسیه اعیانه خطاباً برفرمان آلوب کوندردی. اماسیه‌لیلره پك چوق وعدو وعیدلرده بولوندی.

فقط اماسیه اعیانی، قره دولتشاهك احوال ومظالمندن بحث ایده‌رك تیمورخانه برتضرعنامه ارسال ایتدیلر. عادی بر کوله‌کی کوندز، اطاعت ایده‌ریز لاکن ظالم قره دولتشاهه اطاعتدن بزی عفو ایدیکز! دیدیلر. اتفاقلرنده اصرار ایدییورلردی.

بونك اوزرینه «تاریخ یزدی»ده بازیلدیغی وجهله آقساق تیمور، کندی مخدومی «قره محمد سلطان» ایله معلمی «نعمان الدین عبدالجبار المعتزلی» آدلی بر فاضلی اولدقجه مهم بر قوهٔ عسکریه ایله اماسیه‌یه کوندردی. اماسیه اعیان و علماسنی حادهٔ امتحاندن کچیرمك ایسته‌دی.

شو هیئت عالیه، اماسیه شهرینه «٨٠٥» سنه‌سی اواسط ربیع الاولنده مواصلت ایتدیکی کون کندیسنی بویوك بر تهلکه‌ده کوره‌ن «یاقوت پاشا» تغیب ایده‌رك اماسیه‌دن چیقدی. دوغروجه بولی‌یه کیدوب شهزاده «سلطان محمد»ه احوالی عرض ایتدی.

اماسیه شهری وعلمیه‌سی مدهش بر امتحانه دعوت ایدیلمشدی . بو امتحانده قازاندیغی صورتده اماسیه‌شهری تخریب ویغمادن، اهالیسی قتل‌عامدن یاقاسنی قورتاراجقدی. امتحانی غیب ایتدیکی دقیقه‌ده فلاکت محققدی .

. کلن هیئت عالیه ، اماسیه‌نك اعیانی وعلماسنی بریره طوپلادی . فرمان خاقانی‌یه‌قارشی قویدقلرینك اسبابنی صوردی. علمایه‌ده‌مشکلات علوم عقلیه ونقلیه‌دن اون سؤال ایراد ایتدی .

اماسیه هیئت علمیه‌سی ، اوزمان پك یوکسك ذواتدن‌مرکبدی . جمله‌دن مفتئ مملکت کوموشلو زاده « پیر شجاع‌الدین الیاس چلبی »، غایت فاضل ، نطوق ، جسارت مدنیه‌سی یوکسك بر ذات ایدی . صورولان مدهش سؤالره بلا تلعثم غایت مقنع جوابلر ویردی. کلن هیئت‌عالیه‌یی دوچار حیرت ایده‌رك اماسیه‌یی وخلقنی بویوك برفلاکتدن قورتاردی .

کاتب چلبی « سلم‌الوصول‌الی‌تراجم‌الفحول » آدلی اثرنا‌تمامنده[١] کوموشلو زاده « حضرت پیرالیاس) ك ترجمهٔ حالنده دییورکه :

« تیمورك عادتی ، کیتدیکی یرك علماسنی امتحان ایده‌رك معلمی طرفندن‌صورولان سؤالره جواب ویردکاری‌تقدیرده اوبلده‌یی تخریب ویاغمادن عفو ایدر . جواب‌ویرمدکلری صورتده‌شهری تخریب‌ویاغماء اهالیسنی قتل‌عام ایلر . [٢]

[١] مشار الیهك بواثری ، شهزاده‌جوارنده شهید علی پاشا کتبخانه‌سنده موجود ویکانه‌در .

[٢] تیمورك بوعادتی ابن شحنه‌ده (روض‌المناظر) نده یازییوروکندیسی‌ده بوامتحانه دعوت ایدیلوب قازاندیغنی تفصیلاً ایدییور .

« اماسیه شهری و علماسی بوامتحانه دعوت ایدیلدی . مشـاهیر فضلادن پیر الیاس ، عبدالجبارك الك مشكل كوردیكی اون سؤاله بلا تلعثم جواب ویرمكله اماسیه‌یی تخریب ویاغما فلا كتندن قورتاردی. »

فقط صاروشیخ ایله شكر چلبی ده بویوك خدمتلر وهمتلر ایتمشلردی. عذوبت بیانندن دولایی « شكر چلبی » دینمش اولان شمس الدین احمد چلبی ، غایت ناطقه پرداز ، السنهٔ ثلاثه ایله متكلم دی.

بوفضلانك بياناتی قره محمد سلطانی اماسیه امارتنه دواتدار احمد پاشا زاده شاد كلدی بكی تعیین ایتمكه و قره دولتشاهدن واز كچیرمكه اقناع ایده بیلدی . شاد كلدی بك اماسیه امارتنه تعیین ایدیلدی .

(شمس الدین شاد كلدی بك)

اماسیه امیر كبیری حاجی قوتلوشاه اولادندن برنجی شاد كلدی زاده دواتدار احمد پاشانك مخدومی وبایزید پاشانك دامادیدر . [١] تیمور خانك شهزاده‌سی « قره محمد سلطان » ك امریله «٨٠٥» سنه‌سی ربیع الاولنك اواخرنده اماسیه امیر كبیری اولدی.

لاكن قره محمد سلطانك اطوار وحركاتندن شر استشمام ایدنلردن صارو شیخ، شكر چلبی و برقاچ بك كیجه اماسیه‌دن فرار و لادیكلی «اسرافیل چلبی» كبی بعضلری اختفا ایدوب صارو شیخ، حلب والیسی امیر شیخ المؤیدی نزدینه وشكر چلبی قدسه كیتدی .

اماسیه‌نك مدار افتخاری اولان قدرة المحققین حضرت پیر الیاس ، بك متین بر ذات ایدی. برطرفه صاووشمادی. كلن هیئت و عسكرك

(١) خدیجه خاتون بنت بایزید پاشانك وقفیه‌سنده بوجهت مصرحدر .

مصارف سفریه‌سی نامنه آغیر تضمیناته محکوم اولان اماسیه‌نك اعیان و افرادی بو تضمیناتی درحال تسویه ایتدی.

آنجاق تیمور خاندن کلن فرمانده مولانا (پیر شجاع‌الدین الیاس)ك ویکنی مولانا (شمس‌الدین احمد)ك شروانه اعزامی امر ایدیلدیکندن (قره‌محمد سلطان) حضرت پیری بکنیله شروانه یولجی ایتدی. کندیسی‌ده معیتیله برابر اماسیه‌دن قالقوب کیتدی.

پیرالیاسك شروانه اعزامندن صوکرا منحل اولان مقامنه دیکر یکنی کوموشلو زاده «جلال‌الدین عبدالرحمن چلبی» کلوب اماسیه مفتیسی و شیخ‌الاسلامی اولدی. یعقوب پاشا وقفیه‌سنده بوذاته «مفتی الثقلین، شیخ‌الاسلام والمسلمین» عنوانی ویرلمشدر.

قره دولتشاه، شادکلدی بکك امارته تعیینی کوروب ایشیتدیکی حالده نه داعیهٔ امارتدن واز کچیور، نه حقاله‌دن قالقوب بر طرفه کیدیبور، نه‌ده مظالم وغاراتی ترك ایدیبوردی. قره دولتشاهی اورادن دفع ایده‌جك قوت‌ده یوقدی.

بوندن دولایی اماسیه‌نك کرك خلق و کرك اعیانی فوق‌العاده صیقیلمشلردی. اماسیه اعیانندن یازارلی زاده یعقوب، آتا بك زاده یورکیج، سنقور زاده انشته آسایش، ملك اسماعیل، عثمان پاشا زاده حاجی علی، طورومطای زاده ابوبکر بکلرله اماسیه هیئت علمیه‌سی اوزون مذاکراته دالدی.

هیئت علمیه‌دن مفتی عبدالرحمن، توقادی قره سنان، مصلح زاده عبدالحی و محمد شاه، خلفت زاده حسن چلبیلر یك دکرلی ذوات ایدیلر. اماسیه امیری شادکلدی بك، عمزاده‌سی مصطفی بك

زاده عیسی بك بو مجلسه ریاست ایدییورلردی .

بو مجلسده نهایت شهزاده چلبی سلطان محمدك بولیدن اماسیه یه دعوتی تقرر ایتدی . چونکه شهزاده نك معیتنده اولدقجه عسکر و قوت واردی. بو عسکرك قوماندا هیئتی ده اماسیه نك ممتاز رجالی ایدی. لاکن شهزاده نك مألوف اولدیغی عیش و نوشدن توبه‌کار اولماسی کوله لرینی ده خلق اوزرینه مسلط ایتمه‌سی جملهٔ مقرراتدن ایدی . بو صورتله هر طرفده تورمش اولان دره بکیلرك شرور و مظالمی دفع ایده‌بیلیردی .

چونکه توقاده اینال اوغلو ابراهیم ، چورومه کوپك اوغلو سولی، لادیك قضاسنه کوزلر اوغلو علی، تورحال قضاسنه کوپك اوغلو حسن ، آرتق آباده کوپك اوغلو حسین کبی توره‌دیلر مستولی اولمشلردی.

یوسف آسایش بك، بایزید پاشانك پدری یخشی بکك هم یکنی، هم ده دامادی ایدی. انشته آسایش بك دیمکله مشهور ایدی. شهزاده‌یی اماسیه یه دعوت ایده‌جك هیئته رئیس اولدی . اماسیه‌دن قالقوب رفقاسیله برابر بولی یه کیتدی .

فقط قسطمونی حکمداری اسفندیار بك ، کندی همشیره زاده‌سی اولان اماسیه امیری شادکلدی بکی و دولاییسیله اماسیه اعیانی کندیسنه متابعت ایتدیرمك ایچون متصل ازعاج وقره دولتشاهی دفع ایده‌جکنی تعهد ایدییوردی .

فقط اماسیه اعیانی بو تکلیفه اصلا موافقت ایتمدیلر . شهزاده چلبی سلطانه انتظار ایده‌رك خلقی حسن اداره ایتمکه بذل مقدور ایتمشلردی . طاشان زاده علی بك ، دیگر قضا بکلرینه نسبتله براز

سرکشانه حرکت ایدییور، اماسیه‌یی پکده طانیمایوردی . هله عثمانجق بکی «محمودبك» درحال اسفندیار بکه‌یاماڭمشدی.

شهزاده محمدچلبی، اماسیه‌دن بودعوته هرحالده انتظارایدییوردی. چونکه اماسیه‌لیلری ، قونیه، کوتاهیه، آیدین خاقکی اسکی بکلرینه عرض بیعت ایده‌جکلر صانیوردی. انشته آسایش بکك دعوتی چلبی سلطانی پك زیاده سوینديردی. معیتیله برابر درحال اماسیه‌یه متوجهاً حرکت ایتدی .

اماسیه‌لیلر، تورکلك و سعادت ملیه‌نامنه بو دعوته مضطر ایدیلر چونکه اسکی و حدت ملیه‌یی، اسکی تورك سطوتنی بولابیلمك ایچون، بویوك بر نفوذ واقتداره مالکیتك شرط اولدیغنی اماسیه‌لیلر دوشونمشلر، بو نفوذ و اقتداری او زمانلرده انجاق عثمانلی خاندانده کورمشلردی.

اوته‌دن بری مجربدرکه تورکلرك سعادت واقبالی، تورکلکك اعتلای شانی ، باشلرنده بولوناجق مدبر، نافذالکلم بر قوماندانك عقل ودهاسنه باغلیدر .

بوتون تورکستانی چین اسارتندن بر (چاغان‌بای) وایران اسارتندن بر (سینکیرخان) بوتون اوروپا اسارتندده بر (غازی مصطفی کمال) کبی تورك قهرمانلری قورتارمشدی .

شهزاده چلبی سلطانك اماسیه‌یه دوغرو کیتدیکنی خبر آلان (اسفندیار بك) دیکر همشیرزاده‌سی اولان قوطار اوغلو یحیی بکه بر قوۀ عسکریه ترفیق ایده‌رك عثمانجق جوارنده تعیین ایتدی . شهزاده‌یی یولده ایکی افتا ایتدیره‌جکدی .

شهزاده‌نك یاننده بشیوز قدر سواری ایله کوملو اوغلو علی پاشا،

قوتلو شاه اوغلو ياقوت پاشا ، سنقور اوغلو بايزيد پاشا واردی بونلر اوكلرينه چيقان قره يحيی بكك بيك سواريدن مركب قوتی قيرديلر. عثمانجغه قدر كلديلر .

بو اثناده مرزيفون و كوموش قضالرينك اميری حقاله لی آباداوغلو « حاجی محمد بك » و كومش قاضيسی عثمانجقلی امام طايس اوغلو « حاجی خليل افندی » ايدی . حاجی بكك نفوذی ، حاجی خليل افنديك عقل و دهاسی ، فضل و ذكاسی پك مشهور ايدی .

اسفنديار بك ، كرك عثمانجق اميری قوجه محمود بكی و كرك حقاله ده اوطوران قره دولتشاهی كنديسنه اماله ايده رك شهزاده يی اماسيه يه ياناشديرماماق ايچون هر دورلو تدابيره مراجعت ايتمشدی . فقط حاجی بكله حاجی خليل افندی بو تدابيره واقفدی .

قره دولتشاهك معيتنده اوزمانه كوره پك مهم قوت واردی . شهزاده نك بشيوز سواريسنه قارشی قوتی اون بيك سواريدن زياده ايدی . حاجی بكك برادری « عبداه بك » حقاله ده ، حاجی بك ده مرزيفونده اقامت ايديورلردی . عبداه بك زاده «حسن بك» ده عقل وتدبيرده عموجه سندن اشاغی دكلدی . بونكله برابر غايت جسور ايدی .

بونلر « شهزاده محمد » لك عثمانجغه كلديكنی خبر آلدقلری آنده شهزاده يی ترتيباتدن خبردار ايتديلر . قره دولتشاهی و معيتنی ترتيب ايديلن ضيافتده سرخوش ايتدكلری برزمانده چلبی سلطانك قوتلری باصديروب كنديسنی اولدورديلر . سواريلرينی داغيتديلر .

اماسيه ليلر ، حقاله اوكلرينه كلوب شهزاده يی استقبال ايتديلر .

اماسیه بوغازینك اوكنده ترتیب ایدیلان ضیافتده اماسیه مفتیسی كوموشلو زاده عبدالرحمن چلبی ، اماسیه مجلسنده تقرر ایدن شرائطی « چلبی سلطان » ه عرض وتبلیغ ، « چلبی سلطان » ده مع الممنونیه بوشرائطی قبول ایتمشدی .

ادریس پاشا « تاریخ عثمانی » سنده [۱] دییورکه : « شهزاده چلبی سلطان محمد ، اماسیه بوغازینك اوكنه كلدكده اماسیه اعیانی استقبال ایدەرك عیش و عشرتدن توبه ایتمەسنی ؛ بوتكلیفلرینی قبول ایتدیكی تقدیردە اوغرنده هردرلو فداكارلغی قبول ایدەجكلرینی عرض ایتدیلر .

« چلبی سلطان محمد ، بوتكلیفدن فوق العاده ممنون اولدی . آتندن آشاغی اینوب آبدست آلدی . ایكی ركعت نماز اداسندن صوكره مفتیٔ مملكت واعیان حضورنده هردورلو مناهیدن توبه ایدوب بوقدر فداكار ذواته نائل اولدیغندن دولایی جناب حقه حمد وثنا ایدەرك اماسیەیه كیردی »

(چلبی سلطان محمد خان)

عثمانلی ایمپراطورلغنك بشنجی پادشاهی اولان سلطان محمد ، ییلدیرم خانك شهزادەسیدر . ۸۰۵ سنەسی ایلك بهاری اولان شوال آینده قره دولتشاهی پریشان ایدوب اماسیەیه كلدی .. مستقلاً اماسیه امیری اولدی .

كتاب الانباده مذكور اولدیغی اوزره كوملو اوغلی « علی پاشا » چلبی سلطانك لالاسی ، وزیری ، جملة الملكی اولوب « یاقوت پاشا »

[۱] بوتاریخ ، بایزید كتبخانهٔ عمومیسنده موجوددر

بكلربكى واماسيه محافظى ، فضل ودرايتيله كنديسنى بكنديرەن كومش قاضيسى « الحاج خليل افندى » نشانجى ، كوموشلو زاده « خواجه جلال چلبى » دفتردار اولدى .

اماسيه علماسندن نيكدەلى زاده « صوفى بايزيد چلبى » صورت ظاهرەده معلم سلطانى ، حقيقت حالده مستشار سلطنت اولمشدى . صوفئ مشاراليه ، اماسيەنك قطب ادارەسى ، مدارسعادتى صاييليردى . اماسيه هيئت علميەسيله چلبى سلطان نامنه بوذات ، تماس ايدييور ، چلبى سلطانيله آرالقده مجلس علمايه كليوردى .

اماسيه امير سابقى شادكلدى بكه تسليه اولناق اوزره همشيرەسى ودواتدار احمد پاشانك الك كوچوك كريمەسى « شهزاده خاتون » هنوز اون يدى ياشنه كيرن « چلبى سلطان محمد » ه تزويج ايديلدى .

اماسيه امارتى ، چلبى سلطانك ورودیله اماسيه ، سيواس ، توقاد ، چوروم ، جانيك ، قره حصار شرقى ، آنقره ، ولايتلرندن متشكل بر دائرهٔ جسيمەدن عبارت اولوب مركز سلطنت اماسيه شهرى ايدى .

چلبى سلطانك الك بويوك برادرى « سليمان بك » ادرنەده اقامت ايدوب روم ايلى حكمدارى ، ديكر بويوك برادرى « عيسى بك » ده بروسەده اقامت ايدوب بروسه حواليسنه حكمدار اولمشدى .

كذلك قرامانيلر ، تيمورك فرمانيله قونيەده اعادهٔ اقبال ايدەرك قرامان زاده « محمد بك » امير اولمش ، ديكراسكى بكلرده امارتلرينه ايرمشلردى . بوصورتله عثمانلى توركلرك تأسيس ايتمكه چاليشدقلرى وحدت مليه تيمورك ضربەسيله پريشان اولمشدى .

حلبه فرار ايدن خانقاه مسعودى شيخى شهاب الدين احمد چلبى

يرينه فضلای مشايخدن « عمادالدين عمرالفضوی » يعنی كوموشلی عمر چلبی ، خانقاه مسعودی شيخی اولوب اتابكيه مدرسی ايكن قدسه فرار ايدن شمس الدين احمد چلبی يرينه ده «تاج الدين اسرافيل اللادقی» مدرس اولدی .

اماسيه امراسندن يازارلی اوغلی « يعقوب پاشا » آنقره ، قوتلو شاه اوغلو « قوتلو پاشـا » توقاد ، طورومطای اوغلو « قيا پاشا » چوروملو بكلر بكيسی اولديلر . هر بری معيتلريله چيقوب كيتديلر .

انجق عثمانجق اميری « قوجه محمود بك » توقاده قالديريلوب يرينه برادر زاده سی « حسن بك » بن عبدالله چلبی تعيين ايديلدی. سيواسی مدافعه ايدن كورت اوغلو « مزيد بك » عرض اطاعت ايتمكله يرنده قالدی . سيواس اعيانندن قاضی برهانك دايی زاده سی ييلديزلی اوغلو محمد بكك خدمتی سبق ايتمشدی .

لاكن صامسون اميری قوباد اوغلو (علاءالدين علی بك) نسب وشجاعتنه ، تيمورك حمايه سنه مغرور اولارق چلبی سـلطانی كوچوك كوردی . اماسيه بكلرينك كنديسنه اوياجغنی اوموييوردی. بوسببدن كندی باشنه امارت ايتمكه قالقيشدی .

كذلك چونقار عشيرتنه وتيمورك حمايه سنه كووه نن اينال اوغلو (تاج الدين ابراهيم بك) توقاد حواليسنه مستولی اولوب كندی باشنه حركت ، اووالرده باياغی حكومت ايدييوردی . فقط توقاد اعيانی شهره ياناشديرميوردی .

جانيك بكی اولان الب آرسلان بك ، قوباد اوغلو خلافنه چلبی سلطانه مطيعانه حركت ايده رك علی بكه عداوت ايدييوردی . طاشان

اوغللری (علی ، احمد) بکلر کوپریسی، حوضه ، زیتون قضالرینی قبضهٔ ادارهلرینه آلمشلردی . چلبی سلطانه اطاعتلری واردی .

قوباداوغلونك سرکشانه حرکتی ابراهیم بکه نسبتله شایان اهمیتدی. چونکه الب ارسلانی مغلوب ایدهرك نیکساری محاصره ایتمشدی . اماسیهدن کیدن برقوهٔ کافیه، قوباداوغلنی پریشان ایدهرك طاشان اوغلنه التجا ایتمشدی . طاشان زاده احمد بکه صامسون امارتی ویرلدی . علی بکك حیاتیده ختامه ایردی .

توقاد امارتنه تعیین ایدیلن (قوتلو پاشا) معیتنه اولدقجه مهم بر قوت ترفیق ایدیلمشدی. قوتلوپاشا ، ابتدا توقاد قلعهسنی ضبطایدوب صوکرا اینال اوغلنه اماسیه امارتی حدودندن چیقوب کیتمهسنی تکلیف ایتدی .

ابراهیم بك ، بوتکلیفه مستهزیانه جواب رد ویردیکندن (قوتلو پاشا) تعقیباته قویولدی . ابراهیم بکك باشنده یکرمی بیك قدرسواری واردی . اماسیهدن کوندهریلن قوتله قوتلو پاشا قوتی برلکدهحرکت ایدهرك ابراهیم بکك قوتی فنا حالده قیریلدی. توقاد حوالیسی شرندن قورتولدی .

ینه بواثنادهقرهحصارشرقی حوالیسنهمسلط اولان کوزلراوغلونك تجاوزاتندن ملك احمد بك زاده حسن بك شکایت واستمدادایتمشدی. اینال اوغلنك وقعهسندن صوکرا کوزلر اوغلوده پریشان ایدیلهرك اماسیه حوالیسی اشقیادن اولدقجه تمیزلهنمشدی .

شوتصفیه وقایعی «٨٠٦» سنهسنده اولوب اماسیه امارتی، هرطرفه کندیسنی طانیتمش ، چلبی سلطانه و مدبران حکومتی اولان ارکانه

خلقك وبكلرك امنيت واعتمادى آرتمشدى .

فقط چلبى سلطانك الك بويوك املى برادرى عيسى بكك حكومت ايتديكى بروسه‌يى اله كچيروب آناطوليده تأمين وحدت ايتمكدى . بوده قوهٔ ماليه‌نك مساعده‌سنه واسلحهٔ جديده تداركنه باغلى ايدى .

اماسيه حكومتنك الك بويوك دردى ، پارا ايدى. اقساق تيمور ، هركسك النده‌كى نقودينى وسيله‌لر ايجاد ايده‌رك اخذ وغصب ايتمشدى. آلتون وكوموش تداركى مشكلاته اوغرامشدى .

دفتردار خواجه جلال چلبى ، غايت محاسب ومقتصد برذات ايدى. بر طرفدن حاجى شاد كلدى پاشانك ضربخانه‌سى مغربى الياس اوغلو « بدر الدين محمود چلبى» طرفندن ايشله‌تيلمكده اولوب كومش آقچه‌لر كسيليوردى . محمود چلبى ، بوسببدن « ضربخانه‌جى » ديمكله مشهور اولمشدى .

ديكر طرفدن « چاو ، چاويك » ناميله كاغد پارا ياپيلوب آلتون وكومش آقچه يرينه سوروله‌مكده ايدى . بخارالى اولان « خواجه شمس الدين محمد چلبى » « چاويك » ياپيلمه‌سنه مأمور اولمش، بوكا ده اماسيه‌ده « چاويكجى، چويكجى» دينمشدى بوكا «قرطاسى»ده دينيردى.

اماسيه هيئت علميه‌سى ، غايت مدرك ذواتدن مركبدى . ملتك وحدتنى پارچالايان تيمور فلاكتى پك مهم ضررلر ايقاع ايتمشدى . برنجيسى اخلاق عموميه فناحالده صارصيلمشدى. ايكنجيسى دويغوسز دره‌بكيلر ، امانسز اشقيا هرطرفى قاصوب قاووريوردى . اوچنجيسى شخصى منفعتلر هركسى بربرينه دوشوريوردى .

هيئت علميه ، بو آجى دردلرى تداوى ايتمكه پك زياده چاليشيورلر ،

بوتون قوتلريله ، اركان حكومته مظاهرت ايده‌رك هر كسه فضائل دينيه و اخلاقيه‌يی تلقين ، دينی جهادی ، فراغت نفسی تعليم ايده‌رك خلقك معنوياتنی يوكسه‌لتيورلردی .

اوزمان اماسيه هيئت علميه‌سنده كوموشلو زاده عبدالرحمن ، تفتازانی تميذی توقادی قره سنان ، واعظ عمر ، لاديكلی اسرافيل ، شيخ حميدالدين ، خلفت‌زاده حسن ، خطيب عبدالقادر ، مصلح‌زاده عبدالحی و محمد شاه افنديلر پك مهم شخصيتلردی .

بوذواتك همتلريله خلقده عسكرلكه ، ملی برلكه بويوك و صارصيلماز بر شوق وهيجان اويانمشدی . بوتون خلق ، عسكرلكه بوتون قلبيله كيرييور ، كوكل رضاسيله جان آتيور ، اولانجه فدا كارلغی ياپيوردی .

تاريخاً پك مشهوردركه اماسيه حكومتی ، بييقلرنده دمير طاراق دورمايان كنجلری عسكرلكه آلميوردی . اماسيه دليقانليلرندن بييغی هنوز ترله‌ين بر كنج ، چلبی سلطانك حضورنده دميرطاراغی اوست دوداغنه باتيرير ، بييغمده دمير طاراق دوريور ديه‌رك عسكرلكه قبول ايدلمه‌سنی رجا ايدر . بوصورتله قبول ايديلير .

عطابكك اندرون تاريخنده مسطور اولان بوفقره‌دن آكلاشيليركه اماسيه هيئت علميه‌سنك خدمات مبروره‌سی خلق اوزرنده پك يوكسكدی . اماسيه خلقنك‌ده ملی شعور و عرفانی بوعالملرك تلقيناتيله پك يوكسه‌لمشدی .

سكبان باشی قبولی آغا ، فعال ، ايشكذار ، غايت ديندار برذات ايدی . يكيچری يتيشديرمه‌سنی ، عسكرك تعليم و تربيه‌سنی ، عسكرلكی پك كوزل بيليردی . بايزيد پاشا ، سواريلكده ، بوده پياده‌لكده پك ماهر ايديلر .

اماسیه‌ده آچیلان عسکر اوجاغی ، ایکی قسمه بولونمشدی : سپاهی ، یکیچری . سپاهی ، سواری دیمکدی . بوکا مقابل یایالر یکیچریدی . بونلر ، اماسیه‌نك اوق میدانندە هرکون تعلیم ایدیلیر ، صولو اوواده مانوورالر یاپیلیردی .

عسکرك اسلحه‌سی پك مکملدی. چلبی سلطانك سر موفقیتی اماسیه‌ده ایجاد ایدیلن یکی طوپلردی . اماسیه رجالنده وخلقنده فداکارلق، اك یوکسك درجه‌سنی بولمشدی . چلبی سلطان ، ایشته بویوکسك معنویات ، فداکارلق ، رجالنده‌کی عقل ودها سایه‌سنده ایشلرنده موفق اولمشدی .

بایزید پاشا ، پك یوکسك ، داهی بر ذات ایدی . چلبی سلطانك هم ارکان حربیه رئیسی، هم‌ده مدبر یگانه‌سی ایدی . نشانجی (حاجی خلیل چلبی) عقل ودهاجه بایزیدپاشادنده یوکسکدی. بونلره نسبتله علی پاشا، یاقوت پاشا ایکنجی درجه‌ده قالیردی. بایزید پاشاده فراغت نفسك اك یوکسك درجه‌سی واردی .

۸۰٦ سنه‌سنده اماسیه قاضیسی (عزالدین حسن چلبی) وفات ایدوب یرینه نائبی اولان قاضی عماد زاده (بدرالدین محمود چلبی) قاضی اولدی . اماسیه‌ده فرقه قوماندانلرندن اتا بك زاده (یورکج بك) چلبی سلطانك خدمت خاصه‌سنه آلنمشدی . چونکه آرالرنده قرابت صهریه واردی .

تیمور خان ، اماسیه‌ده رشد وقابلیتنی اثبات ایدن چلبی سلطانی صورت ظاهره‌ده کندیسنه داماد ایتمك اوزره کوندردیکی (خواجه محمد) له یانـه دعوت ، کندیسنه قارشی فنا برقصدی اولمادیغنی هردرلو مواثیق

ایله تأکید ایتمشدی .

اماسیه ارکانی بودعوته اجابتی موافق کورمدی . فقط تیمورخان کبی شدیدالشکیمه بر آدمه قارشیده جواب ردویرمك کار عاقل دکلدی. چلبی سلطانك دعوته صورت ظاهرده اجابت جوابی ویریلدی. فقط یول اوزرنده بولونان بکلرده تعلیمات خفیه ویریلوب نمایشلر ترتیب ایدیلدی .

چلبی سلطان ، معلمی صوفی بایزیدایله برابر تیمورك ایلچیسی خواجه محمده قاتیلوب اماسیه‌دن عثمانجغه‌قدر کیتدی. عثمانجقدن ایلری‌ده قره یحیی بکك ، داها ایلری‌ده ساوجی بك زاده علی بکك تعرضاتنه اوغرادی. جعلی مصادمه‌لرله داها ایلری کیدیلمه‌سی غیر ممکن اولدیغی ایلچی‌یه کوستریلوب آکلاتیلدی .

بونك اوزرینه معلم سلطانی (صوفی عمادالدین بایزید چلبی) ترتیب ایدیلن هدایای سنیه ایله حضور تیمورخانه ایلچی کوندریلدی . چلبی سلطان دونوب آماسیه‌یه کلدی . بورادن توقاده کیتدی . اماسیه علماسندن صابونجی اوغلو مولانا (الحاج الیاس چلبی) پك ماهر بر طبیب اولدیغی مناسبتله چلبی سلطانه حکیم باشی اولدی.

شهزاده موسی چلبی ، پدرینك وفاتندن صوکرا اماسیه‌یه کلوب قارداشی چلبی سلطانه قاووشدی . اماسیه‌نك مشهور بکلرندن شادی بك زاده (شاه‌ملك بك) موسی چلبی‌یه لالا اولدی . بونك برادری (بوراق بك) مشهور امرادن ایدی .

٨٠٦ سنه‌سی اواخرنده چلبی سلطان محمدك بر اوغلو دوغدی . آدی (مراد) قوندی. سلطان مرادك والده‌سی، دواتدار احمد پاشانك

کریمه‌سی (شهزاده خاتون) اولدیغی ظن اولونور .

چلبی سلطان ، توقادده بولوندیغی اثناده دولقادر اوغلو (سولی بك)دن صداقتی مشعر بر مکتوب آلدی . کریمه‌سنی تزوج ایتمه‌سنی رجا ایدییوردی. سولی بکك قیزینی و هدایای ثمینه‌سنی آلوب حدود حکومتنی تأمین ایتدی .

چلبی سلطانك الك بویوك دوشونجه‌سی بروسه و حوالیسنی آلوب اناطولو قسمنده تفرقه‌یی قالدیرمقدی بوتون بکلری وعسکرلری بونی جاندن اوزلردی . بو غایه‌یه ایریه‌جك قوهٔمالیه و عسکریه یولنه قونمشدی . بروسه و حوالیسنه حکومت ایدن ، کندی قارداشی (عیسی چلبی) ایدی .

چلبی سلطان محمد ، (۸۰۷) سنه‌سنده منتظم عسکریله ، مدبر قوماندانلریله قالقوب آنقره‌یه کیتدی. آنقره بکلربکیسی یعقوب پاشادن آلدیغی فرقهٔ عسکریه‌یی‌ده کندی قوتلرینه علاوه ایده‌رك بروسه اوزرینه یوزودی .

ایکی قارداش آراسنده چتین محاربه‌لر اولدی . نهایت اولوباد ایرماغی کنارنده یاپدقلری قانلی محاربه‌ده چلبی سلطانك وزیری (علی پاشا) کبی برچوق ارلر مقتول اولدیسه‌ده عسکرك ثباتی سایه‌سنده (عیسی چلبی) بوزولوب استانبوله قاچدی . چلبی سلطان ، بروسه و حوالیسنی آلدی .

چلبی سلطانك بو موفقیتی ، بویوك قارداشی اولان روم ایلی حکمداری « سلطان سلیمان »ی غیرته کتیرمش اولدیغی کبی اناطولو بکلرینه‌ده قوت و اقتدارینی پارلاق بر صورتده کوسترمشدی .

سلطان سليمان ، بويوك بر غيرتله طوپلاديغى عسكرينى آلوب اناطوليه كچدى. بروسه اوزرينه يورودى . چلبى سلطانك عسكرى هم يورغون، همده آزالمشدى. اركان حكومت، حربى موافق كورمدى.

بونك اوزرينه چلبى سلطان ، عسكرينى آلوب آنقره‌يه دوندى.

سلطان سليمان ، قارداشنى تعقيب ايدوب آنقره حواليسنه قدر كلشدى.

چلبى سلطان ، حرب ايتمك ايستەدى. فقط بايزيد پاشا ، مقبل بك كبى ذواتك رأيله اماسيه‌يه عودت و آنقره‌يى كوزل محافظه ايتمه‌سنى يعقوب پاشايه تنبيه ايتدى .

اماسيه محافظى اولان « ياقوت پاشا » على پاشانك وفاتيله وزير اولوب اماسيه محافظه‌سنه توقادبكلربكيسى « قوتلو پاشا » مأمور اولدى.

توقاد امارتنه‌ده بچار اوغلو «نورالدين حمزه‌بك» تعيين ايديلدى .

چونكه اماسيه اركان و عسكرينك بروسه‌حربيله مشغول اولديغنى كورن مشهور كوپك اوغللرى «حسن ، حسين ، سولى» بكلر توقاد حواليسنه مسلط اولمشلردى. بونلر، قاضى برهانك امراسندن مشهور «كوريه» بكك اوغللريدى .

كوپك اوغللرى، سيواس بكلربكيسى كورت‌اوغلو «مزيد» بكك روحنه كيروب آنى اعلان استقلاله ، چلبى سلطانى طانيمامغه تشويق ايديورلر،مزيد بكى قاضى برهانه خلف بيليورلردى. قرامان‌اوغللرينك تشويقاتى‌ده مزيد بكه طاتلى بر اميد ويريوردى .

بوندن‌تماميله خبردار اولان بايزيد پاشا، بوغائله‌نك دفعنى هرشيدن مهم كورويوردى. بونك ايچون آنقره‌دن سرعتله دونمشلردى . بچار اوغلو حمزه بكك توقاد امارتنه تعيينى، چلبى سلطانك بايزيد پاشا ايله

اماسیه‌یه وصولندن آز صوکرا توقاده کیتمه‌سی ایشك اهمیتلی اولدیغنی کوستریبوردی .

چلبی سلطان ایله بایزید پاشا، اماسیه‌دن آلدقلری قوتلرله قازاووادە کوپك اوغللرینی یاقالادیلر. قانلی بر محاربه‌دن صوکرا پریشان و کوپك اوغللرینه اویانلری تنکیل و استیصال ایده‌رك توقاده کیتدیلر .

سیواس بکلربکیسی مزیدبك، کوپك اوغللرینك عاقبتنی ایشیتدیکی آنده آنلردن تبرئهٔ ذمت ایده‌رك تأکید صداقت ایتمشـدی . یاقوت پاشانك عفوومسامحه‌سی رجاسنه بناءً مزیدبك، یاقوت پاشایه باغیشلاندی.

سلطان سلیمان ، چلبی سلطانك آنقره‌دن دوندیکنی خبرآلدقده بر طاقم حیل و دسایسله آنقره‌یی آلمش ، یعقوب پاشافناحالده آلداتیلمش ایدی. چلبی سلطان، جاندارلی اوغلو وزیر علی پاشانك تزویرینه واقف اولدقده توقاددن اماسیه‌یه کلدی.

٨٠٨ سـنه‌سنده معیتنه آلدیغی بر قوهٔ مهمه ایله ایکنجی دفعه بروسه اوزرینه یورودی. ازنیق جوارنده واقع اولان قانلی محاربه‌ده وزیر« علی پاشا» مقتول «١» ویعقوب پاشانك تدابیر صائبه‌سیله «سلطان سلیمان» روم ایلنه کیتمکه مجبور اولدی . بو صورتله بروسـه ایکنجی دفعه آلندی .

[١] تورکیه تاریخنده وزیر علی پاشانك (٨١٤) سنه‌سنده وفاتی یازیلیدر. انجاق پاشانك ازنیقده کائن سنك مزارنده (٨٠٨) سنه‌سنده وفاتی محکوك اولدیغنی بروسـه‌ده ملغا مصری نیازی درکاهی شیخی (شمس الدین افندی) برادرم کورمش اوقومشدر کذلك (٨١١) تاریخلی تیمور طاش بك بن عبداللهك وقفیه‌سنده (عتیق المرحوم علی پاشا) یازیلیدر . ٨١٤ سنه‌سنده وفات ایدن وزیر علی پاشا دکل، بونك برینه وزیر اولان قره علی (علاءالدین) زاده (حسن پاشا)در .

مشاهیر امرادن «تیمورطاش پاشا» بروسه بکلربکیسی تعیین و آنقره بکلربکیلکنه «یعقوب پاشا» اعاده ایدیلمش، صاروخان، کرمیان، منتشا اوغللری چلبی سلطانه عرض انقیاد ایدەرك آنادولوده قوتلی برتورك حکومتی بلیرمشدی.

بونی چکەمین سلطان سلیمان، استانبوله التجا ایدن برادری عیسی بکی طبیعی فداکارلق مقابلنده روم ایمپراطورینك موافقتیله جلب ایدەرك اکا مال وعسکر ویرمش، بروسه اوزرینه کوندرمش، چلبی سلطانی برمدت اویالاماق ایستەمشدی.

عیسی بك، تیمورطاشی و بروسه اعیانی اقناع ایدەرك بروسه وحوالیسنی استیلا و ایکنجی دفعه اعلان امارت ایتدی. بو صورتله آنادولوده عثمانلی توزکارلك آراسنه بر قونداق داها کیرمشدی.

۸۰۸ سنەسنده اماسیه قاضیسی «الحاج بدرالدین محمود چلبی» وفات ایدوب یرینه سیواسدن کلن نائبی خلاطی زادەلردن «ضیاءالدین مسعود چلبی» تعیین ایدیلدی. ایچری شهرده «محمود چلبی تکیەسی» دیمکله مشهور زاویه وعمارت، مرحومك اثر خیریدر.

بوسنه جهانی آتشه ویرن آقساق تیمور، وفات ایلدیکندن دولایی اطلاق ایدیلن اماسیەنك مدار افتخاری «حضرت پیرالیاس» و یکنی «احمد چلبی» بن حسام‌الدین چلبی «۸۰۹» سنەسی اوائلنده اماسیه‌یه کلدی. کوموشلو زاده «شمس‌الدین احمد چلبی» اخلاقه دائر تألیف ایلدیکی اثرنی چلبی سلطانه عرض وتقدیم ایدەرك توجه کوردی.

بو اثناده قاضی برهانك امراوعونەسی برلشەرك سیواس بکلربکیسی مزید بکی اغفال ایدوب قاضی برهانك اوغلو «زین‌العابدین علی شاه»

دیدیلن تجربه‌سز برکنجی مقام امارته اجلاس ایتمك داعیه‌سنه دوشمشلردی. بونی الك زیاده ترویجه چالیشان کوپك اوغلو (حسین بك) دی.

مزید بك ، یاقوت پاشا طرفندن فوق‌العاده صیقیشدیرلدقجه صداقتده ثابت‌قدم ، هردرلو خدمته حاضر اولدیغنی یازییور، زین العابدینك امارتی افسانه اولدیغنی ، حال بوکه زین العابدینك دایی‌سی ییلدیزلی اوغلو یوسف بك زاده (محمد بك) ده حقیقت اولدیغنی عرض ایدییوردی.

قاضی برهانك دایی‌سی مذکور (یوسف بك) قاضی برهان طرفندن قتل ایدیلمشدی. بوسببدن یوسف بك زاده محمد بكك قاضی زاده زین العابدین چلبی‌یه خصومت ایده‌بیلیردی. بوسبب، ارکان حکومتی پك دوشوندورویوردی.

بواثناده «یاقوت پاشا»نك اماسیه‌ده باشلاتدیغی زاویه‌سی ، عمارت و مکتبی ختامه ایرمش اولدیغندن «٨١٠» سنه‌سی اوائلنده املاك وچفتلکاتی بوخیراتی مصالحنه وقف ایده‌رك وقفیه‌سنی تنظیم ایتدیرمشدر.

وقفیه‌سنك باشلانغیجی شویله‌در : « امیرالامراء الکرام ، وزیر الوزراء الفخام ، الدستور الکبیر المعظم ، مستعبد ارباب السیف والقلم ، فلکی الهمم ، ملکی الشیم ، مربی طوائف الامم ، صاحب مراتب العوالی ، مصاحب السلاطین الاعالی ، مجمع المعالی والمفاخر ، مرجع الاعالی والافاخر ، آصف العهد والزمان ، خلاصة العناصر والارکان ، ملاذ الفقراء والمساکین ، معین الاسلام والمسلمین نظام المملکة الباهرة ، قوام السلطنة الظاهرة ، عضد الدولة القاهرة بدر الدولة والدین یاقوت پاشا اوصله الله تعالی بالخیر والسعادة والسلامة الی کل مایشاء»

زاويهٔ مذكورهنك مشيختى (يارئ شيرازى) ديمكله مشهور قدوةالمحققين (علاءالدين على) بن سياوش الدفركى ، يعنى ديوريكلى زاده (شيخ يار على چلبى) يه توجيه ايديلدى . شيخ مشاراليه ، حقيقةً محققين صوفيهدندى .

نهايت اصدقاى امرادن مقبل بك ، كيزليجه سيواسه اعزام ايدلدى . مقبل بكك ياپديغى تحقيقات ومشاهداتيله مزيد بكك كذب وغفلتى آكلاشيلدى . بايزيد پاشا ، بر قوهٔ كافيهايله سيواسه كيتدى . كوپك اوغلو حسين بك ، بايزيد پاشانك حركتنى خبر آلديغى آنده زينالعابدينى آلوب ملاطيه طرفلرينه قاچدى . بايزيد پاشا برهانيلرى پريشان ايدوب مزيد بكى طوتدى . چلبى سلطانه تقديم ايتدى .

ياقوت پاشانك خاطرينه رعايت ، مزيدبكك دوكديكى كوزياشلرينه مرحمت ايديلهرك (مزيدبك) عفو ايديلدى . سيواس بكلر بكيكنهده ييلديزلى اوغلو (محمد پاشا) تعيين اولوندى . فقط (ياقوت پاشا) اولدقجه كوزدن دوشدى .

ينه بوسنه دفتردار خواجهجلال چلبى ، اقرباسندن (پيرشجاعالدين الياس چلبى) ايچون كوموشلو زاده محلهسنده شيمديكى كوموشلو زاده جامعى يرنده عالى برزاويهٔ خلوتيه بنا ايدهرك خلوتى صوفيلرينى سونديردى .

كذلك ينه (٨١٠) سنهسى اوائلنده اماسيه قاضيسى (مسعود چلبى) يرينه توزحال وطازيه قاضيسى مولانا (ركنالدين محمود)

بن محمدالبخاری اماسیه قاضیسی اولمشدی . [١]

٨١١ سنه‌سی محرمنده شیخ شادی کوینده مدفون اولان قطب العارفین (الشـیخ شهاب‌الدین شـادی) چلبی وفات ایدوب یرینه مخدومی (عبـدالمنان چلبی) قائم اولدی . زاویه‌سی مصـالحنه ٨١٢ سنه‌سی غرهٔ ربیع‌الاولنده امرادن بایتمور اوغلو (مصلح‌الدین‌موسی بك) بن عمادالدین سلیمان بك املاکنی وقف ایتدی .

بروسه مسئله‌سی ارکان حکومتی، پك زیاده مشغول ایدیوردی. بوسـنه اوچنجی دفعه اولاراق چلبی سـلطان بویوك بر قوتله بروسه اوزرینه یورودی. عیسی بك ، بومحاربه‌ده ینه‌مغلوب اولوب‌قاچدی. بروسه بکلربکیسی (تیمورطاش پاشـا) مقتول اولوب یرینـه توقادلی فخرالدین بایزید اوغلو (حاجی عوض پاشا بکلربکی اولدی . ٨١٢

لاکن سلطان‌سلیمان ، چلبی‌سلطانك بروسه‌دن عودتی‌ایشیتدکده ینه عیسی بکه معاونت ایدوب بروسه اوزرینه تسلیط ایلدی. صوکرا کندیسی‌ده اوردوسیله‌کلوب بروسه‌وحوالیسنی اولدقجه‌صیقیشدیردی. حاجی عوض پاشا ، اماسیه حکومتندن استمداد ایتدی .

چلبی سـلطان ، ٨١٣ سـنه‌سنده ینه بر قوهٔ مهمه ایله بروسه‌یه کیدوب عیسی‌بکله تکرارحرب‌ایده‌رك آنی‌قطعی برانهزامه‌اوغراتدی. عیسی بك هرطرفدن‌مأیوس اولاراق تغیب ایتدی . سلطان سلیمان‌ده بروسه حمامنده ذوق ایدرکن باصدیریلدی . معیتی پریشان ایدیلدی .

[١] بومحمود چلبی ، اماسـیه‌ده (صـادرو قاضی) دینلکه مشهور اولوب شیخ‌الخطاطین اماسیه‌لی (حمدالله) افندینك جدیدر . یاقوت پاشانك وقفیه‌سی بالاسنده بوذاتك امضاسی واردر .

٨١٣ سنه‌سی شوالنده کوموشلو زاده (پیر شجاع‌الدین ابوالبقا الیاس) ارتحال‌دار نعیم ایتدی. مشارالیهك جسدی غسل ایدیلیرکن سریرك بر آیاغی قیریلوب اکیلمش اولدیغندن دوشمه‌مك ایچون بر الیله سریری طوتدیغی عامه‌یی دوچار حیرت ایتمشدی . [٢]

شیخ مشارالیهك مشاهیر خلفاسندن الشیخ شرف‌الدین حمزه چلبی) بن عیسی زاویهٔ خلوتیه‌شیخی اولاراق قائممقامی اولدی. دیکر خلیفه‌سی و دامادی اماسیه مفتیسی (جلال‌الدین عبدالرحمن چلبی) ایدی . بوکاده (پیر جلال چلبی) دینیردی .

٨١٣ سنه‌سنده سلطان سلیمانك آنادولویه تجاوزاتنی قیرماق ایچون چلبی سلطان ، کوچوك برادری (موسی چلبی) یی کندیسنك الك زیاده مظهر اعتمادی اولان شادی بك زاده (شاه ملك) بکله برابر روم ایلنه کوندردی .

٨١٤ سنه‌سی ذی‌القعده‌سنده معلم سلطانی صوفی (عمادالدین بایزید چلبی) وفات ایدوب اوچلر محله‌سنده مدفن مخصوصنه دفن ایدیلدی . اوغللری (محمود، حمزه ، حسین) چلبیلر صوفی‌زاده لکله مشهور اولدیلر .

بوسنه آناطولی بکلربکیسی (حسن پاشا) بن عبدالله بك اماسیه‌یه جلب ایدیلوب یرینه طورومطای زاده (قیا پاشا) آناطولی بکلر بکیسی اولاراق آنقره‌یه کیتدی . صوفی بایزیدك یرینه‌ده خلفت‌زاده (عزالدین حسن چلبی) معلم سلطانی اولدی .

---

[٢] بوحالت مشهوده ، ٨١٥ سنه‌سنده تنظیم ایدیلن یعقوب شالك وقفیه‌سنده‌مسطور اولدیغنی کوردم. کذلك (نفحات الانس) ترجمه‌سنده‌ده واردر

ينه بوسنه مشاهير شعرادن (مولانا احمدى) اماسيه‌ده وفات ايتدى . ديوان همايون كاتبى ايدى . ينه اماسيه شعراسندن (محمود غبارى چلبى) ديوان كاتبى اولدى . خطاط مشهور (يحياى رومى) مخدومى اولوب هم خطاط ، هم ده شاعر ايدى .

٨١٤ سنه‌سى اوائلنده روم ايلنه كيدن شهزاده (موسى بك) برادرى عليهنه ادرنه حوالیسنه قدر كلدى . مشغول ذوق اولان برادرينى مغلوب ايدوب ادرنه‌ده مستقلاً اعلان سلطنت ايده‌رك (سلطان صلاح الدين موسى خان) عنوانى آلدى . اماسيه‌لى (شاه ملك پاشا)يى وزير ومشهور (بدرالدين محمود چلبى) يى قاضيعسكر نصب ايتدى.

حال بوكه موسى بك ، ادرنه وبوتون روم ايلى بلادينى بويوك برادرى (چلبى سلطان محمد) نامنه ضبط واستيلايه مأمور ايدى . خلاف مأمول اعلان سلطنت ايتمش ، بوندن دولايى (شاه ملك پاشا) مشكل بر موقعده قالمشدى .

ادرنه‌ده (سلطان موسى) نك اعلان سلطنتى چلبى سلطانه پك كران كليور ، كنديسى بوقدر جان ومال فداكارلغنده بولونديغى حالده قارداشنك خلف وعد ايتمه‌سى كوجنه كيديوردى .

وزير ياقوت پاشا، چلبى سلطانى تسليه ايده‌جك بر اوردو حاضرلامشدى . بايزيد پاشا صبروتأنى ايديله‌سنى بيان ايتديكى حالده(٨١٥) سنه‌سنده (چلبى سلطان) ايله برابر اماسيه‌دن قالقوب روم ايلنه كچدى. فقط سلطان موسانك عسكرى چوقدى . استانبول جوارنده انجوكز موقعنده ياپيلان محاربه‌ده (ياقوت پاشا) تلف اولدى. چلبى

سلطانك كنديسى و عسكرى بويوك ضايعاته اوغرادى . بالمجبوريه اماسيه يه كلدى . ۸۱۵ سنه سى ذى القعده سنده اسبق آنقره بكلربكيسى يازارلى اوغلو (يعقوب پاشا) اماسيه ده بكلرسرايى جوارنده پاشلاتديغى معظم جامع ، مدرسه وزاويه سى ختام بولمغله املاكنى بوخيراتنه وقف ايتدى .

بووقفيه يى تسجيل ايدن اماسيه قاضيسى (صارو قاضى) ديمكله مشهور مولانا (ركن الدين محمود) بن محمد البخارى البورانى ايدى . اماسيه نك مشاهير علماسندن مصلح زاده (كمال الدين عبدالحى چلبى) بن احمد چلبى بواثناده چلبى سلطانك قاضيعسكرى ايدى .

ياقوت پاشانك يرينه اون ييلدن برى نشانجى صفتيله مدبر مملكت اولاراق عقل ودرايتيله تمايز ايدن امام زاره (حاجى خليل پاشا) وزير اولدى . بايزيدپاشا اماسيه محافظى اولوب كوموشلو زاده (شمس الدين احمد چلبى) ده نشانجى اولدى .

۸۱۵ سنه سى غرهٔ رمضاننده صوفى بايزيدك اقرباسندن نيكده لى اوغلو (فيض اه چلبى) وفات ايتدى . اوچلر محله سنده مدفن مخصوصنه دفن ايديلدى . سنك مزارنده تاريخ وفاتى محكوكدر . دفتردار (خواجه جلال چلبى) ده بوسنه وفات ايدوب يرينه عثمانجقلى (خواجه نظام الدين محمد چلبى) دفتردار اولدى .

سلطان موسى ، ادرنه ده براز جبارانه حركت ايديور ، روم ايلى بكلرينى قزديرييوردى . بونى تحقيق ايدن حاجى خليل پاشا ايله بايزيد پاشا روم ايلى بكلرينه مكتوبلر يازوب چلبى سلطانه اطاعت ايتملرينى توصيه ايده رك انلردن موافقت جوابلرى آلمشلردى .

٨١٦ سنه‌سی اوائلنده بو جوابلر اوزرینه ترتیب ایدیلن بویوك بر قوتله چلبی سلطان معیتنده حاجی خلیل پاشا وبایزید پاشا روم ایلنه گچدیلر . روم ایلی بکلرندن چوقلری چلبی سلطانه کلوب عرض صداقت ایتدیلر .

نهایت چامورلی صحراسنده یاپیلان محاربه‌ده سلطان موسانك عسکری پریشان و کندیسی‌ده اسیر اولدی . کندی یاینك کیریشیله بوغولدی. (چلبی سلطان محمدخان) ٨١٦ سنه‌سی جمادی‌الاخره‌سنده ادرنه‌ده بوتون عثمان ایلنه مستقلاً پادشاه اولدی .

چلبی سلطان محمدك استقلالنه، دولایسیله عثمانلی تورکلرك آراسنده برلکی تأمینه پك فداکارانه چالیشان ارلرك باشنده اماسیه وتوقادخلقی و اعیانی اولدیغی محققدر .

خاصةً اماسیه‌لیلرك تورکلکه ایفا ایتدکاری بویوك خدمتلری ، شانلی همتلری تاریخاً اونوتولماز مساعیٔ مشکوره‌دندر. اقبالك ذروه‌سنه قدر یوکسلمش اولان غرب تورکارینه آقساق تیمورك ایندیردیکی ضربهٔ فلاکتی ، اون بر ییل کبی پك قیصه بر زمانده تلافی ایده‌رك اسکی بویوکلکی جانلاندیران اماسیه‌لیلردر .

چلبی سلطان محمد، ادرنه‌ده غرب خاقانلغی تختنه جلوس ایتدکده وزارت عظما مسندنده اماسیه‌نك یتیشدیردیکی امام‌زاده (الحاج خیرالدین خلیل پاشا)یی ابقا ایدوب [١] روم ایلی بکلربکیلکنه اماسیه‌لی (بایزید

تورکیه تاریخنده چلبی سلطانك استقلالنده ایلك وزیر اعظمی جاندارلی زاده (ابراهیم پاشا) کوستریلمکده‌در بونك نه بر مناسبتی ، نه‌ده بر موقعی یوقدر. ٨١٨ سنه‌سنده تنظیم ایدیلان اومور بکك وقفیه‌سنده وزارت موقعنده

پاشا)یی، اماسیه بکلربکیلکنده‌ده اماسیه‌لی (یورکج‌پاشا)یی تعیین‌ایتمشدر.

(جلال‌الدین یورکج پاشا)

اماسیه اعیان امراسندن اتا بك‌زاده عبداه بکك اوغلودر. پدری (عبدی بك) دیمکله مشهور و اتا بك اوقافنه متولی ایدی [۲] اماسیه امیر کبیری حاجی شادکلدی پاشا زاده مصطفی بکك دامادیدر. [۳]

یورکج پاشا، چلبی سلطان محمدك خدمت خاصه‌سنده، لالالغنده بولونارق تورك برلکنه جانسپارانه همت ایدن ارلردندر. مساعئ مشکوره‌سنك لایق مکافاتی اولارق (۸۱٦)سنه‌سی جمادی‌الاخره‌سنده اماسیه بکلربکیسی اولدی.

چلبی‌سلطانك نذرینه بناءً بوسنه حرمین شریفین فقراسنه‌تخصیص و ارسال ایدیله‌جك صرهٔ همایون امانتنه یورکج پاشانك کوچوك برادری (خیرالدین خضر بك) تعیین ایدیلدی. دیکر برادری (شجاع‌الدین الیاس بك) میرلوا اولدی.

(حاجی‌خلیل پاشا) وشهردآراسنده (ابراهیم چلبی)بن‌خلیل پاشا کورولمکده‌در. کذلك (حاجی خلیل پاشا)نك وفاتندن صوکرا تنظیم ایدیلن (۸۲۰) تاریخلی وقفیه‌سنده وزیراعظم اولدیغی مصرحدر.

[۲] یورکج وبایزید پاشالرك غیر تورك بولوندقلرینه دائرصولاق زاده‌نك بالان، یاکلیش روایتلری نص قاطع صاییلمسنه حیرت اونونور. یورکج پاشا وقفیه‌سنده‌آبا واجدادینك مسلم‌اولدقلرینه دائر صراحت قطعیه واردر. کندیسنه (سلالةالامراء) دیئمشدر. جامعنك‌قاپیسی اوستنده (یورکوج پاشا بن عبداه‌الاتا بکی) دیه محکوکدر. باباسی هرعبداه اولان غیر تورك اولماز

[۳] یورکج پاشانك حلیله‌سی آدی (صفیه خاتون) اولدیغی وقفیه‌سنده مذکوردر. چلبی سلطان ایله یورکج‌پاشا آراسنده قرابت‌صهریه‌اولدیغی محققدر.

اماسیه ارکانی روم‌ایلی حربنده مشغول‌اولدیغی اثناده قوباداوغلو علی بکك مخدومی (جنیدبك) صامسون‌امیری طاشان اوغلو (احمدبك) اوزرینه اکسزین هجوم ایده‌رك اولدورمش ، صامسون سنجاغنی ضبط ایتمشدی. چونکه احمد بك، جنید بکك پدرینی اولدورمشدی.

جلوس همایون وقوعندن صوکرا « جنید بك » قصورینی اعتراف ایده‌رك یوزکچ پاشایه و عفو پادشاهی‌یه دخالت ایتدیکندن احمدبکك ورثه‌سنی ارضا ایتمك شرطیله عفو ایدیله‌رك مقامنده ابقا ایدیلدی .

کذلك ارکان حکومتك روم‌ایلنده مشغولیتندن بالاستفاده کوپك اوغلو « حسین بك » ، سیواسه هجوم ایدوب سیواس بکلربکیسی محمد پاشانی‌افنا ایده‌رك قاضی برهانك اوغلو « زین‌الدین‌علی شاه » ی امیر یاپمشدی .

٨١٧ سنه‌سی اوائلنده‌سیواس امارتی مزید بکه‌ثانیاً توجیه‌ایدیله‌رك اماسیه‌دن بر قوهٔ کافیه اعزام ایدیلدی . مزید بك بوقوتله آکسزین سیواسه کیروب عاصیلری پریشان ایتدی . زین‌العابدین بکی طوتوب اماسیه‌یه کوندردی . سیواس اعیانندن بعضیلریله قلعهٔ بالا زندانلنده حبس ایدیلدی .

کوپك اوغلی (حسین بك) سیواسدن قاچوب برادری سولی بکله برابر ملاطیه‌طرفلرینه کیتمشلردی . سیواسك خنجنی چیقارمق ایچون (٨١٧) سنه‌سنده‌ملاطیه حوالیسنی اوروب‌یاقدیلر. (انباءالغمر)

٨١٧ سنه‌سی ذی‌الحجه‌سنده (شیخ‌جوعی) دیمکله مشهوراولان

(جمال‌الدین محمد دده) اقامت ایلدیکی قریه‌سنده بنا ایلدیکی جامع ومولویخانه‌سی مصالحنه املاکنی وقف ایتمشدر .

٨١٨ سنه‌سی صفرینک طقوزنجی صالی کونی ایکینجی اوزری اماسیه وملحقاتنده مدهش بر زلزله اولوب اماسیه شهرینی خرابه‌زاره دوندوردی . پك چوق نفوس انسانیه و حیوانات تلف اولدی . پك‌چوق جوامع شریفه وابنیهٔ عالیه‌یی یقوب آشاغی ایندیردی .

اماسیه اعیانندن‌اماسیه قاضیسی (رکن‌الدین محمود بخاری) ، پیر الیاس خلوتی خلیفه‌سی‌قطب‌المشایخ (پیرشرف‌الدین‌حمزه‌چلبی)، اماسیه مولویخانه‌سی شیخی (کوپه‌لو اوغلو) دیمکله مشهور شیخ مؤید زاده (مجدالدین عبدالمجید چلبی) ویاقوت پاشا زاویه‌سی شیخی دیوریکلی زاده (علی یاری چلبی) وفات ایتدی. (یاری چلبی) یرینه مخدومی (مؤید چلبی) کچدی .

اماسیه وملحقاتنده زلزله‌نك ایقاع ایلدیکی خسارات عظیمه هرکسی تدهیش ایتمکده ایکن اسکلب حوالیسنده مسکون اولان (قره تاتار) بلیه‌سی‌ده آریجه بر داغ درون اولدیغندن اماسیه والیلکنه شهزاده (سلطان مراد) تعیین ایدیلەرك ادرنه‌دن کونده‌زیلدی .

(سلطان مراد خان)

چلبی سلطان محمد خانك بویوك شهزاده‌سیدر . اماسیه‌ده دوغوب اماسیه‌ده بویومشدر . پدرینك جلوسنده ادرنه‌یه کیدوب (٨١٨) سنه‌سی ربیع‌الاولنده اماسیه والیسی اولارق معلمی بولونان اماسیه‌لی

(شجاع‌الدين الياس چلبي) بن خضرله برابر كلدي .

سنقور اوغلو ملك اسماعيل بك ، اماسيه محافظي وشهزاده اتابكي اولاراق توقادامارتندن جلب ايديلدي. فقط اهالئ مملكت تكرر ايدن زلزله‌لردن دولايي اوچ آى قدر چادير آلتنده ياشـادي . زلزله‌دن مصون اولان باغچه‌لر، باغلر ، تارلالر قورودي. اورتالغي قحط‌وغلا استيلا ايتدي .

شهزاده سلطان مرادك ورودنده اماسيه قاضيلكنه كبار علمادن مصلح زاده (شمس‌الدين محمد شاه) افندي تعيين ايديلدي . شيخ شرف‌الدين حمزه چلبي يرينه اماسـيه مفتيسي كوموشـلو زاده (پير عبدالرحمن چلبي) خلوتيه شيخي‌اولوب كبارفقهادن لاديكلي(تاج‌الدين اسرافيل چلبي) ، اماسيه مفتيسي و (جلال‌الدين محمد ارزنجاني) ده مولوبخانه شيخي اولدي .

وزير اعظم الحاج خليل‌پاشانك قاضي اولديغي كومش قصبه‌سنده باشلاتديغي مدرسهٔ عاليه (٨١٨) سـنه‌سنده ختامه ايردي . مدرسـه غايت‌متين‌اولديغندن‌زلزلهٔ مدهشه‌دن متأثر اولمادي. آدي مدرسه‌نك قاپوسي اوستنده محكوكدر

٨١٩ سنه‌سنده اماسيه محافظي ملك‌اسماعيل‌بك ، هرطرفه‌طاعون ووبا كبي مستولي اولان قره تاتاري قيروب كچيردي . بليه‌لريني‌خلقك اوزرندن قالديردي . شهزاده وخلقك نظرنده يوكسه‌لدي .

ينه‌بوسنه شهزاده سلطان مصطفى، خروج وقيام ايده‌رك‌سلانيك طرفندن كلوب سيروزي اشغال ايتمشدي . وزيراعظم (الحاج خليل پاشا) معيتنه آلديغي بر قوهٔ مهمه ايله سيروز اوزرينه كيتدي . فقط

شهزاده سلطان مصطفی حربنده مقتولاً وفات ایلدیکندن یرینه اماسیه‌لی سنقور اوغلو (بایزید پاشا) وزیر اعظم اولدی . [١]

شهزاده مصطفی [٢] نك قیامی پك مهمدی . روم‌ایلی بکلری ، خاصةً کوملو اوغللری شهزاده‌یی پك کوزل طانییورلر ، اکا اطاعت ایدییورلردی. بونك قیامی چلبی‌سلطانی پك‌زیاده تلاشه دوشورمشدی. شهزاده‌نك و قرامان اوغلو محمد بکك قیام و عصیانی قسطمونی‌حاکمی اسفندیار بکه جرأت ویرمش، قره حصار شرقی‌بکی «حسن»وارزنجان بکی «پیرعمر» و صامسون بکی جنید بکلری دائرهٔ اتفاقنه آلمشدی .

٨٢٠ سنه‌سنده اسفندیار بك ، مخدومی خضر بکه عسکر ترفیق ایده‌رك بافره و ملحقاتی ضبطه قیام ایتمش ، صامسون طرفلرینی‌ده بوصورتله اله کچیرمش ، جانیك بکی الب آرسلان زاده « حسام‌الدین حسن بك» بونی شهزاده سلطان مراده بیلدیرمشدی .

٨٢٠ سنه‌سی ربیع‌الاولنده وزیراعظم اماسیه‌لی بایزید پاشا اماسیه‌ده باشلاتدیغی جامع‌شریفی، عمارتی اکمال ایده‌رك اماسیه‌ده کائن املاك و عقاراتی بو خیراتنك مصالحنه وقف ایتدی. مخدومی (عیسی بك) اماسیه‌ده اوقافنه نظارت ایتمکده ایدی .

---

[١] تورکیه تاریخنده جاندارلی زاده‌لرك غیرتکشلری بوتاریخده جاندارلی زاده (ابراهیم پاشا) یی وزیر اعظم کوسترمشلردر . حالبوکه بایزید پاشانك وقفیه‌لری ، وقعه‌لری ، خدمتلری وزیر اعظم اولدیغنه شهادت ایتمکده‌در . خصوصیله ابراهیم پاشا ، اوراق رسمیه‌ده (٨١٩) سنه‌سنده (ابراهیم چلبی) عنوانیله مذکوردر .

[٢] شهزاده مصطفی ، چلبی سلطانك بویوك برادری ویلدیرمخانك شهزاده‌سیدر . تورکیه تاریخنده بوکا (دوزمجه) دینمشدر .

اماسـيه حواليسنده جريان ايدن وقايعى خبر آلان چلبى سلطان محمد ، ٨٢١ سنه‌سى محرمنده اماسيه‌يه بويوك بر قوتله كلدى . بچار اوغلو «نورالدين حمزه بك» صامسون بكى قوباد اوغلو جنيد بكى بر حمله‌ده اخذواعدام ايتدى. خضر بكى قسطمونى‌يه قاچيردى. حسن بك‌ده رجاى عفو ايله مقامنده قالدى .

چلبى سـلطان محمد، كچن ييللرده قره تاتارك يايديغى فنالقلرى درخاطر ايده‌رك اسفنديار بكه ايجابنده معين اولان بونلرى روم ايلنه قالديردى . بونلرك بكى اولان منت زاده «محمد بك»ده برابر كيتدى .

چلبى سلطان محمد، ٨٢١ سنه‌سى ربيع الاخرنده اماسيه‌دن قالقوب ادرنه‌يه كيتمشدى. فقط شهزاده سلطان مصطفى، بوتون قوتيله ادرنه‌يه هجوم ايلديكندن چلبى سلطانى ادرنه‌دن چيقاردى. روم ايلنه حكمدار اولديغنى اعلان ايتدى .

٨٢٢ سنه‌سى اوائلنده جريان ايدن بو وقعهٔ مهمه اثناسنده اينال اوغلو «يار على بك» بن ابراهيم بك توقادى باصوب بچـار زاده حمزه بكى تحصنه مجبور ايتمشـدى . اماسيه محافظى «ملك غازى» ديمكله مشهور اسماعيل بك، قوهٔ موجوده‌سيله كيدوب يار على بكى قاچيردى. توقادى قورتاردى .

ملك اسماعيل بك ، بو محاربه‌ده يارەلنمشدى . اماسيه‌يه وصولندن بر آز سوكرا « ٨٢٢ » سـنه‌سى جمادى الاخره‌سـنك ايكنجى كونى [١] وفات ايتدى . يرينه پايزيد پاشـا برادرى حمزه بك

[١] سـنك مزارنده بويله محكوكدر . مشـاراليهك خلفت غازى تربه‌سى حذاسنده‌كائن عرصهٔ خاليه درونندن قازديروب چيقارديغم قبرينى رؤيامده كنديسى كوسترمشدى . كوسترديكى يرده طوپراق آلتنده بولدم .

شهزاده اتابکی واماسیه محافظی اولدی .

٨٢٣ سنه‌سی اوائلنده شهزاده سلطان مصطفی ، حرباً ادرنه‌وصوکرا روم ایلندن چیقاریلدی . توقاد بکی بیجار اوغلو (حمزه بك) ده (٧٢٣) سنه‌سی رمضاننك بشنده وفاتیله توقادده مدفن مخصوصنه‌دفن ایدیلدی .

٨٢٤ سنه‌سی جمادی‌الاولاسنده (چلبی سلطان محمد خان)وفات ایلدیکندن یرینه اماسیه والیسی اولان شهزاده‌سی (سلطان مرادخان ثانی) کچدی . اماسیه بکلر بکیلکنه‌ده لالاسی (حمزه بك) تعیین ایدیلدی .

(حمزه پاشا)

وزیراعظم بایزید پاشانك برادری واماسیه‌لی سنقور زاده یخشی بك مخدومیدر. سلطان مراد ثانینك عثمانلی تختنه دعوتی مشعرمکتوب ایله چاشنکیر باشی (الوان بك) ٨٢٤ سنه‌سی جمادی‌الاولاسنك اون طقوزنجی کونی اماسیه‌یه کلمشدی .

سلطان مراد ، اوکون ادرنه‌یه متوجهاً یوله چیقمقله حمزه پاشا (٨٢٤) سنه‌سی جمادی‌الاولاسنك یکرمیسندن اعتباراً اماسیه‌بکلربکیسی اولدی . بوکاده (نورالدین حمزه بك) دینیردی .

نشانجی ایکن وزارت ویریلن کوموشلو زاده (شمس‌الدین احمد پاشا) پیرالیاس خلوتی زاویه‌سی جوارنده بر جامع‌شریف بنا ایدوب (٨٢٤) سنه‌سنده ختامه ایرمشدر .

سلطان سلیمان بن ییلدیرم بایزید خانك شهزادەسی اولان (محمدشاه) ایله (قاسم چلبی) حق وراثت داعیەسنه دوشدکلری اخبار ایدیلمش، قلعهٔ بالایه قالدیریلمشلردی .

٨٢٥ سنەسی محرمنك یکرمی بشنجی کونی بافرمان مرادی (محمد شاه چلبی) اختناق ایدیلوب اماسیەده شهزادکان تربەسنه دفن ایدیلدی. فقط برادری شهزاده (قاسم چلبی) اختناق ایدیلەجکنی آکلادیغی آنده صادق بر جاریەسنك یاردیمیله کندیسی وهمشیرەسی کیجه قلعەدن فرار ایدوب مصره کیتدیلر .

چونکه روم ایلنده ییلدیرمخان اوغلو (سلطان مصطفی) ایکنجی دفعه خروج وقیام ایتمشدی . بونلرکده حق وراثتدن دم اورملری خروج وقیام ایدەجکلرینی اشراب ایدییوردی .

لاکن (قاسم چلبی) نك فرارینه میدان ویرمەسی حمزه پاشا ایچون بر قباحت صاییلمشدی. فقط برادری (بایزیدپاشا) وزیراعظم بولوندیغی جهتله مسامحه ایدیلدی . برادریله سلطان مصطفی حربنه مأموراً روم ایلنه چاغیریلدی . یرینه (یورکچ پاشا) تعیین ایدیلدی.

(یورکچ پاشا)

والیٔ سابقدر . ٨٢٥ سنەسی شعباننده اماسیه بکلربکیسی اولارق آنقرەدن کلدی . اماسیه ولایتی بونك زماننده ، اماسیه ، سیواس ، توقاد ، قرەحصار شرقی ، جانیك ، چوروم سنجاقلرندن متشکل بر ولایت جسیمه ایدی . رومیه ولایتی دینیردی .

اماسیه یکیچریلرینك ضابطی «سکبان باشی» نامیله یاد ایدیلیردی. بو اثناده سکبان‌باشی «تیموراغا» «آلای بکی عثمان‌پاشا زاده «قیابك»دی. مولانا اسرافیل، اماسیه ولایتنك شیخ‌الاسلامی صاییلیردی.

توقاد و سیواس اطرافنده اشقیا تورەمشدی. کویلری باصوبماللری یاغما، انسانلری قبل وافنا ایدرلردی. یورکج پاشا، سیواس بکی خوروزاوغلو (الحاج احمدبك)له برلشدی. بوتون قوتیله‌چالیشوب اشقیایی تارومار ایتدی.

٨٢٥ سنه‌سی ذی‌الحجه‌سنده وفات ایدن اماسیه مفتیسی مولانا (اسرافیل‌چلبی) یرینه توقادی (قره سنان‌چلبی) دیمکله مشهورفضلادن (سنان‌الدین یوسف چلبی) مفتیٔ بنام اولدی. اسرافیل زاده مولانا (نصوح چلبی)ده مدرس اولمشدی.

٨٢٦ سنه‌سی اوائلنده ییلدیرمخان اوغلو سلطان مصطفی‌یه اسیر اولان وزیراعظم «بایزید پاشا» مقتولاً وفات ایتدی. برادری حمزه پاشـا خلاص اولوب آیدین ایلنه مأمور اولدی. بو اثناده اماسیه‌لی خلفت زاده «عزالدین حسن چلبی» قاضیعسکردی.

٨٢٧ سنه‌سنده چوروم و عثمانجق حوالیسنده تورەین قیزیل قوجه اوغللری و عونه‌سی نهب وغارتله خلقی تیترەتمشلردی. یورکج پاشـا، بونلری دامه دوشـورمك ایچون مخدومی خضر بکه بر ولیمه جمعیتی ترتیب ایدەرك سرکردەلرینی ضیافته دعوت ایتدی.

اشقیا، یورکج پاشانك بودعوتنی ضعفنه‌حمل ایدەرك اماسیه‌شهرینی یاغما ایتمك‌اوزره اجابت ایتدیلر. بویوك‌وقیمتلی هدیه‌لر ترتیب‌ایدەرك مسلح عونه‌سیله برابر مرزیفونه‌قدر کلدیلر.

یورکچ پاشا ، مخدومی خضر بکی مرزیفونه کوندەروب استقبال ایتدیردی . حضر بك ، اشقیا وعونەسنی آلوب غایت دبدبەلی بر آلای ایله اماسیه شهرینه ایندیردی . اشقیا وعونەسی اونر ، اونر اعیان خانەلرینه توزیع ایدیلدی .

یورکچ پاشا ، ویردیکی تعلیمات ایله اشقیانی وعونەسنی بر کیجه ایچنده طوتوب باغلاتدی . جملەسنیده قلعهٔ بالا بندنده اولان مغارەلره حبس ایدوب صامان بوغیله اولدوردی . [۱]

۸۲۷ سنەسی رمضاننده مشاهیر فضلادن پیرالیاس خلوتی زاویەسی شیخی کوموشلو زاده (پیرعبدالرحمن چلبی) ارتحال دار نعیم ایدوب یرینه (شیخ حمیدالدین محمد چلبی) بن ابراهیم کچدی . خلوتیه شیخی اولدی .

۸۲۸ سنەسنده کوپری داخلنده (قوجه قیاسی) دیمکله مشهور قلعەده اقامت ایدن طاشان اوغلو « حیدر بك » بن قاسم بك بن حیدر بك قلعەنك متانتنه وذخائر وارزاقنك کثرتنه مغرور اولارق یورکچ پاشایه اطاعت ایتمز ، کیمسەیه بویون اکمز بر حالده ایدی .

یورکچ پاشا ، مکرراً حکومته اطاعت ایتمەسنی تکلیف ایتدیکی حالده دیکلەمزدی . یورکچ پاشا ، حیدر بکك مخدومی قاسم بکله مستشار اموری طیفور بکی جلب و استمالت ایدەرك حرباً قلعەیی آلدی . حیدر بکی اماسیەیه کوندردی . قاسم وطیفور بکلره زعامتلر ویردی .

---

[۱] یورکچ پاشانك بودورلو حرکتنی بعض مورخلر پك ظالمانه بولوب بی مروت سوزلرله تنقید ایتمکدەدرلر. اوزمان بواشقیانك یوزلرجه معصوملری، مظلوملری دیری دیری آتشلره یاقدقلرینی حسابه قاتمیورلر.

۸۲۸ سنه‌سی رجبنده اماسیه سراینده اقامت ایدن سلطان مرادك بویوك مخدومی « محمد چلبی » صغیراً وفات ایدوب شهزادکان تربه‌سنه دفن ایدیلدی. تاریخ وفاتی سنك مزارنده محکوکدر .

۸۲۹ سنه‌سنده روم‌ایلی بکلربکیسی اماسیه‌لی شادی بك زاده « شاه ملك پاشا » ایکن ییلدیرمخان اوغلو «سلطان مصطفی» اوچنجی دفعه قیام ایده‌رك روم‌ایلی بکلرینی بربرینه دوشوردی .

چونکه شاه ملك پاشا ، اکسرینی عزل اولونوب یرینه صیرب مهتدیلرندن قرال اوغلو دیمکله مشهور «اسحاق پاشا» کوندریلمشدی. حال بوکه بو تاریخه‌قدر مهتدی بکلره میرلوالقدن زیاده رتبه ویردیلمزدی.

روم‌ایلی بکلری « اسحاق پاشا »یی قبول ایتمیوب اوز تورکلردن بر بکلربکی کوندریلمه‌سنی رجا ، سلطان مراد ثانی‌ده قبول ایتملرینی اراده ایده‌رك مخالفت ایدنلری تربیه‌یه قیام ایتمشدی .

تام بو صیراده «سلطان مصطفی» قیام ایدوب مخالف بکلر کندیسنه اطاعت ایده‌رك وقعه کسب اهمیت ایتمشدی. بو خصوصده رجال دولت ایکی طرف اولدی. رجالك ایچنده مخالفلری التزام ایدنلرده واردی. وزیراعظم جاندارلی زاده «ابراهیم پاشا» بونلردندی .

اماسیه‌ده استاذالکل صاییلان سعدالدین تفتازانی تلمیذی و اماسیه مفتیسی مشهور «قره‌سنان افندی» ارتحال داربقا ایتدی. یرینه دیکر توقادی شیخ محمد چلبی زاده « تاج‌الدین ابراهیم افندی » اماسیه مفتیسی اولدی.

سلطان مراد ثانی، بویوك برقوتله سلطان مصطفی اوزرینه کیتدی. کوستندیل جوارنده یاپدیغی قانلی محاربه‌ده ییلدیرمخان اوغلو «سلطان

مصطفى»یی طوتوب کندی کوزی اوکنده بوغدوردی .

ایکنجی مراد، ادرنه‌یه عودتنده جاندارلی زاده «ابراهیم پاشا»یی عزل ایدوب یرینه توقادلی فخرالدین اوغلو «حاجی عوض پاشا»یی وزیراعظم یاپدی . مخالفلردن خیلی بکلر دوچار فلاکت اولدی .

٨٣٠ده جانیك بکی اولان الب آرسلان اوغلو « حسین بك » بعض امرانك تحریکاتیله یورکج پاشانك او امرینه اطاعت ایتمز اولمشدی . یورکج پاشا ، کندی کوله‌لرندن پولاد بکی بر قوهٔ کافیه ایله کوندردی .

حسین بك، یاپدیغی مناسبتسزلکدن ندامت ایده‌رك عفوینی استرحام ایلدیسه‌ده «پولا بك» بیچاره‌یی طوتوب باغلادی. مقید اولارق اماسیه‌یه کوندردی . یورکج پاشانك مؤخراً عرضیله عفو ایدیلوب روم‌ایلنده کوماجنه سنجاغی بکی اولدی.

بوخدمتلرینه مکافاةً یورکج پاشایه وزارت ویریلدی . کندیسنه ساطان مرادك اعتمادی فوق‌العاده اولوب نامنه سکه و آقچه ضربنه مساعدهٔ مخصوصه آلدی . بونلره « یورکج پاشا آقچه‌سی » دینیلدی . یورکج پاشانك قدرو اعتباری یوکسه‌لدی .

٨٣٠ سنه‌سی جمادی‌الاخره‌سنك اون‌بشنده اماسیه قاضیسی مصلح زاده «شمس‌الدین محمد شاه چلبی» وفات ایدوب یرینه مخدوملرینك بویوکی اولان « نظام‌الدین عبدالرحمن چلبی » اون آلتیسنده اماسیه قاضیسی اولدی «١» بوکا «شاه چلبی» دینیردی.

[١] بو تاریخی . اه لکن شرح مفصل کتابنك برنجی صحیفه‌سی کنارنده کندی خطی اولان کوزل بر تعلیق ایله یازیلمش اولدیغی حالده کوردم .

٨٣١ سنه‌سنده مركز سلطنت اولان ادرنه وبروسه‌ده رجال آراسنده شديد بر بحران واردى. ديو شيرمه‌لرك بكاربكيلكه ترفيعى مسئله‌سى بوبحرانى توليد ايتمشدى . ديو شيرمه‌لر دين اسلامك امر ايتديكى مساواتى ، خدمتلرى مقابلنده مكافاتى ايسته‌يورلردى .

مليتنه صاريلمش اولان تورك ارلرى‌ده كندى كوله‌لريمزه كندى المزله ورضامزله كندى حكومت و استقلالمزى ويره‌ميز، بونك عاقبتى توركلك ايچون مهلك اولور ديپورلردى .

ايكنجى سلطان مراد، ديوشيرمه‌لرى تطمين ايتمك طرفدارى ايدى . چونكه خدمتلرى بويوكدى . نهايت وزيراعظم حاجى عوض پاشا، فنارى زاده محمد شاه افندى كبى رجال دولت مقتول اولدى . جاندارلى‌زاده ابراهيم پاشا مسموماً وفات‌ايتدى. قاضيعسكر فريدالدين محمد چلبى عزل ايديلدى .

توركلردن آسايش بك زاده «سنان پاشا» روم‌ايلى و ديوشيرمه‌لردن « قراجا پاشا » آناطولى بكلربكيسى اولدى آناطولى بكلربكيسى اماسيه‌لى حمزه پاشا معزول اولوب عثمانجقلى قوجه « نظام‌الدين محمد پاشا » وزيراعظم، آنقره‌لى «ولى‌الدين افندى» قاضيعسكر اولدى.

وزارتله نشانجى اولان قيرشهرلى « شيخى پاشا»ده معزول اولوب برغمه‌لى «خطيب پاشا ديمكله مشهور اولان « هبةالله چلبى » وزارتله نشانجى اولدى. اركان حكومت تماميله دكيشدى .

قاضيعسكر سابق فريدالدين محمدچلبى، چلبى سلطانك مرزيفونده بنا ايلديكى مدرسه‌نك ايلك مدرسى اولوب سيد شريف جرجانى تلميذى ايدى. معزولاً مرزيفونه كلوب ثانياً سلطانيه مدرسى اولدى .

فقط بایزید پاشا برادری حمزه پاشانك عاقبتی آکلاشیلامدی .

بوسنه مشایخ زینیه‌دن « السید صدرالدین محمد » بن السید حسین الحسینی الخراسانی اماسیه‌یه کلوب علم وسیادتنه کوره حرمت کوردی. اماسیه مفتیسی توقادلی (تاج‌الدین چلبی) وفات ایدوب یرینه کبار فضلادن اماسیه‌لی «پیر صنع‌الله چلبی» مفتی اولدی .

سیواس، دارنده ، دیوریکی طرفلرنده ظهور ایدن وقایعی تحقیق، مسببلرینی تنکیل‌ایتمك اوزره یورکچ پاشا، «٨٢٢» سنه‌سنده‌اماسیه‌دن قالقوب‌دارنده‌یه کیتدی. یرینه قاین برادری اولان « امین الدین محمد پاشا »یی‌قائممقام والی نصب ایتدی .

امین‌الدین محمد پاشا ، حاجی شادکلدی‌پاشا زاده‌لردن مصطفی بکك مخدومیدر . یورکچ پاشانك اسکی کتخداسی اولان (الحاج محمد اغا) ایله اماسیه ولایتنی کوزلجه اداره ایتدی . محمد پاشا ، یورکچ پاشایه (انشته پاشا) دیردی . [١]

یورکچ پاشا ، دارنده‌دن سیواسه ، بورادن‌ده قیصریه و نیکده حوالیسنه قدر کیدوب خیلی اصلاحات یاپدی. برچوق اشقیا کسدی. (٨٣٣) سنه‌سنده اماسیه‌یه عودت ایدوب قاین‌برادری «امین‌الدین‌محمد پاشا» سیواس بکلربکیسی اولدی .

یورکچ پاشانك اماسیه‌ده باشلاتدیغی جامع ، مدرسه و عمارتی «٨٣٤» سنه‌سنده ختامه ایردی. پك‌مطنطن برصورتده رسم کشادینی

---

[١] بونلرك آرالرنده جریان‌ایدن‌مخابراتی‌حاوی مکتوبلری‌ولی‌الدین افندی کتبخانه‌سنده بر مجموعهٔ منشئاتده کوروب نوط ایتمشدم. حیفا که یانغینده بونلر یاندی. برداها او مجموعه‌یی ده‌بولامادم .

یاپدی . مشارالیهك كوپری و كومش قصبه‌لرنده كائن جامعلری‌ده ختامه ایرمشدی . بوسنه حاجی شادكلدی اولادندن داود بك زاده «محمد شاه بك» وفات‌ایدوب جدی تربه‌سی جوارینه دفن‌ایدیلدی [٢]

[٢] سنك مزارنده تاریخ وفاتی محكوكدر.

عراق حكمداری قره قویونلو « میرزا اسكندر شاه » بن قره یوسفشاه ، تورکستان حكمداری آقساق‌تیمور خان‌اوغلو «شاه‌رخ‌میرزا» حربنده مغلوباً توقاده كلدیكی یوزكچ پاشا طرفندن سلطان مراده عرض ایدیلمشدی. صدورایدن اراده اوزرینه «اسكندر شاه» بویوك بر احتشام و سلطنتله «٨٣٤» سنه‌سنده اماسیه‌یه كلوب كندیسنه تخصیص ایدیلان قوناغه‌ایندیریلدی. اتباعی‌ده‌مواقع مختلفه‌ده یرلشدیریلدی.

آنجاق «اسكندر شاه»‌ك اتباعی چوقدی. اسكندر میرزا، بونلری اعاشه‌ده مشكلاته اوغرامشدی . بو سببدن اتباعی اماسیه كویلرینی ، حتی قصبه‌لرینی باصوب اموال و اشیایی نهب وغارت ، بو اوغورده قتل نفوس ایدییورلردی . خلقك شكایتلری توالی ایتدیكی حالده اسكندرمیرزا، كندیسنه مكرراً یاپیلان‌اخطاراته‌رغماً آلدیریش ایتمدی.

خلق ، اتباعه قارشی كندیلرینی مدافعه ایتمكه مجبور اولدیغندن خلق ایله اتباع آراسنده جریان ایدن عربده‌لر حدمعروفی تجاوز ایتمشدی . بوندن دولایی «یوزكچ پاشا» اسكندر میرزایی و اتباعنی « ٨٣٥ » سنه‌سنده جبراً اماسیه‌دن چیقاروب آذربایجانه دوغرو یولجی ایتدی .

٨٣٦ سنه‌سنده «اخی ضربخانه‌جی« دیمكله مشهور اولان ضربخانه امینی «بدرالدین محمودچلبی» اماسیه‌نك پروانه بك محله‌سنده باشلاتدیغی

زاویه‌سی ختامه ایردی . بو تکیه‌نك شیخلکنی «السید صدرالدین محمد خراسانی»یه ویرنی. اماسیه‌ده بوکا «خراسانی بابا» دینیردی .

لاکن یورکج پاشانك نامنه سکه ضرب ایتدیرمه‌سی ، طول مدت دوام ایدن ولایتی، کوردیکی خدمتلرك اهمیتی ،کندیسنه غرور و عظمت ، فضله رعونت ویرمش . اتباعنه اعتمادی ، لاابالیانه حرکاتی ، خلقی شکایتلره مجبور ایتمشدی . ۸۳۷ سنه‌سنده شکایتلر توالی ایدیوردی .

ایکنجی سلطان مراد، کندیسنی توهیم ایدن خلقك بوشکایتلری اوزرینه «۸۳۸» سنه‌سنده یورکج پاشایی ادرنه‌یه جلب ایدوب محافظ نصب ایتدی . بویوك شهزاده‌سی اولان «سلطان احمد»ی‌ده اماسیه والیسی نصب ایده‌رك «شیخی پاشا»یی ترفیق ایدوب اماسیه‌یه کوندردی.

(سلطان احمد چلبی)

ایکنجی سلطان مرادك بویوك شهزاده‌سیدر. ۸۳۸سنه‌سی اوائلنده اماسیه والیسی اولارق برادرلری «علاءالدین ، محمد» چلبیلرله برابر کلدی . وزرادن « شیخی محمود پاشا» بن شهاب‌الدین قیرشهری [۱] شهزاده‌نك لالاسی، مدیر اموری و اماسیه محافظی اولدی.

شهزاده سلطان احمد ، ۸۲۳ سنه‌سنده اماسیه‌ده تولد ایتمش ، اون‌بش یاشنه کیرمش، کنج ، غایت کوربوز بر ذات ایدی . اماسیه

[۱] شیخی پاشا ، دفترداراق و نشانجیلق ایده‌رك ابراز فضیلت ایتمش، علمای وزرادندر .

اعیانندن «طورسون چلبی» بن بخشایش بك شهزاده‌یه دفتردار ومحرر ولایت اولدی .

فقط «٨٣٨» سنه‌سنده دیوان همایون وزراسنده بعض تبدلات اولوب وقعهٔ سابقه‌نك باعثی اولان مشهور «اسحاق پاشا» دیوان همایونده وزیر ثالث ، اوز تورکلردن « یورکج پاشا » وزیر ثانی اولمش ، ینه رجال دولت و خلق آراسنده دیدی قودیلر ، تهیجلر بلیرمشدی .

فقط «٨٣٩» سنه‌سنده اماسیه محافظی «شیخی پاشا» وفات ایتدکده یرینه وزیر ثانی «یورکج پاشا» تعیین اولونوب اماسیه‌یه کلدی . اسحاق پاشا وزیر ثانی ، قاضیعسکر جاندارلی زاده « خلیل چلبی» ده وزیر ثالث اولدی .

٨٤٠ سنه‌سی ربیع الاولنده « یورکج پاشا » اماسیه‌ده یاپدیردیغی خیراتی مصالحنه بر جم غفیر حضورنده بوتون املاك و عقاراتنی وقف ایتدی. وقفیه‌سنی تسجیل ایدن، اماسیه قاضیسی مصلح زاده «عبدالرحمن چلبی» ایدی .

٨٤١ سنه‌سی اوائلنده وزیراعظم «قوجه محمد پاشا» وزارت عظمادن عزل ایدیلوب عثمانجغه کوندریلدی . یرینه وزیر ثانی « اسحاق پاشا » وزیراعظم، «خلیل پاشا»ده وزیر ثانی، بونك یرینه روم‌ایلی بکلربکیسی تورکلردن برغوسلو «خلیل پاشا» وزیر ثالث اولارق کلدی.

آنجاق خلق آراسنده تکون ایدن عصبیتلر آرتمش، سلطان مرادك موقعی اولدقجه تزلزله یوز طوتمشدی . پك شایان دقتدرکه وزارت عظمادن معزولاً کلن «قوجه محمد پاشا» ٨٤١ سنه‌سی ذی‌الحجه‌سنده عثمانجقده وفات ایتدیکی اثناده اماسیه والیسی شهزاده « سلطان احمد»ده

اماسیه‌ده وفات اتمشدر .

قوجه محمد پاشا ، عثمانجقده بنا ایلدیکی جامع شریفنك شرق طرفنده باغچه‌سی درونده مدفون اولوب تاریخ وفاتی سنك مزارنده محکوکدر. شهزاده «سلطان احمد»ده اماسیه‌ده نارلی باغچه‌ده شهزادکان تربه‌سی خذاسنده قبهٔ مخصوصه درونده مدفوندر [۱]

شهزاده سلطان احمدك وفاتندن صوکرا منحل اولان اماسیه والیلکنه شهزاده «سلطان محمد» تعیین ایدیلدی. بوندن بیوك اولان شهزاده «سلطان علاءالدین»ده مغنیسا والیلکنه کوندریلدی .

---

[۱]توركیه‌مؤرخلر، سلطان احمدك بروسه‌ده مدفون اولدیغنی، لوحه‌سنه‌ده (۸٤۵) سنه‌سنده وفات ایتدیکنی صوکرأدن یازمشلردر . حالبوکه «۸٤۱» سنه‌سنده. برحیات اولان مؤرخ مشهور اماسیه‌لی‌شکرالله چلبی «بهجةالتواریخ»نده بو شهزاده‌نك اماسیه‌ده مدفون اولدیغنی وتاریخ وفاتی‌قید اتمشدر .

بوراده بر عنعنهٔ محلیه واردر. بواثناده پیرالیاس خلوتی زاویه‌سی شیخی کوموشلو زاده « پیر جلال‌الدین عبدالرحمن چلبی » بن الیاس خلوتی ایدی . اوچ شهزاده «۸٤۱» سنه‌سی رمضان بایرامنده شیخی زیارته کیدرلر .

پیر عبدالرحمن چلبی ، صلحای امتدن . مظنهٔ کرامت بر ذات ایدی . اوچ شهزاده‌نك اك کوچوکی اولان « محمد چلبی »یه التفات ایدەرك رداسنی اوموزلری اوزرینه قور ، دیکر شهرلرەده یول کوستریر.

خلق ، بورمز اوزرینه «محمدچلبی»نك پادشاه ، دیکرلرینك آخرت یولجیسی اولاجقلرینی آکلامشلر ، بوندن ایکی بوچوق آی صوکره شهزاده «سلطان احمد»ك وفاتنه حیرت اتمشلردر.

بو عنعنهٔ محلیه‌یی « عالی بك » اماسیه متصرفی اولدیغی اثناده ایشیدوب پیر مشارالیهك ترجمهٔ حالنده «کنه‌الاخبار» آدلی اثرنده قیداتمشدر.

(سلطان محمد خان)

سلطان مراد ثانینك دوردنجی شهزادەسی اولان فاتح سلطان محمد خان ثانیدر. کمال پاشا زاده شمس الدین احمد افندینك تاریخنده یازیلدیغی اوزره (٨٤١) سنەسی ذی الحجەسنده اماسیه والیسی اولدی.

لالاسی، مدبر اموری، اماسیه محافظی اولماق اوزره سلطان مرادك آزادلی کولەلرندن (خیرالدین خضر پاشا) کلدی [١] معلمی اماسیەلی الیاس فقیه اوغلو (خیرالدین خضر چلبی) اولدی.

استانبول فاتحی اولان سلطان محمد ثانی، ادرنەده (٨٣٣) سنەسی رجبنده دوغدی. سکز یاشنده ایکن اماسیه والیسی اولدی. اماسیه، فاتحك ایلك تعلیم و تربیه کوردیکی بریردر. کمال پاشا زاده دییورکه: «سلطان محمد دخی بر زمان اول مقام مبارکده آرام ایتدی.»

سلطان محمدك سر عسکری اماسیه امراسندن شادی بك زاده (بوراق بك) در اماسیەده بوکا (کوچك چریباشی) دینیدی. چریباشی محلەسنده اقامت ایدردی. بویوك چریباشی (محمد چلبی) نك کریمه زادەسیدی.

٨٤٢ سنەسنده شیخ جوعی مولویخانەسی شیخی (پیر یغورتجی) دیمکله مشهور (شمس الدین احمد دده) بن عمر بن مقبل بك وسلطانیه مرزیفون مدرسی (فرایدالدین محمددوانی) وفات ایتدی. مشاهیر فضلادن

---

[١] بو خضر پاشانك چوروەده حمامی وقفیەسنده (عتیق السلطان مراد) اولدیغی تصریح ایدلمشدر.

(شجاع‌الدین الیاس مرزیفونی) سلطانیه مدرسی اولدی .

فقط ادرنه، ایچندن‌قایناپوردی. چونکه«اسحاق پاشا»نك وزارت عظمایه تعیینی دیوشیرمه‌لری پك زیاده یوزه چیقارمشدی . تورکلر ، بوندن پك زیاده متأثر اولمشلردی . تورکلره دیوشیرمه‌لر آراسنده اوفاق، تفك عربده‌لر اولوپوردی .

بوندن دولایی سلطان مراد بی‌حضور اولمشدی . نهایت ٨٤٣ سنه‌سی اوائلنده «اسحاق پاشا» وزارت عظمادن عزل ایدیله‌رك یرینه تورکلردن جاندارلی زاده «خلیل پاشا» وزیراعظم ، اسحاق پاشا وزیر ثانی ، دیوشیرمه‌لردن « زاغنوس پاشا » وزیر ثالث اولدی . دیوان همایونده ایکی تورك قاضیعسکرله موازنه حاصل اولوپوردی .

سلطان مراد ، انکروس حربی آچوب دیدی قودیلرك اوکنی آلدی . مظفریتله عودتنده تختی رصانت بولدی . عالی بر سورختان ترتیب ایتدی اماسیه والیسی شهزاده « سلطان محمد » اماسیه‌دن و «سلطان علاءالدین» مغنیسادن جلب ایدیله‌رك سلطان محمدك ختانی اجرا ایدیلدی .

آنجاق سنت دوکوننده شهزاده علاءالدین بکك غایت کوربوز بر حالده عرض اندام ایتمه‌سی تورکلرك نظر دقتلرینی جلب ایتمش ، دیوشیرمه‌لرده خویلانمشلردی . چونکه تورکلر « اسحاق پاشا »یی و اطوارینی چکه‌میورلردی .

علاءالدین بکك حرکاتی، ساطان مرادی‌بیله وهمه دوشورمشدی. بونك ایچون شهزاده‌لرك یرلرینی دکیشدیردی . علاءالدین بکی اماسیه

والیلکنه تعیین ایده‌رك اوزاقلره آتدی . سلطان محمدی‌ده مغنیسایه
والی کوندردی .

کمال پاشا زاده دییورکه: «سلطان محمد دخی اول مقام مبارکده آرام
ایتدی. صوکرا مصلحت اقتضا ایدوب آتاسی نوك فرمانیله مغنیسایه کیتدی.»

علاءالدین بك

سلطان مراد ثانینك اوچنجی شهزاده‌سیدر . شکرالله چلبی، بوکا
(سلطان علی) دییور. سلطان علاءالدین علی بك دیمك اولور. اماسیه‌ده
اقامت ایدن وزیر یورکج پاشا، شهزاده‌نك لالاسی ، مدبر اموری ،
اماسیه محافظی اولدی .

سلطان علاءالدین ، تقریباً (٨٢٨) سنه‌سنده ادرنه‌ده دوغدی .
اماسیه والیسی اولدیغی اثناده اون بش یاشنده یتیشیك، غایت کوربوز
برکنج ایدی . معلمی اماسیه علماسندن خطیب زاده (تاج الدین ابراهیم
افندی) بن محمد چلبی ایدی .

بوسنه پیرالیاس خلوتی زاویه‌سی شیخی قطب العارفین «پیرجلال الدین
عبدالرحمن چلبی » وفات ایدوب پدری « پیرالیاس خلوتی »حضرتلرینك
یاننه دفن ایدیلدی . یرینه مفتی « پیرصنع الله چلبی » خلوتی شیخی ،
بونك یرینه‌ده فضلادن « سنان الدین یوسف » بن عبدالملك بن بخشایش
چلبی اماسیه مفتیسی اولدی .

٨٤٢ سنه‌سنده علاءالدین بك ، شادی بك زاده محمود شاه چلبی
اولادندن « یکی خاتون » ایله تأهل ایتدی . ترتیب ایدیلن دوکون
پك رونقلی اولدی. دیوشیرمه‌لر بوندن خویلانوب سلطان مرادی توهیم
ایتمکه چالیشدیلر . شهزاده‌نك معتمدی شادی بك زاده «بوراق بك»دی.

بوسنه اماسیه محافظی یورکج پاشانك کوزده‌سی اولان مخدومی وشهزاده‌نك معیتی امراسندن « یونس بك » وفات ایتدی . پدرینك جامعی اوکنده‌کی تربهٔ مخصوصه‌یه دفن ایدلدی .

۸٤٥ سنه‌سنده « یورکج پاشا » ده وفات ایتدی . بوده اوتربه‌یه دفن ایدیلدی . یرینه مشاهیر علمادن لالا شاهین پاشا زاده «محمدپاشا» شهزاده‌نك لالاسی ، مدبر اموری ، اماسیه محافظی اولاراق کلدی .

۸٤٦ سنه‌سنده سلطان مراد ثانی قرامان‌اوغلنك حربنه کیده‌جکی اثناده شهزاده « علاءالدین بك » ده حربه مأمور اولمشدی . بوتون تدارکات سفریه‌سنی اکمال ایدن « علاءالدین بك » اماسیه‌دن‌اوردوسیله قالقوب قونیه‌اوزرینه پدریله برابر کیتدی . بوراقبك ، والی‌قائممقامی اولدی .

علاءالدین بك ، کوستردیکی یارارلقلرله پدرینك نظر دقتنی‌جلب ایدییوردی . عودتده پدریله برابر بروسه‌یه‌قدر کیتمشدی . سلطان مرادك اذنیله بروسه‌دن دونوب اماسیه‌یه کلدی . فقط آرقاسندن کوندەریلن قره خضر پاشا ، اماسیه‌یه کیجه کیردی . بیچاره‌یی‌یاتاغنده بوغدی .

بوقدرله قالمادی . بر یاشنده و آلتی آیلق‌شهزاده‌لری «غیاث‌الدین» تاج‌الدین » چلبیلرده بوغولوب طورومطای تربه‌سنه دفن ایدیلدیلر . اماسیه بکلر بکیلکنه بافرمان عالی اماسیه محافظی اولان لالا«محمدپاشا» تعیین اولوندی .

بعض مورخلر ادعا ایدرلرکه شهزاده « علاءالدین بك » اختناق ایدیله‌جکندن خبرداراولدیغی آنده درحال‌اختفا وهندستانه‌فرارایدوب

قره خضر پاشا ، شهزاده‌یه بکنزه‌ر کوله‌لرندن برینی اختناق ایتمشدر .

کویا علاءالدین بك ، اماسیه‌دن هندستانه کیدوب دکن حکمداری « سلطان علاءالدین بهمنی » نزدینه کیتمش ، مشار الیهه مؤخراً داماد ومقرب اولوب مخدومی « اسماعیل عادلشاه » ٨٩٠ سنه‌سنده بیجاپور پادشاهی اولاراق عادلشاهیه سلاله‌سنی قورمشدر . بوکا « اسماعیل عادل خان » دینیردی .

عادل خانك ایکی مخدومی اولوب بری « یوسف عادلشاه » دیکری « ابراهیم عادلشاه » ، بونك مخدومی « علاءالدین علی عادلشاه » صیراسیله بیجاپور حکمداری اولمشلردر . مورخلردن « خیرالله افندی » ، ملت کتبخانه‌سی صاحبی « علی امیری افندی » ، مسکوکات متخصصی « علی بك » بو روایتی ترویجه مائل ایدیلر .

(محمد پاشا)

٧٩٥ سنه‌سنده وفات ایدن تورك امراسندن لالا « شاهین پاشا » بن عزالدین بلبان بکك اوغلودر . ایکی دفعه آناطولی بکلربکیسی اولدقدن صوکرا شهزاده علاءالدین بکه لالا واختناقنده «٨٤٦» سنه‌سی اواخرنده اماسیه ولایتی بکلربکیسی اولدی . [١]

فقط دیوشیرمه‌لردن قره خضرك بو جنایتی ، ادرنه‌ده شایع اولدیغی آنده تورکلری فوق‌العاده سیکیرلندیردی . هرطرفده نمایشلر ترتیب

[١] محمد پاشانك اماسیه والیسی اولدیغی وقفیه‌سنده مصرحدر .

ایدیلدی . تورکلرله دیوشیرمه‌لر بر برینه کیردی . سلطان مراده تختندن اینمه‌سی آچیقدن آچیغه سویله‌ندی .

عاقبتك وخامتنی آکلایان سلطان مراد ، ٨٤٧ سنه‌سی اوائلنده تورك رجالنك وتورکلرك ایسته‌دکلرینه قارشی قویامادی . بالضروره مغنیسادن شهزاده‌سی « سلطان محمد » ی جلب ایده‌رك تخته چیقاردی . کندیسی‌ده الك زیاده سودیکی « اسحاق پاشا » یی آلوب مغنیسایه چکیلدی .

شعرادن بری سلطان مراده خطاباً شو قطعه‌یی سویله‌مشدر :

به کیشی هی نه طرفه ایش ایتدك   ایشك آلتون ایکن کوموش ایتدك
کتیروب اون ایکی یاشار طنه‌یی   کچیروب یرکه کوموش ایتدك [١]

شهزاده علاءالدین بکك اخناقنده قاضی مصلح زاده « نظام‌الدین عبدالرحمن چلبی » معزول اولوب یرینه قره سنان زاده « محی‌الدین محمد چلبی » بن یوسف اماسیه قاضیسی اولدی . مفتی « سنان‌الدین یوسف چلبی » ده فتوادن محجور اولوب یرینه « ابن‌مداس ، پاشماقجی اوغلو » دیمکله مشهور مولانا « حسام‌الدین حسین چلبی » مفتی اولدی .

شهزاده‌نك معلمی اولان خطیب زاده « تاج‌الدین ابراهیم افندی » ازنیقده اورخانیه مدرسی اولارق اماسیه‌دن قالدیریلدی . شهزاده‌نك شیخی اولان « السید صدرالدین محمد خراسانی » ده اماسیه جوارنده

---

[١] کومش ، آنادولوده عربی کاف ایله قوجه ارکج اوکوزه ، ماندانك ارککنه ومطلقاماندایه دینیر . بونك معربی (جاموس) در . کوموش دیمکدر . بوکا (کاموش) ده دینیر . جاموسك محرفی دکلدر .

یکیجه کوینه کوندریلدی . شهزاده‌نك امراسندن هر بری بر طرفه میرلوا اولدی .

٨٤٧ سنه‌سنده صدراسبق خلیل پاشازاده کبار امرادن «محیی الدین محمد بك » بن اسکندر بك ، یاپدیردیغی تربه‌سی مصالحنه املاکنی وقف ایتدی . تسجیل ایدن اماسیه قاضیسی مشارالیه « محیی الدین محمد چلبی » نك امضاسی وقفیه‌سی بالاسنده کورولمکده‌در .

لاکن قره سنان اوغلنك لماسیه قاضیلکی مصلح زاده‌لری غیرته دوشورمشدی . ٨٤٧ سنه‌سی شعبانده « محیی الدین محمد چلبی » توقاده نقل اولونوب یرینه مصلح زاده « جلال الدین عبدالغفار چلبی » اماسیه قاضیسی اولدی . بوکاده « منلا بکلك » دینیردی .

سلطان محمد خان ثانی ، تخته چیقوب « اسحاق پاشا » کیتدکده یرینی طوتان « زاغنوس پاشا » شهزاده‌یه حلول ایده‌رك توركلری کوجندیریوردی . وزیر اعظم « خلیل پاشا » ایله وزیر ثالث برغوسلو « خلیل پاشا » دیوانده « زاغنوس پاشا » دن چکینمکه باشلامشلردی .

زاغنوس [١] پاشا ، مهتدیلرك کوزده‌سی صاییلیردی . بوکامقابل جاندارلی زاده « خلیل پاشا » ده تورکلرك کوزده‌سیدی . برغوسلو « خلیل پاشا » جاندارلی زاده‌یی استخلاف ایده‌جك موقعده ایدی .

زاغنوس پاشانك احوال واطواری ، سلطان مرادك اداره‌سنی آراتدیریوردی . بوحاله واقف اولان سلطان مراد ثانی ، مغنیسادن

---

[١] زاغنوس ، تورك دیلده بر نوع دوغان اسمیدر . زاغه ، یعنی قارغه‌یه بکزر . خالص تورکجه‌در .

خليل پاشایه کوندردیکی مکتوبلرده کندیسنك ادرنه‌یه جلب واجلاس ایدیلمه‌سنی یازییور ، قوتلی تأمینات ویرییوردی .

بوندن باشقه هنوز چوجوق صاییلان « سلطان محمد » ك جلوسیله ادرنه‌ده حاکم اولان تفرقه اوروپایه ، قرامان و جاندار اوغللرینه جرأت ویرمش ، بونلر متفقاً تورکیه دولتنه قارشی اعلان حرب ایتمشلردی .

وزیراعظم خلیل پاشا ، دول متفقه‌نك حربنی کوزل بر وسیله اتخاذ ایتدی . درحال « سلطان مراد » ی کتیردوب تخته‌چیقاردی . شهزاده « سلطان محمد » ی زاغنوس پاشاسیله برابر مغنیسایه کوندردی . اسحاق پاشانك‌ده آدی باتدی .

سلطان مرادك ایکنجی دفعه جلوسنه هرایکی طرفده ممنون اولمشلردی . چونکه اعلان ایدیلن حربك قانلی اولاجغی آکلاشیلیوردی . ماهر بر قوماندانه احتیاج واردی . سلطان مراد ، آرادقلری قوماندان ایدی . سلطان مراد ، ایکنجی دفعه جلوسنی متعاقب اوردویی آلوب حربه کیتدی .

عثمانلی تورکلری اوروپا حربیله مشغول اولدیغی اثناده قسطمونی حاکمی جاندار زاده ابراهیم بکك اوغلو « قیزیل احمد » بکله قارداشی « خضر بك » اماسیه ولایتنه تابع جانیك وبافره طرفلرینه تجاوز ایتمشلردی .

اماسیه وتوقاد بکلر بکیلری محمد وبلبان پاشالر برلکده اولاراق قوتلریله خضر وقیزیل احمد بکلرك اوزرینه کیتدیلر . حرباً بونلری پریشان ایده‌رك هرایکیسنی‌ده طوتوب اماسیه قلعه‌سنده حبس ایتدیلر .

وارنه محاربه‌سنده الك زياده فدا كارانه چالیشان ودهشتلی ضايعات ويرن ، صوكرا محاربه‌يی قازانان‌ده توركلردی. بو محاربه‌ده اماسیه‌لیلردن حاجی شـاد كلدی اولادندن بوسـنه فاتحی عیسی بك زاده اسحاق ، شادی بك زاده بوراق ، يوركج پاشا زاده خضر ومصطفی بكلر شهید اولمشلردی .

وارنه‌محاربه‌سنده انهزامه رمق‌قالمش ، سلطان‌مراد فراره‌مجبوریت كورمشدی . مشـار الیهك آتنك دیز كنی طوتوب كیری چویرن ، مظفریته باعث اولان ، يوركج پاشـا برادری خضر پاشاایدی . خضر پاشانك غیرتی‌سایه‌سنده «۸٤۸» سنه‌سنده‌وارنه‌محاربه‌سی قازانیلمشدی .

وارنه محاربه‌سندن عودتده سـپاهیلرله يكیچریلر ، يعنی توركلرله دیوشیرمه‌لر اسكی جداله‌عودت ایتدیلر . ادرنه‌ده بوچوق تپه‌وقعه‌سنده «سلطان‌مراد»ی بر كونده ایكی دفعه‌خلع واجلاس ایده‌رك مسئله‌بویودی.

نهایت اركان دولتك اوزلاشماسیله، يعنی خلیل پاشانك همتیله سلطان مراد، يولدن‌چویریله‌رك اوچنجی‌دفعه‌جلوسنده‌دائم‌اولابیلدی. بویوزدن جاندارلی زاده « خلیل پاشـا » سلطان محمدك وغیر توركلرك خصومت شدیده‌سنی قازانمش اولدی [۱]

۸٤۸ سنه‌سی اوائلنده اماسیه قضاسندن‌معزول بولونان مصلح‌زاده « نظام‌الدين عبدالرحمن چلبی » ، اماسـیه قاضیلغنه اعاده و برادری

(۱) سلطان مراد ثانینك دفعه‌لرله خلع واجلاسنه سببیت ويرن وقعهٔ مهمه ، ایشته بو عصبیت مایه‌در . بوعصبیت غیر توركلره (۸۲۹) سنه‌سندن اعتباراً يكیچری اغالغی ، بكلر بكیلك، وزارت ویرلمه‌سندن حاصل اولمشدی . توركیه تاریخنده بو قدر مهم وقعه‌لره اوغان بر اشارت بیله يوقدر. بونی عاجزلری تحریات اثناسنده الده ایتدیكم وثائق واوراق عتیقه‌دن اكلایه‌بیلدم.

اولان اماسيه قاضيسى « عبدالغفار چلبى » سيواسه نقل ايديلدى .

فقط اماسيه بكلر بكيسى شاهين پاشازاده محمد پاشا ، خضر وقيزيل بكلرك تجاوزاتنه ميدان ويرديكندن دولايى مدخول اولمشدى . بونى ادراك ايدن محمدپاشا ، بولى داخلنده ياپديرديغى زاويه ومسجدى مصالحنه املاك وعقاراتنى اماسيه محكمه‌سنده وقف ايتدى . حاكم مسجل ، عبدالرحمن المصاحى ايدى .

محمد پاشانك اختيارلغى ، بويوك بر معذرتدى . بومعذرته بناءً تقاعد ايديلدى . سلطان مرادك جلوسنده خدمتى سبق ايدن ييچكرى آغاسى سكبان باشى حسن آغا زاده « خضر آغا » اماسيه بكلربكيسى اولدى . دباغلر شيخى « پيرصنع‌الله‌الخلوتى » بواثناده وفات ايدوب سراجخانه جامعى شرق طرفنده‌كى حضيره‌يه دفن ايديلدى . يرينه « زكرياى خلوتى » كچدى .

(خيرالدين خضرپاشا)

اماسيه‌ده سكبان باشى اولان حسن آغانك اوغلودر . اماسيه‌ده سلطان مرادك سراينه كيدوب تفيض ايده‌رك يكيچرى آغاسى [١] اولمشدى . ٨٤٨ سنه‌سنده اماسيه بكلر بكيسى اولوب ادرنه‌دن كلدى . وصولنه‌قدر حاجى‌خليل پاشازاده « ممى بك » والى قائممقامى اولمشدى .

٨٤٩ سنه‌سنده وقعهٔ معلومه‌دن دولايى توقادقلعه‌سنه حبس ايديلن توركلرك مشاهيرامراسندن يكيت پاشا زاده «طورخان بك» عفو واطلاق ايديله‌رك

[١] يكيچرى اغاسى عنوانى ، يكيچرى اوجاغنك احداثندن اعتباراً موجود اولديغى قيود ايله مثبتدر. سكبان باشى ، آغاده باشقادر .

اماسیه یه کلدی. توقاد بکلر بکیسی «بلبان پاشا» ایله برابر موره حربنه مأموراً روم ایلنه کیتدی.

٨٥٠ جماذی‌الاخره‌سنك اوچنجی کوننده اماسیه امراسندن اولوب روم ایلی حربنه مأمور اولان آیدین بك زاده «علی بك» اماسیه داخلنده تایبوغا آلاکی و امیر حسن آلاکی چفتلکلرینی اولادینه وقف ایدوب کیتدی. [٣]

بو وقفیه‌نك شاهدلرندن اولان «کمال بن الحاج ابراهیم» ایله «محمد بن علی القرا حصاری» شایان دقت سمالردندر. برنجیسی شهزاده‌لکنده سلطان بایزید ثانی‌یه وزیر اولان «کمال پاشا»در. ایکنجیسی صدور علمادندر.

اماسیه بکلربکیسی «اغاخضر پاشا»، دولقادر اوغلونك شهزاده سلطان محمده تزوج ایدیلن کریمه‌سنی مغنیسایه قدر ایصالنه حلیله‌سیله برابر مأمور اولوب کیتدی. یرینه قوجه محمد پاشا زاده «سلیمان بك» بکلربکی قائممقامی اولدی. ایکی آی قدر دوام ایتدی.

٨٥١ سنه‌سی اواخرنده یاقوت پاشا زاویه‌سی شیخی اولان کبار اعیاندن دیوزیکلی زاده «شمس الدین مؤید چلبی» وفات ایتدی. مخدوملری عبدالواسع، عبداه، علی» چلبیلره «مؤید زاده» دینلدی.

٨٥٢ سنه‌سی جمادی‌الاخره‌سنك اونجی کونی مرزیفونده قطب العلما اولان سلطانیه مدرسی مولانا «شجاع الدین الیاس» بن یحیی المرزیفونی وفات ایدوب یرینه مولانا کمال القریمی تلمیذی «شمس الدین

[٣] بو وقفیه‌ده وقف ایلدیکی کویلرك حاصلاتی اولادینه «و بعد الانقراض فعلی حفاظ الجامع المنسوب الی پروانه بك المبنی ظاهر مدینة اماسیه بقرب تربة جامودار» دیه مسطور اولان عباره‌سنده (جامودار تربه‌سی) شایان دقتدر.

احمدالقریمی» سلطانیه مدرسی اولدی .

٨٥٣ سنه‌سنده اماسیه قاضیسی « عبدالرحمن چلبی » ظهور ایدن بر حادثهٔ حقوقیه‌دن دولایی علمانك اصراریله عزل ایدیلوب توقادی «جمال‌الدین یوسف افندی» اماسیه‌قاضیسی اولدی . فقط عبدالرحمن افندینك حکمی قاضیعسکرك تصویبنه اقتران ایلدیکندن « ٨٥٤ » سنه‌سی محرمنده (عبدالرحمن افندی) ینه قاضیلکه انتخاب ایدیلدی .

٨٥٥ سنه‌سی محرمنك اوچنجی کونی «سلطان‌مرادخان‌ثانی» ادرنه‌ده وفات‌ایدوب شهزاده‌لری «سلطان‌محمد خان‌ثانی»مغنیسادن‌ادرنه‌یه‌کیتدی. ایکنجی دفعه عثمانلی تختنه جلوس ایتدی . اماسیه‌ده ارسلان رسملی مانقورلرك ضربنه امر ویریلدی. یکیچری اغالغندن عزل ایدیلن قازانجی «طوغان بك» منفیا اماسیه‌یه کلدی .

٨٥٦ سنه‌سنده اماسیه مفتیسی اولان توقادی پاشماقچی زاده «ابن‌مداس» «حسام‌الدین حسین افندی» فتوادن حجر اولونوب یرینه مشاهیر علمادن خطیب زاده مولانا (زین‌الدین خلیل چلبی) اماسیه مفتیسی و فتوایه مأذون اولدی .

٨٥٧ سنه‌سی محرمنده اماسیه‌بکلربکیسی (اغا خضر پاشا)ویورکیج پاشا) برادری «خضرپاشا» وسائر اماسیه بکلری استانبول فتحنه مأمور اولدقلرینه بناءً اماسیه بکلربکیلکنه توقاد سنجاغی بکی ارتنا زاده «علی بك» تعیین ایدیلدی .

علاءالدین علی پاشا

اماسیه زعماسندن کوچوك ارتنا بك زاده عبداه بکك مخدومیدر.

وارنه حربنده کوزولن یارارلغی اوزرینه توقاد بکی اولمشدی . ٨٥٧ سنه‌سی محرمنده اماسیه ولایتی بکلربکیسی اولاراق کلدی .

٨٥٧ سنه‌سی جمادی‌الاخره‌سنك یکرمی یدنجی صالی کونی رسالتپناه افندیمزك تورکلره اشارت بیوردیغی «قسطنطینیه ـ استانبول» فتح ایدیلدیکندن بوتون تورکیه‌ده اولدیغی کبی اماسیه‌ده بویوك شنلکلر یاپیلدی. هرطرف دوناندی. شنلکلر کونلرجه دوام ایتدی .

آنجاق وزیراعظم جاندارلی‌زاده «خلیل‌پاشا» حقنده غیر تورکلرك برطاقم اخبارات کاذبه‌سی، جلوس وقعه‌سندن دولایی ذاتاً قیزغین اولان «فاتح سلطان محمد»ی فنا حالده قیزدیرمشدی .

بو قیزغینلقلره بناءً خلیل پاشا ، اکسزین یدی‌قبه‌یه محقرانه سوروکله‌ندی. اوراده باشی کسیلدی. برادری سلیمان چلبی قاضیعسکرلکدن، اوغلو «ابراهیم چلبی» ادرنه قاضیلغندن عزل اولوندی . جمله‌سنك اموال و املاکی مصادره ایدیله‌رك غیر تورکلرك خزینه‌لری آلنمشدی.

سلطان محمدك بو حرکتی، تورکلره ، خاصةً علما و مشایخه فوق‌العاده تأثیر ایتمشدی. بونی تقدیر ایدن سلطان محمد ، وزیر ثانی اولان برغوسی (خلیل پاشا) بن احمدی [١] وزیر اعظم و استانبول محافظی تعیین ایدوب نشانجیلقدن وزیر اولان «ابراهیم پاشا» ایله ادرنه‌یه کیتدی. ابراهیم پاشا وزیر ثانی اولمشدی .

٨٥٧ سنه‌سی ذی‌الحجه‌سنده «قوبالی اوغلو» دیمکله مشهور اولان

---

[١] بو خلیل پاشانك ٨٥٨ سنه‌سی محرمنده تنظیم ایدیلن « طورخان » بن پاشا یکیتك وقفیه‌سنده امضاسی واردر . استانبولده زندان قاپیسی جوارنده محله‌سی اولدیغی فاتحك وقفیه‌سنده، اوراده حبسخانه‌سی اولدیغی پیری محمدپاشانك وقفیه‌سنده مسطور و محله‌سنده مسجدی اولدیغی‌ده قیوداً مثبتدر .

کبار صلحادن قاضیٔ مشهور «السید حسام‌الدین حسین چلبی» اماسیه‌ده «قوبا» دینیلن موقعده بنا ایتدیکی مسجد ومدرسه و تربه‌سی مصالحنه املاك موجوده‌سنی وقف ایتدی . بو مدرسه ، «حسامیه مدرسه‌سی» دینمکله مشهور ایدی .

ابراهیم پاشا [٢] دیوشیرمه‌لردن دیندار ، فاضل بر ذات ایدی . فقط خلیل پاشانك اعدامنده مدخول اولمشدی ، بویوزدن سلطان فاتح ، «٨٥٨» سنه‌سی شعباننده بونی تقاعده سوق ایدوب هرکسك ممدوحی اولان بوسنه‌لی «محمود پاشا»یی وزیر اعظم یاپدی . بیوك شهزاده‌سی سلطان ، مصطفی»یه مغنیسا ، کوچوك شهزاده‌سی « سلطان بایزیده »ه اماسیه والیلکلرینی ویردی .

(سلطان بایزید خانِ ثانی)

فاتح سلطان محمد خانك ایکنجی شهزاده‌سیدر . والده‌سی «کلبهار خاتون» اولدیغی وقفیه‌سیله ثابتدر . ٨٥١ سنه‌سی ذی‌القعده‌سنده دوغدی . یدی یاشنده ایکن اماسیه والیسی اولدی . اماسیه بکلربکیسی «علی پاشا»ده لالاسی اولاراق اماسیه محافظه‌سنده قالدی .

اماسیه‌لی کمال پاشا زاده شمس‌الدین احمد افندی « تاریخ آل عثمان»ك دفتر سابعنده «٨٥٨» سنه‌سی وقایعنده دییورکه :

«سلطان جهانکشای وخاقان فرمان فرمای بخت سعید و دولت

[٢] ابراهیم پاشا بن عبدالله‌ك ادرنه‌ده جامع وعمارتی ، اوقافی ، وقفیه‌سی واردر . وزیر اولدیغی وقفیه‌سنده مذکور . تورکیه تاریخنده نه بونك وزارتی ، نه‌ده برغوسی خلیل پاشانك صدارتی یازلمامشدر .

مزیدله اول سرای جدیده کیردی. دارالملك ادرنه‌یی پای تخت کردون ایدنوب سایهٔ همایونیله اول طرفه شرف ویردی . مقتداییکه تختگاه قدیمیدی فرزند کریمی سلطان مصطفی‌یه ارزانی کوردی .

« پوردلپسندی وفرزند ارجمندی، یعنی شاهزادهٔ رشید وتاجدار سعید سلطان بایزیدی اماسیه‌یه‌که سلاطین عظیم الشان آل عثمانك دارالملك قدیمی در کوندروب دیار رومه شهریار ایتدی .

« مذکور مقام مبارك و متیمن درکه حوادث ایامدن انامه مأمن اولی کلمش در و عثمانیلردن صاحب سریر اولان جهانکیرلره آتالری زماننده مسکن اولی کلمش در. مقیم اولماغه آنی اختیار ایتدی.

« اماسیه‌که تواریخ قدیمه‌ده ، خرجنه آدیله یاد اولور. ایچنه غمکین کیررسه دلشاد اولور . و بندغمدن جانی آزاد اولور . نادرهٔ عصر وشهرهٔ دهر اولمش مشهور برشهردر. غیرت مصر کندوبی ورشك نیل اوکنده‌کی نهردر .

نظم فارسی

نکویم که هم چشم مصراست ونیل بهشت است ورودش درو سلسبیل
لب رودش ازهر طرف کشته زار بر وچرخها چون فلك بیقرار
ده‌ومز رعش هر طرف بی‌کران کمین مرز بر کشت اومرزفان

نظم ترکی

جوینك صویی آب کوثردر خاك پاکی عبیر و عنبردر
کل سوادیه سینی سیرایله قصرعطرا چره کورنه منظردر

مردم عين عالم و ياخود   خال رخسار هفت كشوردر[٢]

سلطان بايزيدك اماسيه يه ورودنده ايلك لالاسى على پاشا ، ايلك نشانجيسى اماسيه علماسندن حاجى ابراهيم زاده «كمال الدين احمد چلبى» ، ايلك دفتردارى حاجى محمود چلبى زاده «سعدالدين چلبى» ايلك كاتب ديوانى اخى سابق الدين اولادندن «سعدى چلبى» اولدى.

قاضى نظام الدين عبدالرحمن چلبى ، مفتى مولانا زين الدين خليل چلبى مقاملرينى محافظه ايتدى . احمد بك زاده حمزه بك ، معيت امراسندن اولوب اماسيه نك محافظه سنه مأمور اولدى .

٨٥٨ سنه سنده قاضى عبدالرحمن چلبى كريمه سى اولوب فاضلات نسادن بولونان «سلامت خاتون» قوش كوپرى جوارنده اولان زاويه وتربه سنى اكمال ايدوب مصالحنه املاك وعقاراتنى وقف ايتدى .

٨٥٩ سنه سنده اماسيه دن خيلى ذوات استانبوله نقل خانه ايلديكى اثناده كبار علمادن «ابن مداس» ديمكله مشهور سابق اماسيه مفتيسى «حسام الدين حسين افندى» استانبوله كيدوب اون قپانى جوارنده «ابن مداس» ديه شيمدى يه قدر مشهور اولان محله سنده اوطوردى.

٨٦٠ سنه سى محرمنده اماسيه قاضيسى مصلح زاده نظام الدين عبدالرحمن چلبى وفات ايدوب يرينه مخدومى «شمس الدين محمد چلبى» اماسيه قاضيسى اولدى. ديكر برادرلرى «بدرالدين محمود» و«سيدالدين احمد» چلبيلردر .

---

[٢] علامهٔ مشاراليه كمال پاشا زاده نك اماسيه لى اولديغنه ، اماسيه نك سواديه محله سنده دوغديغنه ، مسقط رأسنه پك صميمى محبتلرله مربوط بولونديغنه شو حرارتلى ستايشلرى ، قيمتلى يازيلرى ده برر دليل باهردر .

٨٦١ سنه‌سنده شهزاده « سلطان بايزيد » ارنه‌يه جلب ايديلوب معظم سنت دوكونی ياپيلدی . لالاسی علی پاشا » ده برابر كيتديكندن يوركج پاشا برادری « خضر پاشـا » اماسيه والی قائمقامی اولدی . شهزاده اوچ آی صوكرا كلوب « خضرپاشا » اتا بكی واماسيه محافظی اولاراق تعين ايتدی .

٨٦٢ سنه‌سی اوائلنده كبار مشـايخ صوفيه‌دن يكيجه قريه‌سنده مقيم اولان « السيد صدرالدين محمد » بن حسين بن علی الخراسانی وفات ايدوب اوراده‌كی زاويه‌سی حظيره‌سنه دفن ايديلدی . مخدوملری «حسين، عبداه ، ابراهيم » افنديلر اماسيه‌ده مدرسلردی .

٨٦٣ سـنه‌سی محرمی اوائلنده مرزيفونده ارشـاد سالكين ايله مشغول اولان خلفای زينيه‌دن « الشيخ نظام الدين عبدالرحيم المرزيفونی» وفات ايتدی . مرزيفونده تربهٔ مخصوصه‌سنه دفن ايديلدی .

٨٦٤ سـنه‌سنده توركيه مورخلرينك پير واقدمی اولان فاضـل مشهور اماسيه‌لی «شكراه چلبی» بن شهاب الدين احمد بالی چلبی استانبولده وفات ايتدی . اماسيه‌ليلردن عيسی بك زاده « اسحاق پاشا » بن ابراهيم بك آناطولی بكلر بكيسی اولاراق آنقره‌يه كيتدی .

٨٦٥ سنه‌سنده اماسيه مفتيسی « زين الدين خليل چلبی » وفات ايدوب يرينه مشـاهير مدرسـيندن « كرچك اوغلو » ديمكله مشهور « مصلح الدين مصطفی افندی» بن منتشا چلبی اماسيه مفتيسی اولدی. نشانجی كمال چلبی استانبولده قالوب يرينه مؤيد زاده علی چلبی نشانجی اولاراق تعين ايتدی .

كذلك اماسيه ضربخانه‌سنده اون ييلدن بری ضرب ايديلن آرسلان

رسملی مانقیرلرك ضربی الغا ایدیلوب نام پادشاهی یه ضرب بی امر ایدیلدی.
اماسیه لیلردن معلم سلطانی « خواجه خیرالدین خضر افندی » قاضیعسکر اولدی .

۸٦٦ سنه سنده اماسیه اعیانندن کده غره لی حاجی بك زاده « خلیل بك » بن غازی محمد بك معیت امراسندن اولوب یکنی « تاجی بك » دیمکله مشهور « تاج الدین ابراهیم چلبی » بن صفی چلبی شهزاده یه انتساب ایتدی .

۸٦۷ سنه سنده اماسیه قاضیسی مصلح زاده « شمس الدین محمد چلبی » حقنده شکایتلر توالی ایتمشدی . سابق ادرنه قاضیسی جاندارلی زاده وزیر خلیل پاشا مخدومی « تاج الدین ابراهیم چلبی » اماسیه قاضیسی اولاراق استانبولدن کلدی . شهزاده «سلطان عبداه» دوغدی.

۸٦۸ سنه سنده اماسیه محافظی شرابدار « حمزه بك » حقنده بعض سوزلر تکون ایتدیکندن توقاد سنجاغی بکی اولوب اماسیه امراسندن « الحاج حمزه بك » بن احمدبك اماسیه محافظی اولاراق تعین ایتدی.
اماسیه لیلردن « کمال الدین احمد پاشا » دیوان همایونده وزیر ثالث ، مصلح زاده » بدرالدین محمود افندی» قاضیعسکر اولدی .

۸٦۹ سنه سنده سابق اماسیه قاضیسی مصلح زاده « شمس الدین محمد افندی» اماسیه قاضیلکنه اعاده ایدیلدی. ۸۷۰ سنه سنده شهزاده «سلطان احمد» تولد ایتدی. یورکج پاشا برادری «خضر پاشا» کندی محله سنده یاپدیردیغی جامع ، مدرسه ، عمارت و حمامی ختام بولدیغندن املاك و عقاراتنی بو خیراتنك مصالحنه وقف ایلدی .

بو اثناده بعض حادثات اولدیغندن خضر پاشا تقاعده سوق ایدیلدی.

کمال پاشا ، شهزاده‌یه لالا ومدبر امور مملکت اولارق اماسیه‌یه کلدی .
۸۷۱ سنه‌سنده شهزاده « سلطان شهنشاه » دوغدی . اماسیه‌لیلردن «اسحاق پاشا» وزیر ثالث اولدی .
۸۷۲ سنه‌سنده قونیه آلندی . اهالیسندن برقسمی اماسیه‌یه نقل و اسکان ایدیلدی . بونلردن اماسیه‌ده حاجی شادکلدی قاضیعسکری اولان جمال‌الدین محمد اقسرایی احفادندن « محی‌الدین محمد چلبی » بن احمد چلبی اماسیه‌یه کلدی .
۸۷۳ سنه‌سنده قاضیٔ سابق خلیل پاشا زاده «ابراهیم چلبی» نشانجی اولارق شهزاده‌یه تقرب ایتدی . مؤید زاده « علی چلبی » مصاحب شهزاده اولدی . کبار امرادن حاجی‌بك‌زاده قاسم‌بك، وطنی اولان حقاله کوینده‌باشلاندیغی کارکیر مدرسه‌سنی بو سنه‌اکمال ومصالحنه املاکنی وقف‌ایتدی .
۸۷٤سنه‌سنده مقدما فتح‌ایدیلن طربزون ولایتی والیلکنه‌سلطان بایزیدك شهزاده‌سی (سلطان عبداه) تعیین اولونوب کلکراسلی (خیرالدین خضر پاشا) بن حسن چلبی لالاسی و محافظ‌ولایت اولارق اماسیه‌دن‌کیتدیلر. شهزاده «سلطان قورقود» بوسنه دوغدی.اماسیه‌لی «اسحاق پاشا» وزیر اعظم اولدی .
۸۷٥ سنه‌سنده ایران حکمداری « اوزون حسن شاه » توقاد سنجاغی بکی شرابدار حمزه‌بکی آلداتوب توقاده هجوم ایتدی . سیواس و توقاد حوالیسنی غارت ایتدیردی . بوندن متأثراً اماسیه‌ده شهزاده‌نك وزیری «کمال پاشا» وفات ایتدی .
بو وقعه‌لر سلطان فاتحه عرض‌اولندقده فوق‌العاده حدت ایتدی .

شهزاده‌نك نشانجیسی اولان خلیل پاشا زاده « ابراهیم پاشا » لالاسی اولدی. یورکج‌پاشا زاده «سلیمان پاشا» محافظ ولایت اولارق اماسیه‌یه کلدی. اماسیه شعراسندن « تاجی بك » نشانجی اولدی. یاوز سلطان سلیم ، بوسنه دوغدی .

۸۷۶ سنه‌سنده اوزون حسن شاهه قارشی تدارکات حربیه باشلادی. توقاد و سیواس قاضیلرینك احوالنی تفتیشه قونیه قاضیسی «مصلح‌الدین چلبی» مأمور اولدی. بو اثنالرده اماسیه قاضیسنه‌توقادی یوسف چلبی زاده «محی‌الدین محمد افندی» نیابت ایدییوردی .

۸۷۷ سنه‌سنده اماسیه دفترداری «سعدالدین چلبی» وفات‌ایدوب یرینه اماسیه اعیانندن «حاجی بك» دیمکله مشهور «حاجی نوروز بك» دفتردار اولدی . وزیر اعظم اماسیه‌لی «اسحاق پاشا» بن ابراهیم بك عزل‌اولونوب یرینه صاری «اسحاق‌پاشا» بن‌عبداه وزیر اعظم‌اولدی.

۸۷۸ سنه‌سنده سلطان فاتح محمد ، اوردوی همایون ایله آنادولویه کچدی. قسطمونی والیسی شهزاده «سلطان مصطفی» ، اماسیه والیسی شهزاده «سلطان بایزید» معیت عسکریه‌لریله حرکت ایدوب قازاوواده پدرلریله برلشدیلر .

سنهٔ مزبوره‌ده سلطان فاتح ، اوزون حسن شاهی مغلوب ، اوردوسنی پریشان ، ارکانندن خیلی کیمسه‌لری اسیر ایده‌رك «۸۷۸» سنه‌سی جماذی‌الاولاسی اواسطنده اماسیه‌یه کلدی . برابر کتیردیکی اسرادن و تیمور خان اولادندن میرزا محمد باقر ، میرزا زینل ، میرزا مظفر خانلر قلعهٔ بالا زندانینه قوندی .

اسرا ایچنده اماسیه‌دن کیدوب اوزون شاهه تقرب ایده‌رك موقع

وزراتی احراز ایدن اولاد رفاعیه‌دن «سید خان» دیمکله مشهور «سید عبداه‌خان»ده واردی. سیادتنه وپدری «سید نورالدین حمزه چلبی»یه حرمت مخصوصه اولاراق عفو ایدیلدی .

سلطان فاتحك اماسیه‌یه ورودنده لالا (ابراهیم پاشا) معزول اولوب اردوی همایون دفترداری اولان فناری زاده (شمس الدین احمد چلبی) لالا و خضر پاشازاده «محمود پاشا» وزیر وشهزاده صاحب اولدی.

بو محاربه‌ده وفات ایدن اماسیه امراسندن « الحاج حمزه بك » کیدرکن املاکنی محله‌سنده یاپدیردیغی مسجد و مکتبی مصالحنه وقف ایتمشدی . اوغللری « احمد ، قاسم، محمود» چلبیلر وقفیه‌سنی یوسنه تنظیم ایتدیردیلر .

سلطان فاتح، اماسیه‌ده بر آی قدر قالدی. سنهٔ مز بور جمادی الاخره سنده اماسیه‌دن قالقوب استانبوله کیتدی . بو سنه‌نك اواخرنده اماسیه‌نك قطبی صاییلان خلوتیه شیخی «پیر زکریای خلوتی» وفات ایدوب شیخنك یاننه دفن ایدیلدی. یرینه قاضی زاده «پیر عبدالرحمن حسامی چلبی» کچدی .

۸۷۹ سنه‌سنده سیواس قاضیسی مولانا - لیمی لطف‌اه چلبی ، اماسیه والیسی شهزاده‌نك ارکانی سعایه‌سیله عزل ایدیلوب توقاده کتیریلمش ، بوراده اوچ آی قدر حبس ایدیله‌رك تعذیب و مؤخراً تفتیش اولوناراق برائتی ظهور ایتمکله اطلاق ایدیلمشدر .

حلیمی چلبی ، بوندن فوق‌العاده متأثر اولوب عربی بر قصیدهٔ بلیغه تنظیم ورموز ایله احوالنی سلطان فاتحه عرض ایدن بیتلری

یکان ، یکان شرح و تحلیل ، شهزاده سلطان بایزیدك اطرافنی آلان وکندیسنه غرضکارلق ایدنلری تصریح ایتمش، شهزاده‌یی عیش ونوشه آلیشدیران بونلر اولدیغنی آکلاتمشدر .

۸۸۰ سنه‌سنده اماسیه‌لی «حلیمی لطف‌اللّٰه چلبی» استانبوله کیتدی. اماسیه‌ده شهزاده «سلطان محمود»دوغدی ۸۸۱ ده‌حلیمی چلبی‌قصیدهٔ معلومه [۱]سنی سلطان‌فاتحه تقدیم و تظلم حال‌ایتدی. بوسنه‌اماسیه‌نك قطبی صاییلان « الشیخ محی‌الدین محمد » بن محمود الاقطاغی وفات ایتدی . مخدوملری بدرالدین محمود ، حسام‌الدین حسین ، کمال‌الدین احمد افندیلر قالدی.

بو اثناده اماسیه ارکانی شونلردی: وزیر ومصاحب خضر پاشا زاده محمود پاشا ، برادری محمد پاشا ، لالا فناری زاده احمدبك ، شیخ‌المشایخ کوموشلو زاده پیر خیرالدین خضر چلبی ، معلم سلطانی صلاح‌الدین موسی ، طبیب خواجه نفیس‌الدین محمد شروانی .

اماسیه محافظی کمال پاشا زاده سلیمان بك ، نشانجی شعرادن تاجی بك ، دفتردار حاجی نوروز بك ، مقرب‌وشاعر آفتابی عبدالرحمن چلبی ، کریمی محمد چلبی ، قاضی مصلح زاده محمد چلبی ، مفتی کرچك زاده شمس‌الدین احمد چلبی، مؤید زاده عبدالرحمن‌افندی.

۸۸۲سنه‌سنده. سلطان‌فاتح‌طرفندن کوندریلان‌هیئت‌تحقیقیه‌اماسیه‌یه کلدی.حال‌بوکه سلطان بایزید، محمودپاشا، فناری‌زاده احمدبك ، مؤید

[۱] حلیمی افندینك بو قصیده‌سی و شرحی نسخهٔ یکانه اولاراق فاتح کتبخانه‌سنده بولونابیلدی .

زاده عبدالرحمن افندی ، تاجی بك لادیكه كیتمشلر ، مكمل بر جان صحبتی یاپیورلردی .

هیئت تحقیقیه رئیسی وزرادن حمزه بك زاده « مصطفی پاشـا » اوزون بر تحقیقدن صوكرا اماسیه‌دن قالقوب كیتدی. فقط تحقیقات اثناسنده خیلی وقایع ظهور ایتدی. خلقك شكایاتی بر برینی بوزویور، اركانی بر برینه دوشورویوردی .

٨٨٣ سنه‌سنده كلن فرمان عالی‌ده [١] محمود پاشا ، تاجی بك ، عبدالرحمن افندینك اعدامی، دیكرلرینك عزل وتحویلی امراولونمشدی. فرمانك مندرجاتندن مقدم خبردار اولان « تاجی بك » بغداده ، عبدالرحمن افندی ایرانه فرار ایتدی. بیچاره محمودپاشا اعدام اولوندی.

فناری زاده احمد بك ، لالاقده قالوب معلم صلاح الدین افندی یرینه خراسانی زاده «السید عبداه افندی» ، سلیمان بك یرینه یوركج پاشا زاده سلیمان پاشا» ، تاجی بك یرینه الحاج حمزه بك زاده «احمد بك» معلم ، محافظ ، نشانجی اولدی .

قاضی محمد چلبی عزل اولونوب یرینه كبـار قضاتدن عزالدین زاده «حسام الدین حسین چلبی» مفتی یرینه خلفت مدرسه سی مدرسی «مولانا عبدی» دیمكله مشهور شیخ زاده عبدالكریم چلبی كلدی. آفتابی عبدالرحمن

---

[١] بو فرمانك تاریخی فریدون بك منشئاتنده (٨٨١) و بعضاً (٨٧٣) كوستریلمشدر. حال بوكه ٨٨٢ ربیع الاولنده سلطان بایزیدك مؤیدزاده عبدالرحمن افندی ایله لادیكده بولوندیغی اله كچن (زیج شمس الدین) كتابنك برنجی صحیفه‌سی ظهرنده بو كتـابی لادیكده آلان مؤید زاده عبدالرحمن افندینك خطیله مقید كوردم .

چلبی مرزیفونه کوندریلدی. کمال پاشا زاده سلیمان بك توقاد سنجاغی بکی اولدی .

شهزادهیه پك زیاده نفوذ ایدن مؤید زاده « علاءالدین علی چلبی خانهسنده مقیم اولوب دفتردار « حاجی نوروز بك» یرینهده اماسیهلی اسحاق پاشازاده (پیری بك) کلدی شاعرات نسادن «زینب خاتون استانبوله کیتدی . خضر پاشا زاده محمد پاشاده روم ایلنده سمندره بکی اولدی .

لاکن بوقدر هرج ومرجك سببی سلطان بایزیدك کندیسی ایدی. احتمالکه مصطفی پاشانك تحقیقاتیده غرضکارانه اولمقله برابر بایزیدك تعلیماتی ایدی . هر حالده بایزید ثانی ، ذاتاً شهزادهلکنده واوائل سلطنتنده عیش ونوشه مبتلا ، هوا و هوسنه مغلوب ایدی . بر آزده سادهدل اولوب هر سوزه قانار ، هر سویلهنی دیکلردی .

بو تحقیقاتده فناری زاده احمد بكده مدخول اولدیغندن حقنده یاپیلان شکایتلر اوزرینه اك صوکرا بوده عزل اولونوب یرینه حمزه بك زاده « مصطفی پاشا» لالا و مدبر امور مملکت اولاراق «۸۸۳» سنهسنده اماسیهیه تکرار کلدی .

۸۸٤ سنهسنده معلم تعیین ایدیلن «السید عبداه افندی» بروسهده سلطانیه مدرسلکنه نقل ایدیلوب یرینهاماسیهلی (خطیب قاسم افندی.) معلم سلطانی اولدی . معرف زاده « سنانالدین یوسف افندی » ده معلم اولارق استانبولدن کلدی .

کذلك شهزادهنك امامی اولان چوروملو اوغلو «علاءالدین علی افندی » ده کورولتویه قاریشدی . امامتدن عزل اولنوب کومشده

حاجی خلیل پاشا مدرسه‌سی مدرسی اولاراق اورایه کوندریلدی . آقطاغلی شیخ زاده « بدرالدین محمود افندی » امام اولدی .

۸۸۵ سنه‌سی محرمنده بروسه‌ده مرادیه مدرسی اولان آماسیه‌لی منلا بکلك زاده (ولدان افنـدی) دیمکله مشهور (محیی‌الدین محمد افندی) آناطولی قاضـیعسکری اولاراق اسـتانبوله کلدی . کذلك سلانیك والیسی اماسیه‌لی (اسحاق پاشا) استانبوله جلب ایدیلدی.

۸۸٦ سنه‌سی ربیع‌الاولنك‌دردنجی کونی وفات‌ایدن فاتح(سلطان محمد خان) ك برینه‌شهزاده‌سی اولان‌اماسیه والیسی (سلطان‌بایزید)ی تخت سـلطنته دعوت ایچون ککلیك (مصطفی آغا) ربیع‌الاولنك اون ایکنجی کونی اماسیه‌یه کلدی . بودعوتده (اسحاق پاشا) نك بویوك یاردیمی اولمشدی .

عین‌زمانده قونیه والیسی اولان دیکر شهزاده سلطان جمه‌ده‌وزیر اعظم قرامانی « محمد پاشا » دعوتنامه و آدم کوندرمشـدی . سلطان بایزیدك ورودینه‌قدر نائب سلطنت اولماق اوزره شهزاده‌سی (سلطان قورقود) تخته چیقاریلمشدی .

سلطان بایزید ، «۸۸٦» سنه‌سی ربیع‌الاولنك اون ایکنجی کونی اماسیه‌دن حرکت ایتدی . برینه بویوك شهزاده‌سی (سلطان‌احمد)ی اماسیه والیلکنه نصب ایدوب آیك یکرمیسـنده استانبوله مواصلت ایده‌رك تخت سلطنته جلوس ایلدی .

(سلطان احمد)

ایکنجی سلطان بایزیدك ایکنجی شهزاده‌سیدر . اماسیه‌ده «۸۷۰»

سنه‌سنده دوغدی . والده‌سی « بلبل خاتون » ایدی . ٨٨٦ سنه‌سی ربیع‌الاولنك اون ایکنجی کونی اماسیه والیسی اولدی . خلیل پاشا زاده ابراهیم پاشا لالا و (سلیمان پاشا) ده اماسـیه محافظی و خطیب قاسم افندی معلم اولدی .

وزیر مصطفی پاشا ، نشانجی احمد بك ، معلم سلطانی معرف زاده سنان افندی ، امام سلطانی بدرالدین افندی ، دفتردار پیری بك وسائر برچوق اماسیه رجالی سلطان بایزیدایله برابر وصوکرااستانبوله کیتدیلر .

لاکن سلطان بایزید ، استانبوله مواصلت ایدنه‌قدر یکیچریلرله سپاهیلر ایکی طرف اولمشـدی . اکثریت سـلطان بایزید طرفداری اولوب « اسحاق پاشا » بونلرك باشی ایدی . سپاهیلرله قرامانی «محمد پاشا » ده سلطان جم طرفداری‌ایدیلر .

آرالقده خیلی عربده‌لر اولدی . قرامانی محمدپاشا وطرفدارلرندن خیلی کیمسه‌لر مقتول [١] اولوب سلطان بایزیدك جلوسنده اماسیه‌لی « اسحاق پاشا » وزیر اعظم اولدی .

اماسیه اعیان وتجارندن شیخ حمید اوغلو خواجه سلیمان چلبی ، صامان پازارنده اقامت‌ایتدیکی خانه‌سی جوارینه کوزل برمسجدشریف بناایتمشدی . عقاراتنی بومسجد شریف‌مصالحنه وقف ایتدکدن‌صوکرا

[١] شایان دقتدرکه جاندارلی‌زاده‌خلیل پاشانك‌اعدامنه باعث‌اولدیغی‌سویله‌نن محمود پاشا روم محمد پاشانك ، روم محمدپاشا قرامانی محمد پاشانك سعایه‌لریله‌مقتول اولمشلردی ، قرامانی محمد پاشاده یکیچری النده جان ویردی . بشرالقاتل‌بالقتل بویورولمشدی .

بوسنه وفات ایلدی . مخدومی « خواجه محمدچلبی » یرینه قائم‌اولدی.

٨٨٧ سنه‌سی‌اوائلنده لالا « ابراهیم‌پاشا » استانبوله جلب‌ایدیلوب یرینه الحاج سنان بك زاده « عبداه پاشـا » شهزاده سـلطان احمدك لالاسی و مدبر اموری اولدی . حاجی بك زاده « تاجی بك » ده بغداددن کلوب شهزاده‌نك نشانجیسی اولدی .

بوسنه دیوان همایونده وزیر ثانی اولان حمزه بك زاده مصـطفی پاشا ، بر چوق اسباب هائله‌دن دولایی مقتول اولوب اماسیه‌ده‌یاپدیغی تحقیقات‌ایله یقدیغی خانمانلرك جزاسنی کوردی . یرینه اماسیه‌لی‌خضر پاشا زاده محمد پاشا وزیر ثالث اولدی .

٨٨٧ سـنه‌سی اوائلنده مشهور مؤید زاده « علی چلبی » وفات ایتدی . اوچ ماه صـوکرا مخدومی « عبـدالرحمن افندی » ایراندن کلوب شعبانده استانبوله کیتدی . بوسـنه « خواجه سلطان » دیمکله مشهوراولان « شمس‌الدین احمد چلبی » ده مرحوم‌اولوب یاپدیردیغی زاویه‌سی اوکنه دفن ایدیلدی .

٨٨٨ سنه‌سی ذی‌الحجه‌سنده « اسحاق پاشا » صدارتدن ، خضر پاشا زاده محمد پاشا وزارتدن ، دفترداردولت اماسیه‌لی کوموشلوزاده « شمس‌الدین احمد بك » دفتردارلقدن عزل ایدلدی . اسحاق پاشا سلانیك والیسی،محمد پاشا شهزاده سلطان احمدلالاسی‌اولدی، دفتردار احمد بك‌ده دیمتوقه‌یه کونده‌ریلدی .

ینه بوسنه اماسیه‌لی‌فضلادن‌جمال اوغلو«علاءالدین‌علی‌چلبی»بروسه مدرسلکندن‌اماسیه مفتیلکنه‌تعیین‌اولوناراق اماسیه‌یه‌کلدی. خطاطلرك

شیخی اماسیه‌لی حمداه افندینك برادری « محمد چلبی » سلطان‌بایزیدك اماسیه‌ده باشلاتدیغی خیراتنه بنا امینی اولدی .

٨٨٩ سنه‌سی محرمنده خضر پاشا یك‌یاشلی اولدیغی حالده وفات ایتدیکی کون اوغلو « محمدپاشا » استانبولدن کلدی. بو‌اثناده اماسیه‌ده کوموشلو اوغلی پیر خیرالدین خضر ، جمال اوغلو جمال‌الدین محمد، قرامانی حبیب چلبیلر « اوچ قطب » دییه یاد اولونوردی .

٨٩٠ سنه‌سنده حاجی سنان اوغلو « عبداه پاشــا » نك صوفیلر محله‌ســنده جامع ودارالحدیثی ، بویوك قاپی آغاسی « حســین آغا » وکوچوك قاپی آغاسی « ایاس آغا » لرك‌شامیلر محله‌سنده مدرسه‌لری وایاس آغانك جامعی ومحمد پاشــا جامع ومدرســه‌سی ختامه ایروب اماسیه شنلندی .

ینه بوسنه سلطان بایزید حضرت پیر الیاسك تربه‌سی‌اوقافنی تنظیم ایدوب تولیتنی پیر مشار الیهك احفادندن پیر خیرالدین خضر چلبی‌یه واولادینه ویردی . ٨٩١ سنه‌سی ذی‌الحجه‌سنك اون برنجی کونی « پیرخیرالدین‌خضرچلبی » وفاتیله جدی تربه‌سنه دفن‌ایدیلدی. یرینه قاضی زاده « پیر جلال‌الدین عبدالرحمن حسامی چلبی» قائم اولدی.

بویوك آغا دیمکله مشهور اولان حســین آغا مدرسه‌سنه اماسیه علماســندن اوســتا اوغلو « تاج‌الدین ابراهیم افندی » ایلك مدرس اولدیغی کبی « کوچوك آغا » دیمکله‌مشهوراولان ایاس آغا مدرسه‌سنه‌ده خراسانلی اوغلو « السید تاج‌الدین ابراهیم افندی » مدرس اولدی .

٨٩١ سنه‌سنده سلطان‌بایزیدك‌اماسیه‌ده یاپدیردیغی جامع،مدرسه، مکتب ، عمارت وتابخانه‌سی ختام بولدی . مدرسه‌یه اماســیه مفتیسی

جمال اوغلو علاءالدين على چلبى ايلك مدرس ؛ جامع شريفه كبار علمادن محيى‌الدين محمد چلبى ايلك واعظ وكرسى شيخى اولدى .

بوسنه اعيان قضاتدن مصلح زاده « محمود چلبى » بن عبدالرحمن پاشا چلبى اوائل ذى‌الحجه‌ده واقرباسندن مصلح زاده نورلدين حمزه چلبى » ده ٨٩٢ ذى‌الحجه‌سنده وفات ايتديلر . اماسيه محافظى لالا محمد پاشا مصر حربنه مأمور اولوب كيتدى . يرينه كمال پاشا زاده سليمان بك وكالت ايتدى .

٨٩٢ سنه‌سنده اماسيه قاضيسى كبار فضلادن « عبدالرحمن چلبى » بن يوسف چلبى وفات ايدوب يرينه قاضئ اسبق مصلح زاده « شمس الدين محمد چلبى » قاضى اولدى . ينه مصلح زاده‌لردن قاضيعسكر منلا « ولدان چلبى » ٨٩٣ ربيع‌الاولنده استانبولده وفات ايتدى . وزير محمد پاشا حربدن كلدى .

شهزاده سلطان احمدك معلم فاضلى خلفت اوغللرندن خطيب (قوام‌الدين قاسم افندى) ٨٩٤ سنه‌سى رمضاننده وفات ايدوب يرينه بركيلى زاده « مصلح‌الدين مصطفى افندى » معلم سلطانى اولاراق استانبولدن كلدى .

سلطان بايزيد ثانى اماسيه خيراتنه وقف ايلديكى قرا ومزارع جسيمه‌سى متوليلكنه ايلك دفعه اماسيه علماسندن مفتئ سابق « عبدى چلبى » تعيين ايديلشدى . ٨٩٥ سنه‌سنده محاسبه‌سنى كوروب توليتده قالدى .

٨٩٦ سنه‌سنده سلطان احمدك شهزاده‌لرى مراد ، علاءالدين چلبيلره معظم سنت دوكونى ترتيب ايديلشدى . علما واعيان آراسنده

ظهور ایدن تصدر داعیه‌سی بویوکجه بر وقعه‌یه سببیت ویردی .

وقعه معلم سلطانی اولان کنج برکیلی اوغلو « مصطفی افندی »نك کبارعلما وامرایه تصدرایتمه‌سندن چیقدی. اوزمان استاذالکل صایلان « مولانا عبدیٔ اماسی » یه طرفدار اولان ذوات ، خاصةً مفتی جمال اوغلو « علی چلبی » شدتله اعتراض ایده‌رك چکیلوب کیتدی. فتوادن استعفا ایتدی . مجلس داغیلدی . سلطان احمد ، بوندن فوق‌العاده متأثر اولدی .

معلم سلطانی برکیلی زاده عزل ایدیله‌رك استانبوله اعزام‌ایدیلدی. اماسیه فضلاسندن پیر امام مزید اوغلو « شرف‌الدین یعقوب چلبی » معلم سلطانی اولدی . مفتی یرینه بروسه‌دن اماسیه‌لی خراسانلی اوغلو « السید عبداه افندی » کلدی . کبارعلمادن اتابك مدرسه‌سی‌مدرسی توقادلی « اخی یوسف افندی » بن جنید استانبوله کیتدی . توقادلی اوغلی « محی‌الدین محمد افندی » بن یوسف چلبی اماسیه‌نائبی اولدی.

بوتصدر داعیه‌سی‌یالکز علمایه‌منحصرقالمادی. شهزاده‌لرك‌معیتلریله امرا قسمنده داها شدید اولدی. بوبوك‌حسین آغایه‌قارشی‌دوران آغالر، کمال پاشا زاده سلیمان بکه قارشی آغیر سویله‌ینلر واردی . بکلر وآغالر آراسنده عربده‌لر اولدی . بر چوق کیمسه‌نك جانی یاندی . برقاچ کیمسه‌نك خانمانی سوندی .

بوندن دولایی حسین آغا، استانبوله جلب ایدیلدی . سلیمان‌بك، ایکنجی دفعه توقاد سنجاغی بکی اولاراق کیتدی . یرینه نشانجی « تاجی بك » دیمکله مشهور اولان « تاج‌الدین پاشا » کچدی . منلا جامی همشیره زاده‌سی دینیلن ادبادن « احمد چلبی » بن قطب‌الدین

جامی نشانجی اولدی . بوكا « قطبیٔ جامی » دینیردی .

ینه بووقعه اوزرینه اماسیه‌ده اولان شهزاده‌لردن سلطان‌سلیم طربزون ایالتنه‌سلطان شهنشاه قرامان ، سلطان علمشاه منتشا ، سلطان قورقود صاروخان ولایتلرینه والی اولاراق کونده‌ریلدیلر. سلطان احمداماسیه‌ده یالکز قالدی.

بووقعهٔ هائله‌دن آز اول شهزاده سلطان‌احمدك لالاسی وزیر محمد پاشا املاك وعقاراتنی یاپدیردیغی خیراتنه وقف ایتمشـدی . وقفیه‌سنی تسجیل وتنظیم ایدن‌اماسیه قاضیسی مصلح زاده فاضل (محمدچلبی)در.

بومحمد چلبی ، ختان وقعه‌سنده خسته‌لاندیغندن (٩٩٦) سنه‌سی اواخرنده وفات ایدوب یرینه نائبی اولان (محیی‌الدین محمد افندی) اماسـیه قاضیسی اولدی . اماسـیه محکمه‌سی کاتبی حاجی الیاس اوغلو (پیر احمد چلبی) قاضی اولدیغندن یرینه جمال اوغلو (پیرمحمدچلبی) کاتب اولدی . [١]

٨٩٧ سنه‌سنده اماسیه‌ده مفتی و مدرس سلطانیه اولان « السید عبداه‌افندی» وفات ایلدیکندن یرینه‌استانبولدن کرمیانی «قاسم‌عذاری افندی» کلدی . ٨٩٨ سنه‌سنده قطب‌الدین احمد شروانی ، شهزاده سلطان احمده طبیب خاص اولوب حلول ایتمشدی .

٨٩٩ سـنه‌سنده مفتی قاسم عذاری افندی ، شهزاده‌نك بعض لاابالیانه حرکاتنه تعریض ایلدیکندن شهزاده‌یی کوجندیرمشـدی . مفتیٔ سابق علی افندی ، عموجه‌سی «جمال‌الدین محمد چلبی» خلیفه‌یی

[١] پیر محمد چلبی ، صدراسبق پیر محمد پاشادر . سائی اولاد پیر احمد چلبی اوغللرینی صدارتنده قایرمشدر.

زيارت قصديله اماسيه‌يه كلمش اولديغندن ثانياً «٩٠٠» سنه‌سنده اماسيه مفتيسى و سلطانيه مدرسى اولدى . قاسم عذارى افندى‌ده استانبوله كيتدى .

٩٠١ سنه‌سنده صفويه خلفاسندن مشهور شاه اسماعيل طرفدارى اولان ماردينلى « نورالدين على » مصردن اماسيه‌يه كلدى . چونكه ايران حكمدارى «رستم خان» شاه اسماعيله طرفدارلق ايتديكندن بونى اولدوره‌جكدى . بونيتى حس ايدن نورالدين على ، «٨٩٩» سنه‌سنده مصره قاچدى . ملك اشرف قايتبابك وفاتيله اماسيه‌يه التجا ايتدى.[١]

٩٠٢ سنه‌سى شعبانده ايران وعراق حكمدارى رستم خانك وفاتنى ايشيدن «نورالدين على» اماسيه‌ده خيلى آدملرى تشيع و شاه اسماعيل صفوى طرفنه زهرله‌دكدن صوكرا كيتدى . معلم سلطانى پير امام اوغلو (شرف الدين يعقوب چلبى) وفات ايدوب يوركج پاشا مزارلغنه دفن ايديلدى . يرينه «منلا بزن» ديمكله مشهور اولان «بدرالد محمود چلبى» معلم سلطانى اولدى .

٩٠٣ سنه‌سنده واقع طاعونك دفعيچون اماسيه‌ده خواجه‌سلطان زاويه‌سى شيخى اولان «جمال الدين محمد چلبى خليفه» حجازه كونديرلدى . يكنى اولان مفتى «على چلبى»ده حجازه برابر كيتمشدى . يرينه اماسيه‌ده استاذالكل صاييلان مولانا فاضل « عبدى افندى » اماسيه مفتيسى و سلطانيه مدرسى اولدى .

٩٠٣ سنه‌سى رمضانده قطب الاقطاب صاييلان كوموشلو زاده

---

[١] بو نورالدين على ، اشاغيلرده كوروله‌جك اولان مشهور (شاه قولى خان) در .

«پیر عبدالرحمن حسامی چلبی» وفات ایدوب یعقوب پاشا زاویه‌سی حجره‌سنه دفن ایدیلدی. مکهٔ مکرمه‌ده «جمال الدین محمد چلبی» خلیفه‌ده وفات ایدوب یرینه یکنی «محیی الدین محمد چلبی» خواجه سلطان زاویه‌سی شیخی اولدی.

اماسیه‌لیلردن شیخ الاسلام افضل زاده «حمید الدین افندی» استانبولده وفات ایدوب یرینه دیگر اماسیه‌لی جمال اوغلو «علاءالدین افندی» شیخ الاسلام اولدی. پیر عبدالرحمن یرینه دامادی کوموشلو زاده «پیر محیی الدین محمد چلبی» شیخ زاویهٔ پیر اولدی.

مفتی عبدی افندی، عهده‌سنده اولان اوقاف سلطانیه تولیتندن فراغت ایدوب یرینه مشهور «آفتابی عبدالرحمن چلبی» اوقاف سلطانیه متولیسی اولدی. اماسیه شعراسندن «چشمی احمد چلبی» ایله «مهری خاتون» اشتهار ایدیوردی.

بویوك اغا مدرسی تاج الدین ابراهیم افندی‌ده بوسنه وفات ایدوب یرینه «بروسه‌لی دلی برادر» دیمکله مشهور (محمد چلبی) بن طورمش[١] آقشهردن کلوب بویوك حسین اغا مدرسه‌سی مدرسی اولدی. فقط یك تیتیز بر مدرسدی.

شیمدی یه قدر عثمان ایلنده بولونان و خارجدن کلن سادات علویه‌نك نسبلرینه و دعوالرینه باقانلر، هر مملکتك قاضیسی ایدی. عثمانلی

[١] شقایقده (دلی برادر افندی)نك آدی یوقدر. شهرتی واردر. بونك آدینی بشکطاشده جامع و مدرسه‌سی اولان سنان پاشا وقفیه‌سنده بولابیلدم.

دولتنده بو خصوصاتی رؤیت ایتمك اوزره بر نقابت اشراف مسندی احداث ایدیلدی .

سلطان بایزیدك اماسیه‌ده معلمی و اماسیه مفتیسی اولان خراسانلی اوغلو السید عبداه افندینك مخدومی اماسیه‌لی «امیری محمود افندی» ایلك نقیب‌الاشراف اولوب اماسیه‌ده نقیب‌الاشراف قائمقامی‌ده ٩٠٣ سنه‌سنده بونك عموجه‌سی اولان علمادن (السیدابراهیم افندی) اولدی. بوکا (قوجه امیر افندی) دینه‌ی .

٩٠٤ سنه‌سنده دلی برادر افندی ، طلبه‌سیله نزاع و مضاربه ایتدیکندن مدرسلکدن عزل اولونوب یرینه نقیب الاشراف قائمقامی قوجه امیر ابراهیم افندی بویوك اغا مدرسی اولارق تعین ایتدی .

شایان دقتدرکه قوجه امیر افندی، کندیسنك عجم اولدیغنی ادعا ایدییور . امضاسنی (ابراهیم بن محمدالعجم) دیه آتیور [٢] اماسیه‌یه یکی کلن عجملرله دوشوب قالقیوردی . بونکله برابر حقیقة فاضل ، متشرع ، پاك مذهب و خطاط بر ذات ایدی .

چونکه شهزاده سلطان احمد، عجم علماسنه، خاصةً عجم ساداتنه پك مائلدی. طبیبی (قطب شروانی) ایله نشانجیسی (احمد جامی) [٣] ایران ادبیاتنی ، لسانی ، رجالنی ، ملیتنی شهزاده‌نك نظرنده پك یوکسك کوستریورلردی .

[٢] اماسیه‌ده اله کچن بر متن‌قدروی کتابنك ظهرنده (٩٠٥) تاریخلی کندی خطیله یازیلمش عین امضایی و بویوك اغا مدرسی اولدیغنی کوردم .

[٣] تاج‌الدین‌باشا وقفیه‌سنده کورولن «احمدبن قطب‌الدین الجامی‌التوقیعی» امضاسی بونکدر.

بوسنه سلطان احمدك لالاسی ، وكيل سلطنتی وزیر (محمد پاشا) وفات ایدوب یرینه امیر دیوان اولان حاجی بك زاده (تاج الدین ابراهیم پاشا، وكيل سلطنت ، مدبر مملكت اولدی. تاجی بك دیمكله مشهور اولان بودر. قاضی عماد اوغللرندن «ابوالسعود محمد افندی» ده اماسیه قاضیسی اولمشدی .

فقط تاج الدین پاشـا ایله نشانجی احمد جامی چلبی كذلك قاضی ابوالسعود افندی ایله نشانجی بردورلو چكینه‌مدیلر . منیری محمد چلبی، مجموعهٔ تاریخیه [٤]سنده دییوركه : نشانجی احمد چلبی ، عالم، ادیب، شاعر اولمقله برابر متعصب ، متكبر بر عجمدی .

چونكه بوسـنه‌لرده (حب آل عبا) سوداسی اماسیه و حوالیسنده شـایع اولمغه باشلامشدی . اماسیه ولایتی خلقی عموماً سنیلردی . آرالرنده شیعیلر یوق كبی ایدی. شروان و ایران طرفلرنده اسماعیل بن حیدر صفوی تورەمش ، خلقی شـیعیته ، حب آل عبایه مسـلحاً دعوت ایتمشدی.

اوته‌دن بری علویلرك ، یعنی اولاد علینك برنجی سلاح دینیسی اولان حب آل عبا ، اماسیه‌یه كلن عجملرك وردلسانی ، درد درونی، واسطهٔ معیشتی اولمشـدی . بونلرك نظرنده حب آل عبا ، هردرده

---

[٤] منیری افندی ، بو دورك رجالندن و اماسیه فضلاسندن بر ذات اولوب سلطان احمد دوزینه مخصوص بو مجموعه‌سیله منشآت مجموعه‌سی واردر . مجموعهٔ تاریخیه‌سنی اماسیه‌ده شیخ علی زاده عبداله افندینك خانه‌سنده، منشآت مجموعه‌سنی‌ده استانبولده ولی الدین افندی كتبخانه‌سنده بولمشدم. حیفا كه مجموعهٔ تاریخیه‌سی یانیدی .

دوا ، هر دورلو گناهه کفارت ، باعث دخول جنت ایدی .

حب آل عبا ، حضرت علی بن ابی طالب ایله اوغللری (حسن ، حسین) حضراتنه وبونلرك اولاد وانسالنه محبت ، یعنی حسن وحسین اولادینی جاندن وگوکلدن سومك دیمکدر . آل عبایی سوه‌نلرك گناهلری مغفور صاییلیردی .

اسماعیل بن حیدر صفوی ، کندیسنی آل عبادن صایار ، کندیسنه بیعت ومحب یلیر و بیلدیریردی . هر طرفده مریدانی ، خلفاسی ، داعیلری ، ساعیلری واردی . بونلرك برنجی سلاح موفقیتی ، الك بیوك پروپاغانداسی (حب آل عبا) ایدی .

بو اثناده خارجدن اماسیه‌یه کلن عجملر ، پك سنیانه حرکت ایتمکله برابر حب آل عبادن دم اوررلر ، ایران ادبیات ولسانی پك یوکسك کوررلر ، عادتا خلقی ایرانیلکه دعوت ایدرلر ، بربرلرینی صوك درجه طوتارلردی .

احمد جامی چلبی ، کبر وعنادیله تاج الدین پاشایی وقاضی‌یی قیزدیرمشدی . بونی بیلدیکندن بونلری سلطان احمده فضله سعایت ایتمشدی . بو سببدن ٨٠٥ سنه‌سنده تاج الدین پاشا کفه بکلربکیسی اولوب شهزاده‌نك معیتندن چیقدی .

قاضی ابو السعود افندی عزل ایدیلوب یرینه مصلح زاده «جلال الدین عبد الرحمن افندی» اماسیه قاضیسی اولدی . نشانجی احمد جامی چلبی ده عزل ایدیلدی . یرینه نیسابورلی فتاحی زاده خطاط «شمس الدین احمد چلبی» نشانجی اولدی . بو ذات اماسیه‌ده دوغوب بویومشدی .

٩٠٦ سنه‌سنده شیخ اسماعیل بن حیدر صفوی ، معیتنه آلدیغی شیعیلرله باباسنی اولدورن شروان شاهی « فرخ‌یسار » بن سلطان خلیل اوزرینه یورودی . فرخك اوردوسنی داغیتدی . کندیسنی طوتوب دیری ، دیری یاقدی . شاهلغنی اعلان ایتدی . آنادولو عجملرینه کون دوغدی .

اماسیه‌ده شهزاده سلطان احمد ، ذوق‌وصفاسیله ، خوشکوندماسیله مشغول ایکن شاه اسماعیل نامنه عجملر آنادولوده پروپاغاندالریاپیورلر ، خلقی شیعیلکه دعوت ایدیورلردی .

شایان دقتدرکه شاه اسماعیل ، تورکلکه نه‌قدر میل ومحبت کوستره‌رك تورکلری کندیسنه جلبه چالیشیورسه (سلطان احمد) ده بونك عکسنه اوقدر ایرانیلکه میل ومحبت کوستریور ، ایران ادبیاتنه ، عجم رجالنه عادتا اعلان عشق ایدیوردی .

تاج‌الدین پاشانك یرینه کلن حتاله‌لی آباد اوغللرندن عبداه بك زاده (قاسم پاشا) ایدی . بر چوق ارباب حمیت کبی (قاسم پاشا) شهزاده‌نك بوحالدن ممنون دکلدی . فقط شهزاده‌نك اطرافنی عجملر آلمشلردی . آنلردن تجرید ایتمك ممکن دکلدی .

خصوصیله (٨٠٧) سنه‌سنده کویا سنیلکلرینی محافظه ایچون شاه اسماعیلك قیلیجندن قاچوب اماسیه‌یه التجا ایدن (میرغیاث‌الدین محمد) بن منصور شیرازی ایله ایران شعراسندن (پناهیٔ تبریزی) شهزاده‌نك مصاحبلری صیراسنه کیرمشلردی .

میرغیاث‌الدین محمد چلبی ، سادات حسینیه‌دن صاییلیردی . منیری

افنـدی دیورکه میرغیاث‌الدین ، غایت مشکل ، برازده عالم ، غایت نطوق ، مزاجکیر بر آدمدی . اماسیه‌یه کلدکده بویوك حرمت کوردی. اوچلر محله‌سنده‌کی بالی بکك محتشم قوناغی اقامتنه تخصیص ایدیلدی.

کبار علمای سنیه‌دن (حافظ عجم) نامیله مشهور اولان (حافظ‌الدین محمد) بن احمد بن عادل چلبی‌ده بوسنه اماسیه‌یه کلش، رعایتلر کورمش، درسعام اولمشدی . بوذات ، حقیقةً سنی ، فاضل ، متفنن ، متشرع بر ذات ایدی . بونکله برابر صوکرادن بوده تردامن صایلمشدی .

٩٠٧ سنه‌سنده اماسیه مفتیسی علامه (عبدی افندی) ، اوقاف سـلطانیه متولیسی (آفتابی چلبی) وفات ایتمشـلردی . اماسیه‌لی (شمس‌الدین احمد ماشی افندی) اماسیه مفتیسی و سلطانیه مدرسی اولاراق استانبولدن کلدی . امرادن (بولارقیصدی) دیمکله مشهور (سنان بك) ده اوقاف سلطانیه متولیسی اولدی .

ینه بوسنه حسین آغا مدرسی قوجه‌امیر ابراهیم افندی، مدرسهٔ خاتونیـه مدرسی اولاراق توقاده کوندریلدی . فقط یرینـه علمای اعجامدن شروانی « ابوالخیر افندی » [١] حسـین آغا مدرســه‌سی مدرسی اولاراق تعین ایتدی .

چونکه بوأثناده سـلطان بایزید جامعی واعظی محیی‌الدین محمد چلبی ، عجملرك نشر ایتدکلری (حب آل‌عبا) دن مطلقا برمقصدلری اولاجغنی ، اهل سنت آراسنده ذاتاً بومحبتك موجود اولدیغنی ، آل

(١) بو ذاتك کندی یازیسیله « ابوالخیر بن محمد بن احمد المعجم الشروانی المدرس بمدرسة حسین‌اغا باماسیه » دیه ٩٠٨ سنه‌سنده یازیلمش برکتابه کوردم.

عبادن هر فردك مقدس ومطهر اولامایاجغنی ، بونلردن‌ده ناپاك وارذل آدملرك ظهوری ممكن اولدیغنی ادله‌سیله وعظنده آكلاتمشدی .

قوجه امیر افندی ، نقیب‌الاشراف قائممقامی اولدیغی مناسبتله ساداتی وسیادتی مدافعه ایتمش ، آرالرنده سوء تفهمی موجب بعض حادثه‌لر ظهور ایتمشدی . وكیل سلطنت قاسم پاشانك متانتیله قوجه امیر افندی توقاده كوندریلدی . فقط ابوالخیر افندینك مدرسلكنه مانع اولامادی .

حالبوكه اماسیه‌ده ابوالخیر افندیدن علماً وسناً یوكسك بك‌چوق علماوفضلا واردی. بوندن‌دولایی ابوالخیرافندینك مدرسلكی اولدقجه دیدی قودیلر دوغوردی . شهزاده سلطان‌احمد علیهنده تأثیرلریاپدی.

٩٠٨ سنه‌سنده شاه اسماعیل صفوی ، ارزنجان حوالیسنه قدر كلوب اورالری غارت ، خلقی مذهب شیعیته دعوت ایدیور ، قریباً بوتون بلاد رومی استیلا ایده‌جكنی‌ده آچیقدن سویله‌یور، ارزنجان اهالیسی فریاد و استمداد ایدییورلردی .

وكیل سلطنت قاسم پاشا ، بونلری بلاپروا شهزاده سلطان احمده عرض‌ایده‌رك مجملره یوز ویرلمه‌سی موافق اولمادیغنی ، آتیاً تهلكه‌لی برحركت اولدیغنی سویله‌مشدی. فقط مجملر قاسم‌پاشایی شدتله تكذیب ایده‌رك بیچاره‌یی اعدام ایتدیرمكه چالیشیورلردی .

بونی‌حس ایدن قاسم پاشا، ٩٠٩ سنه‌سی اوائلنده اماسیه‌دن فرار ایدوب شاه اسماعیل صفوی‌یه قارشی مكمل بر وضعیت آلان طربزون والیسی سلطان سلیمك یانته كیتدی . اوراده لایق اولدیغی مكافاتی

کیردی . یولاز قیصدی «سنان پاشا»ده شهزاده سلطان احمده وکیل سلطنت اولدی .

سنان پاشا، عهده‌سنده بولونان اوقاف سلطانیه متولیلکنی علمای اعجامدن «هبة‌الله افندی»یه ویردی. قاسم پاشانك فرازی ، خیلی اعیانی دوچار ازعاج ایتدی . اعیانی عادتا صیندیرمشدی . عجملر اولدقجه کنیش بر میدان بولدیلر. حب آل عبادن دولانی بعض اصحاب رسول اللهه‌ده طعن و لعنت مسئله‌سی تدریجاً جانلانیوردی .

۹۱۰ سنه‌سنده معلم سلطانی « بدرالدین محمود چلبی » ، بعده مصاحبلردن نشانجی « شمس‌الدین احمد چلبی » وفات ایدوب خطیب قاسم‌زاده اماسیه‌لی «محیی‌الدین محمد افندی» معلم سلطانی اولاراق استانبوله کلدی . اماسیه‌نك کبار فضلا و ادباسندن «منیری محمد چلبی» بن یوسف چلبی‌ده نشانجی اولدی .

معلم سابق محمود چلبی‌زاده «شمس‌الدین احمد افندی»، مؤید زاده (شمس‌الدین احمد افندی) بن محمد، چقال قاضی زاده «شمس‌الدین احمد افندی» بن محمود چلبی شهزاده سلطان احمدك مصاحبلری اولدیلر . بونلره «شمسلر» دینیردی. شعرا بونلری «کونشلر» دیه مدح ایدرلردی.

بونلره مقابل ، عجملردن طبیب سلطان قطب شروانی ایله استاذ موسیقی خواجه «قطب‌الدین محمود چلبی» ، مدرسلردن « قطب‌الدین عیسی چلبی»واردی. بونلره‌ده «قطبلر» دینیردی. کونشلره مقابل «قطبلر» شعرانك اشعارنده خیلی مضمونلر دوغورمشدی .

بو اثنالرده معاویه وامثالنه طعن ولعنت مسئله‌سی اورتایه چیقدی.

خضر پاشا مدرسه‌سی مدرسی و جامعی واعظی اولان شیخ شادیلو «محیی الدین محمد افندی» دایانامدی. اولانجه قوتیله بونی رد وتزییف ایده‌رك شهزاده سلطان احمد حقنده دوقاناقلی سوزلر صرف ایتدی.

بو سببدن بیچاره مدرسلکدن عزل ایدیلدرك مؤخراً قسطمونی‌ده اتابك مدرسه‌سی مدرسی اولوب « ٩١١ » سنه‌سی اوائلنده اماسیه‌دن چیقاریلدی. علمای اعجامك نفوذی ، برلی علمایی صوصدورویور ، فقط سلطان احمدك نفوذینی کسر ایده‌رك تورکاری (سلطان سلیم) طرفنه اماله ایدییوردی .

٩١١ سنه‌سنده شهزاده سلطان احمد ، پدرندن آلدیغی مأذونیت وزرینه ادریس بدلیسی مرحومك «هشت بهشت» نده تفصیل ایدیلدیکی اوزره کنج شهزاده‌لرینه بر سنت دوکونی یاپدیردی. امرای اطرافی دعوت ایده‌رك معظم بر دیرنك اولدی. مکمل بردونماشکلنی آلدی. آماسیه شهری جنت کبی بزه‌ندی .

بو اثناده اماسیه‌ده تورك شعراسندن چشمی ، شرمی ، ذهانی کامی ، ملیحی ، منیری ، مهری و عجم شعراسندن بصیری، پناهی، قطبی پك معروف ایدیلر. بونلرك ایچنده الك عیاشی توقادلی ملیحی ، الك تربیه‌لیسی شرمی ، الك فاضلی‌ده منیری افندیلردی. الك شایان دقت «مهری خاتون»دی .

بو شاعرلر جوشدیلر. کوزل قصیده‌لر یاپوب سور ختانی تبریك ایتدیلر . آغیر جائزه‌لر آلدیلر. عجملر سلطان احمدك کوزینه وکوکلنه کیرمك ایچون اولانجه قدرتلرینی ، صنعتلرینی کوستردیلر .

اماسـيه سازنده و خواننده‌لرينك الك مشهورى اولان « بابا محمد چلبى » بن الياسك عودى ، صوفى‌اوغلو «عبدى چاوش»بن حسينك طنبورى ، بكلى اوغلو (سـنبل احمد بك) بن خضر بكك سازى ، هله‌مراغى احفادندن (خواجه‌قطب‌الدين‌محمود) بن عبدالعزيزك نغمات لطيفه‌سى، (سليمان دده) نك داودى سسى جانلره جان‌قاتيور، آماسيه‌يى چينلاتيوردى .

مولانا‌ادريس بدليسى‌بيله (هشت‌بهشت)نده بوسور ختانى‌يازاركن جوشمش ، بر قصيدهٔ ربيعيه يازمشدى. شو بيتلر ، او قصيده‌دندر .

خاصه اين‌دم‌كه اشارت شده ازعالم غيب
كه درين فصل كند شاه جوان سورختان

بشكفد غنجه درين سورختان ازشادى
كل سورى بكند تهنيت شاه جوان

قيصر عصر فلك مرتبه سلطان احمد
كه بودنور خلافت زجبينش رخشان

غنجهٔ بخت‌كه باشد خلف مسعودش
خسرو ملك لطافت شه‌خورشيد رخان

شه‌و شهزاده (مراد) انكه رخ‌فرخ او
هست مرأت سكندر زبراى اعيان

بايزيد آن شه‌عالى‌كه دلواى ظفرش
اصل راسخ شد. در كلشن ملك ايمان

كوكب برج علاشاه (علادين) كه‌زحق
نور اقبال شد از نور جبينش تابان

درةالتاج خلافت شرف ملت ودين
كزسمااسم (سليمان) شده اوراعنوان

وانكه باجد سعيداست وسمى جدش
زنده‌زوكشته‌دكرذكر شريف عثمان »

مولانا بو قدرله‌ده قالمامش ، سور ختانى تعريف‌وسلطان احمدى توصيف ايچون صحيفه‌لر تسويد وانشا ايتدكدن صوكره ايكنجى بر قصيده ترتيب‌ايده‌رك اقتدارمنشيانه‌سنى كوسترمشدر . بو قصيده‌سنده بر چوق ثنا ودعالر ايديبور . صوكراسنده شونى يازيبور .

صبا دربزم عيش وكامرانى به‌سلطان احمداين‌تحفه رسانى

چونكه‌سلطان‌احمد، ولى‌عهد سلطنت ايدى. مولانابونى « هراينه اولااشارت‌پر بشارت‌سلطانى‌بجانب‌ان‌ولى‌العهدمسندجهانبانى، اعنى‌پادشاه عالى مقدار، وخلف خليفهٔ‌پروردكار،ظهيرالخلافةفى‌الزمان سلطان احمد خان . » عباره‌سيله آكلاتيوردى .

مولانانك قصيدهٔ‌ربيعيه‌سندن آكلاشيلديغى اوزره سلطان‌احمدك ، مراد ، علاءالدين ، سليمان ، عثمان آدلى دورت شهزاده‌سى واردى . مولانا بونلردن هانكيسنك سنت ايديلديكنى يازميور.

يوقاريده عرض ايديلديكى اوزره مراد وعلاءالدين سور ختانى وهائله‌سى يازيلمشدى . بونلر بو اثناده متأهل ايديلر . سليمان وعثمان بكلرك ومراد بك‌زاده(محمد، قاسم) وعلاءالدين بك‌زاده (اورخان) بكلرك سنت ايديلدكلرى ظن‌اولونور.

مجملرك بوقدر شاد وخندان اولمالرينك اك بويوك سببى ، سلطان احمدك ضعف وسفاهتى ايدى . سلطان احمد ، سلطان روم اولديغى

آنده بوتون آنادولو عجملرك نظرنده الك سودكاری و پروپاغانداسی یاپدقلری (شاه اسماعیل) طرفندن استیلا ایدیله جکدی .

سلطان احمد ، اماسیه ده گونلرجه دوام ایدن دوگونلر یاپارکن ، شاه اسماعیلك مظالم غدارانه سندن حدود بوینده کی تورکار قان اغلایورلردی . آنلره امداد ایدن ، یالکیز طربزون والیسی (سلطان سلیم) ایدی .

عجملرك بو قدر جوش وخروشی بوش دکلدی . شاه اسماعیل ، انادولی یی استیلا ایتمکه عزم ایتمشدی . شرقی انادولونك هر برطرفنده ، خاصةً اماسیه وحوالیسنده مکمل تشکیلاتی وآدملری واردی . بونلر شاه اسماعیلك نه یاپدیغندن ونه یاپاجغندن هر زمان خبر آلیورلردی .

سلطان احمد ، اماسیه ده دوگونلرله ، ذوق وصفالرله مشغول اولدیغی اثناده شاه اسماعیل ، ارزنجان حوالیسنه قدر صوقولمشدی . ارزنجانه هجوم ایدییوردی . ارزنجان سنجاغی بکی توقادلی (عبدالرحمن بك) بن اداعمر سلطان احمده احوالی عرض واستمداد ایتمکده ایدی .

عبدالرحمن بك ، قوهٔ امدادیه نك ورودینه قدر مدافعه ده ثابتقدم اولدی . فقط کلن قوت غیرکافی اولدیغندن بچاره شهید اولانه قدر چالیشدی . شاه اسماعیل ، غلبه ایدوب ارزنجانی آلدی . سیواس التندن توقاده دوغرو یورودی .

شاه اسماعیل ، انادولو تورکلری وخاصةً سنیلر ایچون طوپال تیموردن داها ظالم بر آفت ایدی . سلطان احمدك اطرافنی آلان عجملر ، بویله بر آفتك یارداقلری ایدی سلطان احمد ، بونلری آکلایاجق یارادیلیشده دکلدی .

توقاد سنجاغی بکی اماسیه لی محمد پاشا زاده علی بك ، آلدیغی تازه

قوتلرله شاه اسماعیلی کوچحال ایله توقیف ایده بیلدی . توقادی شاه اسماعیلك قتل عامندن ، تخریب ویاغماسندن قورتاردی .

عجملر وشیعیلر ، ایشته بونك سویخندن جوش وخروش ایتدیلر. بو جوش وخروش اثناسنده خیلی عربده‌لر اولمش ، خیلی تورکلر حقارت کورمش ، حسیات دینیه رنجیده ایدلمشدی . بو حاللردن سلطان احمده شکایت ایتمك فائده‌سزدی . چونکه دویورماق کوجدی .

مشاهیر شعرادن ، اماسیه‌نك اصیل بر خاندانی اولان طورومطای احفادندن شهزاده مراد بکك مصاحبی (فغانی اسحق چلبی) بن محمد چلبی سلطان احمده بو حاللری دویورماق مقصدیله شیعیلری ، عجملری طعن ایدن هجویه قیلیقلی بر دستان یاپمشدی . خلق آراسنده بودستان اوقونور ، شیعیلر قیزدیریلیردی .

عجملر بونی هضم ایده‌مدیلر . سلطان احمدك الك زیاده اعتماد ایتدیکی برذات ایله فغانینك شهزاده مراد بك زاده‌یه علاقه‌سی وسوء نیتی اولدیغنی ایجاد وافترا ایده‌رك سلطان احمدی ایناندیرمشلردی . بیچاره (فغانی) بلا تحقیق (٩١٢) سنه‌سی شوالنده صلباً اعدام ایدیلدی .

اماسیه‌ده اله کچن بر تذکرهٔ شعراده اماسیه‌لی (چشمی چلبی) نك شو قطعه‌سی ، هرحالده بو (فغانی) حقنده اولاجاقدر :

حزینم طورمیوب آغلر دوچشمم   بوغوب آهم کاومی مقطع ایتدی .
بو قلبك ناله‌سی آغلاتدی خلقی   فغانی کوکاره یوکسلدی کیتدی .

اماسیه قاضیسی مصلح زاده عبدالرحمن افندی ، بر طرفدن کندیسنه قرابت صهریه‌سی اولان فغانی وقعه‌سندن ، دیکر طرفدن بو بادره‌نك اوکنه دوراماديغندن دولایی دلکیر اولان خلقك آجی سوزلرندن

خستەلندی . سلطان احمد حقندە خیلی سوئلەندی. صوکرا وفات ایتدی . یرینە مؤید زادە (شمس الدین احمد افندی) اماسیەقاضیسی اولدی . بوسنە اقطاغی شیخ زادە شیخ حسام الدین حسین افندی زاویەسنە اقطاغدە الاکیسە قریەسنی وقف ایتدی

فقط قاضیٔ مرحومك اوغللری (محمد، محمود ، سیدی) چلبیلر اماسیەدەدورامادیلر. قاچوب طربزوندەسلطان سلیمك یانەکیتدیلر.(١)

فغانی وقعەسیدە سلطان احمدك موقعنی ، نفوذنی خلقك نظرندە خیلی کوچولدوب قیردی . عجملری بو نسبتدەدیشلندیردی .

لاکن فغانینك اقربا وتعلقاتی چوق اولدقچە صاحب نفوذ ایدیلر. بو افترایی سلطان احمدە عرض ایدنك مفتی عجم سنان افندی اولدیغنی ظن ایتدیلر .

٩١٣سنەسی اوائلندە اماسیە مفتیسی وسلطانیە مدرسی مومیالیە (عجم سنان افندی) بر کیجە یاتاغندە فجأةً وفات ایتمش اولدیغی آکلاشیلدی . یرینە توقاددە خاتونیە مدرسی اولان نقیب الاشراف قائمقامی قوجە امیر (ابراهیم افندی) مدرس ومفتی اولارق کلدی . یدیلرە قاریشدی .

بو اثنادە اماسیەدە بردە (یدیلر) واردی . یدیلر ، یدی امیرلر دیمکدی. برنجیسی (امیر غیاث الدین شیرازی) اولوب پك نافذالکلم ایدی . سلطان احمد بونك سیادتخانەسنەاحیاناً کلیر ، احسانلرویریردی. ایکنجیسی مفتی قوجە امیر اولدی .

یدیلردن نیکسارلی «امیر حسین چلبی» بن السید علی افندی ،

(١) بو قاضی زادەلر ، سلطان سلیمە بویوك خدمتلر ایتدیلر . اوچیدە پاشالغە نائل اولدیلر .

فضلای سنیه‌دن بر مدرسدی. قوجه‌امیرك عمزاده‌سی «امیر علی چلبی» بن السید حسین چلبی ایله سیدی حسام اولادندن «امیر شرف‌الدین حمزه چلبی» بن امیر شمس چلبی‌ده یدیلردندی.

بوسنه حسین اغا مدرسی شروانی «ابوالخیر افندی» مدرسه‌دن معزول اولوب یرینه استانبولدن طاشکوپرولو «مصلح‌الدین مصطفی افندی» مدرس اولاراق کلدی. متعاقباً ایاس‌اغا مدرسه‌سی‌مدرسلکنه مفتی افندینك تلمیذخاصی «شمس‌الدین احمد افندی» تعیین ایدیلدی. بوکا «امیر قولی» دینیردی.

شاه اسماعیل صفوی، بوسنه ارزنجان و حوالیسنی تمامیله استیلا ایتمش، سلطان احمدی برطاقم طاتلی امیدلرله اویالاماق ایچون‌ماردینلی «نورالدین علی صوفی»‌یی اماسیه‌یه کوندرمشدی.

٩١٤ سنه‌سی اوائلنده «شاه‌قولی» دینیلن (نورالدین علی)اماسیه‌یه کلدی. سلطان‌احمده شاه اسماعیلك مکتوبنی وهدیه‌سنی تقدیم‌ایتدکدن صوکرا شاهك شیعیلره ویردیکی تعلیماتی‌ده «میرغیاث‌الدین شیرازی»)یه تلقین ایده‌رك عودت ایتدی.

بو اثناده اماسیه‌ده عجم علی زاده‌لردن «بالی بك» بن مصطفی چلبی بن خواجه عجم علی اغا و برادری «حمزه بك» سلطان احمدك مشاهیر امراسندن و مقربلرندن اولمشدی. بالی بك، اماسیه‌ده عجم علی محله‌سنده بر جامع‌شریف بناسنه باشلامشدی.

٩١٥ سنه‌سنده سلطان احمدك ارکان دیوانی شونلردی: وزیر یولار قیصدی سنان پاشا، نشانجی منیری چلبی‌بن یوسف، سلحدار محمود بك بن عبداه، قپوجی باشی فرخ بن عبداه، چاوشباشی عبدی

اغا بن عبداه ، عزبلر اغاسی خواجه دده بك بن عوض ، سپاهیلر اغاسی حاجی شادی بك بن عبداه ، دفترداری محمد چلبی بن حاجی عبدالحی چلبی ، دفتردارامینی محمدچلبی بن خواجه یوسف چلبی.

بالی بك ، امیر دیوان اولوب «حمزه بك»ده آلای بکی ایدی .

سلطان احمدك الك کوزده‌سی شهزاده سلطان عبدالله دامادی اماسیه‌لی یخشی‌بك زاده«احمد بك» اولدیغی حالده عجملره و شیعیلره الك زیاده بغض ایدن‌ده‌بو (احمدبك)له عموجه‌سی (اسکندربك) دی.

٩١٥ سنه‌سی اوائلنده اماسیه‌ده سنیلر ، شیعیلر آراسنده قانلی برعربده چیقدی. شیعیلر ، تجاوزاته قیام ایده‌رك بعض اعیان خانه‌لری یاغما ایدیلدی. اماسیه محافظی اولان (بالی بك) بو عربده‌یی پك کوج دوردوردی. ایکی طرفدن‌ده خیلی آدملر اولوب کیتدی. یارالانانلرده چوقدی .

بو عربده‌نك باعثی ، میر غیاث‌الدینك کتخداسی (خلیل آغا) ایدی. خلیل آغا ، جمل وصفین رجالی حقنده اوزون ، قیصه سوزلر صرف ایتمشدی. سنیلر بوکادایانامدیلر. بوندن قانلی برعربده‌چیقدی. میر غیاث‌الدین چلبی ، بو وقعه‌یی ترسنه چویردی . سلطان احمده ترس خبر ویردی. شیعیلر ، هم غوغایی چیقاردیلر . هم‌ده اوستون چیقدیلر .

لاکن سنیلردن قاضی زاده‌لر له عزبلر آغاسی خواجه بك ، میر غیاثی تکذیب ایده‌رك شیعیلرك تجاوزاتی دیوانده آجیقلی بر لسان ایله آکلاتدیلر . داماد سلطانی یخشی بك زاده احمد ، عجم علی زاده بالی بکلرده بونلره یاردیم ایتمشلردی . خلیل ایله آزیلی شیعیلر

طوتولوب حبس ایدیلدی. تحقیقاته باشلاندی .

قانلی عربده اثناسنده خواجه سلطان تکیه‌سی شیخی جمال اوغلو (محیی الدین محمد چلبی) وفات ایتدی. یرینه چلبی خلیفه زاده (شمس الدین احمد افندی) شیخ اولدی . شیخ محیی الدین محمد افندی ، تکیه جوارنده مقسم اوکنده قبر مخصوصنه دفن ایدی .

خلیلك و دیشلی شیعیلرك حبسنی و تحقیقاتی دویان شیعیلر ، کویلرده‌کی طرفدارلرینی تحریك ایده‌رك اماسیه‌ده تشکیلاتی اداره ایدنلری تخلیص ایتمکه چالیشدیلر . میر غیاث‌الدین، قطبلریله برلکده برطرفدن سلطان احمدی قاندیرمشلر، دیکرطرفدن اماسیه حوالیسنده اولان قیزیلباشلری ایاقلاندیرمشلردی .

بو یوزدن علما و اعیان ایله خلق ایکی طرف اولمشلردی . اوز تورکارله علما ، عجملرك دفع وطردینی طلب ایدیورلردی . چونکه تورکلر آراسنده قیزیلباشلغی نشر ایدنلر بونلردی نشریات ، کیزلی طوتولیور. قیزیلباشلغی قبول ایدنلرده کندیلرینی سنی کوستریورلردی .

قطبلر، ایشلك دوغروسنی سویله‌میورلر ، خواجه ، احمد، اسکندر بکلری وقاضی‌زاده‌لری سلطان احمدك کوزندن دوشورمکه چالیشیورلردی . کندیلرینك مفتریاته معروض قالدقلرینی کورن قاضی زاده‌لرله خواجه بك، قاچوب طرزونه کیتدیلر . سلطان سلیمه دخالت ایتدیلر . حاجی فرهاد بك ، عزبلر اغاسی اولدی .

٩١٦ سنه‌سنده شاه قولی خلفاسندن اوغلا نشورلو مهتدی (جلال خلیفه) عربکیر، وارایلی (ذوالنون خلیفه) اماسیه حوالیسنده قیام ایده‌رك بوزوق و چوروم حوالیسنده قیام‌ایدن (نورالدین علی،

شـاه قولی) ایله اورتالغی آلت اوست ایدییورلر ، آچیقدن هرکسی شیعیلکه دعوت ایده‌رك قبول ایتمه‌ینلری یاقیورلردی.

اماسیه‌والیسی سلطان احمد، تهلکه‌یی هنوزکورمکه باشلامشدی. حال بوکه طربزون والیسی سلطان سلیم ، اماسیه و حوالیسنده جریان ایدن احوالی وشاه اسماعیلك سیاست وتشکیلاتنی لایقیله تقدیر وتعقیب ایده‌رك شاه‌اسماعیلك نه‌مدهش بر آفت اولدیغنی چوق‌اول آکلامشدی.

شاه اسماعیل ،کندیسنی جنکیز و تیموره معادل بر صاحب خروج بیلیوردی. صورت ظاهره‌ده شیعی ایدی فقط حقیقت حالده سنیلرك (رافضی) دیدکلری آدمدی. روابط دینیه ایله‌علاقه‌سی یوقدی. مرحمت دینیلن خاصهٔ انسانیه‌دن عادتا تجرد ایتمشدی .

سلطان احمد، اماسیه ولایتی حوالیسنده‌کی شیعه اشقیاسنك کثرتی مدهش تشکیلاتنی‌کوردیکی حالده بو تشکیلاتی اداره ایدنلرك اماسیه‌ده و سراینده اولندیغنی بر دورلو آکلایامیوردی . حال بوکه اماسـیه‌نك اعیان و خلقندن یوکسه‌لن فریادلر استانبوله قدر عکس‌ایدییوردی .

استانبولده ارکان‌حکومت، علمیه صنفندن قطع‌نظر غیر تورکلردن عبارت ایدی . وزرات ، روم‌ایلی و اناطولی بکلربکیلکی اندرونندن یتیشـمه کوله‌لره حصر ایدیلمش ، خاصةً وزرات جاندارلی زاده ابراهیم پاشادن صوکرا غیر تورکلره ویریلمه‌سی قانون اولمشدی .

روم ایلی قاضیعسکری اماسیه‌لی مؤید زاده (عبدالرحمن افندی) سـلطان احمد طرافداری اولدیغی حالده نشانجی اماسیه‌لی تاجی زاده (جعفر چلبی) و دفتردارثانی اماسیه‌لی جمالی زاده (پیری محمد چلبی)

سلطان سلیم طرافداری اولمشلردی. عبدالرحمن افندی ، غایت اختیار ایدی. فقط بریکیلر حقایق احواله واقف ذوات ایدیلر .

سلطان بایزید ، سلطان احمدی تخته چیقارماق ایسته یوردی. فقط یکیچریلر، اماسیه حوالیسندهکی اشقیا پریشان ایدیلمدکجه اولمازدییورلردی. حقیقةً اشقیای جلالیه نك حرکاتی پك مهلکدی. نهایت وزیراعظم (علی پاشا)نك اناطولی سرداری اولاراق اماسیه یه کوندهریلمهسی قرارکیراولدی.

چونکه سلطان احمد ، وزیری سنان پاشا ، اماسیه محافظی بالی بك ، سپاهیلر اغاسی حاجی شادی بك ، یکرمی بیك نفردن متشکل اردوسیله اماسیه دن قالقوب اشقیا اوزرینه کیتمشلردی . اماسیه ده شهزاده مراد بك ، وکیل سلطنت اولوب آلای بکی عجم علی زاده (حمزه بك) محافظ ولایت اولاراق قالمشدی.

سلطان احمد ، معیتیله برابر فداکارانه حرب ایتدکلری حالده اون بیك قدر اشقیایه مغلوب اولاراق دوندی . بوتون آغیرلغی یاغما ایدیلدی. شاه قولی، اماسیه نك خارجنه حاکم کسیلدی. اماسیه نك اعیان و خلقنده بر یأس ونومیدی حاصل اولدی .

شهزاده نك بو انهزام و عودتنی ایشیدن آناطولی بکلر بکیسی محمد پاشا ، قوتنه مغرور اولاراق بر قاچ بیك معیتیله اشقیا اوزرینه یورومش ، بوده مغلوب اولاراق رزیلانه دونمشدی . خلقده حاصل اولان امیدسزلك ، بویوك بر قورقویه منقلب اولدی .

٩١٦ سنه سی ذی القعده سنده صدراعظم «خادم علی پاشا» اوردوسیله برابر استانبولدن حرکت ایدوب آنجاق « ٩١٧ » سنه سی اوائلنده

اماسیه جوارنده کلدکلان صحراسنه اینمدی. خلق، علی پاشانی و اوردوسنی خلاصکار اولماق اوزره بویوك برتهالك وهیجان ایله قارشیلامشلردی. آناطولی و قرامان بکلربکیلری ده قوهٔ موجوده لریله کلمشلردی.

بونکله برابر اماسیه ده خوف و خلجان زائل اولمش دکلدی. سلطان احمد، تخته جلوس ایتمك سوداسیله، اعیان و خلق ایسه جان و مال قورقوسیله یانیورلردی. کلن خلاصکار اوردونك ایچنده دالان شیعیلرده اوردویی افساد یدییورلردی. خلق، عادتا باشلرینه کله جك فلاکتی کورور کبی اولمشلردی.

٩١٧ سنه سنك صفری اوائلنده «افتخار الوزراء الکرام، مختار الکبراء الفخام سنان پاشا بن عبدالحی» [١] اماسیه ده کائن حمامنی، جوارنده کی سراینی، چوقور باغچه یی، خواجه صالح زاده ملکنه متصل سد باشی باغچه سنی، سلطان بایزید جامعی حرمی اتصالنده کول یری نام باغچه سنی، حاجی حمزه ناحیه سنده کائن چفتلکلرینی اوراده کی جامع و عمارتنه وقف ایلدی. اماسیه نائبی «هبة الله افندی» ایدی.

سنان پاشانی متعاقب سلطان احمدك والده سی «بلبل خاتون» بنت عبدالحی، اماسیه ولادیکده یاپدیردیغی جامعلری، مکتبلری، عمارتلری مصالحنه املاك و عقاراتنی وقف ایتدیکی کبی عجم علی زاده «بالی بك» املاك وعقارتنی هنوز ختامه ارمدیکی جامعی مصالحنه وقف ایتدی.

٩١٧ سنه سی ربیع الاخرنده سردار علی پاشا، شاه قولی قومانده سنده حرکت ایدن اشقیا اوردوسیله بوزوق (بوزغاد) جوارنده (کوك چای)

---

[١] وقفیه سنده عیناً بویله توصیف ایدیلمشدر.

دنیلن یرده قارشیلاشدی . شاه قولی ، علی پاشا اوردوسنك نصفنه مساوی بر قوتله تعرض ایتدی . بر کون ایچنده علی پاشانك اوردوسنی بوزوب داغیتدی .

چونکه علی پاشا اوردوسنده شیعه تشکیلاتنه داخل پك چوق نفرات واردی . حرب باشلادیغی آنده بونلر شاه قولی اوردوسنه التحاق ایده رك علی پاشانك انهزامنه باعث اولمشلردی . بوتون اوردونك آغیرلغی یاغما ایدیلدی .

حیدر پاشا کبی پك چوق امرا شهید اولدیلر . انادولی بکلربکیسی محمد پاشا آلارغه دورديغندن کندیسی ومعیتی قورتولدی . سردار (خادم علی پاشا) فنا حالده یارالاندی. محفه ایچنده اماسیه یه کلدیکندن برقاچ کون صوکرا وفات ایدوب قوزدبوغان تربه سنه دفن ایدیلدی . [١]

شایان حیرتدرکه سلطان احمد ، بوانهزام اوزرینه تهلکه یه دوشن اماسیه ولایتنی مدافعه وتحکیم ایده جکی یرده اماسیه والیلکنی بویوك شهزاده سی مراد بکه ویروب تخته جلوس ایتمك سوداسیله اماسیه دن بویوك بر قوت آلوب استانبوله یوللاندی .

چونکه برادری سلطان سلیم ، استانبول جوارینه کلمش ، یکیچری یایی الده ایتمشدی . یکیچریلر سلطان احمد طرفداری اولانلرك قوناقلرینی باصوب اشیالرینی یاغما ایدییورلر ، سلطان سلیمی ایسته یورلردی . روم ایلی قاضیعسکری اماسیه لی مؤید زاده عبدالرحمن ونشانجی اماسیه لی تاجی بك زاده جعفر افندیلرك قوناقلرینی یاغما ایتمشلردی .

[١] خادم علی پاشا ؛ استانبولده (عتیق علی پاشا) دیمکله مشهور اولوب اماسیه ده سیل آغزی جوارنده کارکیر بر مکتبی واردر.

سلطان احمد ، استانبولك بو احوالنی دویونجه دورامادی . استانبوله قوشدی. حال بوکه شاه قولی و اشقیا وقعه‌لرنده بر موفقیت کوستره‌مدیکندن دولایی پدرینك و یکیچریلرك کوزلرندن دوشمشدی شهزاده‌نك معیتنده ایکنجی شهزاده‌سی «علاءالدین بك»ده برابر کیتمشدی.

(سلطان مراد)

اماسیه والیسی شهزاده سلطان احمد بن سلطان بایزید خان ثانی شهزاده‌سیدر . پدرینك استانبوله عزیمتی اثناسنده طرفندن «٩١٧» سنه‌سی ذی‌الحجه‌سی اوائلنده اماسیه والیسی اولدی. لالاسی ، مدبر اموری یخشی بك زاده «احمدپاشا» اولوب «بالی‌بك» ینه محافظ قالدی.

لاکن شیعه باش‌قوماندانی ماردینلی «شاه قولی» بو غلبه اوزرینه بوتون آنادولویی ضبط ایتمش قدر بر وضعیت آلمشدی . آنادولو قیزلباشلرندن وکوردلردن مرکب اوتوز بیکدن زیاده بر قوته صاحب اولمشدی. توقاد حوالیسنی اوروبور ، ایلری کیتدکجه قارچینی کبی اوردوسی و جمعیتی بویوبوردی .

بر طرفدن‌ده « ذوالنون خلیفه » دیدکلری وارایلی بر موغول طورونی وارای ، مجید اوزی ، تورحال قضالرینه حاکم اولاجق درجه‌ده نفوذ و قوت بولمشدی . اماسیه‌یی اك زیاده تهدید ایدن بو «ذوالنون بك»دی. بوکا «اجه سلطان اوغلو» دینیردی .

ذوالنون بك ، وارای حوالیسنده ساکن جافارلو عشیرتی رؤساسندن وزعمادن خلیل‌بکك اوغلودر. کندیسنی موغول امراسندن

اجایتوبایك اولادندن صایاردی. هر حالده «جافارلو» عشیرتی، یوقاریده ماهیتلری عرض ایدیلن «جاون‌قار، چونغار» تاتارلرندن اولاجقدر. مجید اوزی جوارنده تربه‌سی اولان و «ذوالنون مصری» دینیلن، بو اولمالیدر.

اماسیه قاضیسی مؤید زاده «شمس‌الدین احمد افندی» و مفتی قوجه امیر «ابراهیم افندی» ایدی. اماسیه نائبی «هبةالله افندی» شهرت ونفوذینی محافظه ایدییوردی. ذی‌الحجه‌نك صوكارنده ایکنه‌جی‌زاده صفی‌الدین خلوتی مخدومی مشایخ صوفیه صلحاسندن «پیر محیی‌الدین محمد چلبی» وفات ایتدی. پدرینك یانته دفن ایدیلدی.

۹۱۸ سنه‌سی محرمنده اماسیه حوالیسنده «آیین‌ماتم» اجرا ایدیله‌رك سنیلره آجی بر کوستریش یاپیلدی. سنیلردن بر قاچ کیشی قوربان ایدیلدی. اماسیه خلقنه و اعیانته بر قورقو مستولی اولدی. شاه‌قولی امریله حرکت ایدن «ذوالنون خلیفه» معیتنده اون‌بیك قدر شیعه‌سیله محرمك اونجی کونی اماسیه‌یی آکسزین باصدی.

سلطان مراد و یخشی بك زاده احمد پاشا وار قوتلریله اماسیه‌یی مدافعه ایده‌رك قورتارمغه چالیشیورلردی. لاکن اماسیه‌نك ایچنده تستر ایدن، سنی شکلنده کورونن شیعیلر بردن میدانه چیقوب ذوالنون خلیفه‌یه ایچدن یاردیم ایتدیلر.

بالضروره اماسیه مدافعلری، اعیانی، سنیلری شهری براقوب اطرافنه چیقدیلر. ذوالنون خلیفه، بیوك بر غرور و عظمتله اماسیه‌یه کیردی. شیعیلره بر عید مسرت یاپدیردی. شاه قولی‌ده نیکسار و حوالیسنی باصدیردی.

(ناصرالدين ذوالنون شاه)

وارای زعماسندن خلیل بن قباد [١] بکك اوغلودر . ٩١٨ سنه‌سی محرمنك اون یشنجی کونی اماسیه شهرینه حاکم اولدی . اماسیه‌یه کیردیکی زمان، خلقه امان ویرمشدی. برکون صوکرا بوتون خانه‌لر یاغما ایدیلدی. مراسم شیعه‌دن اولاراق ابوبکر ، عمر ، عثمان کبی اصحاب رسول اللهه لعنتلر یاغدیریلدی .

بو ورطهٔ هولناکده حضرت حسینك عشق و انتقامی اوغرینه چوق سنیلر قیلیچدن کچدی. صاغ قالانلرده کندیلرینی شیعی کوسترمکه مجبور اولدیلر . محبت علی ، سنیلری آتش کبی یاقوب قاووردی . ذوالنون، بو وحشتلریله اماسیه تاریخنك برنجی دوره‌سنی ختامه ایردیردی .

شایان دقتدرکه بوراده اولدورنلرده ، اولنلرده تورکلردی . بونلرده نه شعور ملی، نه ده عرفان دینی یوقدی. شعور ملی اولسایدی، تورکلك نامنه کندی ملتداشلرینه قیامایاجقلردی . عرفان دینی اولسایدی ، اخوت دینیه نامنه کندی دینداشلرینه آجییاجقلردی .

حیفا که دویغوسزلق ، تورکلکی و مسلمانلغی پارچالادی . بو دویغوسز تورکلر، شیعیلك نامنه محبت علی اوغرینه محملرك بازیچه‌سی اولدی. کندی ملتداشلرینی قویونلر کبی بوغازلادی .

[١] مجید اوزی حوالیٔ جنوبیه‌سنده مسکون اولان شیعه آرالرنده دولاشدیغم اثناده اله کچن (ذوالنونامه)‌ده «مرقوم امیرالمؤمنین ناصرالشریعة والدین ذوالنونشاه بن امیر خلیل بن امیر قبادالجفاری» دیه یازیلمش ، بوتون غزوات و حکایاتی بطالنامه شکلنده ضبط ایدیلمشدر.

ذوالنون دینیلن آدم ، سرسری بر تاتاردی بونك ازدیرانی ، یعنی شیخی ده (جلال بابا) دیدکلری دونمه برارمنی بو ایکی سرسری ، تام اون بش ییل انادولو تورکلرینی بربرینه قیردیردیلر . پك چوق تورکلرك اوجاقلرینی سوندوردیلر .

اماسیه ، بو برنجی دوره سنده وحدت ملیه سایه سنده اقبالك الك یوکسك ذروه سنه صعود ایده رك الك یوکسك رفاه و مدنیت کورمش ، الك بویوك فاتحلره ، الك شانلی قهرمانلره وطن اولمش ، کرك علماً وکرك اقتصاداً الك یوکسك عرفان و سعادته ایرمشدی .

اماسیه ، بو دوره سنده یوکسك مدرسه لریله ، فاضل مدرسلریله ، عالم شاعرلریله ، حاذق طبیبلریله متفنن استادلریله ، ماهر خطاطلریله محتشم بر دارالعرفان ، شانلی بر دارالفنون ، معظم بر مرکز مدنیت اولمشدی .

اماسیه نك بو دوره ده یتیشدیردیکی فاتح پادشاهلری ، وزیراعظملری ، وزیرلری ، قاضیعسکرلری ، بکلربکیلری ، نشانجیلری ، منلالری ، ولیلری ، فاضللری ، کامللری ، عالملری ، استادلری ، خطاطلری بوتون تورکیه تاریخنك مدار افتخاریدر . بونلرك تراجم احوالی «باب ثانی» ده عرض اولونور .

ایکنجی دوره

عثمانلی حکومتنده اماسیه تاریخنك ایکنجی دوره سی ٩١٨ سنه سندن

باشلایوب (١٠١١) تاریخنه قدر طقسان اوچ ییل دوام ایدر . بو دوره‌یی آچان ، اماسیه‌نك اسکی خاندانی اولان سنقور اوغللرندن یخشی بك زاده (احمدپاشا) در .

چونکه اماسیه‌دن بالضروره خارجه‌چیقان‌سلطان‌احمد شهزاده‌سی مراد بك ، اماسیه احوالنی پدرینه یازوب استمداد ایتمشدی. یخشی بك زاده احمد پاشا ، وطننی تسلطاشقیادن قورتارمق ایچون‌اماسیه‌دن چیقان عسکرك‌باشنه کچدی .

اماسیه امراسندن بوراق بك زاده حسین، حاجی بك زاده‌محمد، یورکج‌پاشا زاده انیس ، محمد پاشا زاده محمود ، عیسی بك‌زاده‌حسن بکلر، احمد پاشانك اطرافنده برلشدیلر . فدا کارانه چالیشدیلر .

صامسون سنجاغی بکی یورکج پاشا زاده محمد بك ، سنجاغی عسکریله احمدپاشانك‌اوردوکاهنه‌کلوب التحاق ایتدی. لادیك بکلرندن یکی بك زاده داود ، کوپری‌بکلرندن‌طاشان زاده شاهین ، مرزیفون بکلرندن امور بك زاده عثمان بکلرده‌معیت عسکریه‌لر کلدیلر .

احمدپاشا ، ذوالنونشاه ایله‌عونه‌سنك احوالنی تعقیب ایدیوردی. یاغمادن لذت آلان ذوالنون عونه‌سی ، طاقم ، طاقم اماسیه‌دن خارجه چیقوب کویلری‌یاغماایچون‌داغیلیورلردی . ذوالنونشاه دینیلن‌سرسری بونلرك یاغما ایتدکاری اشیانك تقسیماتیله مشغولدی .

٩١٨ سنه‌سی صفرینك یدنجی کونی استانبولده(یاوزسلطان‌سلیم خان) تخته چیقدی . بوتون ارکان دولت ویکیچری کندیسنه بیعت ایتدی . برادری سلطان احمد ، کرك بونی وکرك اماسیه احوالنی

دویدیغی آنده فوق‌العاده متأثر اولدی . ایکنجی شهزاده‌سی علاءالدین بکی بروسه‌یه والی براقوب اورنوسیله اماسیه‌یه دوندی .

یخشی بك زاده احمد پاشـا ، هر طرفه داغیلان ذوالنونلولری تحقیق ایده‌رك معیتنده اولان بکاره طاقم طاقم عسکر ترفیق ایده‌وب تعقیبه قویولدی . کویلولرده کندیلرینی مدافعه ایچون بونلرله برابر اولدی . لاکن یاغمالره اشتراك ایتمك ایچون ذوالنونلولره پك‌چوق سرسریلر التحاق ایده‌رك آنلرك هر طاقمی کثافت پیدا ایتمشدی .

بونك ایچون احمد پاشا ومعیتنده‌کی بکلر خیلی اوغراشدیلر . پك چوق مشکلاته دوشدیلر . بونکله برابر ذولنونلولری هر طرفده تپه‌له‌دیلر . احمد پاشا ذوالنونی اماسـیه‌ده باصدیرماق ایچون بر طرفدن اطرافه داغیلان ذوالنونلولری کوندردیکی مفرزه‌لریله مشغول ایتدی. دیکر طرفدن طوپلو بر قوتله اماسیه اوزرینه یورویوردی .

ذوالنونشـاه، عاقبتك فنا اولدیغنی آکلایوب اطرافه داغیلان عونه‌سنی جمع ایتمکه چالیشـدی . امکانی کوره‌مه‌دی . صوکرا شاه قولی » دن ومجید اوزی حوالیسنده اولان شیعه‌دن استمداده مجبور اولدی . اونلرده فوق‌العاده مشغولدی . نه یاپاجغنی‌شاشیرمشدی .

احمد پاشـا ، ذوالنونك بو احوالنی آکلادیغی آنده آنسزین اماسیه‌یی صاردی . قانلی بر محاربه‌دن صوکرا ربیع‌الاولك غره‌سنده غالبانه اماسـیه‌یه کیردی. بوتون ذوالنونلولری قیلیجدن کچیردی . اماسیه‌یی اشقیا تسلطندن ینه اماسـیه‌لی قورتاردی. ذوالنونشاه ، پك آز قالان عونه‌سیله قاچا بیلدی .

بو اثناده یاوز سلطان سلیم طرفندن اماسیه بکلر بکیلکنه تعیین ایدیلن « مصطفی پاشا » بر قوۀ کافیه ایله کلوب ایریشدی . احمد پاشا وبکلر درحال مطاوعت ایدوب اماسیه وقلعه‌سنی تسلیم ایتدیلر . شهزاده مراد بك ، جان قورقوسیله پدرینك یانینه قاچوب کیتدی .

(مصطفی پاشا)

صدراسبق داود پاشانك اوغلودر . سلطان سلیمه کوچوکلکنده انتساب ایتمش . اعتمادینی قازانمشدی . ٩١٨ سنه‌سی صفرینك اوننده اماسیه بکلربکیسی اولدی . ربیع الاولنك اوچنجی کونی اماسیه‌یه کلدی . یوزکچ پاشا زاده « مصطفی بك » اماسیه آلای بکیسی اولدی .

سلطان احمد ، انقره‌یه وصولنده ابتدا قونیه‌یه کیدوب اناطولی‌یی استیلا ایده‌رك اعلان سلطنت ایتمه‌سنی قوردی . قونیه‌یه دوغرو یورودی . فقط کندیسنی تعقیبه مأمور اولان مالقوچ اوغلو « طور علی بك » شدتله هجومنی کورونجه بونك ممکن اوله‌میه‌جغنی آکلادی اماسیه‌یه دوندی .

طور علی بك ، ینه تعقیباتنه دوام ایدوب سلطان احمدك پشی صیرا اماسیه حوالیسنه قدر کلدی . سلطان احمد ، مصطفی پاشانك اماسیه‌ده اولدیغنی آکلاینجه سیواسه دوغرو کیتدی . طورعلی بك‌ده دونوب روم ایلنه مأمور اولدی .

سلطان احمد ، طور علی بکك عودتنی دویدقده نیکساراوزرندن

کلوب اماسیه‌یی آنسزین باصدی . قلعه وشهرك محافظلرینه کوز آچد-
یرمادن اماسیه‌یی ۹۱۸ ربیع الاخرنده ضبط ایده‌رك اعلان سلطنت ایتدی .

(سلطان احمد خان)

ایکنجی بایزید خانك ایکنجی شهزاده‌سیدر . ۹۱۸ سنه‌سی ربیع-
الاخرینك اواسطنده اماسیه‌ده اعلان سلطنت واستقلال ایده‌رك بیعت
مراسمی یاپدیردی. کوموشلو زاده محیی الدین محمد چلبی‌یه دعا ایتدیردی .
نامنه خطبه اوقوتدی .

خلق آراسنده بولار قیصدی دیمکله مشهور اولان « سنان پاشایی »
وزیر اعظم ، کندیسنه بالمجبوریه عرض انقیاد ایدن بکلربکی « مصطفی
پاشا » یی عفو وتلطیف ایده‌رك وزیر ثانی یاپدی .

سلطان احمدك اك فنا خصلتی ، خلقك کندیلرتدن نفرت ایتدکلری
عجملرك طاتلی دیللرینه الدانوب انلره لزومندن زیاده قیمت واهمیت
ویرمکدی . اعلان سلطنت ایتدکده تبریزلی «قطب الدین عیسی افندی»یی
اماسـیه قاضیسی، شیرازلی « میرغیاث الدین چلبی »یی نقیب الاشراف
تعیین ایتدی. نشانجیلغی‌ده «عجم هبةالله افندی»یه ویردی.

حال بوکه قطب و غیاثك پایه‌لری خلق نظرنده پك آشاغی ایدی.
اشـقیایی اماسیه‌یه دعوت ایدنلرك بونلر اولدیغی ظن اولونوردی .
هبةالله افندی‌ده اوقاف سـلطانیه تولیتنده مدخول اولمشدی . هله
طبیبی «قطب شروانی» سلطان احمدی خلقك کوزندن دوشورن آدمدی.

سلطان احمد ، اشقیانك پیقدیغی سرایی و قلعه‌یی درحال اعمار ایده‌رك بندكاننده‌ن مصطفی بكی قلعه دیزداری نصب ایتدی . [١] سنجاقلره، ولایتلره کندی طرفندن میرلوالر ، بكلربكیلر تعیین ایده‌رك انادولو حكمداری اولدیغنی آكلاتماق ایسته‌دی .

شایان دقتدركه استانبولده سلطان سلیمك صدراعظمی اولان آرناوود «قوجامصطفی پاشا»، سلطان احمده تقدیم ایتدیكی‌مكتوبلرنده صداقتندن بحث ایدییور،کندیسنه هر دورلو خدمتلره حاضر اولدیغنی عرض ایده‌رك استانبول اوزرینه حركته تشویق ایله‌یوردی .

سلطان‌احمد، قوجا مصطفی پاشانك وسائر بعض منتسبلرك صداقت مكتوبلرینی آلدقجه استانبولده اركان حكومتك كندیسیله برابر اولدیغنه ذاهب اولدی .

بو مكتوبلره اعتماداً عسكر جمعنه باشلادی. اماسیه ولایتی اعیانی وزنكینلرینی طوپلایوب اشقیادن‌قاچیرابیلدكاری نقدلرینی‌ده استقراض صورتیله آلدی. بو مبالغ مستقرضه ایله تداركات سفریه‌سنی كوردی.

سلطان احمد ، كندیسنه هر یازیلان مكتوبلره ایناتماق غفلتنده بولوندی. بو مكتوبلر ایچنده سلطان سلیمك تعلیماتیله یازیلان مزور مكتوبلرده واردی . بونلردن بری كندیسنی تخته اجلاس ایچون استانبوله دعوتی مشعردی .

سلطان احمد ، بو مزور مكتوب و دعوته آلدانوب معیت

(١) بو مصطفی بكك نامی و قلعه‌یی «٩١٨» سنه‌سنده تعمیر ایتدیردیكی قلعه قاپیسنك ایچ یوزی كنارنده محكوكدر .

عسکریه‌سیله برابر ۹۱۸ شوالنك یکرمیسنده اماسیه‌دن حرکت ایتدی. بویوك بر امیدایله یکیشهر حوالیسنه وصولنده برادری «سلطان سلیم» ایله قارشیلاشدی.

بوراده ایکی قارداش، قانلی بر محاربه ایتدی. سلطان احمد، مغلوب اولاراق فرار ایدرکن آتندن دوشوب اسیر اولدی. سلطان سلیمك یانینه کتیریلدیکی آنده کندی یاینك کیریشیله ۹۱۸ سنه‌سی ذی‌الحجه‌سی اواسطنده بوغولدی. جسدی بروسه‌ده سلطان مراد ثانی تربه‌سنه دفن ایدیلدی. [۲]

سلطان احمدك اوزرنده صدراعظم قوجا مصطفی پاشانك صداقت مکتوبی وتعلیمات مخصوصه‌سی ظهور ایتدیکندن درحال «قوجا مصطفی پاشا» اعدام و اماسیه بکلر بکیلکنه «شادی پاشا» تعیین ایدیلدی. شهزاده «مرادبك» ایرانه علاءالدین، قاسم بکلر مصره فرار ایتدیلر.

«شادی پاشا»

حاجی شادکلدی پاشا احفادندن صدراسبق آماسیه‌لی «اسحاق پاشا» بن ابراهیم بکك اوغلودر. سلطان سلیمه طرزونده انتساب ایده‌رك اعتمادینی قازانمشدی. ۹۱۸ سنه‌سی ذی‌الحجه‌سنده اماسیه

(۲) تورکیه تاریخنده حرب واختناقك (۹۱۹) سنه‌سنده اولدیغی یازیلیدر. حالبوکه بروسه سجلاتنی تدقیقه مأمور اولدیغم اثناده سلطان احمدك نعشی «۹۱۸» سنه‌سی ذی‌الحجه‌سنك اون طقوزنجی کونی بروسه‌یه کلدیکنی مقید کوردم.

بکلربکیسی اولدی. ذی‌الحجه‌نك یکرمیسنده اماسیه‌یه کلدی .

شادی پاشانك اماسیه‌یه کلدیکی کون اماسیه‌ده بولونان شهزاده‌لر، خاصةً سلطان احمدك شهزاده‌سی «عثمان بك» اخناق ایدیلمك صورتیله دار جنته سلطان احمدك قیزلری ، قادینلری ، جاریه‌لری‌ده بروسه‌یه کوندریلدی . سلطان احمدك ایکی داmadی واردی : نصوح بك زاده سلیمان بك ، سنان پاشا زاده مصطفی بك [۲]

شادی‌پاشانك وصولنده اماسیه قاضیلکنه یکان زاده «شمس‌الدین احمد افندی» بن یوسف‌چلبی، اوقاف سلطانیه متولیلکنه فناری زاده «زین‌الدین محمد افندی» تعیین اولونوب کلدیلر . اماسیه‌ده شیعیلرك و اوچلرك احوالنی تحقیقه مأمور اولدیلر .

اماسیه‌نك استخلاصنده بویوك خدمتلری سبق ایدن احمد پاشا ، طربزون بکلربکیسی، یورکیج و حاجی‌بك زاده‌لر میرلوا اولوب بوراق بك زاده «حسین بك» اماسیه آلای بکیسی و سپاهی صوفی زاده «محمد اغا» اماسیه سپاهیلری اغاسی ، یعنی کتخدا یری اولدی .

اماسیه‌یه کلن قاضی ، مفتی، متولی اماسیه‌ده جریان ایدن احوال و فجایعی تحقیقه مأمور اولمشلردی. بو هیئت کونلرجه تحقیقات اجرا ایتدیلر. یاپدقلری تحقیقات‌اوراقنی برکتاب شکلنده دوغرودن سلطان سلیمه کوندردیلر .

۹۱۹ سنه‌سنده کلی فرمان عالیده اللیدن زیاده جانیلرك و خاصةً

(۲) بوایکی ذاتك سلطان احمده واحمد پاشانك سلطان عبدالله‌ه داماد اولدقلری ایاصوفیه طبقه‌سنده موجود اوراق عتیقه‌نك تدقیقنه مأمور اولدیغم اثناده کوردیکم «۹۲۷» تاریخلی اندرون دفترنده یازیلیدر .

قطب شروانی ایله میر اغیاثك کتخداسی قوجا خلیلك اعدامی ، میر غیاثك اماسیه قلعه‌سی زندانده حبسی خیلی ذواتك بلاد مختلفه‌یه اعزامی امر ایدیلمشدی . قطب شروانی ایله قوجا خلیل ، جانیلرله برابر آصیلدی. قطب تبریزی‌ده عزل و اخراج ایدیلدی .

سلطان احمدك شیخی اولان کوموشلو زاده پیر «محیی الدین محمد چلبی» ایله سابق مفتی و نقیب الاشراف قائممقامی قوجا امیر «ابراهیم افندی» استانبوله ، یکنی حسین چلبی زاده « امیر علی افندی » ایله بویوك اغا مدرسی طاشکوپرولو « مصلح الدین افندی » بروسه‌یه ، نیکسارلی «امیرحسین چلبی» ادرنه‌یه ، سلطان احمدك معلمی «شمس الدین احمد افندی» اسکلبه ، مصاجبی دیکر «شمس الدین احمد افندی»ده تیره‌یه بردعی زاده «محی الدین افندی» آقشهره اعزام ایدیلدیلر .

سلطان احمدك بویوك معلمی خطیب قاسم زاده «محی الدین محمد افندی» استانبوله کیتدی. سابق اماسیه قاضیسی مؤید زاده «شمس الدین احمد افندی» اماسیه باصقیننده زهره‌سی چاك اولاراق وفات ایتمشدی. نشانجی «منیری افندی»ده تحقیقات اثناسنده قورقوسندن وفات ایتدی.

عالی بك ، بوکوموشلو زاده‌نك ترجمه‌سنده « کنه الاخبار»نده دییورکه :» شادی پاشانك آدملری شیخی طوتوب کتیرمك ایچون خانه‌سنه کلیرلر. حجره‌سنده نماز قیلارکن پنجره‌دن کورورلر ، ایچری کیررلر ، فقط شیخی کوره‌مزلر. بوحال ایکی دفعه تکرر ایلر .

اوچنجیسنده اولوالامره اطاعت ایتمه‌سنی تکلیف ایده‌رك تکرار ایچری کیررلر . بوسفر کوروب طوتارلر ، محقرانه شادی پاشایه

کوتوزلر. اوده شیخی باغلایوب استانبوله اعزام ایدر . وصولنده یدیقله زندانه حبس اولونور .»

٩١٩ شوالنده اماسیه مفتیسی یکان زاده « رکن‌الدین افندی » ترفیعاً ادرنه قاضیسی اولوب یرینه بروسه‌ده قبلوجه مدرسی اولان اماسیه‌لی (حسام‌الدین حسین افندی) بن عبدالرحمن افندی اماسیه مفتیسی وسلطانیه مدرسی اولارق کلدی . بوکا « توقادلی‌زاده » دینیردی .

٩٢٠ سنه‌سی محرمنده اماسیه‌لی جمالی زاده (پیری محمد) چاپی باش دفتردار «مالیه ناظری» اولاراق مهمات حربیه و ذخائر عسکریه جمع و تدارکنه مأموراً اماسیه‌یه کلدی . بوندن صوکرا آناطولویی استیلایه عزم ایتمش اولان شاه اسماعیله حدینی بیلدیرمك ایچون (سلطان‌سلیم) اوردوسیله برابر سیواسه واصل اولمشدی. پیری چلبی‌ده اماسیه‌دن تدارك ایتدیکی ذخائرو مهماتیله برابر سیواسه کیتدی .

شادی پاشا ، آلای‌بکی حسین بك ، سپاهی کتخدایری محمد اغا ایران حربنه مأمور اولدقلری جهتله کبار زعمادن دیاربکرلی « یکیت احمد بك» اماسیه محافظی اولوب قالدی .

فقط سلطان سلیم ، کوك‌چای وقعه‌سندن عبرت آلدیغی مناسبتله سیواسده اوردوی همایونی‌کوزلجه یوقلادی. اوردو ایچنده قیرق بیك قدر بولدیغی شیعیلری آییقلادی . صوکرا قالقوب‌چالدیران‌صحراسنه واردی . بوراده شاه اسماعیلك اوردوسنی ٩٢٠ رجبنك یکرمیسنده تارومار ایدوب مظفرانه تبریزه کیردی .

سلطان سلیمك مقصدی ، بویوك تورك ملتنك وحدتنی اخلاله

چالیشان ایرانی اورتادن قالدیروب تورکستان ایله برلشمکدی. حیفا که ذخائرك قلتی، یکیچریلرك آزغینلغی بویوکسك مقصدی عقیم براقدی.

سلطان سلیم، تبریزدن دونوب شوالك آلتنجی بازارایرتسی کونی اوردوی همایون ایله برابر اماسیه یه کلدی. معظم احتفال ایله قارشیلاندی. سلطان سلیمك اماسیه یه وصولنده کونلرجه دونمالر، شنلکلر یاپیلدی. اماسیه زندانده محبوس اولان «میرغیاث الدین شیرازی» سلطان سلیمك معلمی اولان قسطمونی فضلاسندن مولانا «حلیمی چلبی»یه دخالت ایده رك انك شفاعتیله عفو و اطلاق ایدیلدی.

٩٢٠ سنه سی شوالنك یکرمی اوچنجی کونی، محاربه اثناسنده سبق ایدن بویوك خدمتلرینه مکافاةً باش دفتردار (پیری محمد چلبی) یه وزارت ویریلدی. حال بوکه وزارت، بایزید ثانی دورنده سرایلی دیوشیرمه لره خاص بر مسند عالی اولدیغنه دائر بر قانون اراده سی آلنمشدی. پیری پاشانك وزارتی بو قانونه مخالفدی.

صدر اعظم سنان پاشا، استانبول قائممقامی اولاراق استانبولده بولونیور، دوقه کین زاده وزیر «احمد پاشا» ده معیت سلیم خانیده صدارت وظیفه سنی کورویوردی. پیری پاشانك وزارتی احمد پاشا ایله یکیچریلرك غیرتلرینه دوقوندی.

یکیچریلر ابتدا آغالری «اسکندر اغا» یه بوده نزد پادشاهیده غایت مقبول ومعتمد اولان اناطولی قاضیعسکری «جعفر چلبی» یه ومعلم سلطانی «حلیمی چلبی» یه مراجعت ایتدیلر قپوجیلر کتخداسی (ارناوود احمد آغا) ایدی. [١] اسکندر اغا ایله جعفر چلبی، پادشاهك

[١] بو احمد اغا، مصر والیسی ایکن عصیان ایده رك اعدام ایدیلان مشهور «خائن احمد پاشا» در.

اوامرینه قارشی اعتراض ایتمه‌لرینی تنبیه ایده‌رك یکیچریلری تسکینه چالیشدیلر .

فقط : وزیر احمد پاشانك و کتخدا بکك تحریکاتیله یکیچریلر ایاقلاندیلر . ۹۲۱ سنه‌سی محرمنك یکرمی سکزنجی کونی « پیری پاشا » ایله « جعفر ، حلیمی » چلبیلرك خانه‌لری یاغما ومنتسبلرندن بش اون کیمسه‌یی تلف ایتدیلر . خیلی کیمسه‌لرده مجروح اولدی . او زمان بو وقعه‌نك اسبابی بر درلو آکلاشیلامدی .

سلطان سلیم ، بو تحریکاتك حس استرقاب ایله دوقه‌کین زاده وزیر « احمد پاشا » طرفندن اولدیغنی آکلادیغی آنده « احمد پاشا » یی و کتخداسی « حسن اغا » یی درحال آصدیردی . احمد پاشانك جسدی تام برکون آصقیده قالدقدن صوکرا ایندیریلوب اشاغی پیرلر جوارنده کمال پاشا تربه‌سنه دفن ایدیلدی .

۹۲۱ سنه‌سی صفرنده ایران حکمداری « شاه اسماعیل صفوی » طرفندن صلح رجاسنه مأموراً « امیر عبدالوهاب » تبریزی ، « قاضی اسحاق » شیرازی ، « شکرالله » مغانی ، « حمزه خلیفه » دن مرکب بر هیئت سفارت اماسیه‌یه کلدی . سلطان سلیمه دخالت ایده‌رك رجا ایتدیلر .

سلطان سلیم ، صلحی رد ایدوب میر عبدالوهاب ایله قاضی اسحاقی اماسیه قلعه‌سنده حبس ایتدی . دیکرلرینی‌ده دیمتوقه قلعه‌سنه اعزام ایلدی . یکیچری وقعه‌سنك اسباب ولدنیاتنی اکلامغه اوغراشدی . پك چوق تحقیقات یاپدیردی .

٩٢١ سنه‌سی ربیع‌الاولنك بشنجی پنجشنبه کونی سلطان سلیم‌خان اوردوی همایون ایله برابر اماسیه‌دن قالقوب کلدکلان صحراسنه کیتدی . اماسیه‌نك ارکان وخلقی معظم بر تشییع احتفالی یاپدی . بورادن قالقوب استانبوله کیتدی .

سلطان سلیم ، پك زیاده مراقنه دوقونان اماسیه وقعه‌سنك اسبابنی ومسببلرینی آرایور ، یکیچری رجال وضابطانی فوق‌العاده صیقیوردی احمد پاشانك صلباً اعدامندن تیتره‌ین کتخدا « احمد اغا » کندیسنی بلادن قورتارماق ، همده کوزه کیرمك ایچون یکیچری اغاسیله اناطولی قاضیعسکرینه افترا وبر قاچ خذله‌یی‌ده اشهاد ایتدی .

٩٢١ سنه‌سی رجبنك سکزنجی کونی حضور سلیم خانی‌یه جلب ایدیلن « جعفر چلبی » ایله « اسکندر آغا » اوفاق بر مشافهه‌دن صوکرا اعدام ایدیلدی .

بر تورکك وزارتی اوغرنده ایکی بویوك رجل فدای جان ایتدی بو وقعه‌یه رغماً تورك اوغلو تورك اولان معرف زاده نشانجی « محمد پاشا » یه وزارت ویریلدی .

بو سنه اوائلنده شادی پاشا وآلای بکی یکیت احمد بك ، دیاربکر حربنه مأمور اولوب کیتدی . اماسیه آلای بکیسی اولان حاجی بك زاده « میرزا بك » اماسیه محافظی‌واسبق آلای بکی بوراق بك زاده « حسین بك » ایران حربنده کوستردیکی یارارلقلره بناءً میرلوا اولدی .

اماسیه بکلربکیسی شادی پاشا ، دیار بکر حربنده مردار بییقلی

« محمد پاشا » يه مخالفت ومعيتيله عودت ايلديكندن درحال ۹۲۱ سنه‌سی شعبانده عزل اولونوب استانبوله جلب ويدی‌قله زندانده كنديسنك سوق ايتديكی كوموشلوزاده « محيی‌الدين محمدچلبی » يه رفيق ايديلدی. اماسيه ولايتنه « احمد پاشا » تعيين اولوندی .

(احمد پاشا)

اماسيه‌نك خلاصكاری اولان بخشی بك زاده‌در ۹۲۱ سنه‌سی شعبانده شادی پاشانك عزل وحبسنه بناءً اماسيه بكلر بكيسی اولدی. اماسيه وحواليسنده اولان شيعه‌نك احوالنی تحقيقه مأموراً كلدی.

احمد پاشا ، وقايع سابقه‌يی پك اعلا بيلديكی جهتله ذوالنونك افعال مكروهه‌سنه اشتراك ايدنلری تحقيق وتأديبده شدتلر كوستردی. ارباب اشتراكده باشلرينه كله‌جك فلاكتلری آكلامالريله شكايتلری ياغديرديلر .

بو شكايتلرك سببی ، احمد پاشانك عجولانه كوستردیكی شدت ظن ايديلدی. بونك ايچون (احمد پاشا) ترحاله واليلكنه كوندريلدی. بولی متصرفی اولان (محمد پاشا) ده أماسيه بكلر بكيلكنه تعيين ايديلدی .

(محمد پاشا)

سلطان بايزيد ثانينك قهرينه اوغرايان حمزه بك زاده وزير

(مصطفى پاشـا) نك اوغلودر بروسه سجلنده كورولديكي اوزره « ٩٠٣ » ده بروسه و « ٩١٨ » ده بولى متصرفى اولوب « ٩٢١ » سنه‌سى ذى‌القعده‌سنده اماسيه‌بكلر بكيسى اولارق كلدى .

٩٢١ سنه‌سى ذى‌الحجه‌سنك اون برنجى كونى اماسيه‌نك مشاهير علماسندن بالى زاده « عبدالرحمن افندى » وفات ايدوب حاجى حمزه بك‌جامعى‌خظيره‌سنه دفن ايديلدى . پدرينه« جم بالى‌چلبى » دينيردى.

٩٢٢ سنه‌سى صفرنده بكلر بكى « محمد پاشا » مصر حربنه مأمور اولوب‌معيت‌عسكريه‌سيله‌برابر كيتدى . اماسيه محافظه‌سنه كبارامرادن بوراق بك زاده حسين بكك برادرى (حاجى احمدبك) وسپاهى كتخدايرى صوفى زاده «محمد اغا» مأمور اولدى .

بوأثناده ايرانه فرار ايدن‌شهزاده‌مراد بك درويش‌قيافتيله‌اماسيه‌يه كلوب اغنيادن صابونجى اوغلى (ابراهيم چلبى) خانه‌سنده بر مدت قالدى. صوكرا كيزليجه چيقوب‌كيتدى. سلطان احمدليلرله‌كوروشوب خيلى مذاكره‌لر ايتدى .

مقدما فرمانلى اولان قطب‌الدين عيسى افندى ، بر يولنى بولوب كنديسنى عفوايتديرمش، اوسته‌لك اولاراق بولى قاضيسى اولمشدى. محمد پاشابولنده ايكن عزل ايديلديكندن و محمد پاشـاده مصر حربنه كيتديكندن اماسيه‌يه كلوب اسكى يولداشلرينه قاووشمشدى.

احوال حربيه‌دن دولايى اماسيه ولايتنك قوۀ عموميه‌سى مصر اوزرينه كيتمش اولماسندن بالاستفاده معهود جلال و ذوالنون‌بابالر ، ينه آياقلانديلر. باشلرينه طوپلادقلرى اون بيك قدر حشراتله اماسيه حواليسنى اورمغه باشلاديلر .

٩٢٢ سنه‌سی شعبانك اون بشنجی جمعه كیجه‌سی استانبولده روم‌ایلی قاضی‌عسكری اولان اماسیه‌لی مؤید زاده «عبدالرحمن افندی» وفات ایدوب ابوایوب انصاری تربه‌سی جوارنده قبر مخصوصنه دفن ایدیلدی .

بو اثناده اماسیه‌ده اوچلردن قطب و غیاثك مفسدتی یوزندن جلالیلر ، اماسیه‌نك حوالیسنده شدتله تخریباته دوام ایده‌رك اماسیه‌نی ایكنجی دفعه باصماق اوزره فرهاد بوغازینه قدر كلوب چاتدیلر .

فقط بوغازك هرایكی طرفنه یرلشدیریلان طوپلرله تیراندازلر اشقیایی شهره كیرمكدن منع ایدییور ، اماسیه محافظی «حاجی احمد بك» كوجی یتدیكی قدر چالیشیوردی . خلق رمضانی بویوك بر هیجان ایچنده كچیرمشدی .

اماسیه محافظی حاجی احمد بك ، اطراف امراسندن استمداد ایتمكله برابر الی سلاح طوتانلری سلاحلاندیرمشدی . چونكه جلالیلر ، اماسیه‌نك غرب و جنوب طرفلرندن تعرض ایتمكه باشلامشلردی . بورالرده قوت یوقدی .

٩٢٢ سنه‌سی شوالك اواخرنده جلالیلر شهره قدر كیردیلر . شهرك مدافعلری و خلقی مقاومت ایده‌رك قارشی دوردیلر . خارجدن كلوب امداده یتیشن كیوان اغازاده رستم ، حاجی بك زاده میرزا بكلر اولانجه قوتلریله اشقیا اوزرینه صالدیردیلر .

اماسیه‌نك ایچنده جریان ایدن قانلی بر مجادله‌دن صوكرا جلالیلر ، بویوك ضایعات ویردیلر . نهایت قاچوب كیتدیلر . فقط شهرك طرافنی تالان وخراب ایتدیلر . بواثناده اماسیه بكلربكیسی محمد پاشا ، مرج‌دابق

محاربه‌سنده شهید اولدی.

ساطان سلیم ، اماسیه وقعه‌سنه شامده مطلع اولدقده درحال عفو واطلاق ایتدیکی «شادی پاشا»یی ایکنجی دفعه اماسیه بکلربکیلکنه و تحقیقاته‌ده دفتردار اماسیه‌لی قاضی زاده «محمد چلبی»یی نصب وارسال ایتدی.

(شادی پاشا)

صدراسبق اماسیه‌لی اسحاق پاشازاده‌در. ٩٢٢ سنه‌سی ذی‌الحجه‌سنك غره‌سنده اماسیه والیسی اولدی. سرعتله کلوب ذی‌الحجه اواخرنده اماسیه‌یه کیردی. محمد چلبی‌ده تحقیقاته باشلادی.

چونکه جلالیلرك اماسیه‌یه کیروب خساراته جرأتلری ، یالکیز چوق اولدقلرندن دولایی‌دکلدی. بلکه شهرك ایچنده کیزلی ایش کورن قیزیلباشلردن نشئت ایتمشدی.

فقط تبریزلی قطب، بکلربکی و تحقیقات مأموری شادی پاشاو محمد چلبینك کله‌جکلرینی ایشیتدیکی آنده فرار و اختفا ایتمشدی. یاپیلان تحقیقاتده قطب وغیاثك و اوشاغی اولان کنجه‌لی ابراهیمك جلالیلری دعوت وکیزلی شیعه‌نك فعلاً یاردیم‌ایتدکلری آکلاشیلدی.

٩٢٣ سنه‌سی محرمنك اوتنجی کونی اون بش ییلدن بری اماسیه‌ده وقورانه عظمت کوسترن ، سلطان احمدك توجهاتی سایه‌سنده سلطنت سورن قوجا میرغیاث‌الدین شیرازی، اوشاغی ابراهیم وبك چوق جانی شیعه‌سیله برابر اعدام ایدیلدی.

تبریزلی قطب‌الدین عیسایی تعقیبه‌مأموراولان‌درکاه عالی‌قپوجیلرندن

حسین و اسکندر بکلر کوج حال ایله مرزیفونده بر قیزیلباشك خانه‌سنده بولوب چیقاردیلر. مرقوم رزیلانه‌اماسیه‌یه کتیریلدی. یاپدیغی خباثتلردن دولایی جانی‌یانان خلقك کوزلری اوکنده « ٩٢٤ »سنه‌سی ربیع‌الاخرنده آصیلدی. ایرانده تحصیل علوم ایدن اماسیه‌لی « سیدی علی افندی » ده کوملجنه‌قاضیلکنه کونده‌ریلدی.

شادی پاشا، جلالی اشقیاسنك الك چوق یری اولان « وارای » و « تورحال » طرفلرینه کیدوب اشقیایی باصدیردی. چوقلرنی افنا وآغیرلقلرنی یاغما ایتدیردی. بوتون اماسیه اطرافنی دارالما یاپدی. اشقیادن اولانلری آصدیردی.

بواثناده اماسیه‌ده‌خیلی فضلا واردی. بونلردن « بخشی خلیفه » اتابك مدرسه‌سی مدرسی اولوب حسن حالیله، فضل وکمالیله بوتون خلق نظرنده محترم بر فاضلدی. بورکج پاشامدرسی اسکلبلی « جعفر افندی »، بویوك‌اغا مدرسی‌اماسیه‌لی « مصلح‌الدین افندی، کوچوك اغا مدرسی شروانی « عبدالمحسن افندی » درسعام ایدیلر.

اماسیه قاضیسی «ایهم» دیمکله مشهور « شمس‌الدین احمدافندی» معزولاً استانبوله کیتدی. یرینه مؤید زاده « عبدالکریم افندی » اماسیه قاضیسی اولدی. اماسیه مفتیلکنه آق‌شمس‌الدین افندینك برادر زاده‌سی‌اولان «پاشاچلبی» دیمکله مشهور«غیاث‌الدین‌ابراهیم‌چلبی» تعیین ایدیله‌رك استانبولدن کلدی.

٩٢٤ سنه‌سی صفرنده‌سلطان احمدك شهزاده‌سی « سلطان‌مراد »ك ایراندن کلوب قره‌حصار شرقی حوالیسنده اعلان سلطنت ویك‌چوق

خلقك كنديسنه بيعت ايتديكى شايع اولدى . بو شايعه سلطان سليمى خيلى تلاشه دوشوردى .

سلطان سليم » سنهٔ مزبوره نك ربيع الاولنده اماسيه بكلر بكيسى « شادى پاشا » يه قره حصار شرقى يه قوهٔ موجوده سيله بالذات كيدوب شايعه نك اصلنى تحقيق ايتمه سنى امر ايتدى . شادى پاشا ، سلطان مرادى پك ايى طانييان صوفى زاده محمد اغايى آلوب قره حصار شرقى يه كيتدى . قره حصار بكى قاسم بكله برلشدى .

صوفى زاده محمد اغا ، اماسيه ده سلطان احمدك چاوشباشيسى اولان عبدى اغانك مخدومى و سلطان مرادك همدمى ايدى . سلطان مرادى كوزل طانيردى . شادى پاشا ، پك چوق اشقيايى طوتوب محمد اغايه كوستردى . بر بكزرينى بولوب باشنى كسدى استانبوله كوندردى .

سلطان سليم ، شهزاده مرادك باشنى كوروب طانييانلردن تحقيق ايتدكدن صوكرا اسكدارده قره جه احمد مزارلغنه دفن ايتديردى . فقط سلطان مرادك برحيات اولديغى شايعه سى هر طرفده سويله نيوردى .

صولاق زاده تاريخنده ديوركه « شهزاده مراد ، ايرانه فرارندن دورت ييل صوكرا اماسيه يه درويش قيافتنده كلوب خسته لندى . بر نعلبند واسطه سيله سلطان احمد منسوبلرندن و اماسيه اغنياسندن صابونجى اوغلى ابراهيم چلبى حمايه سنده شفاياب اولدقدن صوكرا اسكداره كيتدى . اوراده وفات ايتدى . »

هر حالده سلطان سليم ، شايعه دن بيره لندى شهزاده مرادك قبرينى بيلنلرى بولوب باشنى چيقاردى او نعلبندى اماسيه دن جلب ايدوب كوستردى . نعلبند ، غالبا پادشاهى تطمين ايچون اولاجق كه باشك

شهزاده مراده عائد اولدیغنی تصدیق ایتدی . صوفی زاده « محمداغا » جلب ایدیلوب چاشنکیرلر زمره‌سنه الحاق ایدیلدی . بوکا « بلالی محمد اغا » دینلدی .

نجه شهزاده مراد بکك ایراندن « ٩٢٢ » سنه‌سی اماسیه‌یه کلدیکی صابونجی اوغلو « ابراهیم چلبی » دن حمایه کوردیکی ، قره‌حصارشرقی حوالیسنده ادعای سلطنت ایتدیکی هر حالده دوغرودر . فقط ٩٢٤ سنه‌سنده طوتولوب باشی کسیلدیکی ، یاخود اسکدارده وفات ایتدیکی خلاف حقیقتدر . سلطان سلیمك شبهه‌سی پك یرنده‌در .

چونکه ایکی جهت ، سلطان مرادك قتلنی ، یاخود وفاتنی تکذیب ایده‌جك ادلهٔ تاریخیه‌دندر . برنجیسی عثمانلی حکومتنك بوقدر شدتلی تعقیباتنه قارشی شیعه‌نك « ٩٢٢ » حتی « ٩٤٠ » تاریخنه‌قدر سورن عنودانه صولت وشوکتیدر . بونلرك باشنده نافذالکلام برشهزاده اولماسایدی . صولتلری بو قدر سوره‌مزدی .

ایکنجیسی الهٔ‌ن بر قیدتاریخیدر . فاتح کتبخانه‌سنده « ١١٨٩ » نومروده مقید « مصابیح » کتابنك صوکنده شو قیدتاریخی‌یی دقتله اوقوییکز !

« تم کتاب المصابیح علی یدالعبد الضعیف النحیف المحتاج الی رحمة‌الله‌ابن مولانا خضر لطف‌الله بلغهما‌الله غایة‌ماتمناه فی یوم‌الخمیس عشرین من‌شهر ربیع الثانی سنة ثلثین‌وتسعمائة‌هجریة لاجل‌الامیرالاعزالاکرم سلطان مراد بن الاجل‌المغفور المرحوم غیب‌الله بن‌المغفور المبرور ظاهر بن طاهر دیوزاناوی »

شو قید تاریخی کمال صراحتله کوستریبورکه بو مصابیح کتابنی

یازان ، علمادن خضر افندی زاده « لطف‌الله » در . سلطان مراد ایچون یازمشدر . ٩٣٠ سنه‌سی ربیع‌الاخرینك یکرمنجی پنجشنبه کونی بیتیرمشدر . وراده تعمیه ایدیلدیکی اکلاشیلان دورت جهت واردر .

١ ـ سلطان مرادك باباسی کوستریلن « غیب‌الله » کیمدر ؟ ٢ ـ بونك باباسی دینیلن « ظاهر » کیمدر ؟ ٣ ـ بونك باباسی اولدیغی اکلاشیلان « طاهر » کیمدر ؟ ٤ ـ نسبت ایدیلن « دیوزاناوی » نره‌سیدر ؟

نم آکلادیغمه کوره شو اسملر ، سلطان مرادی طانیتماماق ایچون قصداً یاپیلمش بر کنایه و تعمیه‌در . «غیب‌الله» ، مرحوم دیمك اولان « سلطان احمد » دن کنایه اولاجقدر . بوکا « الاجل المغفور المرحوم » دینمشدر .

غیب‌اللهك پدری کوستریلن « ظاهر » ، ایکنجی سلطان بایزیددن کنایه اولاجقدر . چونکه لسان شریعتده سلطان « ظاهر » اولاجقدر . مختفی اولمایاجقدر . بوکاده « المغفور المرحوم » دینمشدر .

ظاهرك باباسی کوستریلن « طاهر » ، فاتح سلطان محمد ثانیدن کنایه اولاجقدر . چونکه لسان شریف نبوی‌ده قسطنطنیه فاتحی « نعم‌الامیر ، نعم‌الجیش » دیه مدح و ثنا بویورولمشدر . توصیف نبوی‌یه مظهر اولان طاهر ، مقدس ، مغفورالهی صاییلیر .

دیوزاناوی ، اماسیه شهرینك جوارنده و شرق شمالی جهتنده الیوم « ظانا ، زانا » دیمکله مشهور اولان کویك اسکی آدی «دیوزانا» در بوراده سلطان احمدك وقتیله چفتلکی و جامعی اولدیغی قیود وقفیه ایله مثبتدر . بورایه نسبت ایدیلن کیمسه‌یه « دیو زاناوی » دینمش اولابیلیر

بو كتابی یازان « ابن مولانا خضر لطف‌الله » بکا بو کنایه‌لری آکلاتان بر شخصیت تاریخیه‌در . بوذات، اماسیه‌ده ایکن سلطان مراد بن سلطان احمدك معلمی اولان «مولانا خضر بن ادریس » ك مخدومی اولاجقدر. «بلغهما‌الله» تعبیرندن آکلاشیلیرکه خضر افندی ، «٩٣٠» سنه‌سنده برحیات ایمش.

نم شو آکلایشلرمك دوغرولغی تقدیرنده شهزاده سلطان مرادك ٩٣٠ سنه‌سنده برحیات اولدیغی و ٩٢٤ سنه‌سنده کسیان باشك بوشهزاده‌یه عائد اولمادیغی ثابت اولور. بوندن آکلاشیلیرکه «٩٢٢» سنه‌سنده اماسیه‌یه هجوم ایدن ، کیرمکه معندانه چالیشان ، اشقیای جلالیه‌نك باشنده «سلطان مراد» واردی .

شهزاده مراد ، اماسیه‌یه کیروب تحصن ایتمك ممکن اولمادیغنی کورونجه قره‌حصار شرقی و سیواس حوالیسنده جولان‌ایتمش،اورالرده ادعای سلطنت ایده‌رك کندیسنه طرفدار بولمغه چالیشمش ، شاه اسماعیلدن آلدیغی قوتله حرکت ایله‌مش دیمك اولور .

ارمنی جلال خلیفه‌نك اتباعی ، داها دوغروسی شهزاده مراد بکك طرفدارلری،سیواس، دارنده وعربکیر حوالیسنده تکاثف ایده‌رك اجرای حرکات و ایقاع خسارات ابتدکاری جهتله «سیواس» اهمیت قازانمشدی .

بو اهمیته بناءً رومیه ولایتنك مرکزی سیواسه نقل ایدیله‌رك اماسیه بکلربکیسی « شادی پاشا » «٩٢٤» سنه‌سی جمادی‌الاولاسنده سیواس بکلربکیسی اولدی . اماسیه ولایتی بر لوا مرکزی اولاراق سنجاق بکلکنه «اوزون رستم بك» تعیین ایدیلدی .

(اوزون رستم بك)

اماسيه‌لی اتابك‌زاده خضر پاشانك كوله‌سی كيوان اغانك اوغلودر. بونك ايچون رستم بكه اماسيه‌ده «كيوان اوغلو» دينيردی سلطان سليمه شهزاده‌لكنده انتساب ايده‌رك ميرلوا اولمشدی. وقعهٔ سابقه‌ده شايان تقدير خدمتی سبق ايلديكندن «٩٢٤» سنه‌سی جمادی الاولاسنده اماسيه سنجاغی بكی اولدی. سنوی دورتيوز اللی بيك آقچه معاش ويريلدی.

اسكی محاسبه دفترلرنده كورولديكی اوزره اماسيه، مركز ولايت ايكن ميرميرانك تخصيصاتی بشيوز اوتوز بيك آقچه، حاصلات خزينه‌سی ده بشيوز اللی يدی بيك آقچه اولوب اون طقوز زعامتی، دورتيوز يكرمی طقوز تيماری واردی.

اماسيه مركز لوا اولونجه يالكز معاشده اوفاق بر تناقص اولوب حاصلات خزينه ايله زعامت و تيمار اولكی حالنده قالمشدر. بناءً عليه اماسيه، مركز لوا اولدقده برنجی سنجاق اعتبار ايديلمشدر.

ارباب تيمار، هر يرده «سپاهی، سواری»لر ديمكدی. سپاهيلرك ضابط و قوماندانه اماسيه‌ده «كتخدا يری» دينيردی. بوتون لوالرده، مركز ولايتلرده كتخدا يری، سپاهی قوماندانی ديمكدی. ارباب زعامت، بونلردن يوكسكدی. بونلرك قوماندانه «آلای بكی» دينيردی، تيمار وزعامت، تورك‌لره ويريليردی.

اماسيه‌ده يكيچری اوجاغی‌ده واردی. يكيچريلك، اسلام ايديلمش خرستيان اولادندن تشكيل ايديلن بر اوجاقدی. بو اوجاق، ايلك

دفعه سلطان اورخان زماننده «٧٤١» سنه‌سنده تشکیل ایدیلدی .
تورکلردن ایلك یکیچری اغاسی « جلال‌الدین محمد بك » بن غازی
عبدالرحمن بك اولدی . بوکا «آغا بك» دینیردی .

یکیچریلرك ایلك تشکلندن «٨٢٩» سالنه‌قدر آغابکلری ، تورکلردن
سچیلیردی . خرستیان اولادینه تورکلك و مسلمانلق روحی آغابکلرله
ویریلیردی . بونك ایچون آغابکلکه غیر تورکلردن تعیین ایدیلمزدی .
یکیچری اوجاغندن آنجاق قول کتخدالغنه قدر ترقی واردی . قول
کتخدالری یارارلق کوستردکجه میرلوا اولورلردی .

اماسیه‌ده ایکی بولوك یکیچری واردی . هر بولوکك بر علمداری ،
بر اوطه باشیسی اولوردی . بونلرك هپسنه قوماندا ایدن ضابطه ابتدا
«ضابط» دینیدی . صوکرا « سردار » لقبی ویریلدی . اماسیه یکیچری
سرداری اماسیه یکیچریلرینك قوماندانی ، ضابطی دیمکدی .

بونلردن باشقا ، اماسیه‌ده درکاه عالی قپوجیلری و چاووشلری واردی .
بونلر ، پادشاهك یاورلری حکمنده اولوب او زمانلرده بوتون اوامر سلطانیه‌یی
بونلر تبلیغ وانفاذ ایدرلر ، تحصیلاته و سنجاقلرك ادارۀ ملکیه‌سنه
بونلر باقارلردی .

بکلر بکی شادی پاشانك اماسیه‌دن سیواسه قالقدیغنی ایشیدن
« ذوالنون بابا » ینه امیده دوشدی . وارای ، مجید اوزی ، تورحال
طرفلرنده قیام ایده‌رك کویلری ازعاجه باشلادی . کویلردن شکایتلر
یوکسلدی .

اوزون رستم بك ، ارکان لوادن حاجی نوروز بك زاده «ولی بك»
وسائر زعما وسپاهیلردن یاننه آلدیغی بر قوتله ذوالنونك اوطوردیغی

یرلری باصدی . اغیرلقلرینی آلوب عونەسندن خیلی کیمسەلری بردار ایتدی . ذوالنونی صیندیردی .

بو اثناده یولار قیصدی « سنان‌پاشا » عثمانجق نواحیسندن « حاجی حمزەقصبەسی » دیمکله مشهور اولان پردەاقامت وحاجی حمزەناحیەسنی اشقیانك تعرضاتندن محافظه ایتمکه مأمور ایدی . سنان پاشا ، اوراده جامع ، عمارت ، مکتب یاپدیرمش ، قصبەیی شنلەتمشدی .

۹۲۵ سنەسی مارتندن اعتباراً اماسیه ضربخانەسی تجدید ایدیلەرك التون اقچه ضرب ایدیلمەسی امر اولوندی . اشقیانك تعقیباتنه شدتله دوام ایدیلدی . فقط شدید الشکیمه ، نافذالکلم بر ذاتك اماسیەده بولونماسی ضرورتی حاصل اولدی .

چونکه اشقیا ، یاخود سلطان مرادك عونەسی اماسیەیی پك زیاده صیقیشدیرییوردی . بناءً علیه حاجی حمزه دربندی محافظەسنده بویوك همتلری کورولن (سنان پاشا) ، ۹۲۵ سنەسی اوائلندە اماسیه متصرفی و محافظی اولاراق کلدی .

(سنان پاشا)

سلطان احمدك وزیری اولان یولارقیصدی سنان پاشادر . بوده خضر پاشانك کولەلکندن تفیض ایتمشدر . ۹۲۵ سنەسی صفرنده اماسیه محافظی اولدی . کلوب اشقیایی تعقیباته قویولدی .

بوسنه چوقدن بری یدی قلەزندانندەاونوتولوب قالمش اولان کوموشلو

زاده «پیر محیی الدین محمد چلبی» سلطان سلیم خانك امر مخصوصیله عفو واطلاق ایدیله‌رك آرزوسیله حجازه كیتدی . اثنای خروجنده سلطان سلیمه آغیر دعالر ایتدیكنی عالی چلبی «كنه الاخبار»نده یازییور .

۹۲۵ سنه‌سی اواسطنده اماسیه مفتیسی «غیاث الدین پاشا چلبی» قدس منلاسی اولدیغی مناسبتله یرینه سابق سلطان احمدك معلمی اولوب ادرنه‌ده چفته‌لر مدرسه‌سی مدرسی اولان اماسیه‌لی خطیب قاسم زاده «محیی الدین محمد افندی» اماسیه مفتیسی و سلطانیه مدرسی اولدی .

محیی الدین افندینك كلدیكندن آز صوكرا اماسیه قاضیسی مؤید زاده « عبدالكریم افندی » وفات ایتدی. یرینه ابراهیم افندی زاده « عثمان افندی » اماسیه قاضیسی اولدی. عبدالكریم افندی ، كبار علمادن بر ذات ایدی .

۹۲۶ سنه‌سی شوالنك طقوزنجی كونی «سلطان سلیم اول» وفات ایدوب یرینه بویوك شهزاده‌سی « سلطان سلیمان خان » عثمانلی تختنه جلوس ایتدی. كوموشلو زاده «پیر محیی الدین محمد چلبی»ده اماسیه‌یه بوسنه كلوب اولاد و عیالنه قاووشدی .

اماسیه متصرفی سنان پاشا ، اشقیانك استیصالنه حصر همت ایده‌رك سنجاغك هر طرفنی دولاشوب قورودی . فقط ۹۲۷ سنه‌سنده مجید اوزی جوارنده تنكیلاتنه دوام ایدركن بر پوصویه دوشوب اشقیا طرفندن شهید ایدیلدی. یرینه قره حصار شرقی بكی «محمد بك» تعیین اولوندی .

(محمد بك)

یورکیج پاشا زاده علی بکك اوغلودر. ٩٢٧ سنه‌سی ربیع الاولنده اماسیه سنجاغی بکی اولدی. قره حصار شرقیدن کلوب اشقیانی تعقیبنه کیتدی. چاوشان درکاه عالیدن «چاوش محمد اغا» میرلوا قائممقامی اولدی. بو اثناده سیواس والیسی «شادی پاشا» قونیه ولایتنه نقل ایدیلوب طربزون بکلربکیسی لالا «سنان پاشا» بن محمد سیواس والیسی اولدی. طربزوندن سیواسه کیدرکن اماسیه‌یه کلوب اون بش کون قدر اوطوردی.

اماسیه بکی محمد بك، ذوالنون محارباتنده بویوك یارارلقلر کوستردی. توقاد بکی حسین بکله بذل مساعی ایده‌رك ذوالنونی فوق العاده صیقیشدیردی. صوکنده دیوریکی طرفلرینه قاچیردی. کندیسی ده دونوب اماسیه‌یه کلدی.

٩٢٨ سنه‌سی محرمنده اماسیه قاضیسی عثمان افندینك یرینه سابق کردستان قاضیعسکری عنوانیله دیاربکر قاضیسی اولان مؤید زاده «عبدالحی افندی» اماسیه قاضیسی اولارق کلدی. جماذی الاولاسنده «محمد بك» آلمان حربنه مأمور اولدیغندن یرینه «سنان بك» اماسیه بکلکنه تعیین ایدیلدی.

(سنان بك)

میرعلم یعقوب اغانك برادری اولدیغی ولی الدین افندی کتبخانه‌سنده موجود اولان مجموعهٔ منشآتده کورولدی. ٩٢٨ سنه‌سی جماذی الاولاسی

غرەسندە اماسیە بکی اولوب کلدی» اماسیە سنجاغنە امیر تعیین ایدیلن غیر تورك بکلرك ایلکیدر .

٩٢٩ سنەسی شعباننده صدراعظم اماسیەلی «پیری محمد پاشا» استعفایە مجبور اولوب غیر تورکلردن روم‌ایلی بکلربکیلکیلە وزیر ثالث اولان فرنك « ابراهیم پاشا » مسند صدارتە یوکسەلدی . وزرات قاپیسی تورکلرك یوزینە قاپاندی. اندرون مکتبندن تورکلرك آیاغی کسیلدی .

٩٢٩ سنەسی شوالندە اماسیە مفتیسی و سلطانیە مدرسی «محیی الدین محمد افندی» استانبولدە ایاصوفیە مدرسلکنە ترفیع ایدیلدیکندن یرینە «اوچ باش» دیمکلە مشهور اولان «نورالدین حمزە افندی» اماسیە مفتیسی و سلطانیە مدرسی اولدی . بو اثناده اماسیە نقیب الاشراف قائممقامی «السید محمد چلبی» ایدی .

٩٣٠ سنەسندە جلالیلر ، باخود سلطان مرادك عونەسی سیواس ولایتنی فنا حالدە صارمش، سنان پاشا یی پك زیادە صیقیشدیرمشدی. بونك ایچون طربزون بکلربکیسی اماسیەلی «اسکندر پاشا» سنە اواخرندە سیواس والیسی اولدی. سنان پاشاده بعده امیرالحاج اولوب حجازە کیتدی. مفسر مشهور آماسیەلی بخشی خلیفە بوسنە وفات ایتدی. آق بیلك دیمکلە مشهور ایدی .

٩٣١ سنەسندە ذوالنون بابانك عونەسی‌دە اماسیەنك هر طرفندە شدتلر کوسترمکە باشلادی. بونلرك تعقیباتندە «سنان بك» یارالاندی. یرینە بروسە سنجاغی بکی «قوچی بك» تعیین اولوندی.

(قوچی بك)

شیخ‌الاسلام کمال پاشازاده احمدافندینك عمجه‌زاده‌سی خلیل بك بن کمال‌پاشانك‌اوغلودر. سلطان سلیمه‌انتساب ایدوب دائره‌سنده تفیض ایده‌رك «٩٣١» سنه‌سی رجبنده اماسیه سنجاغی بکی اولارق کلدی.

بکا اویله کلیورکه بر حیات اولدیغی اکلاشیلان «سلطان مراد» طرفندن اجرا ایدیلن شیعه تشکیلات خفیه‌سی بوتون آنادولویی دائرهٔ شمولنه آلمش بر حالده اختلال اربابی «٩٣٢» سنه‌سنده و هرطرفده بردن حرکته کلمشلردی . بو اثناده بوسنه‌بکلربکیسی حسین‌پاشاسیواسه وا-کندرپاشا طرابزونه نقل ایدیلدی

سلطان سلیمان قانونی مجارستان‌سفرنده اولدیغی اثناده‌اختلالجیلر، ایکی بویوك قوماندانك اداره‌سی آلتنده بردن قیام ایتمشلردی. بونلردن برنجیسی «ذوالنون‌شاه»دینیلن وارایلی ذوالنون خلیفه ایدی. اداره‌سی آلتنده قرق بیك قدر شیعه‌سی واردی. ٩٣٣ سنه‌سنده بوزغاد ایله توقاد آراسنده اجرای حرکات ایتمکده ایدی . بونك هدفی قونیه و اماسیه ایدی .

ایکنجیسی حاجی بکتاش اولادندن اولدیغنی ادعا ایدن «نفس اوغلو»دیمکله‌مشهور «قلندرشاه» بن حبیب افندی‌بن اسکندربن بالم سلطان بن رسول چلبی ایدی. اداره‌سی آلتنده اوتوز بیکدن‌زیاده شیعه‌سی واردی. آنقره حوالیسنده اجرای حرکات ایتمکده ایدی. هدفی اسکداردی .

ارباب اختلال يالكيز بونلردن‌ده عبارت دكلدى . اطنه داخلنده «ولى شاه» دينيلن آدمك، طرسوس لواسنده «يكيجه بك»ك آچدقلرى اختلال بايراقلرى آلتنده بيكلرجه شيعه‌ده ينه بوسنه قيام ايتمشلردى . هر حالده باشلرنده غايت ذى نفوذ ومدبر آدم واردى .

ذوالنونشاهك قوماندا ايتديكى اختلالجيلرك اوزرينه ابتدا قرامان بكلربكيسى اسكندرپاشا زاده خرم پاشا سردار اولوب خيلى ميرلوالرله برابر حربه كيردى. سردار ايله ايچ‌ايل قيصريه بكلرى شهيد و اوردو منهزم اولدى .

ذوالنون، بوندن قوت بولوب توقادحواليسنى اوردى. قاز اووايه قدر كلدى . اوكنه كلن قصبه‌لرى خراب ايتدى . بوراده سيواس بكلربكيسى حسين پاشا اماسيه ، توقاد ، عربكير ، ملاطيه بكلريله برابر اووب ذوالنون اوردوسيله حربه كيردى .

ذوالنون ، ابتدا غلبه ايدوب ملاطيه بكى يولار قيصدى سنان‌پاشا زاده اسكندر، اماسيه بكى قوچى بكلر شهيد اولدى. ايكنجى هجومده حسين‌پاشاقولى غلبه‌ايدوب «ذوالنونشاه»اورولدى. اوردوسى‌داغيلدى. فقط اختلالجيلر ، حسين پاشانك اوردوسنه بر كيجه باصقينى يابديلر . حسين پاشا يارالاندى اوردوسى داغيلدى . متعاقباً دياربكر بكلربكيسى خسرو پاشا يتيشدى. ارباب اختلالى قيليچدن كچيردى . فقط حسين پاشا، سيواسه وصولندن برقاچ كون‌صوكرا وفات‌ايتدى.

قلندرشاهك قوماندا ايتديكى ارباب اختلال اوزرينه‌ده صدراعظم ابراهيم‌پاشا سرداراولوب آناطولى بكلربكيسى بهرام، قرمان بكلربكيسى محمود پاشالرله خيلى سنجاق بكلرى برابردى . بونلرده ابتدا منهزم

ومحمود پاشا ایله علائیه بکی مصطفی پاشا شهید اولدی .

بعده قلندرك قوت بولان اتباعندن چوقلری تنویرات و انعامات مخصوصه ایله الده ایدیلدی . بقیه‌لری اوزرینه « بلالی محمد آغا » ایله «دلی پروانه بك» مأمور اولمشدی . بونلر بوتون قوتلریله چالیشوب ارباب اخلالی تارومار ایتدیلر. بلالی محمد اغا ، قپوجیلر کتخداسی، دلی پروانه متفرقه اولدی. اماسیه‌سنجاغنه‌ده «عبداه بك»تعیین ایدیلدی.

(عبداه بك)

اسفندیار اوغللرندن قیزیل احمد بك زاده اولوب بولیلیدر . ٩٣٣سنه‌سی ذی‌القعده‌سنده اماسیه سنجاغی بکی قوچی بکك شهادتنه بناءً اماسیه بکی اولوب کلدی . سیواس بکلر بکیلکنه‌ده ثانیاًطربزون بکلر بکیسی « اسکندرپاشا » تعیین ایدیلدی .

لا کن اختلالجیلرك حربندن دولایی اماسیه‌ده ینه اوفاق ، تفك حادثه‌لر اولدی . قوچی بکك‌شهادتیله‌لوانك اداره‌سی‌مشکلاته‌اوغرادی. چونکه اماسیه‌نك اوز ناحیه‌سنده پك چوق اشقیا واردی .

اماسیه مفتیسی نورالدین حمزه افندی ، بو مشکلاتدن دولایی استعفا ایدوب استانبوله کیتدی . اماسیه فضلاسندن حسینیه مدرسی وسلطان بایزید کتبخانه‌سی حافظ کتبی مشهور (مصلح‌الدین‌موسی افندی) اماسیه مفتیسی وسلطانیه مدرسی اولدی .

خسرو پاشا ، دیاربکره عودت ایتدکدن صوکرا اختلالجیلرینه طوپلانوب ذوالنونشاه اوغلی « خلیل بك » ریاستنده اختلاله

دوام ایتدیلر . ذوالنونك خلیفه‌سی اولان مشهور « خوبیار بابا » خلیل بكك مستشاری ایدی .

بونلر ، تورحال اوزریدن كلوب « وارای » طرفلرنده تمكن ایده‌رك اماسیه‌یی تهدید ایتمكه باشلادیلر . اماسیه بكی « عبداه بك » معیتنه آلدیغی قوتله وارای ناحیه‌سنده حرباً بونلری تعقیب ایده‌رك آرتق آباده قدر كیتدی . اوراده واقع اولان محاربه‌ده بوده شهید اولدی . ولی بك اماسیه بكلكنه تعیین ایدیلدی .

(ولی بك)

اماسیه امراسندن حاجی نوروز بك زاده الیاس بكك اوغلودر. ٩٣٤ سنه‌سی ربیع الاخرنده عبداه بكك شهادتنه بناءً اماسیه سنجاغی بكی اولدی . اماسیه آلای بكیلكندن نشئت ایتدی. سیواس والیسی اسكندر پاشاده طربزونه اعاده ایدیلوب « فیل یعقوب پاشا » سیواس بكلر بكیسی اولدی .

ولی بك ، آرتق اووا وقعه‌سنده فدا كارانه چالیشاراق نام آلمش بر بهادردی . سنجاغی كوزل قورودی . ٩٣٥ سنه‌سنده مجید اوزی حوالیسنده ظهور ایدن اختلالی كندیسی استیصال ایده‌رك اشقیایی پیلدیردی . بو سنه بودون حربنه مأموراً روم ایلنه كیتدی .

٩٣٦ سنه‌سی محرمنك صوكلرنده اماسیه مفتیسی كبار فقهادن « مصلح الدین موسی افندی » وفات ایتدی . اوچلر محله‌سنده كائن خانه‌سی باغچه‌سنه دفن ایدیلدی. یرینه اماسیه علماسندن « بایزید افندی »

مفتی ومدرس سلطانیه اولدی. ولی بك ده دیگر لوایه نصب ایدیلدیکندن « ابراهیم بك » اماسیه سنجاغی امارتنه تعیین اولوندی .

(ابراهیم بك)

اسحاق پاشا زاده شادی پاشانك مخدومیدر . بروسه بکی ایکن ٩٣٧ سنه‌سی محرمی صوکلرنده اماسیه بکی اولدی . فقط روم ایلی محارباتنه مأمور اولدیغندن اماسیه آلای بکیسی قاضی زاده « سیدی احمد بك » وکیل اولوب اماسیه‌یی اشقیادن قورودی .

٩٣٧ سنه‌سنده مشاهیر اتقیادن وخلوتیه مشایخندن صونسالی « حسام‌الدین افندی » وفات ایدوب اوق میداننده خضر پاشا محله‌سنه کیدن یولك صاغنده قبر مخصوصنه دفن ایدیلدی . ابراهیم بکك تمادی ایدن غیبوبتنه وسنجاغك اهمیتنه بناءً « سیدی احمدبك » میرلوا اولدی .

(سیدی احمد بك)

اسبق اماسیه قاضیسی مصلح‌زاده عبدالرحمن افندینك مخدومی اولوب قاضی زاده دیمکله مشهوردر . محمد و محمود پاشالرك کوچوك قارداشیدر. اماسیه‌سنجاغی آلای بکیسی ومحافظ وکیلی ایکن «٩٣٧» سنه‌سی شعبانده اماسیه بکی اولدی .

چونکه اماسیه حوالیسنده اکسك اولمایان اشقیایی تعقیب ایده‌رك

ذوالنون اوغلو خلیل بکی یالکیز باشـنه معیتنده‌کی قوهٔ موجوده‌سیله استیصال ایتمکه موفق اولدیغنه مکافاةً میرلوا اولمشدی . خلیل بك ، پك آزیلی بر شقی ایدی . بونك استیصالی اولدقجه بر وقعهٔ مهمه اولمشدی .

٩٣٨ سنه‌سنده سیدی بك عراق حربنه مأمور اولاراق کیتدی . بوندن جرأت آلان اختلال اربابی اماسیه اطرافنده ینه باش قالدیرمغه باشلادی. بو اثناده ظهور ایدن حادثه‌لر اوزرینه اشقیا حربنده بویوك یارارلغی کورولن نیکبولی بکی محمد بك ، اماسـیه سنجاغی بکلکنه تعیین ایدیلدی .

«محمد بك»

کده‌غره‌لی زعمادن حسن بکك اوغلودر . دلی پروانه دیمکله مشهوردر. اشقیا حربنده شهرت آلمش امرادن اولمقله «٩٣٩» سنه‌سی ربیع‌الاخرنده اماسیه بکی اولاراق روم ایلندن کلدی. اماسیه مفتیسی «نقیضی» دیمکله مشهور «بایزید افندی» عزل ایدیلوب یرینه امولدزاده «عبدالعزیز افندی» کلدی .

وزیر اعظم ابراهیم پاشا ، انادولو قوای عمومیه‌سنی آلوب عراقه کیتمشـدی . شیعه کروهی بوندن جرأت آلدی. ذاتاً میرلوا محمد بکه خصم بی‌امان اولان شیعه ، خارجده لازم کان ترتیباتی آلدقدن صوکرا «٩٤٠» ذی‌الحجه‌سنده صباحه قارشی آ کسزین اماسیه‌یی باصدیلر.

بن اویله صانیورم‌که سـلطان احمدك شهزاده‌سی سلطان مراد ،

صوڭ بر حركت اولماق اوزره اماسیه‌یی بالذات باصدی . اماسیه‌نڭ بوتون مواقع مستحكمه‌سنی الده ایتدی . میرلوا محمد بكڭ خانه‌سنی محاصره ایدوب آنی تسلیمه مجبور ایتدی. محمد بك ، كمال شجاعتله اشقیایه قارشی كندیسنی مدافعه ایده‌رڭ شهید اولدی .

اشقیا ، یاخود سلطان مرادڭ عونه‌سی كندیلرینه معارض اولانلری افنا ،ماللرینی یاغما ایده‌رڭ خیلی خسارات یاپدیلر . اماسیه قلعه‌سنی الده ایتمكه پك زیاده چالیشدیلر .

قلعه دیزداری محمد اغا ، سپاهی كتخدا یری رومیه‌لی حسین اغا، مشاهیر زعمادن جبه‌جی اوغلو دیمكله مشهور «حسن بك» بن دولتخان بك شدتله مقابله ایتدیلر. كدەغره ویوده‌سی چاوشان درگاه عالیدن عبدالغنی اوغلو «محمد اغا» بوتون قوتیله اماسیه‌یه قوشوب كلدی .

بونلر دلیرانه چالیشدیلر. اشقیادن خیلیسنی قیلیجدن كچیردیلر. بقیه‌سنی‌ده فراره مجبور ایده‌رڭ اماسیه‌یی قورتاردیلر. غالبا سلطان مراد، بوهنگامه اثناسنده مقتول اولمالیدركه اشقیادن برداها اثر ظهور ایتمدی . اماسیه محافظه‌سنه‌ده آنقره بكلربكیسی «ولی پاشا» تعیین ایدیلدی .

بنم آكلایشمه كوره «٩٣٣ اختلالی» ، مدافعهٔ حقوق ایچون ترتیب ایدیلمش بر وقعهٔ مهمه‌در بونی دوغوران سببلرڭ باشلیجه‌سی ، عثمانلی دولتنڭ توركلره قارشی آلدیغی وضعیتدر. دینه‌بیلیر .

چونكه مقبول ابراهیم پاشا دینیلن فرنك ابراهیم پاشا ، مسند صدارته كلدیكی كوندن اعتباراً توركلره قارشی بر وضعیت آلمش ، توركلرڭ یوزینه وزرات قاپیسنی قاپامشدی .

صولاق زاده تاریخنده دییوركه « توركمنلرڭ اللرندن تیمارلری

آلنمش، دیرلکلری چالنمش، دیکرلرینه ویریلمشدی. بونلر امر معاشدن عاجز قالدقلرندن اشقیا رؤساسنه عرض انقیاد ایتمشلردر .»

بو تلخیص ایدیلن افاده آکلاتیورکه تورکلردن آلینان تیمارلر، چالینان دیرلکلر غیر تورکلره ویریلمش اولدیغندن اختلال چیقدی . تورکلر ، کندی دیرلکلرینی ، وارلقلرینی مدافعه‌یه قالقیشدی. ینه صولاق‌زاده آکلاتیورکه تورکلرك بو حقلری ویریلدیکی کون اختلال باصدیریلدی.

ایستر شیعه باشلری اولسون ، ایستر سلطان مراد اولسون حقوقنی مدافعه ایده‌جك بر قوت و استناد کاه آرایان تورکلری کندیلرینه جلب ایده‌رك قیام ایتمشلر دیمك اولور . تورکلرك حقوقی تسلیم ایدیلدیکی آنده شیعه باشلری اوچدی. نفوذلری زائل اولدی .

(ولی پاشا)

اماسیه امراسندن حاجی نوروز بك زاده الیاس بکك اوغلودر . بوکا «حاجی بك‌زاده» دینیردی. ٩٤١ » سنه‌سی محرمنده اماسیه متصرفی اولاراق آنقره‌دن کلدی . وقعه‌یی تحقیقه‌یی مأمور اولدی . سیواس والیلکنه‌ده وزرادن اماسیه‌لی «محمد پاشا» تعیین ایدیلمشدی .

بو وقعهٔ هائله‌ده اماسیه قاضیسی مؤید زاده عبدالحی افندی ، اماسیه مفتیسی ام ولدزاده عبدالعزیز افندی مدخول اولدیغندن هر ایکیسی‌ده عزل ایدیله‌رك استانبوله کوندریلدی حسین اغا مدرسی «قره‌باغی محمد افندی»اورخانیه مدرسی اولاراق ازنیقه اعزام ایدیلدی. برادری «ولی افندی» بن عبدالکریم بو وقعه‌ده وفات ایتدی .

کبار قضاتدن لطفاه زاده « فخرالدين محمد افندی » اماسيه قاضیسی اولاراق استانبولدن کلدی. يورکجپاشا مدرسی و نقيب الاشراف قائممقامی اولان آنقره‌لی السيدسيرك محيی الدين محمد افندی» اماسيه مفتيسی اولدی . قراباغی ولی افندی زاده « عبدالجبار افندی»ده استانبوله کيتدی .

روميه‌لی حسين آغا آغير زعامتله تلطيف ايديله‌رك مكافات کوردی. جبه‌جی زاده حسن بك اماسيه آلای بکيسی اولوب دیزدار محمد آغايه آغير زعامت ويريلدی. افکار عموميه‌يی تشويش وافساد ايدن سياحلر، درويشلر اماسيه تکيه‌لرندن سورولوب خارجه چيقاريلدی .

٩٤٢ سنه‌سنده ولی پاشا ، بوتون سنجاغك هر طرفنی کزدی . اشقيا حقنده دارا ما يايدی . بولديغی شقيلری درحال تنکيل ايده‌رك اماسيه سنجاغنده امنيت عموميه‌يی تقريره همت ايتدی . بعده ثانياً آنقره بکلربکيسی و آناطولی محافظی اولدی . موصل بکلربکيسی «سيدی احمد پاشا» اماسيه متصرفلغنه تعيين ايدلدی .

(سيدی پاشا)

يوقاريده تعريف ايديلن قاضی زاده‌در. ٩٤٣ سنه‌سی اواسطنده اماسيه متصرفی اولاراق موصلدن کلدی. عثمانلی تورکلردن ايلك موصل بکلربکيسی اولان بودر .

٩٤٤ سنه‌سی شوالنده اماسيه قاضيلکنه اماسيه‌لی زنبيلی علی افندی زاده «جمال الدين محمد چلبی» تعيين اولونوب استانبولدن کلدی. بوسنه

سیواس والیسی اماسیه‌لی وزیر محمد پاشا وفات ایدوب یرینه جاندارلی زاده «عیسی پاشا» سیواس بکلربکیسی اولدی .

اماسیه سنجاغنك هر طرفی اشقیادن تماميله تمیزلنمش ، حضور و امنیت تامه حاصل اولمشدی . بناءً علیه : ۹٤۵ سنه‌سی اوائلنده صاروخان والیسی اولان شهزاده «سلطان مصطفی» اماسیه والیلکنه نصب ایدیله‌رك اماسیه‌نك اسکی شرفی اعاده ایدیلدی .

(سلطان مصطفی)

قانونی سلطان سلیمان خانك بیوك شهزاده‌سیدر. ۹۲۱ سنه‌سنده دوغدی. ابتدا صاروخانه والی اولمشدی. ۹٤۵ سنه‌سی ربیع‌الاولنده یکرمی دورت یاشنده اماسیه والیسی اولوب کلدی [۱] لالاسی «قاسم بك»دی. اماسیه محافظی «سیدی احمد پاشا» اولدی .

[۱] اماسیه ولایتی ، سیواسدن ارتباطنی کسدی . مستقل بر

---

[۱] تاج‌التواریخ کبی تورکیه تاریخلرینك چوغنده شهزاده سلطان مصطفی‌نك اماسیه والیلکنه دائر صراحت یوقدر . فقط نشانجی جلال زاده مصطفی بکك «طبقات ممالك» آدلی اثرنده سلطان مصطفی‌نك صاروخان اماسیه والیلکنه تاریخ مزبورده نقل ایدیلدیکی مصرحدر. نصوح مطراقی تاریخنده داها آچیق یازیلمشدر .

کمال‌الدین ابراهیم افندینك اسعد افندی کتبخانه‌سنده موجود اولان «مصارف بیت‌المال» آدلی اثری دیباجه‌سنده اماسیه امیری سلطان مصطفی نامنه یازیلدیغی وسروری افندینك مطبوع کلستان شرحی آخرنده سلطان مصطفی معلمی ایکن اماسیه‌ده اکمال ایتدیکی یازیلیدر . بوتون قیود مالیه و احکام دفترلرنده بو تاریخدن وفاتنه قدر اماسیه والیسی سلطان مصطفی نامی مقیددر .

ولایت اولدی . چوروم ، جانیك ، قره حصار شرقی سنجاقلری اماسیه ولایتنه مربوط اولوب توقاد وویوده‌لغه قلب ایدیلدی . فقط مالیه اعتباریله توقاد اماتی سیواس و اماسیه یی شاملدی .

شهزاده‌نك اماسیه‌یه وصولنده اماسیه مفتیسی «سیرك محیی الدین محمد افندی» معلم اولوب اماسیه مفتیلکنه و سلطانیه مدرسلکنه کده‌غره‌لی کوپریجك زاده «سنان الدین یوسف افندی» نصب ایدیلدی. چقال قاضی زاده «الحاج محمود چلبی» مصاحب و لطفای مشهوره‌دن کلابی اغا» ندیم اولدی .

بو اثناده دیوان همایونده نشانجی اولان اماسیه‌لی امت زاده «محمد چلبی» کوزدن دوشورولدیکی جهتله سیواس بکلربکیسی اولارق اوزاقلاشدیریلدی . چونکه قانونی سلطان سلیمانك کوزینه کیرمش ، عقل و عرفانیله کندینی بکندیرمشدی. غیر تورکلرك غیرتنه‌دوقوندی.

٩٤٦ سنه‌سنده مشاهیر فضلادن بخشی زاده (کمال الدین ابراهیم افندی) بویوك آغا مدرسی اولارق تعین ایتدی . درسعام مشهور « جمعه افندی » کوچوك آغا مدرسی اولدی . فضلادن « مفسر احمد افندی » اتابك ، زاره‌لی « جعفر افندی » طورمطای مدرسه‌لرینه سایه صالدی .

بو اثناده سلطان بایزید جامعی واعظی « یماق شیخ » دیمکله مشهور عباد چلبی زاده « محی الدین محمد چلبی » و محمد پاشا جامعی واعظی مشاهیر خلوتیه‌دن « الشیخ سنان الدین یوسف افندی » پك مشهور ایدی . شیخ سنان افندی ، حبیب قرمانی خلیفه‌سی اولان « سیدی چلبی » نك خلیفه‌سیدر .

٩٤٧ سنه‌سنده شهزاده معلمی « السيد محيي‌الدين محمد افندی » وفات ایلدیکندن یرینه کبار مدرسیندن مرزیفونی « خیرالدین خضر افندی » معلم سلطانی اولدی . اماسیه قاضیسی « جمال‌الدین محمدچلبی » مراقندن ، یاخود شهزاده تحکمندن استعفا ایدوب دیاربکر قضاسندن معزول اولان مؤید زاده « عبدالحی افندی » ثانیاً قاضی اولارق کلدی .

٩٤٨ سنه‌سنده سیواس بکلربکیسی « محمد پاشا » کمال غمندن وفات ایتدی . یرینه حلب بکلربکیسی رومیه‌لی « حسین‌پاشا » سیواسه کلدی . فقط شهزاده‌نك مسرفانه حرکتی منلا بخشی زاده کمال‌الدین ابراهیم افندینك نظر دقتنی جلب ایتمکه باشلادی .

٩٤٩ سنه‌سی جمادی‌الآخره‌سنده سیواس والیسی « حسین پاشا » وبعده اماسیه محافظی « سیدی احمد پاشا » وفات ایتدی . سیواسه اماسیه‌لی صوفی زاده « محمدپاشا » بکلربکی واماسیه‌یه آناطولی محافظی وآنقره بکلربکیسی حاجی بك زاده « ولی پاشا » کلدی .

ارباب جربزه مشاهیرندن کوموشلو « خواجه سولیمش چلبی » شهزاده مصطفی‌نك مستشار خاصی اولوب قپوجیلر کتخداسی « کلابی آغا » ایله هم عیار وهرایکیسی‌ده مرجع امور اولارق تعین ایتدی . سولیمش خواجه ، کلابی آغادن باصقین چیقدی .

٩٥٠ سنه‌سی صفرنده قاضی مؤید زاده « عبدالحی افندی » وفات ایدوب یرینه پیر صنعاء خلوتی احفادندن « محيي‌الدين محمد افندی » اماسیه قاضیسی ویورکج پاشا مدرسی حقاله‌لی « السيد محيي‌الدين محمد افندی » حسین آغا مدرسی اولدی . محمد پاشا جامعی واعظی کبار

صلحادن « الشیخ سنان افندی » شهزاده احوالنه اعتراض ایلدیکندن مجبور استعفا اولارق چریباشی محله‌سی اوستنده‌کی موقعنه چکیلدی. کندیسنه « شهره کوسدی » دینلدی.

چونکه شهزاده مصطفی، ادبیاته پك زیاده میل ایدردی. عالیجناب، ذوق وصفایه دوشکون اولمقله برابر کریم، شجیع، مدبردی. باشنه ارباب علم وادبی جمع ایده‌رك آنلرله مصاحبه ایدر، کوزللری سوه‌ردی.

شهزاده‌نك نشانجیسی علوان چلبی احفادندن « نفیس اوغلو » دیمکله مشهور تاج‌الدین افندی مخدومی « حمدی حمدالله چلبی »، دفترداری لطف‌الله لطفی بك »، کاتب دیوانی « فضلی چلبی » شعرادن ایدی. قضاتدن زنبیلی علی افندی برادری قاضی محمد افندی مخدومی « کامی محمد چلبی »، طبیب زاده « لطفی افندی » سیرك زاده « آنی احمد چلبی »، اعیان زاده‌لردن حاجی بك زاده « ادایی بك »، زمرهٔ کتابدن « زمانی محمود چلبی » و « امانی محمد چلبی » مصاحبلریدی.

بونلر مشاهیر شعرادن ایدیلر. بونلردن باشقا شهزاده‌نك دیوان قاه... غنچه کیوان، کول محمد، چیکده علی، لاله عذار حسن، سبیل احمد، رانباق بالی بکلر کبی آفتلر ده واردی. بونلرك هر بری ناموس وعفت، علم وادب اربابندن ایدیلر.

بوزمانك اك دکرلی علماسندن قوجه حسام‌الدین حسین، منلا بخشی زاده کمال‌الدین ابراهیم، کوپریجك زاده سنان‌الدین یوسف حقاله‌لی سید محیی‌الدین محمد، مفسر شمس‌الدین احمد، کوچوك محیی‌الدین محمد، جمعه و جعفر افندیلر، شهزاده‌نك اك زیاده محبت

وصحبتلرندن استفاده ایتدیکی ذوات ایدی. کوچوك محیی الدین افندی « ممك چلبی » دیمکله مشهورایدی .

کبار مشایخدن « منلا شیخ » دیمکله مشهور « شجاع الدین الیاس افندی » ، ایجادی دیمکله مشهور امام زاده « خیرالدین خضر افندی »، یماق شیخ دیمکله مشهور محیی الدین محمد افندی ، شهزاده نك پك زیاده حرمت ایتدیکی ذوات ایدیلر .

٩٥١ سنه سنده کمال الدین ابراهیم افندی ». شهزاده نك اسرافاتنه تعریض ایدن « مصارف بیت المال » آدلی اثرینی مشارالیهك نامنه تألیف وتقدیم ایتدیکی زمان ، التفات ومکافاته نائل اولمشدی .

٩٥٢ سنه سنده مشاهیر فضلادن اماسیه مفتیسی سنان افندی وفات ایتدی . یرینه استانبولده صحن ثمانیه مدرسلرندن آقشهرلی « سعدی افندی » اماسیه مفتیسی وسلطانیه مدرسی اولارق کلدی .

٩٥٣ سنه سنده معلم شهزاده مرزیفونی « خیرالدین خضرافندی » وفات ایتدی . یرینه استانبولدن کلیبولیلی « سروری مصطفی افندی » کلدی . امرای لوادن « صنع الله بك » شهزاده یه لالا اولوب کلمشدی . کذلك سلام زاده دیکر « محیی الدین محمد افندی » اماسیه قاضیسی اولدی .

٩٥٤ سنه سنده اماسیه محافظی و شهزاده نك مدبر اموری « ولی پاشا » وفات ایدوب یرینه مغنیسالی « جعفرپاشا » اماسیه محافظی اولارق استانبولدن کلدی . شهزاده نك وزارتی مقامنه قائم اولدی .

٩٥٤ سنه سی شعباننده اماسیه لی « محشی سنان افندی » دیمکله مشهور اولان شیخ حسام الدین افندی زاده سنان الدین یوسف افندی ،

استانبول قاضیلغندن آناطولی قاضیعسکری اولدی . بوسنه دیکر اماسیه‌لی سیدی علی افندی زاده « عبدالرحمن افندی » ادرنه قاضیسی اولمشدی .

۹۵۵ سنه‌سی ربیع الاولنده « سلطان سلیمان » ایران حربنه کیدرکن سیواسه کلشدی . اماسیه والیسی اولان شهزاده‌سی « سلطان مصطفی » پدرینی زیارت ایچون اماسیه‌دن قالقوب سیواسه کیتدی . ربیع الاخرده پدرینك مساعده‌سیله اماسیه‌یه عودت ایتدی .

سنهٔ مزبوره جمادی الاولاسنده هرشیئه اعتراض ایدن اماسیه مفتیسی « سعدی افندی » عزل ایدیلوب صحن مدرسه‌لرندن « ملا جرجان » دیمکله مشهور « محیی الدین محمد افندی » اماسیه مفتیسی و سلطانیه مدرسی اولدی . متعاقباً اماسیه قاضیسی‌ده کیدوب یرینه شعرادن مغنیسالی « ثنائی محمد افندی » اماسیه قاضیسی اولارق کلدی .

۹۵۶ سنه‌سنده ایرانك تحریکاتیله کورجیلر ارضرومه هجوم ایده‌رك بکلربکی « موسی پاشا » یی شهید ایتمشلردی . سلطان مصطفی بوندن فوق العاده متأثر اولدی . کورجیلری تأدیب ایچون صدراعظم آرناوود « رستم پاشا » یه عرض کیفیتله استیذان ایتدی . فقط اسعاف ایدیلمه‌مدی .

بوسنه سیواس بکلربکیسی بالطه‌جی « محمد پاشا » بغداد محافظه‌سنه مأمور اولدیغندن یرینه اماسیه‌لی یخشی بك زاده « احمد پاشا » سیواس بکلربکیسی اولارق اماسیه‌یه کلدی . شهزاده سلطان مصطفی‌یه مسافر اولوب بر قاچ کون صوکرا سیواسه کیتدی .

۹۵۷ سنه‌سنده ایران اشقیاسی ینه حدودی تجاوز ایده‌رك قصبات وقرایی یاغما وخلقی صوك درجه ازعاج ایتمشلردی . شهزاده مصطفی ،

بونلری‌ده تفصیلاتیله‌رستم پاشایه یازدی. امداد ایدیله‌سنی رجاواستیذان ایتدی . بوکاده بر جواب آلامدی . بوسنه اماسیه‌لی ابراهیم افندی زاده « علاءالدین علی افندی » اماسیه قاضیسی اولدی .

۹۵۸ محرمنده ایرانیلر اکمال ماتم ایچون کربلا وقعه‌سنی حدود اوزرنده‌کی کویلرده ، قصبه‌لرده‌اجرا ایتدیلر . شهزاده سلطان‌مصطفی بوندن فوق‌العاده بحضور اولوب سروری افندینك انشاسیله ۱۹ محرم ۹۵۸ تاریخلی وسوزشلی بر فریادنامه داها کوندردی . [۱] رستم‌پاشا بوکاده آلدیریش ایتمدی .

فقط : بوفریادنامه‌نك وصولنده رستم پاشا ، شهزاده‌نك وزیری اولان « لالا جعفر پاشا » یی‌استانبوله چاغیردی . یرینه کوستندیل‌بکی اولان «بوشناق احمدبك » ی بکلربکی پایه‌سیله کوندردی . احمد پاشا شهزاده‌نك وزیری مقامنه قائم اولدی .

شهزاده‌نك معلمی سروری افندی ، کلستان‌شرحنی شهزاده‌سلطان مصطفی نامنه اماسیه‌ده تألیف و«۹۵۸» سنه‌سنده اکمال ایده‌رك تقدیم ایتدی . سروری افندی ، شهزاده‌نك هم‌معلمی ، هم‌ده محرم‌اسراری ایدی .

احمد پاشا ، سرای تربیه‌سی کورمش ، عاقل ، مزاجکیر، ایشکذار بر آدمدی . شهزاده‌نك قلبنی تسخیر ایده‌جك حرکتلرده بولنه‌رق امنیتنی قازانمشدی . بونك ایچون «۹۵۹» سنه‌سنده سلطان مصطفی ،

(۱) شهزاده‌نك شومکتوبلرینی بایزید کتبخانهٔ عمومیسنده برمجموعه‌ده کوروب عیناً استنساخ‌ایتمشدم حیفا که‌یادی . اومجموعه‌نك نومروسی‌ده خاطرمدن چیقدی تاریخاً قیمتدار برر وثیقه اولان او مکتوبلری مع‌الاسف بورایه‌درج ایده‌مدم .

بویوك کریمه‌سی « فاطمه سلطان » ی احمد پاشایه ویردی . پاشایی
سندیسنه داماد ایتدی .

حال بوکه بوصهریت ، رستم پاشایی شبهه‌یه دوشورمشدی . رستم
پاشا ، تخت سلطنتی قاین برادری سلطان بایزیده تأمین ایتمك ایسته‌یوردی .
متصل شهزاده سلطان مصطفی‌یی کوزدن دوشورمکه چالیشیوردی .

چونکه سلطان بایزید ، کندی زوجه‌سی اولان مهرماه سلطانك
لابوین قارداشی ایدی . شهزاده سلطان مصطفی‌نك مطلوبنی اسعاف
ایتدیکی تقدیرده شهزاده‌نك کوزه کیره‌جك شجاعتلر ، لیاقتلر کوستره‌
جکنی بیلیردی . رستم پاشانك شوخائنانه حرکتی یوزندن ارضروم
خلقی بویوك ضررلره کرفتار اولمشلردی .

رستم پاشا ، شهزاده‌یی خروج وعصیانه حاضرلق کورمکله ، احمد
پاشایی‌ده مشوق اولمقله اتهام ایدیور ، بوکبی مدهش افسانه‌لر ایجاد ،
بونلری‌ده اوردو لسانیله اعلان ایده‌رك سلطان سلیمانی فوق‌العاده وهمه
دوشورمش بولونیوردی .

سلطان سلیمان ایله رستم پاشا ، اوزون مذاکره ومشاوره‌دن صوکرا
رستم پاشا سلطان سلیمانی بیچاره شهزاده‌نك اعدامنه اقناع ایتدی . بوجنایت
مدهشه‌یی سهولتله وبرحادثه‌یه میدان ویرمکسزین اجرا ایده‌بیلمك ایچون
ایران سفری اعلان وشهزاده «سلطان مصطفا» ده اوردوسیله برابر دعوت
ایدیلدی .

شهزاده سلطان مصطفی ، پدرینه کندینی بکندیرمك ایچون قرق
بیك کیشیلك اوردوسنی مکمل بر صورتده ترتیب وتجهیز ایده‌رك
«٩٦٠» سنه‌سی رمضانی اوائلنده اماسیه‌دن حرکت ایتدی . پدرینه لالاسی

« صنع‌الله » بكی والی قائممقامی بیراقدی . وزیری « احمد پاشا » ده برابر كیتدی .

سلطان سلیمان‌ده بوتون وزراسیله ، اوردوسیله برابر رمضانك اون سكزنده اسكداردن حركت‌ایدوب قرامان اركلیسنده «آق‌اویوك» آدلی محله ایندی . شهزاده سلطان مصطفی‌ده بورایه كلدی . پدرینك مساعده‌سی اوزرینه محتشم بر دبدبه‌ایله اوطاغ همایونه كیردیكی آنده پدرینك حضورنده « زال محمود » دینیلن جلاد [١] معرفتیله شوالك یكرمنجی جمعه كونی بوینی اورولدی .

بوندن صوكرا بیچاره « احمد پاشا » ایله شهزاده‌نك میراخوری « محمود آغا » و برقاچ خدمه‌سی اعدام ایدیله‌رك رستم‌پاشانك جنایتلری قتیرلندی . نهایت اوردو ایچنده قوپان واویلا اوزرینه « رستم پاشا » صدارتدن عزل اولونوب قارداشی اولان وزیر ثانی « قره احمد پاشا » صدراعظم اولدی . شهزاده‌نك‌شهادتنه « مكر رستم ٩٦٠ » تاریخ دوشدی .

كلشنی زاده فتح‌الله عارف افندی « شهنامهٔ عثمانی » ده شهزاده سلطان مصطفانك تاریخ شهادتنی شویله آكلاتیور :

چو در روز جمعه بوقت صلا — شد آن شاهزاده بدار بقا
پی‌انكه كوندز حمت شهان — بكیر ند عبرت زكار جهان
همان «روزجمعه بوقت‌صلا » — ازوماند تاریخ فرخ بجا
چو آن جمعهٔ ماه شوال بود — كه‌شهزاده‌راتن‌بخون آل‌بود

(١) بوجلاد ، ٩٧٥ سنه‌سنده‌وزیر وداماد اولان زال‌محمودپاشادر . زال لقبنی بووقعه‌ده سلطان سلیمان ویرمشدی.

حسامی که تاریخ آن سال شد　　همان جمعهٔ شهر شوال شد

شهزاده سلطان مصطفانك « سلیمان چلبی » آدلی بر شهزاده‌سی واردی . آماسیه‌ده بوغولوب شهزادکان تربه‌سنه دفن ایدیلدی « ۱ » فاطمه سلطان ، راضیه سلطان آدلی ایکی ده قیزلری واردی. بونلرده استانبوله نقل ایدیلدی . مشهور (راضیه قادین) بودر.

۹۵۸ سنه‌سی شعبانده اماسیه‌لی محشی سنان افندی ، اناطولی قاضیعسکرلکندن معزول اولوب شوالنده اماسیه‌لی عبدالرحمن افندی، روم ایلی قاضیعسکری اولدی . کذلك مرزیفونی رمضان زاده « محمد چلبی » ده دفتردار امینی اولمشدی .

شهزاده سلطان مصطفانك شهادتیله منحل اولان اماسیه سنجاغی ینه سیواس ولایتنه ربط ایدیلوب بکلکنه مومی الیه دفتر امینی « محمد چلبی » نصب ایدیلدی . بوشهادتی دویان اماسیه قاضیسی « علاالدین علی افندی » « اختیار تقاعد ایدوب کبار قضاتدن « مصطفی افندی » اماسیه قاضیسی اولاراق کلدی .

(محمد بك)

دیوان همایون کتابندن مرزیفونی رمضان چلبی بن علی چلبی اوغلودر. استانبولده دفتر امینی اولوب شهزاده ایله مخابره‌سی اولدیغندن « ۹۶۰ »

« ۱ » شهزادکان تربه‌سنده تاریخسز اولان (سلیمان چلبی بن مصطفی) لحدی بونکدر قیزلرینی وفاطمه سلطانك زوجی مقتول احمد پاشایی روم ایلی صدارتنك « ۹۶۳ » تاریخلی سجلنده بولا بیلدم تورکیه تاریخنده بونلره دائر اشارت بیله یوقدر احمد پاشا بن عبدالشکورك برادری مؤخراً بستانجی باشی اولان (علی اغا)دد .

سنه‌سی شوالنده اماسیه سنجاغی بکی اولدی . عفونی چوق رجا ایتدیسه‌ده « ۱ » امکانی اولمدیغندن اماسیه‌یه سنهٔ مزبوره ذی‌القعده‌سی اواخرنده کلدی .

شهزادهٔ مشارالیهك شهادتندن سیواس والیسی بخشی بك زاده « احمد پاشا » ده متأثر اولوب عزل و تقاعده سوق ایدیلدی . یرینه « محمد پاشا » بکلربکی اولدی . احمد پاشا، شهزاده‌یه هدیه‌لر تقدیم ایدر ، مکتوبلر یازاردی .

کذالك اماسیه خاصلری امینی و شهزاده‌نك ندیمی اولان طورومطای زاده‌لردن طورسون بك » ده عزل اولونوب یرینه کوموشلو زاده (مصطفی افندی) بن محمد چلبی خاصلر امینی و « عبدی چلبی » ده کاتبی اولوب شهزاده لالاسی سنان پاشازاده « صنع الله بك » و نشانجیسی درویش « حمدی چلبی » اماسیه‌ده مأمور اقامت اولدی .

شهزاده‌نك پك زیاده حرمت ایتدیکی اماسیه مشایخ کرامندن شیخ زاده « الشیخ نوح افندی » و برادری « الشیخ عبدالرحیم افندی » شهزاده‌یه پك زیاده آجیدیلر . رستم پاشایه بد دعالر ایتدیلر .

فقط صنع الله بکك مدار معیشتی اولمادیغندن بیچاره کرفتار دیون اولمشدی . اماسیه بکی محمد بك » بونك و کندیسنك پریشان حاللرینی یازییور ، صنع الله بکه بر مدار معیشت احسانی و کندیسنك عفوینی استرحام ایدییوردی .

---

(۱) بو ذاتك اوزمان پك نامدار الکلام اولان باب السعاده اغاسی محمد اغایه عفوینی استرحام ایدن اوزون بر مکتوبنی امیری افندی مرحومك مجموعه‌سنده کوروب استنساخ ایتمشدم .

۹٦۱ سنه‌سی ربیع‌الاخرنده محمد بكك دولت باش دفترداری اولدیغی تبشیر ایدیلوب یرینه میرلوا « قیا بك » نصب اولوندی . ضنع‌الله بكه‌ده بایبورد سنجاغنده یغمور دره‌سی مزرعه‌لری خاص تعیین ایدیله‌رك بیچاره سویندیرلدی .

(قیا بك)

اماسیه اعیاننده وطیرومطای اولادندن قیا پاشا زاده قیا چلبی بن محمد بكك اوغلودر ۹٦۱ سنه‌سی ربیع‌الاخرنده اماسیه سنجاغی بكی اولارق كلدی .

سلطان سلیمان ، بوسنه روان ونخجوان سفرینه عزیمت ایدوب اوردوی همایونده برابر بولونماق اوزره شیخ‌زاده « نوح افندی »یی دعوت وبیك التونده احسان ایتمشدی . شیخ افندی ، دعوته بیان معذرت ایده‌رك التونلری رد ایتدی .

سلطان سلیمان ، شهزاده‌نك قتلندن دولایی خلقك وخاصة اماسیه علما وخلقنك نظرندن دوشمشدی . ایران سفرندن عودتنده «۹٦۱» سنه‌سی ذی‌الحجه‌سنك اوچنجی كونی بویوك اوردوسیله برابر بویوك آلایلرله اماسیه‌یه كیردی . بكلر سراینه ایندی . انادولو اوردوسنی طاش آباد صحراسنده ، روم‌ایلی اوردوسنی‌ده قرامان ولایتنده استراحته اذن ویردی .

سلطان سلیمان ، اماسیه‌ده آلتی آیدن زیاده اوطوردی . اماسیه‌نك علما واعیانی احسانلریله ، التفاتلریله سویندیردی . خلقه قارشی بویوك

توجهلر كوستردی . بر سنه‌لك ویركیلرینی عفوایتدی . شهزاده‌یه منتسب اولانلری حمایه ایده‌رك دیوان همایونه آلدی .

اماسیه بكی قیا بك ، كوزه كیرمك ایچون چوق چالیشدی . لوا داخلنده اوفاق بر شكایته ، اویغونسزلغه میدان ویرمدی . ایران ایلچیسی « فرخزادخان » اماسیه‌ده دركاه سلیمانی‌یه كلوب صلح ایچون یالواردی . رجاسنه مساعده وعسكر ترخیص ایدیلدی .

٩٦٢ سنه‌سی شعبانك غره‌سنده سلطان سلیمان ، وزراسیله برابر اماسیه‌دن قالقوب استانبوله كیتدی . علمادن قوجه حسام‌الدین ، عبدی زاده حسن افندیلری ، شعرادن ادابی . چقال قاضی زاده‌سنان بكارله تاج زاده محمد چلبی وقپوجیلر كتخداسی « كلابی اغا » كبی ذواتی برابر كوتوردی. اماسیه بكی « قیابك » ده برابر كیدوب یرینه « محمود بك » اماسیه امارتنه تعیین‌ایدیلدی .

« محمود بك »

دور سلیم اول‌ده دفتردار اول اولان فناری زاده شمسی بك‌بن‌محمد بكك اوغلودر . معیت‌سنیه‌ده‌اوردو دفترداری‌ایكن« ٩٦١ » سنه‌سی غرهٔ شعبانده اماسیه بكی اولدی.محزوناً اماسیه‌ده قالدی.قیا بك‌ده ترقی كوردی .

شایان دقتدركه رستم پاشا ، موقع صدارتی الده‌ایتمك‌ایچون كندی اوز قارداشی اولان صدراعظم « قره احمد پاشا » یی چیركین افترالر ایجاد ایده‌رك « ٩٦٢ » سنه‌سی ذی‌القعده‌سنده قتل ایتدیروب یرینه

كچدی . حتی دیکر قارداشی اولان قپودان « سنان پاشا » یی ده قتل ایتدیرمشدی .

٩٦٢ ذی‌الحجه‌سی غره‌سنده اماسیه قاضیسی مظفر افندی عزل ایدیلوب یرینه اماسیه‌لی محشی سنان افندی زاده « حسام‌الدین حسین افندی » اماسیه قاضیسی اولاراق کلدی . بوکا « قره حسین افندی » دینیردی . قاضیٔ سابق ده اماسیه‌ده محمدپاشا مدرسه‌سیله تقاعدایتدی.

٩٦٣ سنه‌سنده اماسیه فضلاسندن حقاله‌لی السید محیی‌الدین محمد افندی وفات ایتدی . مومی‌الیه نقیب‌الاشراف قائممقامی ایدی. وفاتنده بغداددن کلن علمای ساداتدن « السید محیی‌الدین محمد حوذوی » اماسیه نقیب‌الاشراف قائممقامی اولدی . بوسنه « علی پاشا » سیواس بکلر بکیسی اولوب کلدی . فرح بك‌ده اماسیه سنجاغی بکی اولدی .

فرخ بك

مهتدیلردن اولوب «٩٦٤» سنه‌سنده اماسیه‌سنجاغی بکی .کورولدی. اماسیه قاضیسی‌حسین افندی ، جمادی‌الاخره‌ده ادرنه‌ده اوچ شرفه‌لی مدرسه‌سی مدرسلکنه ترفیعاً تعیین اولونوب یرینه ردوس قاضیسی قنالی زاده « مسلم افندی » اماسیه قاضیسی اولارق کلدی .

بوسنه شهزاده‌لردن سلطان بایزید ، کوتاهیه و برادری سلطان سلیم ، مغنیسا ایالتلرنده اجرای حکومت ایدییورلردی . ایکی برادر آراسنده رقابت واردی. یکدیکرینه یاقین اولدقلری مناسبتله آرالق، آرالق حادثه‌لرظهورینه باعث اولویورلردی . بوسببدن «٩٦٥»سالنده

سلطان بايزيده اماسيه ، سلطان سليمه قونيه ولايتلرى ويريلدى . بربرندن اوزاقلاشديريلدى .

سلطان بايزيد

قانونى سلطان سليمانك شهزاده سيدر . ٩٦٥ سنه سى محرمنده اماسيه واليسى اولدى . فقط كنديسى ولى عهد سلطنت اولديغى مناسبتله مركز سلطنتدن اوزوقلاشماق ايسته ميوردى . بويوزدن اماسيه يه كلدى . كيده ميه جكنى ده پدرينه بيلديردى .

سلطان سليمان ، شهزاده سنى اقناع ايچون دردنجى وزير اولان « پرتو پاشا » يى كوتاهيه يه كوندردى . پك چوق اوكودلردن صوكرا شهزاده بايزيد ، يوله كلدى . صفر اواخرنده كوتاهيه دن حركت ايتدى . آناطولى بكلربكيسى « جنابى احمد پاشا » آنقره جوارنده و سيواس بكلر بكيسى « على پاشا » ده چورومده استقبال ايده رك محتشم بر آلايله ربيع الاولده اماسيه يه كلدى .

اماسيه بكى فرخ بك ، قاضيسى مسلم افندى ، مفتيسى محيى الدين محمد افندى ، نقيب الاشراف قائممقامى السيد محيى الدين محمد چلبى ، شيخ المشايخى خيرالدين خضر ايجادى افندى ، خاصلر امينى مصطفى افندى ، قلعه ديزدارى قاسم آغا ايدى .

شهزاده نك دامادى اولان « مظفر پاشا » وزيرى مقامنده محافظ ولايت ، « فرخ بك » لالاسى اولدى . « عبدالجبار » افندى معلم اولارق استانبولدن كونده ريلدى . اماسيه علماسندن حسين آغا

مدرسی رجب زاده « بیرام‌افندی » اماسیه‌ده رئیس‌العلما صاییلیردی.

شهزاده اماسیه‌یه کلدکدن صوکرا طورغود اوغلو « حسین‌بك » سلحدار آغاسی ، دولقادیر اوغلو « احمد بك » قپوجیلر کتخداسی، آق پوکارلی عبدالغنی زاده « محمد آغا » چاوشباشی ، قرامانلی دلی « سیف‌الدین‌بك » عزبلر آغاسی، بندکاندن « علی آغا » سکبانباشی، قودوز « فرهاد آغا » سپاهیلر آغاسی ، طربزونلی « محمد آغا » ده میراخور اولمشدی..

کذلك شهزاده‌نك وصولنی متعاقب بویوك شهزاده‌سی «اورخان» بکه چوروم ، « مراد » بکه جانیك ، « عثمان » بکه‌ده قره حصار شرقی سنجاقلری ویریلدی. لالالرینه اللیشر بیك، دفتردارلرینه اوتوزربیك آقچه ترقیلر احسان ایدیلدی . اورخان بکك لالاسی جاندارلی زاده خلیل بك بن عیسی پاشا ومعلمی عبدالرحمن غباری افندی ایدی .

فقط شهزاده‌نك مدار استنادی اولان والده‌سی « خرم سلطان» أولمش ، صدراعظم رستم پاشا سلطان سلیم طرفنه دونمشدی. کذلك قره‌حصار صاحبده میراخوری اولان « قره مصطفی آغا » برادری سلطان سلیمه یاماندی وزیری « قره مصطفی پاشا » اولمشدی .

سلطان بایزید ، کوتاهیه‌ده فرمان پادشاهی‌یه قارشی دوردیغندن دولایی پدرینه بر نیازنامه کوندرمش ، استعفای قصور ایتمشدی . رستم‌پاشا ، قره مصطفی پاشایه تعلیمات‌مخصوصه ویرمکله برابر شهزاده‌نك بونیازنامه‌سنی پادشاهه تقدیم ایتمدی . شهزاده مصطفایه اوینادیغی اویونی تکرار ایدییوردی .

اوچ آی‌قدر نیازنامه‌سنك جوابنه انتظار ایدن سلطان بایزید ،

بر داها استرحامنامه كوندردى . بوكاده قره مصطفى پاشانك تعيين ايتديكى كوزجيلرى حائل اولدى . استرحامنامه‌نك شكل و مفادى تماميله دكيشديريلدى . مزور استرحامنامه پادشاهه تقديم ايچون اولا نجه ساخته كارلق ارتكاب ، پادشاه اغضاب ايديلدى .

سلطان بايزيد ، اماسيه مفتيسى منلا محيى‌الدين افندى ايله شيخ‌المشايخى ايجادى خيرالدين افندى‌يى استانبوله كوندردى . بونلر ، شهزاده‌نك احوالنى ، استرحاماتنى پادشاهه عرض ايده‌جكلردى . رستم پاشا ، بونك‌ده اوكنه دوردى . بيچاره‌لرك ايكيسنى‌ده يدى‌قله‌يه حبس ايتديردى . حبس ايدن پادشاهدى .

٩٦٦ محرمنده شهزاده‌نك قپوجيلر كتخداسى «احمدبك» ديوان امراسندن اولوب بندكانندن « محمودآغا » قپوجيلر كتخداسى اولدى . بوندن صوكرا كوندرديكى ايلچيلرينك حبس ايديلديكنى دويان شهزاده ، بوتون كوپوردى . برادرى سلطان سليمه قارشى وضعيت آلدى .

سلطان بايزيد ، صيد و شكار بهانه‌سيله (٩٦٦) سنه‌سى اوائلنده قازآباده دوغرو كيتدى . مقصدى سيواسى ضبط ايتمكدى . سيواس سيواس واليسى على پاشا ، شهزاده‌نك مقصدينه واقف اولدقده مدافعه‌يه قيام ايتدى .

٩٦٦ ربيع‌الآخرنده اماسيه قلعه‌سنى تحكيم ايدوب اماسيه ، چوروم ، جانيك ، توقاد ، سينوب قره‌حصارشرقى و ملحقاتندن اون بش بيك قدر عسكر طوپلادى . ٩٦٦ شعبانده معيت موجوده‌سيله اماسيه‌دن

حركت وبرادری سلطان سلیمه اعلان حرب ایده‌رك قونیه صحراسنه دوغرو یورودی .

بو اثناده شهزاده معتمدی اولان اماسیه اعیانندن عباداللەزاده « محمد چلبی » مخدومی مصطفی افندیله برابر حربك وقوعندن اول حجازه کیدوب اوراده مجاورتله قالدی . شهزاده‌نك معلمی «عبدالجبار افندی » یه نزول اصابتیله وفات ایتدی . شهزاده‌نك برینه دامادی « مظفر پاشا » اماسیه محافظه‌سنده قالدی .

اناطولی بکلر بکیسی « احمد پاشا » مرعش بکلر بکیسی «علی پاشا» اطنه بکلر بکیسی رمضان زاده « پیری پاشا » قرامان بکلر بکیسی صولاق « فرهاد پاشا » قوهٔموجوده‌لریله برابر سلطان سلیمه معاونت ایتمکه مأموراولدیلر . محاربه‌ده‌طبیعی « سطان بایزید » مغلوب‌اولدی شهزاده‌سی « سلطان اورخان » ایله اماسیه‌یه کلدی .

سلطان بایزید ، لالامصطفی پاشانك کندیسنه‌یاپدیغی غدروخیانتی پدرینه یازوب عفوینی نیاز ایتدی . فقط نه استحصال عفوه ، نه‌ده اماسیه‌ده آرامه‌امکان کوره‌مدیکندن‌دورت‌شهزاده‌سنی آلوب‌دائره‌سی خلقیله برابر « ٩٦٦ » غرهٔشوالنده علی‌الصباح اماسیه‌دن چیقوب ایرانه کیتدی .

چونکه سلستره بکلر بکیسی آرناوود « سنان‌پاشا » نك اماسیه‌یی ضبطه مأموراً اسکداردن حرکت‌ایتدیکنی خبر آلمش ، سیواس بکلر بکیسی علی پاشانك‌ده کندیسنی اخذه مأمور اولدیغنی دویمشدی . بناءً علیه: اماسیه‌ده فضله‌قالماسی حیاتنك‌تهلکه‌ده اولدیغنی آ کلاتیوردی .

(سنان پاشا)

بستانجی باشیلقدن سلستره بکلر بکیسی اولان سرایدن یتشمه بر دیوشیرمه‌در . ٩٦٦ سنه‌سی رمضاننده اماسیه سنجاغی متصرفی اولارق شوالنده اماسیه‌یه کلدی . شهزاده‌نك بوتون آغیرلغنی ضبطه مأمور درکاه عالی چاوشلرندن محمد اغا ده ذی‌القعده‌سنده کلدی .

شهزاده بایزیدك آدملرندن چوقلری کندیسیله برابر ایرانه کیتدی . اماسیه‌ده قالان خلیل خواجه ایله هکیم باشیسی سنان پاشا استانبوله اعزام ایتدی . شهزاده‌نك دامادی و اماسیه محافظی « مظفر پاشا » اماسیه قلعه‌سی زندانده محبوس و « سنان اغا » دیزدار اولدی .

٩٦٦ سنه‌سی ذی‌القعده‌سنك غره‌سنده محیی‌الدین محمد افندی اماسیه قاضیسی واموال میریه ناظری اولدی . شهزاده‌نك قپوجیلر کتخداسی « محمود اغا » طوتولوب حبس ایدیلدی . فقط امیر دیوانی اولان « محمود بك » باشنه طوپلادیغی شهزاده اوردوسی نفراتیله چوروم و نیکسار حوالیسنده عصیان وقطع طریق ایتمکه قالقیشدی . [١]

٩٦٧ سنه‌سی محرمنك غره‌سنده اماسیه مفتیلکی وسلطانیه مدرسلکی یومی سکسن آقچه ایله سلطان سلیم مدرسی اولان حمیدلی کوچوك « تاج‌الدین افندی » یه توجه وارسال ایدیلدی . واواسط محرمده یدی قله‌ده محبوس اولان سابق اماسیه مفتیسی منلا جرجان محیی‌الدین وشیخ خیرالدین ایجادی افندیلر عفو واطلاقه مظهر اولدیلر .

[١] بو محمود بك ، مقدما سلیمان پاشانك قپوجی باشیسی ایدی .

كذلك محرم اوائلنده طورسون بكدن انحلال ايدن اماسيه خاصلرى امانتنه دياربكر دفتردارى « محمدچلبى » تعيين اولونارق كلدى . اسكى كاتبى اولان شعرادن « عبدى چلبى » مقامنى محافظه ايتدى . بعده سنان پاشا كيدوب يرينه « احمدبك » كلدى .

(احمد بك)

پولار قيصدى سنان پاشا زاده اسكندر بكك اوغلودر . زعما آراسنده « پولار قيصدى اوغلو » ديمكله مشهور اماسيه ليدر . اماسيه آلاى بكيلكندن تفيض ايدوب « ٩٦٨ » سنه سى محرمنده اماسيه سنجاغى بكى اولدى .

٩٦٩ده اماسيه اعيان علماسندن رجب زاده «الحاج بايرام افندى» وفات ايتدى . مخدوملرى « شعبان ، محمود » افنديلره حاجى بايرام زاده دينيلدى . بو سنه « مظفر پاشا » عفو واطلاق ايديلدى . مؤخراً بغداد بكلربكيسى اولمشدر .

٩٧٠ غرهٔ شعبانى كيجه سنده سلطانيه واعظ مشهورى محيى الدين افندى زاده « على چلبى » وفات ايتدى . يرينه « مفسر احمدافندى » ديمكله مشهور اولان فاضل سلطانيه واعظى اولدى . شوالنده اماسيه بكلكنه « محمدچلبى » تعيين ايديلدى .

(محمد بك)

اماسيه خاصلر امانتندن سيواس دفتردارى اولان ذاتدر . ٩٧٠ سنه سى شوالنده اماسيه بكى اولوب . كلدى . لالى احمدافندى ده اماسيه

قاضیسی اولمشدی. بونلرك زماننده قلعهٔ بالادیزداری «سنان اغا»ایدی.

(قیا بك)

اماسیه‌لی قیا پاشا زاده قیا چلبی اوغلودر. ایچ ایل سنجاغی بکی ایکن « ٩٧١ » سنه‌سنده اماسیه بکلکنه نقل مأموریت ایده‌رك كلدی. بونك زماننده اماسیه متسلمی سپاهی چاووشلرندن « علی اغا » ایدی .

٩٧٢ سنه‌سی محرمنده اماسیه قاضیسی شعرادن « لالی احمد افندی» وفات ایتدی یرینه « مظفر افندی » ایكنجی دفعه قاضی اولارق كلدی . ینه محرم اواسطنده كوچوك « تاج الدین افندی » فتوادن استعفا ایدوب یرینه محمود پاشا امامی زاده « محمد افندی » نصب ایدیلدی. فقط كلدیكندن ذی الحجه‌سنده بغدادی زاده «السید شمس الدین احمد افندی » اماسیه مفتیسی وسلطانیه مدرسی اولدی .

ینه بوسنه اماسیه متسلمی علی اغا ، اماسیه حوالیسنده ظهور ایدن اشقیانك تشكیل واستیصالنده یارارلقلر كوستردیكنه بناءً دورت بیك ایكیوز اقچه‌لق زعامتنه بیك بشیوز اقچه ترقی ویریلدی .

كذلك بو سنه قیا بك اماسیه‌ده تمنا محله‌سنده بنا ایلدیكی مسجد شریف و معلم خانه‌سنی اكمال ایلدیكندن ایكیوز اوتوز التون نقودیله املاكنی وقف ایدوب حسن قلعه دیزداری اولان مخدومی محمد بكی متولی نصب ایتدی .

٩٧٢ ذی الحجه‌سنده فاضل مشهور یوركج پاشا مدرسی « جمعه افندی» وفات ایتدی. ٩٧٣ سنه‌سی اوائلنده اماسیه سنجاغی بكی قیا

كليس سنجاغه نقل مأموريت ایتدیکندن یرینه « محمد بك » اماسیه بکلکنه تعیین ایدیلدی .

(محمد بك)

کیم اولدیغی آکلاشیلامدی. انجاق ۹۷۳ «سنه‌سی ربیع‌الاولنده اماسیه بکی «محمد بك کورولدی . بو اثناده اماسیه الای بکیسی «محمد بك» اولوب سکتوار حربنه مأمور اولدی . کوستردیکی یارارلغه بناءً اون‌التی بیك بشیوز اقچه‌لق تیمارینه بیك ایکیوز اقچه ترقی ویریلدی.

۹۷٤ سنه‌سی صفرینك یکرمی ایکنجی کیجه‌سی قانونی « سلطان سلیمان خان » وفات ایلدیکندن مغنیسادن‌کلن شهزاده‌سی «سلطان سلیم ثانی» عثمانلی تختنه اوطوردی. شهزاده‌سی «سلطان مراد»ی ایلك دفعه اماسیه والیلکنه کوندردی .

(سلطان مرادخان ثالث)

ایکنجی سلطان سلیمك شهزاده‌سیدر . ۹۷٤ سنه‌سی اوائلنده پدرینك جلوسندن صوکرا اماسیه والیسی اولوب کلدی [۱] امرادن « فرح بك » لالاسی ، اماسیه‌لی یولارقیصدی زاده « احمد پاشا » مقام وزارتنده قائم اولدی. قیصریه‌لی « زین العباد افندی» ده مفتی اولوب کلدی.

سلطان مراد ، ۹۵۳ سنه‌سی جمادی‌الاولاسنك بشنجی دوغدی. یکرمی بر یاشنده اماسیه والیسی اولدی . انجاق سیواس و اماسیه

[۱] مشارالیهك اماسیه والیلکی (جامع الدول) ده بکاربکی محمد پاشا ترجمه‌سنده مضبوط و احکام دفترنده مقیددر .

حواليسنده شقاوت حادثه‌لری شهزاده‌یی بی‌حضور ایدییور ؛ عادتا بونالتیوردی .

بو سببدن اماسیه‌ده انجاق بر بوچوق ییل قدر اوطورابیلدی . ۹۷٦ سنه‌سی ربیع الاخرنده مغنیسایه نقل ایدیلدی . احمد پاشا، (۱) سیواس بکلربکیسی و «الیاس بك» اماسیه سنجاغی بکی اولدی .

(الیاس بك)

اماسیه‌لی حاجی بك زاده ولی پاشانك اوغلیدر . شهزاده سلطان مرادك مغنیسایه نقلنده «۹۷٦» سنه‌سی ربیع الاخرنده اماسیه بکی اولدی. بوسنه خلوتیه مشایخندن «الشیخ عبدالرحیم افندی» وفات ایتدی.

الیاس بك ، اماسیه حوالیسنده ظهور ایدن ارباب شقاوتی تنکیل ایتمکده یارارلقلر کوستردیکندن «۹۷۷» سنه‌سی رجبنده کفه بکلربکیلکنه ترفیعاً تعیین اولونوب [۲] یرینه «قاسم بك» اماسیه میرلواسی اولدی.

(قاسم بك)

مهتدیلردن اولوب «۹۷۷» سنه‌سی رجبنك اوائلنده اماسیه سنجاغی بکی و صاغیر «بهرام پاشا» ده سیواس بکلربکیسی اولدی. بهرام پاشا ،

[۱] ۹۷٦ ده مشارالیهك سیواس بکلربکیسی اولدیغی و پدرینك بولارقیصدی سنان پاشا زاده اسکندر بك وکریمه‌سی کوهر خان اولدیغی روم ایلی صدارتی سجلنده کورولدی .

(۲) احکام دفتری

رمضان اوائلنده سفره مأمور اولدیغندن «قاسم بك» سیواس ولایتی محافظی اولدی .

خلوتیه مشایخی بویوکلرندن «الشیخ نوح افندی» اماسیه‌ده وفات ایتدی. جنازه‌سی معظم بر احتفال ایله قالدیریلدی . چونکه خلقك نظرنده پك یوکسك بر موقعی واردی . کندیسنه « ولی‌الله » دیه اعتقاد ایدیلیردی .

٩٧٩ سنه‌سنده «مراد بك» ، «٩٨٠»ذی‌الحجه‌سنده «محمود بك»، ٩٨٢ده «سنان بك» اماسیه سنجاغی بکی اولدقلری احکام دفترلرنده کورولدی . فقط کیم اولدقلری وترجمه‌لری آکلاشیلامادی . یالکز مراد بکك قوبوجی « مرادپاشا» اولدیغی ظن اولونور .

٩٨٢ سنه‌سی شعبانتك یکرمی سکزنجی کونی « صاری سلطان سلیم » وفات ایلدیکندن شهزاده‌سی « سلطان مراد ثالث » مغنیسادن کلوب عثمانلی تختنه اوطوردی . ٩٨٣ سنه‌سی اوائلنده «شهسوار بك» اماسیه میرلوالغنه تعیین اولوندی .

(شهسوار بك)

دیوشیرمه‌لردندر . سلیم ثانی بندکانندن ایکن « ٩٨٣ » سنه‌سی صفرنده اماسیه میرلواسی اولوب سرایدن چیقدی . سنهٔ مزبوره‌نك ربیع‌الاولنده روم‌ایلی قاضیعسکری اماسیه‌لی « قیزیل منلا » دیمکله مشهور « عبدالرحمن افندی » وفات ایتدی . امیر بخاری تکیه‌سی جوارنده یاپدیردیغی مکتبی ساحه‌سنه دفن ایدیلدی .

شهسوار بك ، اماسیه‌ده بر بوچوق ییلدن زیاده امارت ایتدی . زمان امارتنده «٩٨٤» سنه‌سی اوائلنده علمادن و مشاهیر حفاظدن « درویش محمد افندی » اماسیه‌ده سلطان بایزید جامعی خطیبی اولدی. سی غایت کوزل بر ذات ایدی . شوالنده شهسوار بك ، نیکبولی‌یه کیتدی . قیا پاشا اماسیه متصرفی اولوب کلدی .

(قیا پاشا)

آماسیه‌لی قیا پاشا زاده‌در . اماسیه والیسی ایکن شهید ایدیلن شهزاده « سلطان مصطفی » نك کریمه‌سی ومقتول احمد پاشانك زوجهٔ متروکه‌سی « فاطمه سلطان » ی تزوج ایدوب بکلربکیلردن اولدی . ٩٨٤ سنه‌سی شوالنده اماسیه متصرفی اولوب کلدی .

ماه مذکورده اون ییلدن بری اماسیه مفتیسی و سلطانیه مدرسی اولان قیصریه‌ده مدفون اماسیه‌لی « شیخ ابراهیم تنوری » احفادندن « زین العباد چلبی » وفات ایدوب یرینه بالیکسرلی « یعقوب افندی » اماسیه مفتیسی ومدرسی اولدی . بوکا « یعقوبجه افندی » دینیردی .

٩٨٥ سنه‌سنده « قیاپاشا » یاپدیردیغی جامع شریفنی ومکتبنی ترصین واوقافنی توسیع ایتدی . بوسنه اماسیه فضلاسندن «مفسر احمد افندی» دارنعیمه کیتدی . یرینه تلمیذ خاصی لالا زاده « کمال الدین محمد افندی» قائم اولدی . زعمادن مشهور آرناوود « ذوالفقار بك » آماسیه آلای بکیسی اولارق تعین ایتدی .

(بالی بك)

آرناووداولوب دیوشیرمه‌لردندر . ٩٨٧ سنه‌سنده اماسیه‌سنجاغی بکی کورولدی . ایکی ییل‌قدر اماسیه‌ده اوطوردی . بونك زماننده تیمار وزعامت عادتا دیوشیرمه‌لره ، دونمه‌لره منحصردی . سیواس بکلر بکیسی « مصطفی پاشا » ده آرناووداید ی .

٩٨٨ سنه‌سی جمادی‌الاولاسنده مفتی « یعقوب افندی » عزل اولونوب یرینه صاروخانلی کوچوك « محمود افندی » اماسیه مفتیسی وسلطانیه مدرسی اولارق کلدی . فقط ذوالفقار بکله برلشن بالی بکك عصبیت‌ملیه‌سی یوزندن بعض حادثه‌لر اولوب کیتدی . آرسلان بك کلدی .

(آرسلان بك)

چرکس بك دیمکله مشهور بر میرلوادر. اماسیه زعماسندن ایکن محاربه‌لرده کوستردیکی یارارلقلر اوزرینه ترقی کوردی . ٩٨٩سنه‌سی اوائلنده اماسیه سنجاغی بکی اولوب کلدی .

آرسلان بکی متعاقب آماسیه قاضیلکنه تعیین ایدیلن سلانیکدن منفصل « وازقولی افندی » کلدی . اماسیه مفتیسی کوچوك محمود افندی اماسیه‌یه کلمکدن استغنا ایتمکله یرینه آیدینلی « ایاس افندی » اماسیه مفتیسی وسلطانیه‌مدرسی اولاراق کلدی .

۹۹۰ سنه‌سنده حقاله اعیانندن و آباد اوغللرندن میرزا بك زاده « محمد بك » اماسیه‌ده قوجاجق حمامنك غرب طرفنده یول اوزرنده کوزل بر خان یاپدیردی . بونی حقاله‌ده بنا ایلدیکی مدرسه‌سی مصالحنه وقف ایتدی .

برادری مصطفی بك‌ده « ۹۸۵ » سنه‌سنده حقاله ناحیه‌سنه مربوط قوشجیلر قریه‌سنده کوزل بر جامع شریف و مکتب یاپدیردی . قریهٔ مربوره‌ده کائن چفتلکنی بونلرك مصالحنه وقف ایتمشــدی . کذلك پدرلری اولان میرزا بك ده « ۹۳۵ » سنه‌ســنده حقاله‌ده بر مسجد یاپدیرمشدی .

کذلك کلدکلان ناحیه‌سی اعیانندن عبدالله اغا زاده مشهور سپاهی « رضوان اغا » ده ایلیجه کویی جوارنده ایلیجه صو اوزرینه باشلاتدیغی حمامنی « ۹۸۷ » سنه‌ســنده اکمال ایدوب اولادینه وقف ایتدی . کلدکلان حمامی دینلکله مشهور اولان بو حمام خرابه‌سی شیمدی‌یه قدر باقیدر . مخدومی « فیض الله » بك کندیسندن اول فوت اولوب حفیدی « عباس بك » بن فیض الله بك بو اثناده حمامه متصرفدی .

کذلك لچی بك زاده‌لردن مشهور « علی اغا » ده بو سنه‌لرده بر جامع ، مکتب ، حمام یاپدردی . املاکنی خیراتنك مصالحنه وقف ایده‌رك زیاره‌یی پك کوزل شنلندیردی . زیاره ، بو کبی ارباب خیرك همتلریله پارلاق بر قصبه حالنی آلدی .

فقط ارباب تیمار و زعامت اراســنده دیدی قودیلر چوغالیور ، تورکلر هر طرفده سیکیرله‌نیوردی . چونکه خارجدن کلن میرلوالر ، زعیملر ایچنده تورکجه‌یی بیلمه‌ین غیر تورکلر واردی . دیوشیرمه‌لرك

نفوذ واقتداری هر طرفده کندینی کوستریپوردی .

بك محتملدرکه تورکلرك عصبیتی نظر دقتی جاب ایتدکندن اماسیه سنجاغنه « ۹۹۱ » سنه‌سی محرمنده یرلی امرادن « محمدبك » کوندریلدی سیواس بکلر بکیلکنه‌ده « حیدر پاشا » تعیین ایدیلدی .

(محمد بك)

اماسیه‌لی حاجی بك‌زاده‌ولی پاشانك اوغلودر. اورفه‌بکی ایکن ایران محاربه‌لرنده یارارلقلر کوسترمشدی . اماسیه سپاهی کتخداسی « حسین اغا » اماسیه متسلمی اولوب « محمد بك » داغستان محاربه‌سیله مشغول اولدیغندن کله‌مدی .

۹۹۱ رجبنده اماسیه داخلنده انحلال ایدن یکرمی دورت بیك اقچه‌لق زعامت تورکلره ویریلك اوزره ایکن بصره بکلر بکیسنك عرضیله مهتدیلردن خسرو بکه ترقی ویریلدی . تورکلر قیزدیریلدی .

۹۹۲ سنه‌سی صفرنده اماسیه‌مفتیسی (ایاس‌افندی) وفات ایلدیکندن صاروخانلی کوچوك (محمودافندی) ایکنجی دفعه‌اماسیه مفتیسی اولارق کلدی. سلطانیه‌مدرسلکی ده عهده‌سنه‌ویریلشدی. حال بوکه‌اهلی دکلدی.

(مصطفی بك)

سلطان سلیم ثانی چاشنکیر باشیلغندن مخرج و « شامی » دیمکله مشهور اولان شعرادن بر میرلوادر . ۹۹۳ سنه‌سی ربیع‌الاخرنده

« محمد بك » بكلر بكی اولدیغندن یرینه اماسیه سنجاغی بکی اولارق کلدی .

مصطفی بك ، اهل دل بر ذات ایدی. اماسیه شعراسندن کلامی، ترابی، سکوتی چلبیلری مجلسنه ادخال ایدەرك مشاعرەلر ، علمایی جلب ایدەرك مذاکرەلر یاپاردی . خوش صحبت ، ادارەسی منصفانه ایدی . بو زمانلردە کلامی ایله سکوتی آراسندەکی مطایبەلرە مرزیفونی «بزمی» چلبی شکر قاتاردی .

بزمی یە نسبت ایدیلن شو بیت لطیف « تذکرۂ عبدی افندی »دە کورولوب خاطردە قالدیغندن بورایە نقل ایدیلدی . هرحالدە معنیداردر

« کلامی » سویلەنور اما «سکوتی» بخش ایدر التون
صاقین بوش صانمه « بزمی » طینمەنك دە ثروتی واردر

٩٩٣ سالندە اماسیه علماسندن طاشکوپرولو « طورسون افندی » وفات ایتدی . مخدوملری« عبداه، عبدالباقی ، محمد » افندیلر اماسیەنك یتشدیردیکی فضلادندر .

٩٩٤ سنەسندە استانبولدە شیخ القرا اولان اماسیەلی بخشی زادە « عبدالقادر افندی » بن محمد افندی ایوب جامع شریفنه امام وخطیب اولدی . سسی واداسی غایت کوزل ویانیق اولدیغندن صوکرالری سلطان محمد ثالث و احمد اوله امام اولمشدی .

٩٩٥ سنەسی ربیع الاخرندە دونما محاربەسنه دعوتی متضمن اولان فرمان عالی چاوشان درکاه عالیدن لادیکلی یکی چاوش اوغلو سنان بك وداعتیله میرلوا مصطفی بکه تبلیغ وخلق مواجهەسندە قرائت اولوندی سنۂ مزبورە جمادی الاولاسندە استانبولدە روم ایلی قاضیعسکر -

لكندن متقاعد اماسيه‌لی مؤيد زاده « عبدالقادر شيخی افندی » شيخ‌الاسلام ومفتی‌الانام و حاجی بك زاده « محمد پاشا » مرادپاشانك يرينه سيواس بكلر بكيسی اولدی .

٩٩٦ سنه‌سی محرمنده اماسيه ، مرزيفون ، لادبك ، كده‌غره ، جانيك قضالرينه يومورطا شكلنده وهر بری متفاوت ثقلتده « طولو » ياغديغندن پك چوق مواشی ، طيور وحيواناتی ، انسان ونباتاتی تلف وچوق خانه‌لری ، طاملری ويران ايتدی .

متعاقباً بادصرصركبی دهشتلی بر فورطنه قوپدی خسارات‌عظيمه ياپدی . جسيم آغاجلری كوكندن سوكوب چيقاردی . اخشاب خانه‌لری اكثريتله‌دويردی طاملردن كيره‌ميدلری اوچوردی.طولونك ياريم براقديغی شيلری تماملادی .

كذلك اماسيه مفتيسی كوچوك « محمودافندی » نك متون‌واصوله مخالف‌اولارق ويرديكی فتوالری وعجائب احوالی شيخ‌الاسلامه‌عرض واعلام ايديلمشدی . سنهٔ مزبوره محرمنده عزل اولنوب يرينه سيدی غازی مدرسه‌لكندن معزول اولان اماسيه‌لی « تاج‌الدين‌افندی » ٩٩٦ سنه‌سی صفرينك اون بشنده اماسيه مفتيسی وسلطانيه مدرسی اولارق كلدی .

فقط محمود افندينك ياكليش فتوالری يوزندن اماسيه‌نك علما وطلبه‌سی آراسنده شايان دقت كورولتولر چيقدی . بوكورولتولر ، زعما وارباب تیماره سرايت ايتمك‌اوزره‌ايكن ميرلوا مصطفی بكك‌حسن اداره‌سيله اولدقجه ياتيشدی . بونكله‌برابر « مصطفی بك » ده كيتدی. يرينه « خسرو بك » كلدی .

(خسرو بك)

كورجی امراسندن بر مهتدیدر . ٩٩٦ سنه‌سی صفرنده اماسیه بکی اولوب کلدی . فقط خلق آراسنده چیقان کورولتولر باصدیریلمش دکلدی . بو اثناده طوپ عربه‌جیلر باشیلغندن متقاعد اولان «محمود آغا» اماسیه‌ده اقامت ایدییوردی .

اماسیه طوپ عربه‌جیلری کتخداسی مشهور اماسیه‌لی « طوپجی محمد آغا » عربه‌جیلر آراسنده چیقان نزاعی محمود آغانك مداخله‌سندن نشئت ایتدیکنه ذاهب اولمش ، عربه‌جیلری و اماسیه‌یی اختلاله ویرییور دیه یازمشدی . فقط محمود اغا قالدیریلامشدی .

یکی کلن مفتی تاج‌الدین افندی، حقیقةً فاضل ، خلوق، دوغرو سوزلو بر ذات ایدی. علمانك آراسنه کیرن برودتی قالدیردی. فقط مهتدیلر آراسنده تکون ایدن کفتکو بر دورلو ازاله ایدیله‌مدی . تورکلر فنا سوزلرله رنجیده‌ایدیلیوردی.

تورکلر میرلوا خسرو بکه شکایت ایتدکجه فنا جوابلرله اسکات ایدیلمکه باشلاندی. سیواس والیسی محمد پاشایه و مقام صدارته‌شکایتلر توالی ایده‌رك «٩٩٦» سنه‌سی شوالنده کورولتو تازه‌لندی تورکلرله غیر تورکلر اره‌سنده عربده‌لر چیقدی . اماسیه‌ده تحصیلده بولونان تورکلردن «محمود افندی» تورکلك بایراغنی ایلك دفعه آچدی .

محمود افندی ، مجید اوزی قضاسنه تابع «کلیك» دینیلن کویدن اولوب اماسیه‌ده محمد پاشا مدرسه‌سنده تحصیل علوم اتمکده ایدی .

کندیسنه « قالین دوداق » دینیردی . چارشیده بر مهتدی یکیچری طرفندن ملیتی فنا حالده تحقیر ایدیله‌رك ضرب ایدیلمش ، سوختەلر طرفندن قور تاریلمشدی .

غوغا ، بوتون یکیچریلره ، عربه‌جیلره ، حتی سپاهیلره سرایت ایده‌رك سپاهیلرك سوختەلری التزام ایتمه‌سندن بویومش ، قامالر اوینامشدی. سپاهی کتخدایری مشهور «دلی ذوالفقار اغا» آرایه کیرمش، سوختەلرله یکیچریلری تألیف ایتمکه غیرت ایتمشدی .

میرلوا خسرو بکله محمود اغا ، یکیچریلری التزام ایتمکله غوغا قاتمرلندی. ذاتاً قیزغین اولان سپاهیلرده ایشه قاریشدی. قورقونج بر غوغا اولدی. سیواس بکلربکیسی «محمد پاشا» کلوب کوج حال ایله عربده‌یی تسکین ایتدی. فقط خیلی نفوس تلف اولوب کیتدی .

٩٩٧ سنه‌سی محرمی اوائلنده میرلوا «خسرو بك» عزل ایدیلدی. طوپ عربه‌جیلر باشی «محمود اغا» استانبوله قالدیریلدی. (١) مسئله‌یی تحقیقه مأموراً اماسیه علماسندن ایجادی زاده « الشیخ محیی الدین محمد افندی » استانبولدن کلدی . سیواس بکلربکیلکنه مشهور «دلی خضر پاشا » واماسیه بکلکنه‌ده « احمد بك » تعیین ایدیلدی .

(احمد بك)

مشاهیر زعمادن ایکن میرلوا اولان اماسیه‌نك اوچلر محله‌سنده ساکن دواتدار پاشا زاده‌لردن یحیی بکك اوغلودر. کندیسنه «آلاجه آتلو»

[*] بونك حقنده ویریلن فرمانك خلاصه‌سی یوقاریده یازیلدی .

دیئیردی . ۹۹۷ سنه‌سی محرمی اوائلنده اماسیه سنجاغی بکی اولدی. سوخته‌لرك باشی اولوب فراایدن محمود افندینك اخذوکرفتنه‌مأموراً سپاهی « علی آغا » کلدی .

احکام دفترنده کورولن شوفرمانی حاملدی : « اماسیه ، مجید اوزی ، اورته پاره ، ذوالنون آباد ، چوروم ، اسکلب ، صورقون ، حوضه ، قواق ، لادق ، کمش قاضیلرینه حکم‌که بوندن اقدم مجید اوزی قضاسنه تابع کلیك نام قریه‌دن قالین دوداق دیمکله معروف اهل فساد محمود سوخته‌نك اخذ اولنمسیچون ارباب تیماردن علی نام کمسنه مأمور اولمشدر بیوردمکه ... محرم ۹۹۷ »

سوخته‌لری التزام ایدن یرلی یکیچریلرده واردی . بونلردن التمش یدنجی جماعت نفراتندن « مصطفی » ده فرار ایتمشدی . بونك دردستنه مأمور اولان صو باشی « سنان اغا » ده کلدی . فرمانی شودر :

« اماسیه بکنه حکم‌که اماسیه‌ده یکیچریلردن وعجمی اوغلنلرندن مصطفی اهل فساددخی سوخته‌لره اویدیغندن خاصه سکبانلرندن سنان صو باشی بونلرك دردستنه مأمور اولمشدربیوردمکه. محرم۹۹۷

کچن سنه‌کی کورلتولردن دولایی اموال میریه بر دورلو تحصیل ایدیله‌مه‌مشدی . سابق سیواس دفترداری محمودافندی ، اموالی بقایاسنی تحصیله‌مأمور اولدیغندن بواثناده‌اماسیه‌یه‌کلدی. بقایانك تحصیلنه‌باشلادی.

میرلوا « احمدبك » شروان محاربه‌سنه مأمور اولدیغندن سوخته‌لر تفتیشنه مأمور اولان سپاهی « علی آغا » ومیرلوا قائممقامی دلی « ذوالفقار آغا » خیلی صیقیتی چکیردی . لاکن سوخته‌لرك شدتلی تقتیشاتی هرطرفده تورکلك لهنه تأثیرلر اویاندیرییوردی .

٩٩٨ سنه‌سنده خارجده کالیکلی محمودك اویاندیردیغی تورك اوجاغنه بك چوق کویلیلر ، سپاهیلر کیرمش ، هر طرفه سرایت ایتمشـدی . سنهٔ مزبوره رجبنك ایکنجی کونی آرناوود ایاس پاشا زاده « مصطفی پاشا » سیواس بکلر بکیسی اولوب کلمشدی . مصطفی پاشا ، صدراعظم قوجا سنان پاشانك برادر زاده‌سیدی .

مصطفی پاشایه کونده‌ریلن فرمانده اشقیانك شدتله تنکیل ایتمه‌سی امر اولونیوردی . فرمانشودر : « روم بکلر بکیسنه و بوزوق و شرقی پاره قاضیلرینه حکم که بوزوق یورکلرندن و سلیمانلو ساکنلرندن متفرقه بهرام و هابل و بهلول و غفار و حسن و رسـول و ولی و داوود و خلیل توابعلریله بیللرده مسـلمانلروك یولنه واروب ایعاب «!» واقچه‌لرین غارت ایدوب » یازیلیور . بونلرك شدتله تأدیبی بیلدیریلیوردی .

بو اثناده اماسیه شهر کتخداسی « الحاج منصور چلبی » ایدی . شهر کتخداسی ، اماسـیه بلده‌سنه عائد اولان بوتون ایشلری کورن بلدیه رئیسی ، شهرامینی دیمکدی . شهزاده‌لر زماننده « شهر امینی » دینیلن بلدیه رئیسلرینه بعده « شهر کتخداسی » عنوانی ویریلمشدی .

ینه بو صیرالرده اماسیه آلای بکیسی بوداق بك زاده «حسین بك» شروان محاربه‌سنده خیلی یارارلقلر کوسترمش ، ترقیلر کورمشدی . دلی « ذوالفقار آغا » بونك معیتنده فداکارانه حرب ایدییوردی . بوندن دولایی « حسین بك » ارضروم قلعه‌سی محافظی اولمشدی .

٩٩٨ شعبانده اماسیه سنجاغی بکی « حسن بك » کورولمش ایسه‌ده تاریخ نصبی و هویتی آکلاشیلامدی انجاق «٩٩٩» محرمنده ارضروم

قلعه‌سی محافظی اولان « حسین بك » اماسیه بکی اولوب « ذوالفقار اغا » متسلم کلدی .

(حسین بك)

اماسیه‌لی بوداق بك زاده‌در . ٩٩٩ سنه‌سی محرمنده اماسیه میرلواسی اولوب ارضروم محافظه‌سنده قالدیغندن « ذوالفقار اغا » اماسیه متسلمی اولوب کلدی . شوالنده سیواس والیلکنه « محمد پاشا » تعیین اولونوب ذی‌القعده‌سنده [١] اماسیه وملحقاتنده مدهش بر زلزله اولدی . اون کون قدر دوام ایتدی . بوتون اهالی میدانلره چیقوب چادرلر آلتنده ایکی آی قدر قالدی .

زلزله‌نك دوامی خلق آراسنده موعود قیامتك بیك تاریخنده قوپاجغی شایعه‌سنك ظهورینه باعث اولدی . هرکسه عمومی بر قورقو چوکدی . فقط کوزی آچیقلر بوندن استفاده تأمین ایتدی . ساده دللری اغفال ایدرك ثروتلر ایدیندی .

بو شایعه، شاعرلری بیله حرکته کتیرمش ، لطیف مضمونلرله کوزللردن زکات ایسته‌مکه یول ویرمشدر . تذکرهٔ عبدی‌ده محرر اولان کلامینك شو بیتی نه کوزلدر .

زکات حسنکی لطف ایت بوکون بکا جانا
یارین قیامت اولورسه سکاده قالمیه‌جق

اماسیه‌ده ضرب ایدیلن آلتون و کوموش فیأتی یوکسه‌لمش ،

[١] بعض تاریخلر زلزله‌نك سنهٔ مذبوره محرمنده وقوعنی قید ایدرلر .

آلیم ، صاتیم خصوصاتنده احتکار چوغالمشدی . بونك ایچون «٩٩٩» ذی‌الحجه‌سنده بر فرمان کلوب « التون یوزیکرمی و کومش یتمش اقچه» اولدیغی و بوندن فضله آلوب ویرنلرك جزا کوره‌جکی اعلان ایدیلدی. چونکه آلتون اماسیه‌ده یوز یکرمی دورت آقچه‌یه ، کومش‌ده یتمش سکز آقچه‌یه قدر ترفع ایتمشدی . خلق بوندن چوق زیان کورویوردی . فرمانك ورودی ، احتکارك اوکنی اولدقچه آلمش ، خلقی زیاندن قورتارمشدی .

١٠٠٠ سنه‌سی محرمنده خلوتیه‌مشایخی بویوکلرندن قطب العارفین صاییلان « الشیخ عبدالله افندی » وفات ایدوب پیرالیاس تربه‌سی جوارنده یاپدیردیغی زاویه‌سی باغچه‌سنه دفن ایدیلدی. بوندن صوکرا فضلادن « قره یحیی افندی » ده وفات ایتدی . شعباننده « قوچی بك » اماسیه امارتنه تعیین ایدیلدی .

(قوچی بك)

کورد بکلرندن بیلان بکك اوغلودر . محاربه‌لرده کوستردیکی یارارلقلره بناءً ١٠٠٠سنه‌سی شعبانندهاماسیه‌بکی اولوب دلی«ذوالفقار آغا » سپاهی کتخدایری و مشهور « طوراق آغا » ده کوپری ویوده‌سی‌ایدی .

١٠٠٠ سنه‌سی رجبنده سرای همایونده حرم کتخداسی اوزون « جانفدا قادین » ك برادری اولان « دلی ابراهیم پاشا » سیواس بکلربکیسی اولارق اماسیه‌یه شعبانده کلوب سیواسه کیتدی .

دلی ابراهیم پاشـا ، ملاطیه ارمنی دونمه‌لرندن بر نادان ایدی . هر واردیغی ولایتلرده پك ظالمانه و سفیهانه حرکاتیله مطلقاقوغولوردی. محبی « خلاصة الاثر » آدلی اثرنده بونك احوال غریبه وظالمانه سنی یازار. دیاربکر خلقنك هجومیله مقتول اولدیغی قید ایدر.

تورکلری اك زیاده یولدن چیقاران ، حکومته قارشی عصیانه سوق ایدن بو « دلی ابراهیم پاشا » اولمشدر . چونکه دائره سـنده ملاطیه ارمنیلرندن خیلی آدملر واردی . بونلر سـیواس وملحقاتنده اسلام آدلریله ایشـلر کورویورلر ، دوشـن تیمار وزعامتلری پایلاشیورلر ، تورکلری تحقیر ایدییورلردی .

١٠٠١ سـنه‌سی محرمنده « قوچی بك » روم ایلی حربنه مأمور اولوب اماسیه عسکریله برابر کیتمش، سپاهی کتخدایری « دلی ذوالفقار آغا » ده متسلم اولمشدی . صوکره سنهٔ مزبوره شعبانـنده بوده حربه کیدوب مشهور « قاکلی علی آغا » اماسیه‌یه متسلم اولدی .

تورکلر ، بودونمه ارمنیلردن استانبوله شکایتلر یاغدیردقلری حالده « جانفدا » نك تأثیر نفوذیله بر فائده کوره‌میورلردی . نهـایت دباغ اوسـته‌لرندن « یراماز احمد آغا » دیمکله مشهور بر ملتزم ، کوردیکی حقسزلقلره تحمل ایده‌مـدی . ملتزملردن « دلی مصـطفی آغا » ایله برلشدی .

بونلر صاییلی فورطنه‌لردندی . یانلرینه یوره‌کی یانیق تورکلردن برقاچ یوز « آتلو » بولدیلر . اماسـیه‌دن چیقوب اطرافنـده بولونان کویلری اورمغه باشـلادیلر . بونلرك دفع وتنکیلی حقنـده سیواس

وقسطمونی بکلربکیلکنه واماسیه ، چوروم ، جانیك بکلرینه متعدد فرمانلر کوندەریلمشدر .

کذلك دونمه ارمنیلر ، اماسیه ضربخانەسنده کسیلن سکەلری تغشیش وقلبزنلك ایتمکه وایتدیرمکه قالقیشدیلر . بوقلبزنلکده تورکلرله روملری آلت ایتدیلر بونلرك حقنده متعدد فرمانلرك صدورینه باعث اولدیلر .

قلبزنلر ، فرمانلردن آکلاشیلدیغی اوزره شونلردی : « اماسیه ساکنلرندن قره نفس اوغلو احمد ، قغالەلی امیر ، حلاج همت اوغلو حاجی پیری ، دمیرجی رسول ، جامجی حاجی محمد وذمی طائفەسندن توزونا ، تودری ، سویك » .

بونلر ضربخانەدە ایشلرلردی . قلبزنلکه قالقیشدقلری آکلاشلمغله اماسیه قلعەسی زنداننه حبس ایدیلمشلر ، صوکره زندانی یاروب چیقمشلردی . بناءً علیه : ارمنیلر یوزندن اماسیه ضربخانەسی دائمی بر شبهه آلتنده بولونیوردی .

دلی ابراهیم پاشا ، سیواسده وملحقاتنده ظلم وسفاهتی پك آرتیرمشدی . آلدیغی طیارەلرك ، بادهوالرك ، جریمەلرك حدودی یوقدی . قانون دولت ، آنك نظرنده انجق کندی فعل وارادەسندن عبارت کبی اولمشدی . هر طرفده فوران ایدن خلقك شکایاتی اوزرینه بوسنەنك صوکنده کوچ حال ایله عزل ایدیله بیلدی .

١٠٠٢ سنەسی محرمنده فرهاد پاشا زاده « محمد پاشا » سیواس بکلربکیسی اولاراق کلدی . فقط دلی ابراهیم پاشانك ظلم و سفاهتی

اشقیانك وارباب اختلالك عددینی آرتیرمش ، سیواس حوالیسنده‌ده قیاملر چوغالمشدی .

١٠٠٣ سنه‌سی جمادی‌الاولاسنك بشنجی کیجه‌سنده « سلطان مراد ثالث » وفات ایدوب یرینه شهزاده‌سی « سلطان محمد ثالث » مغنیسادن کلدی . عثمانلی تختنه جلوس ایتدیکی هرطرفه بیلدیریلدی .

عقیب جلوسده قبه آلتی وزراسندن داماد پادشاهی « جعفرپاشا» سیواس والیسی واماسیه ضربخانه‌سنی تفتیشه مأمور اولاراق کلدی . ضربخانه امورینی وضربخانه‌جیلری تحقیق ویوقاریده آدلری یازیلان آدملری تأدیب ایدوب سیواسه کیتدی .

١٠٠٣ سنه‌سی رمضاننده کلن فرمان‌عالی‌ده اماسیه ضربخانه‌سی رفع وتعطیل ، اماسیه‌ده سکه ضربی الغا ایدیلدی . بوضربخانه«٩٢٥» سنه‌سندن بری ایشله‌مکده ایدی . ینه بواثناده اماسیه بکی « قوچی‌بك» اوستورغون حربنده شهیداولدیغندن یرینه « عالی‌بك » تعیین ایدیلدی.

« عالی مصطفی بك »

کلیبولیلیدر. ارضروم‌دفتردارلغندن معزول‌ایکن «کنه‌الاخبار»نده کندیسنك یازدیغی اوزره سلطان محمده تقدیم ایلدیکی قصیدهٔ جلوسیه سنك بر جائزه‌سی اولارق «١٠٠٣» سنه‌سی شوالنك غره‌سنده اماسیه سنجاغی بکی اولوب کلدی .

یوقاریده یازیلان « یراماز احمد آغا » نك جمعیتی کیتدکجه نظر دقتی جلب ایتمکه باشلادی . کوپری ویوده‌سی « طوراق آغا» بونلرك

دفع و تنکیلنه مأمور اولدی . طوراق آغا ، سپاهی چاوشلرندن اولوب قبله‌لی دوراجان چاوش » دیمکله مشهور ایدی .

١٠٠٤ سنه‌سی رمضانک غره‌سنده اماسیه مفتیسی « تاج‌الدین افندی » انفصال ایلدیکندن یرینه ملغره‌لی « کوسه احمد افندی » اماسیه مفتیسی وسلطانیه مدرسی اولوب کلدی . دیاربکر بکاربکیسی (خسرو پاشا) ده سیواس بکلر بکیسی اولدی . چونکه شقاوت هر طرفده آرتمشدی .

بو شقاوت دکل ، قوتلی بر اختلالدی . ٨٢٩ تاریخنده « روم ایلی وقعه‌سی »دیمکله‌مشهور اختلالدن داهاشدیداولاجغی آکلاشیلیوردی . چونکه بوتون تیمار وزعامت ، تورکلردن زیاده‌غیر تورکلره وریلمکده ایدی . تورکلره وزارت ، قانوناً ممنوع کبی اولمشدی .

بوتون مقام اقتدار غیر تورکلره منحصردی . تورکلر ، انجاق اوزاق ، یاخود کوچوك ولایتلره بکلر بکی اولا بیلیوردی . دیوان همایونده بر تك تورك وزیر یوقدی . دفتردارلقدن ، نشانجیلقدن یتشن تورك وزیرلر ، اندر اولمقله برابر صدارتدن محروم ایدیلر .

فرنك ابراهیم پاشانك صدارتندن بو زمانه قدر مقام صدارتی ، وزارتی احراز ایدنلر ، غیر تورکلردی . تورکلك علیهنده سویلنیلان هذیانلرك ، اویدورولان افسانه‌لرك هپسی ده غیر تورکلردن صدور ایتمش ، ریاکارلرك غیرتیله رواج بولمشدی .

انادولوده تورکلر ، غیر تورکلرك بو تحکملرینه قارشی قیام ایدییورلر ، طرف ، طرف اختلال بایراغنی آچیورلردی . بکه‌نیلمه‌ین

صوفتالر ، ایشته بو ملی اختلالك علمداری اولمشلردی . کلیکلی محمود قیام ایدن صوفتالرك باشبوغی ایدی .

شایان دقتدرکه انادولو سنجاقلرینه ، ولایتلرینه میرلوا ، بکلربکی اولاراق غیر تورکلر ایچنده تورکجه‌یی بیلمه‌ین، عقائداسلامیه‌دن بیخبر، قویو جاهل آدملرده واردی .

چونکه دیوشیرمه‌لردن وزیر اولانلر ، خریستیان بابالرینی ، قارداشلرینی ، خصملرینی قبول اسلام ایتدکلری کوندن اعتباراً میرلوا، بکلر بکی یاپدیریورلردی . بونلر ، انجاق متسلملریله ادارهٔ امور حکومت ایده‌رك پك چوق یولسزلقلر یاپیورلر ، تورکلری صوکدرجه قیزدیریورلردی .

هله زعیملر ، سپاهیلر اکثریتله غیر تورکلردی. حال بوکه تیمار و زعامت ، انادولوده تورکلره خاص بر دیرلکدی . غیر تورکلرك نظرنده تورکلر ، رعایادندی . تورکلرك الك زیاده کوجنه کیدن غیر تورکلرك تحکم واستبدادی ایدی .

وقتیله قرآن کریمك امر ایتدیکی مساواتی ، خدمتلری مقابلنده مکافاتی طلب ایدن ، بو اوغورده یوکسك سسلریله باغیران غیرتورکلر مقام اقتداری الده ایتدکلری کوندن اعتباراً تورکلره مساوات یرینه تحقیرات ، مکافات یرینه معادات ایله مقابله ایتدیلر .

بوندن دولایی تورکلر ، غیر تورکلره قارشی عصیان ایتمشلر ، اختلال بایراغنی آچمشلردی . غیر تورکلره بو قدر یوکسك مقاملر ویرن عثمانلی خاندانی‌ده قیام ایدن تورکلرك نظرنده کوچولمشدی .

حتی عثمانلی خاندانی بیله غیر تورکلرك بو تحکم و استبدادندن بیزار اولمشلردی .

اماسیه بکی عالی بك ، عالم ، فاضل ، مؤرخ بر ذات ایدی . فقط هر طرفده ظهور ایدن ارباب اختلاله قارشی عاجز قالمشدی . بونك ایچون « عالی بك » ١٠٠٥ سنه‌سی اوائلنده قیصریه‌یه نقل ایدیلدی . یرینه « بالی بك » کوندەریلدی .

(بالی بك)

غیر تورکلردندر . ١٠٠٥ سنه‌سی ربیع الاولنده اماسیه بکی اولوب کلدی . کوپریده مقیم سپاهیلردن آرناوود « حسین » اغایی متسلم نصب ایده‌رك اشقیا اوزرینه کیتدی . فقط بر شیئه موفق اولامدی . متسلم حسین اغانك بارزانه حرکاتندن منفعل اولان مفتی « کوسه احمد افندی » استعفایه مجبور اولوب یرینه‌قرامانی خواجه « تاج الدین افندی » اماسیه مفتیسی و سلطانیه مدرسی اولوب استانبولدن کله بیلدی . چونکه یوللر باباغی مسدود ایدی .

« حسین پاشا »

اماسیه‌لی بوداق بکك اوغلودر . حبش بکلر بکیلکندن منفصل ایکن اشقیانك کثرتنه ، اماسیه سنجاغنك اهمیتنه بناءً «١٠٠٥» سنه‌سی شوالنده اماسیه سنجاغی متصرفی واناطولی مفتشی اولدی . اماسیه سنجاغنه دلی « ذوالفقار اغا » یی متسلم نصب ایده‌رك دور و تفتیشه کیتدی .

شهر كتخداسی « الحاج منصور چلبی » متسلم سابق حسین آغایه مماشات ایتدیکندن عزل ایدیلوب یرینه « الحاج پیری چلبی » شهر كتخداسی اولدی . بوكا « همت اوغلو » دینیردی . سابق اوقاف سلطانیه متولیسی « حسن بك » آلای بکی ، زعمادن « محمود بك » اوقاف سلطانیه متولیسی اولدی .

١٠٠٦ سنه‌سی اوائلنده دلی ابراهیم پاشانك برادری اولان « ارمنی محمود پاشا » سیواس بكلربكیسی اولوب كلدی . بوكاده « دلی محمود پاشا » دینیردی . دلی محمود پاشانك كتخداسی « ارمنی مصطفی اغا » ، سلحداری‌ده غیبی اوغلی « احمد اغا » نیجه‌كه مشهور ظالملردی .

انسانك دیه‌جكی كلیوركه عثمانلی حكومتی ، انادولوده توركلری قیام واختلاله مجبور ایتمك ایچون بویله دلیلری ولایتلره قصداً تسلیط ایدییور ، غیرتوركلرك تحكم واستبدادینه بر نهایت ویرمك ایسته‌یوردی . فقط جریان احواله كوره بوده دینه‌مزدی .

انادولو مفتشی حسین پاشا ، اوز توركلردندی . توركلرك دردینی و اسباب اختلالی پك كوزل بیلیردی . هر طرفده شقاوت و اختلالی تزییده باعث اولان غیر تورك سپاهی قوداملرینی ، یكیچری آزمانلرینی وبونلره دایانوب خلقه ظلم ایدن اعیانلرینی تأدیبه قویولدی .

ارباب اختلالك باشبوغلرینی تلطیف و سنجاقلره میرلوا نصب ایده‌رك دیرنكارینه كیرن افراده قودامانلردن انحلال ایدن دیرلكلری توزیع ایتدیرمش بونلردن ، مادةً استفاده ایده‌جك چاره‌لره توسل ایده‌رك اختلالك اوجاغنی سوندورمكه چالیشدی .

بو جمله‌دن اولاراق اصلاً كوپرولو اولوب اماسیه‌ده اقامت

وصوكرا عصيان ايدن « يراماز احمد اغا »يه قره‌حصار شرقی‌میرلوالغنی واماسيه‌لی « دلی مصطفی اغا » يه‌ده ارزنجان ميرلوالغنی ويرديرمش ، باشـلرنده‌كی نفراته ديرلكلر توزيع ايتـديرمش ، اولدقجه اختلالی باصديرمشدی .

١٠٠٦ سنه‌سی‌ذی‌الحجه‌سنده « قوجا تاج‌الدين افندی» ده‌استعفايه مجبور اولدی . ملغره‌لی « كوسه احمد افندی » ايكنجی دفعه اماسيه مفتيسی وسـلطانيه مدرسی اولاراق بويوك بر ابرام اوزرينه اماسيه‌يه كلدی .

١٠٠٧ سنه‌سنده جانيك‌بكی كيوان ، چوروم بكی مراد بكلردی. بونلرك ايكيسی‌ده غيرتوركايدی. سيواس بكلربكيسی‌ارمنی‌محمودپاشانك دليلكی سيـواس وماحقاتی خلقنی بيزار ايديوردی . حسـين پاشا ، محمود پاشـانك عزلنی و آدملرينك تأديبنی عرض ايده‌رك پارلامغه باشلايان اختلالی باصدير مق ايسته‌دی .

لاكن باشده محمود پاشا اولديغی حالده سپاهی و يكيچری قودا - مانلری ، بونلره داياتان بلاد و قصـبات اعيانلری « حسين پاشا » ظلم ايديور ديه شكايتلر ياغديرديلر . يايغارايی باصديرديلر . ايشك ايچ يوزينه واقف اولامايان باب‌عالی بونلره ايناندی . بيك يدی شوالنده « حسين پاشا » يی تفتيش وتصرفدن عزل ايده‌رك « ذوالفقار آغا » سيله برابر اماسـيه قلعه‌سنده حبس ايديلدی . يرينه « ابراهيم بك » اماسيه بكی اولدی .

(ابراهیم بك)

سیواسك ییلدیز ایلندن و ییلدیز خاندانندن محمد بكك اوغلودر . ییلدیزلی ابراهیم بك دیمكله مشهوردر . غیرتوركلردن جانی یاغمش توركاردن اولوب سربازلقدن حسین پاشانك عرضیله میرلوا اولمشدی. ۱۰۰۷ سنه‌سی شوالنده اماسیه بكی اولوب كلدی .

بونك زماننده حاجی محمد افندی ، ولی‌الدین افندی ، كوپریلی الحاج محمد افندی ، مشاهیر محدثیندن زیله‌لی عبدالرحمن افندی ، الحاج منصور چلبی ، الحاج پیری چلبی ، نقیب‌الاشراف قائممقامی السید مصطفی صافی چلبی ، چلبی محمد افندی ، زعمادن عبدالباقی بك ، حاجی بك‌زاده الیاس بك غایت نفوذلو اعیاندن ایدیلر .

سیواس بكلر بكیسی دلی محمود پاشا ، حسین پاشانك عزل و حبسندن صوكرا داها زیاده آزدیردی . فقط عصیان و اختلال هر طرفده پارلامش ، غیر تورك ظلمه هر طرفده ازیلمكه باشلامشدی .

تام بو صیراده اماسیه قلعه‌سنده محبوس اولان « حسین پاشا » ایله « دلی ذوالفقار اغا » اماسیه بكی ابراهیم بكك یاقصداً اهمالی ، یاخود ویردیكی تعلیماتی یوزندن فرجه بولمشلر ، قلعه دیزداری « ابراهیم اغا » و مستحفظلری باغلایوب « ۱۰۰۷ » ذی‌الحجه‌سنده قاچمشلر و ارباب اختلاله التحاق ایتمشلردی .

ارباب اختلالك باشبوغلری شونلردی : اورفه‌لی عبدالحلیم ، برادری دلی حسن ، اماسیه‌لی دلی ذوالفقار ، ملاطیه‌لی قره قاش احمد ، انقره‌لی قلندر اوغلو محمد ، كاوور مراد ، تكه‌لی محمد ، توقادلی آغاجدن

پیری ، سیواسلی قره‌سعید وحسین اوغلو اسحاق ، اطنه‌لی سوندك ، بغدادلی اوزون خلیل ، قالین دوداق محمود ، کوپرولو صاری شعبان .

بونلردن هر برینك اداره‌سنده اوچر ، بشر بیك اشقیا واردی . ارباب اختلالك قوهٔ عمومیه‌سی یتمش بیکدن زیاده ایدی . باش‌قوما- ندانلری اورفه‌لی « عبدالحلیم بك » دی . تاریخ نعیما ده بونلرك احوالی اولدقجه مفصلدر . یالکیز ارباب اختلالك مقاصدی یازلمامشدر .

ارباب اختلالك مقاصدی ، جریان ایدن احواله باقیلیرسه ایکی شیدن عبارت اولدیغی کورولور : برنجیسی او زمان دولت مکتبی دیمك اولان اندرونه تورکلرك ده قبولی ، ایکنجیسی غیر تورکلر درجه‌سنده تورکلرك ده مناصب عالیهٔ دولتی اشغالی .

آنادولوده مکمل تشکیلاته مالك اولان ارباب اختلال ، کندی غایه‌لرینه ایرمك ایچون کیمسه‌یی دیکه‌میورلر ، عثمانلی خاندانی طانیمیورلردی . باب‌عالی ، حسین پاشانك اماسیه قلعه‌سندن فراریله فوق‌العاده تلاش واضطراب ایچنده ایدی . بونی الده ایتمك ایچون هردرلو فداکارلغی کوزه آلدیرمشلردی .

حسین پاشا ، غایت عاقل ، مدبر ، نفوذلی بر ذات ایدی . بونك ارباب اختلال ایچنده وجودی باب‌عالیجه نه‌قدر مضر تلقی ایدیلیورسه اختلالجیلرك باشی اولان (عبدالحلیم) ایچون ده او قدر مضردی . چونکه ریاست ، حسین پاشایه انتقال ایده‌جکدی .

اماسیه بکی ابراهیم بك ، ارباب اختلالی تشویق ایدن رؤسادن ایدی . کیمسه‌یی طانیموردی. بونك ایچون باب‌عالی ، کندیسنه التحاق

ایدن « حسین پاشا » یی استانبوله اعزام و تسلیم ایتمك شرطیله عبدالحلیمه اماسیه سنجاغی بکلکنی توجیه ایتدی .

(عبدالحلیم بك)

اوزفه داخلنده ساکن قاپیجلو عشیرتی افرادندن علینك اوغلودر . سکبان بولوکنك یازیجیسی اولدیغندن « قره یازیجی » دیمکله مشهور اولدی . کتخداسی اولدیغی غیر تورك بکلرك و پاشالرك تحقیراتی یوزندن باشنه طوپلادیغی آدملریله قیام ایتمشدی .

١٠٠٧ سنه‌سی ذی‌الحجه‌سنده انقره جوارنده چوبوق اوواده اعلان عصیان ایده‌رك باب‌عالی رجالنی صارصدی .ییلدیزلی ابراهیم بکك عزلنه بناءً ١٠٠٨ سنه‌سی محرمنده اماسیه سنجاغی بکی اولدی . دلی ذوالفقار آغانی طرفندن متسلم یاپوب اماسیه‌یه ، حسین پاشایی ده استانبوله کوندردی .

عبدالحلیم بك ، انقره آلتندن چوروم یولنی طوتدی . بورادن اماسیه‌یه کیده‌جکدی . چوروم بکی « مراد بك » کندیسنه کلن اخذ و کرفت فرماننه رغماً عبدالحلیمی طنطنه‌لی برصورتده استقبال ایتدی . عبدالحلیمك شیخ‌الاسلامی مقامنده قیصریه‌لی « الشیخ عبدالرحیم افندی » دورمش ، وزارتنی قلندر اوغلو محمد یاپیوردی .

ارباب اختلالك هدفی سیواس بکلربکیسی « دلی محمود پاشا » ایدی . عبدالحلیم بك ، کلدیکلان صحراسنه کلوب شاهانه چادیرینی قورمش ، هرطرفه فرمانلر ویریور ، کندیسنه « حلیم‌شاه » عنوانی ویروب طوغرا چکیوردی . حال‌بوکه ارباب اختلالك مقصدی ،

عبدالحليمك شاهلغی ، سلطانلغی دکلدی . شورانك ویردیکی قراری انفاذ ایده‌جك بر مقام ریاستدی .

فقط عبدالحلیم بك ، ١٠٠٨ سنه‌سی ربیع‌الاولنده اماسیه‌نك کلدیکلان ناحیه‌سنده کائن اوزنه‌کویی مرکز سلطنت اتخاذ ایتمشدی . بورادن هر طرفه ائمه و خطباتعیین ایدیور ، فرمانلر ، براتلر ویریوردی. کندیسنه بومقصدی آکلایه‌جق آدملری « عثمانلی » دیه‌اولدوریوردی عبدالحلیمك بردن پارلایان نفوذی مدهشدی .

دلی محمود پاشا ، عبدالحلیمك نفوذندن فنا حالده اورکدی . درحال ارمینلکی طوتوب عثمانلیلقدن تجرد ایده‌رك عصیان ایتدی . عبدالحلیمه بیعت ایده‌رك طرفندن سیواس بکلر بکیسی اولدی . باب عالی طرفندن‌ده قرامان بکلر بکیسی دارنده‌لی « نوح پاشا » یه بونلرك هر نه صورتله اولورسه طوتوب اعداملری امری ویریلدی .

اماسیه‌متسلمی‌دلی ذوالفقاراغا ، معیتنده بش بیك پیاده ، اوچ بیك سواریدن مرکب فرقه‌سنی آلوب کلدیکلان صحراسنه کیده‌رك عبدالحلیمك اوردوسنه التحاق ایتدی

باب عالی ، محمود پاشا ایله ذوالفقار اغانك التحاقنی خبر آلدقده سیواس بکلربکیلکنه چرکس (محمود پاشا)یی نصب ایتدی بوده عاصی ودلی چیقدیغندن سیواسه « آلاجه‌اتلو » دیمکله‌مشهور «احمدپاشا»یی ، اماسیه بکلکنه‌ده قره‌حصارشرقی بکی « احمد بکی » تعیین ایده‌رك کوندردی .

« احمد بك »

اصلنده کوپرولو دباغ محمداغانك اوغلودر . اماسیه دباغخانه‌سنده

چاليشوب ملتزملردن اولدى . دلى ابراهيم پاشانك ظلم وسيئاتى يوزندن عصيان ايتمكله « براماز احمد » دينلدى . صوكرا مفتش حسين پاشانك عرضيله ميرلوا اولدى . ١٠٠٨ سنه‌سى شعبانده عبدالحليمه چوروم سنجاغى ويريلدكده اماسيه بكى اولوب كلدى .

آلاجه آتلو احمد پاشا ، مشاهير شجعاندن بر ذات ايدى . دائره‌سى مكملدى . دياربكردن سرعتله كلوب سيواسى صاردى . محمود پاشايى قاچيردى . جبراً سيواسى ضبط ايتدى . براماز احمد بك‌ده بو عيارده بر آدمدى ، معيتيله كلوب اماسيه‌يى ضبط ايتدى .

احمد بك ، اماسيه‌نك اعيان وعلماسنه استناد ايده‌رك عبدالحليمى كاسيكلان صحراسندن قالديردى . ايكى طرفدن محاربه‌لر اولدى . اماسيه سپاهيلرى احمد بكه معين اولارق عبدالحليمه غلبه ايتمشدى . ارباب اختلال آراسنده حقيقةً شقيلرده واردى . احمد بك ، اماسيه‌يى الك زياده بوشقيلردن قورودى .

١٠٠٩ سنه‌سى ربيع‌الاولنده مفتى « كوسه احمد افندى » اشقيا قورقوسندن ايكنجى دفعه استعفا ايدوب درحال استانبوله كيتدى . يرينه مناو حسن‌افندى زاده « عبدالله‌افندى » اماسيه مفتيسى اولديغى حالده كلمكه جسارت ايده‌مدى . بونك‌ده يرينه جمادى‌الاولاسنده ايوبلو « امير على افندى » تعيين ايديلدى .

على افندى ، امير صاحب تاج ديمكله مشهوردى . علمى وقلبى ضعيف آدمدى . استانبولدن قالقوب كمى ايله صامسونه چيقدى . بورادن كوج حال ايله لاديكه‌قدر كلدى . فقط يوللرك قاپالى اولماسى حسبيله لاديك ويوده‌سى « طيار مصطفى آغا » ايله آماسيه‌يه كلدى .

۱۰۰۹ سنه‌سنده باب‌عالی حلب والیسی وزیر الحاج ابراهیم پاشایی ارباب اختلال اوزرینه سردار تعیین ایدوب کوندردی . حاجی ابراهیم پاشا فنا حالده بوزولوب قاچدی . اوردوسی یاغما ایدیلدی . ارباب اختلال ، بوندن فوق‌العاده قوت آلدی .

۱۰۱۰ سنه‌سنده باب‌عالی بغداد والیسی صوقوللی محمد پاشا زاده « حسن پاشا » یی سردار کوندردی . فقط عبدالحلیم ، تمامیله آزیتمش ، ارباب اختلالك مقاصد اصلیه‌سنی براقوب کندی نفوذ وسلطنتی هواسنه تابع اولاراق ارباب اختلالك رؤساسنی طانیماز اولمشدی .

حالبوکه ارباب اختلال ، جمهوری برشکل وطرزی قبول ایدرك غایه‌لرینه ایرمك ایسته‌یورلردی . عبدالحلیمك طرز وطوری ارباب اختلالی قیزدیردی . ۱۰۱۰ سنه‌سی رجبنده ارباب اختلال اراسنده چیقان مخالفت ونزاع اوزرینه عبدالحلیم افنا ایدیلدی .
بونك اوزرینه ارباب اختلال ؛ اوزون مکالمه ومجادله‌دن صوکرا حلیمك برادری « دلی حسن اغا » یی رئیس یاپدیلر . توقاده قدر کلن سردار « حسن پاشا » یی محاصره ایدوب ۱۰۱۰ سنه‌سی ذی‌الحجه‌سنده شهید ، ومعیتنی پریشان ، اوردوسنی تالان ایتدیلر .
دلی حسن ، بوندن فوق‌العاده قوت بولدی . آناطولویی استیلایه قیام ایدوب اماسیه سنجاغنه « دلی ذوالفقار اغا » یی تعیین و اعزام ایلدی . فقط توقاد شهری یانوب کول اولدی . بك چوق آدملر قیلیچدن کچدی . چونکه کندیلرینه اویمایانلری « عثمانلی » دیه اولدوروپورلردی .

توقاد شهرينك فلاكتى ، اماسيه‌نك اعيان وخلقنى فوق‌العاده اوركوتمشدى . هرنه‌يه مال‌اولورسه اولسون‌اشقيايى اماسيه‌يه‌ياناشديرمامغه عهد ايتمشلردى . بو اثناده اماسيه ميرلواسى براماز احمد بك ، قاضيسى بايرام زاده محمود افندى ، مفتيسى صاحب تاج اميرعلى‌افندى ، نقيب‌الاشراف قائممقامى « السيد صافى مصطفى چلبى » ايدى .

اماسيه‌نك اعيان علماسندن شيخ زاده ولى‌الدين افندى ، زيله‌لى عبدالرحمن افندى ، كوپرولو الحاج محمد افندى پك مشهور ايدى . الك زياده صاحب نفوذى سابق سيواس دفتردارى كوموشلو زاده « شمس‌الدين افندى » ايله حاجى‌محمد ، چلبى محمدافنديلردى . حاجى محمد افندى يوقارى بازارك افنديسى ، چلبى‌محمد افندى‌ده اشاغى‌بازارك افنديسى صاييليردى .

اماسيه قلعه‌سنك ديزدارى ممى‌بك ، طوپجيلر كتخداسى طوپجى محمد اغا [١] آلاى بكيسى ميرزا بك‌زاده‌قلندر بك ، كبار زعمادن عبدالله پاشا زاده حاجى كريم بك ؛ سپاهى كتخدا يرى آيدين اوغلو قاكلى‌على‌اغا ، يكيچرى‌ضابطى «سردارى» چقال‌اوغلوحسين‌اغاايدى .

دركاه عالى چاوشلرندن هكيملى مصطفى اغا ، قپوجيلرندن الحاجى محمد اغا ، زعمادن كسدك محمد ، سيدى بك زاده مصطفى ، قلندربك زاده‌باقى ، حاجى بك زاده‌الياس ، مظفرپاشا زاده سفر بكلرده‌مشهور ايديلر . اماسيه‌يى مدافعه ايدنلرك باشلرنده بونلر واردى .

دلى ذوالفقار اغا ، سوارى و پياده سكز بيكدن زياده معيتيله برابر آماسيه‌اوزرينه‌يورومش ، قاينارموقعنه‌كلوب‌چادرينى‌قورمشدى .

[*] بومحمداغا ، بوكون اماسيه اشرافى‌اولان‌طوپجى زاده‌لرك جداعلاسيدر .

اماسیه مدافعلریله خیلی محاربه‌لر ایتدی . سویله‌شدی . اوچ آی قدر اوغراشوب دوردی . مدافعلری بر دورلو ایناندیرامدی . چونکه باشنده‌کی حشراتی شر آدملردی . ۱۰۱۱ سنه‌سی رجبنك غره‌سنده دلی ذوالفقار اغا ، کتخداسی سرخوش محمد اغانك ومعیتنك اجباریله اماسیه‌یه جبراً کیرمکه عزم ایده‌رك قاپنار موقعندن اوردوسنی قالدیروب اماسیه‌یی هر طرفدن صاردی .

اماسیه‌نك اعیان وخلقی ، قادین وچوجوقلرینی قلعهٔ بالایه قالدیردیلر ماللرینی ، نقدلرینی یرلره کوموب ، مغاره‌لره کیزله‌یوب اماسیه‌یی فدا کارانه مدافعه ایتمکه قویولدیلر . خیلی اوغراشدیلر . فقط کندیلرندن فضله اولان اشقیایه قارشی عاجز قالدیلر .

۱۰۱۱ سنه‌سی رجبنك بشنجی کونی اشقیا ، دلی ذوالفقار اغانك ساکن اولدیغی « زیاره » طرفندن اماسیه‌یه جبراً کیردیلر . شنلکلر یاپار کبی اماسیه‌نك اشاغی بازار طرفنی کاملاً یاقدیلر . اوکارینه کلن بیچاره‌لری کسدیلر [۱] اماسیه‌نك ایکنجی دورهٔ تاریخنه نهایت ویردیلر .

اماسیه — ایکنجی دورهٔ تاریخیه‌سنده قیمت ملکیه‌سندن بر از غایب ایتمش ، بویوك بر ولایت مرکزی ایکن سنجاق اولمش دینه بیلیر . الحاق ولایت حالنده حاوی اولدیغی قضالر اعتباریله اسکی شان وشرفنی محافظه ایتمشدی .

ایکنجی دوره‌نك تاریخی ، باب عالی و اوقاف اداره‌سی و ملغا مشیخت اوراق مخزنلرنده مطالعه ایدیلن احکام ، مقاطعه ومحاسبه دفترلریله محاکم سجلاتنه وتورکیه تاریخلریله شقایق ذیللرندن طوپلانان معلوماتك بر خلاصه‌سیدر .

اماسیه ولایت ایکن شو قضالری شاملدی : طاش آباد ، لادیك ، حوضه ، کوموش ، مرزیفون ، کلکراس ، مجید اوزی ، طانون ، « ذوالنون آباد »، وارای ، تورحال ، کلدکلان. شو ناحیه‌لرده اماسیه‌نك مشتملاتندن ایدی . اقطاغ ، یکیجه ، حقاله ، ارغوما ، اینه پازر ، اوز ، اولوس . اماسیه اولدیغی برکوندن بری شو قضالر و ناحیه‌لر کندیسنك بر عضوی ، کندیسندن انفکاکی ممکن اولمایان بر جزؤ خاصی ایدی . بو قضالرله اماسیه‌نك امتیازی ، بو قضالرکده اماسیه ایله شرف واعتباری واردی . حوضه‌وکوپری ، اماسیه‌نك برز محله‌سی قدر یاقین ، ایکی کوزی قدر لازم برز عضو قیمتداریدی . یوزلرجه ییللردن بری بو قضالر اماسیه ایله افتخار ایدردی .

ایکنجی دورهٔ تاریخیه‌سنده اماسیه‌نك عرفانی ، اسکی پارلاقلغنی حائزدی . بلکه بر از داها یوکسه‌لمشدی. مؤید زاده عبدالرحمن ، تاجی زاده جعفروسعدی، جمالی زاده‌علی ، کمال پاشازاده احمد، محشی سنان ، سیدی علی‌زاده‌عبدالرحمن ، مؤیدزاده‌عبدالقادر شیخی‌افندیلر کبی تورکلردن امثالی‌نادر یتیشیر صدور علما ومشایخ‌اسلام ، اماسیه‌نك عرفانی پك پارلاق کوسترن رجالیدر .

تورك وزرای عظامنك خاتمه‌سی صاییلان اعلم‌علما، سردفتر فضلا « پیری محمدپاشا » کبی بر صدراعظم ، بالی بك زاده محمد پاشا ، امت چاوش‌زاده محمدپاشا ، رمضان زاده محمدبك کبی پك دکرلی نشانجیلر، یکیجه‌لی زاده اسکندر ، صاری قاضی زاده‌محمود چلبیلر کبی یوکسك دفتردارلر ، اماسیه‌نك یتیشدیردیکی اذکیای ملتدر .

هله اماسیه‌نك شان وشرفنی ، فضل وکمالنی ترنم ایدن شاعرلری

برنجی دورهٔ کمالنه فائق دینه‌جك قدر چوقدر . بونلردن چشمی ، مهری ، کامی ، جلیلی ، معیدی ، فکری ، خضری ، رمزی ، آنی حیاتی ، ثیابی ، آهی پك معروف ایدیلر .

ایکنجی دوره‌سنده اماسیه‌نك عمرانی ، عرفانیله برابردی . قیا پاشانك جامع ومکتبی ، سیدی علی زاده عثمان افندینك دارالحدیثی ، عبداه‌افندینك دارالتوحیدی کبی مؤسسات دینیه وعلمیه‌نك علاوه‌لری‌ده واردی . حیفا که اختلال اربابنك هجوم و عصیانی خیلی مؤسساتی خراب ویباب ایتدی .

عثمانلی قانون اداره‌سنك تورکلکه مدهش ضربه‌لر ایندیره‌ن بر قاچ ماده‌سی علیهنده بوتون انادولوده قالدیریلان اختلال بایراغی ، اماسیه تاریخنده التی ییللق بر فترت دوغورمشدی . بو فترت ، ایکنجی دوره‌نك منتهاسیله اوچنجی دوره‌نك مبتداسی آراسنه کیرمش بر فاصلهٔ تاریخیه‌در .

تاریخی فترت

اماسیه تاریخنك ایکنجی دوره‌سیله اوچنجی دوره‌سی آراسنده حاصل اولان بر تذبذب اداره دیمکدر . اماسیه سنجاغنده التی ییل دوام ایدن بو تذبذب زماننده اماسیه‌نك اداره‌سنه بعضاً عثمانلی دولتی بعضاً‌ده ارباب اختلال حاکم اولمشلردر .

شایان دقتدرکه زمان فترتده ارباب اختلالدن بعضیلرینك اعلان استقلال ایده‌ركناملرینه سکه ضرب ایتدیردکلری اله کچن فرمانلرده

احکام دفترلرنده مذکور اولدیغی حالده ارباب اختلالك کندی نامرلرینه خطبه اوقوتدقلری مسکوتدر فترت زماننده آماسیه‌یی اداره ایدن بکلر شونلردر :

(دلی ذوالفقار بك)

اماسیه‌نك زیاره محله‌سی اهالیسندن « بال اوغلو » دیمکله مشهور سپاهی محمد اغا بن بهلولك اوغلودر . اماسیه‌لی بوداق بك زاده حسین پاشانك کتخداسی واماسیه متسلمی اولمشدی . حسین پاشانك فلاکتنده منکوب اولمقله ارباب اختلاله قاریشدی . ١٠١١ سنه‌سی رجبنك بشنده اختلالجیلر طرفندن اماسیه بکی اولدی .

دلی ذوالفقار بك ، غایت ملیتپرور ، فعال ، جسور ، منصف آدمدی . معیتنده بولونان ارباب اختلالك باشبوغلری شونلردی : زعمادن طاهر بك ، سپاهیلردن بوداق اوغلو علی اغا ، چریباشی اوغلو سرخوش محمداغا ، دوندار اوغلو مصطفی اغا ، شیطان اوغلو ابراهیم اغا ، یاردم اوغلو سفر اغا .

طاهر بك ، کلدکلانلی دیمکله مشهور بر آلای بکی ایدی بوداق اوغلو علی اغا ، حسین پاشانك برادری اولوب ذوالفقار بکك کتخداسی ومتسلمی اولمشدی . یوز اون اوچنجی سلحدار بولوکنده مقیداولوب « ١٠١١ » سنه‌سی رجبنك اون اوچنده کوموش قصبه‌سنده کائن حاجی خلیل پاشا مدرسه‌سی اوقافنه متولی اولدی . [١] بوکا « علیج بك » دینمشدی .

[١] قیود اداره‌سنده وزیر محاسبهٔ عتیق دفترنده بویله مقیددر .

یاردم اوغلو سفر اغا ، سفر شاه دیمکله مشهور اولان سپاهیدر . چریباشی اوغلو محمد اغا ، اوچنجی سلحدار بولوکنده مقید اولوب « ۱۰۱۱ » سنه‌سی رجبنك اون ایکیسنده اماسیه‌ده بایزید پاشا اوقافنه متولی اولمشدی . اشاغیلرده « سرخوش محمد پاشا » دینیلان بکلربکی بودر .

بونلره قارشی اماسیه‌یی مدافعه ایدنلر ، قلعه‌یه قاپانوب دایانمشلردی قضالرك اعیانلری ایچنده ارباب اختلاله قارشی عثمانلی دولتنی التزام و قضالرینی مدافعه ایدنلر چوقدی . بونلردن لادیك وویوده‌سی « قائممقامی » یکی اوغلو « طیار مصطفی اغا » بن حسین اغا پك مشهور ایدی .

کوپری وویوده‌سی « طوراق اغا » ده پك مشهور ایدی . کوپری اعیانندن مفتی اوغللری « احمد ، محمد » اغالرله سنان اوغلو « مصطفی بك » بن علی بك ، مؤذن اوغلو حسن اغا ، کذلك مصطفی بکك دامادی « ارنود حسین اغا » و برادری « حسن اغا » طوراق اغایه معین اولمشلردی . کوپری‌یه مسلط اولان تورکمن صاری (شعبان اغا) یه قارشی کوپری‌یی مدافعه ایدییورلردی .

مرزیفون ویوده‌سی خصم اوغلو « یحیی اغا » بن عمر چلبی و « چایر کویلو » دیمکله مشهور « احمد اغا » ، حوضه ویوده‌سی « حسن اغا » و کوموش ویوده‌سی « ابوبکر اغا » ارباب اختلاله قارشی وطنلرینی مدافعه ایدییورلردی . فقط کرك مدافعه ایدنلر و کرك مسلط اولانلر تورکلکه بر موقع ویرمك دعواسنده برابردیلر . مدافعه ایدنلر ارباب اختلاله قاریشان اشرانك نهب وغارتلرندن وطنلرینی قورتارمغه چالیشانلردی .

کوپریسپاهیلردن ارنودحسین‌اغا [١] ابتداطوراق اغاطرفداری اولدیغی حالده صوکرادن ارباب اختلاله اویوب دلی ذولفقار بکك معیتنده تورکلك دعواسنه اشتراك ایتمشدی . ارنود حسین اغا ، برنجی سلحدار بولوکنده مقید اولوب « ١٠١١ » سنه‌سی رجبنك یدیسنده اماسیه‌ده بویوك حسین اغا اوقافنه متولی اولمشدی . [٢]

ارباب اختلالك آرناوود سنان‌پاشا زاده وزیر محمد پاشایی، بوشناق خسرو پاشایی وزیر ثالث الحاج ابراهیم پاشایی منهزم وصوقوللو محمد پاشازاده وزیر حسن پاشایی شهید ایتدکدن صوکرا قائممقام صدرعالی آرناوود وزیر حافظ احمد پاشایی قاچیروب اوردولرینی پریشان وآغیرلقلرینی یاغما ایتدکاری اوچنجی سلطان محمدله غیر تورك وزیرلرینی صارصمشدی .

ارکان دولت ، بو جمعیت اختلالیه‌یی برآن اول انحلاله اوغراتماق چاره‌سنی دوشوندی . تورکلره وزارت ، اختلال باشبوغلرینه بکلر بکیلك ، میرلوالق ویره‌رك ، داغیتمایی تجربه ایتدی. قرامان بکلربکیسی دارنده‌لی « نوح پاشا » یه وزارتله اناطولی والیلکنی ، میراخور زین العابدین اوغلو « نصوح پاشا » یه سیواس بکلر بکیلکنی ویروب کوندردی . ١٠١١

نوح پاشا ، دفتردارلقدن یتشمه بر تورك ایدی . ٩٢٩ تاریخندن بری بو آنه قدر تورکلره وزارتله اناطولی والیلکی ویریلدیکی یوقدی کذلك نصوح پاشا ، خالص تورك ایدی . ارمنی دونمه‌لرندن‌دکلدی.

[١] صدر اسبق کوپرولو محمدپاشانك پدری اولدیغی قیداً مثبتدر .

[٢] عتیق محاسبه دفترنده بویله مقیددر.

غیر تورکاره امیرخورلقدن وزارت ویریلدیکی حالده بوکا وزارت وعدیله سیواس بکلر بکیلکی ویریلشدی .

دلی ذوالفقار بك ، اماسیه مدافعلرینه امان ویروب ارباب اختلالك مقاصدینی آکلاتدی . دلی ذوالفقارك سوزلری بوتون اعیان لوایی تسخیر ایتدی . هرکس کندیسنه حق ویریور ، برابر چالیشاجقلرینی تعهد ایدییوردی . دلی ذوالفقار بك » تنویرات ایله بوتون اماسیه وملحقاتنی ارباب اختلاله رام ایتدی .

شایان دقتدرکه اناطولوده مسکون ارباب تیمار وزعامتدن اولان غیر تورکلرده ارباب اختلالك دعوالرینه اشتراك ایتمشلردی . چونکه وزارت، صدارت، سردارلق کبی مناصب عالیه بوتون سرایلی غیرتورکلره منحصر اولدیغندن بونلرده او مزیتلردن تورکلر کبی محروملردی .

اندرون دینیلن سرای دولت مکتبنده انادولو تورکلری یوق دکلدی . فقط بونلردن نائل وزارت اولانلر یوقدی . بو تورکلرك نهایت اولاجغی متفرقه باشی ، چاوشباشی ، ایکنجی درجه ده بکلر بکی ایدی . وزارت و صدارت ، عادتا آرناوودلرله بوشناقلره خاص بر مسند عالی ایدی .

دارنده لی نوح پاشا ، موفق اولامادی . چونکه اومادیغی وزارته نائل اولونجه کندیسنه غرور کلدی . تورکلره قارشی جبر وشدت استعمال ایده رك ایشه باشلامشدی . حال بوکه ارباب اختلال ، بوتون لواره تعیین ایدیلن سنجاق بکلرینی تنویر ایده رك کندیلرینه رام ایتمشلردی . بر حمله ده نوح پاشانك جمعیتنی تارومار ایتدیلر .

نصوح پاشا ، ارباب اختلالك دامارینی ، مقاصدینی پك کوزل

بیلیردی . سیواس بکلربکیسی اولوب کلنجه بوتون باشبوغلره مقصدلرینی آچیق بر صورتده سویله‌ملرینی تکلیف و آنلرله مذاکره‌لر عقد ایتدی. سیواسـدن قالقوب لوالری دوره چیقدی . ١٠١٢ سنه‌سی صفرنده اماسیه‌یه کلدی . بوتون قضالرك اعیانی طوپلادی .

اماسیه‌نك ارباب نفوذ واقتدارندن حاجی و چلبی افندیلرله قاضی بیرام زاده محمود ، کبار مدرسیندن طورسون زاده محمد ، سنان زاده شیخ یعقوب ، جمعه زاده خضر افندیلرك توسطی سایه‌سـنده « دلی ذوالفقاربك » عرض انقیاد ایده‌رك ترفیعاً قره‌حصار شرقی بکلربکیلکنه تعیین ایدیلدی . ارباب اختلالدن « دلی طاهر بك » اماسیه بکی اولدی .

چونکه نصوح پاشا ، حکومت عثمانیه طرفندن ارباب اختلالك هر دورلو شرائطنی قبوله مرخصدی . بو شرائط ، قبول ایدیلنجه دلی ذوالفقاربکك عنادومکابره‌سنده بر معنی قالمازدی . لادیك ویوده‌سی « طیار مصطفی اغا » نك عقل ورویتی، نطق وشجاعتی نصوح پاشانك نظر دقتنی جلب ایتدیکندن مومی الیهی کندیسنه کتخدا نصب ایتدی.

(دلی طاهر بك)

دواتدار احمد پاشا بن حاجی شادکلدی پاشا احفادندن اولوب اماسیه والیسی شهزاده سلطان احمدك دامادی نصوح بك زاده سلیمان بکك برادر زاده‌سی محمد بکك اوغلودر . ارباب اختلال اراسـنده نصوح اوغلو » دیمکله مشهوردی. اماسیه آلای بکیسی ایکن ١٠١٢ سنه‌سی

ربیع‌الاولنك غره‌سنده حکومت عثمانیه طرفندن اماسیه بکی اولدی. [١]

دلی طاهر بك، جسور، فعال، اصیل بر ذات ایدی. فقط اصالتنه پك مغرور ایدی. اختلال حمایه‌سنده میرلوا اولماسی غرورینی بر از دها آرتیرمش، عادتا کم آلماز اولمشدی. کلدکلان ناحیه‌سنده جسیم چفتلکلری وپك چوق عونه‌سی واردی.

فقط دلی ذوالفقار بکك انقیادی ارباب اختلالی فنا حالده قیزدیرمشدی. اختلال باش قوماندانی قره‌یازیجی برادری دلی حسن بك، قره‌حصار شرقی‌ده ایدی. بوتون اختلال باشبوغلرینی ذوالفقار بکك علیهنه دعوت ایتدی. حال بوکه «ذوالفقاربك» قره حصار شرقی‌یه دلی‌حسنی اقناع ایتمك اوزره مأمور اولمشدی.

بو اثناده اماسیه قاضیسی محمود افندی، مفتیسی امیر صاحب تاج علی افندی، نقیب‌الاشراف قائممقامی السید مصطفی صافی چلبی، شهر کتخداسی حاجی پیری چلبی ایدی. اماسیه کتخدا یری ارباب اختلالدن سرخوش محمد اغا، یکیچری ضابطی چقال اوغلو حسین اغا پك مشهور ایدی.

١٠١٢ سنه‌سی رجبنك ارن‌سکزنجی پازارکونی اوچنجی «سلطان محمد» وفات ایدوب یرینه بویوك شهزاده‌سی برنجی «سلطان محمد خان» عثمانلی تختنه جلوس ایتدی. فقط اماسیه‌ده دلی طاهر بکك

[١] زعامت دفترنده اماسیه‌نك ارغوما ناحیه‌سنده قره‌کوی نام قریه وغیریده، دورت بیك اوچیوز اقچه تیماری (ذوالفقار محمد اماسیه) اوزرندن (ولی اویس اماسیه) یه ١٠١٢ سنه‌سی غرهٔ ربیع‌الاولنده توجیه ایدیلدیکی کورولدی. اویس اوغلو ولی اغا، اماسیه سپاهیلرندن ایدی. دلی ذوالفقار پاشانك ترفیعندن تیماری بوکا توجیه ایدیلدی.

احوال وحركاتنده سلطان احمدك جلوسندن صوكرا بر دكيشكلك حاصل اولدی .

١٠١٢ شوالنده بيك درلو اقناعات و تطمينات ايله اختلالجيلرك باشبوغلری اطاعت ايتمكله دلی حسن بكه وزارتله بوسنه واليلكی ، ملاطيه‌لی قره‌قاش احمد اغايه روان ، تكه‌لی محمد اغايه تبريز ، قلندراوغلو محمد اغايه كنجه بكلر بكيلكی ويريلدی . دلی ذوالفقار پاشا مرعش بكلر بكيسی و « حسين پاشا » قره حصارشرقی متصرفی اولدی .

بو سفرده ميدان اماسيه بكی دلی طاهر بكه قالدی . طاهر بك ، بوتون سنجاغك ارباب اختلالنی باشنه طوپلادی . ١٠١٢ سنه‌سی ذی الحجه‌سنده اعلان استقلال ايده‌رك « سلطان طاهر خان » عنوانی آلدی . نامنه خطبه اوقوتدی . هر طرفه « طاهر خان » عنوانيله امرلر ، فرمانلر ويرمكه باشلادی .

١٠١٣ سنه‌سی محرمنده اماسيه مفتيسی « امير علی افندی » يی فوق العاده تضييق ايلديكندن فتوادن استعفا ايتمكه مجبور اولمشدی . استانبولده اماسيه فتواسی كوموشلو « مصلح الدين افندی » كبی بر قاچ مدرسه تكليف ايديلديكی حالده هيچ بری ده قبول وعزيمته جسارت ايده‌مديكندن بالضروره « علی افندی » ابقا ايديلدی .

دلی طاهر بك ، سيواسلی قره سعيد اغايی الده ايده‌رك كنديسنه كتخدا ياپدی . دوندار اوغلو مصطفی اغايی اختلالجيلره سردار ايدوب قره حصارشرقی اوزرينه كوندردی . اختلالجيلر قره حصاری باصوب باليكسرلی حسين پاشايی قاچيرديلر . شهری باشدن باشه يغما ايتديلر . چونكه نصوح پاشا ، ١٠١٢ سنه‌سی اوائلنده حلب واليلكنه

ترفیع ایدیلوب سیواسه یولار قیصدی زاده « احمد پاشا بکلر بکی اولمشدی . نصوح پاشا ، اولدقجه کندیسنی ارباب اختلاله طانیتمشدی حلبه کیدنجه اشقیا ینه ایاقلانمشلردی .

دلی طاهر بکك حرکات باغیانه‌سی استانبوله عکس ایتدکده خداوندکار امارتنه نقل ایدیله‌رك اماسیه سنجاغی بکلکنه چانقیری بکی یلدیزلی « ابراهیم بك » تعیین اولوندی . دلی طاهر بکی اعدامه مأمور اولدی .

(ابراهیم بك)

سیواسه یاقین ییلدیز ایلی قصبه‌سندن سپاهی محمدك اوغلودر . سپاهی کتخدالغندن زوربالغی سایه‌سنده چانغیری بکی اولمشدی . اختلالجیلر اراسنده بوکا « ییلدیزلو ابراهیم » دینمشدی . ١٠٢٣ سنه‌سی شعبانك اواسطنده ثانیاً اماسیه بکی اولوب حرکت ایتدی .

سیواس بکلر بکیسی احمد پاشایه کلن فرمانلر شایان دقتدی . بریسی شودر . « روم بکلر بکیسی احمد پاشایه حکم که سابقا اماسیه سنجاغی بکی اولان طاهر مزور امرلر یازوب طغرا چکوب النده مزور امر طوتلدوغی مسموع همایونم اولمغین مزبوری اله کتوروب حقندن کلنمه‌سنی امر ایدوب بیوردم که »

ابراهیم بکه کلن فرمانلرده قره حصاره هجوم ایدنلرك آدلری یازیلمش اولوب شونلردی : دندارمصطفی ، ارنود حسین ، چریباشی محمد ، قیزلباش حسین ، کدوسلی علی ، کوسه محمود ، یاردم اوغلو

سفر شاه ، شیطان اوغلو ابراهیم ، قره قرو عثمان ، باجی سلیمان »

سیواس بکلر بکیسی احمد پاشا اماسیه اوزرینه حرکت ایدوب ابراهیم بك‌ده چوروم بکی محمد بکله‌برابر اماسیه اوزرینه یورومشدی . دلی طاهر بك ، کندیسنه ایدیلن نصیحتی دیکله‌دی . اماسیه‌دن بلا وقوعات چیقوب قاپیسی خلقیله بروسه‌یه دوغرو کیتدی .

ققط ارباب اختلالك مشاهیرندن قره‌سعید ، اوزون خلیل باشلرنده اولان جمعیتلریله طاهر بکدن آیریلوب سیواسه‌دوغرو کیتمشلردی . بو اثناده سابقا چاشنکیر باشی محمد اغا ، سیواس دفترلری کتخداسی اولوب اماسیه‌یه کلمشدی . اشقیادن کیده‌میوب اماسیه‌ده قالدی .

یلدیزلی ابراهیم بك ، اماسیه‌یه شعبان اواخرنده کلوب والیانه اماسیه‌یه کیردی . چوروم بکی محمد بك ، توقادلی السید محمد پاشا ، سیواس بکلر بکیسی احمد پاشا نزدنده‌قالمشلردی . قره سعید ایله‌اوزون خلیل حربنده «محمد بك» شهیدو (احمد پاشا) مجبور فراراولوب سیواسه‌راضیه قادین دامادی دیمکله مشهور قیا پاشا زاده « مصطفی پاشا » تعیین ایدیلدی . ذی‌الحجه‌ده کلدی .

ابراهیم بك ، اماسیه واطرافنده اولان اشقیانی باشنه طوپلایوب دلی طاهر بکی تقلید اتمکه قالقیشدی . کندیسنه اویان ارباب اختلال شونلردی :

مراد چاوش اوغلو علی ، حاجی بنوکباشی ، بکز اوغلو خضر ، مؤذن اوغلو عالی‌بالی ، قورد ، ذوالفقار ، سرپشمقلی محمد ، مؤذن اوغلو احمد ، قورمان تریاکی اوغلو مصلحی ، سقا اوغلو حسن ،

پرمقسزاحمد ، قره‌مصطفی اوغلوخلیل ، دانشمنداوغلو محمد ومصطفی وبایزید ، قپوجی موسی

بونلرك ایچنده احمد ، ذوالفقار ، خلیل ، مصطفی پك مدهش آدملردی . بو اثناده کیره‌سون قصبه‌سنده مشایخدن « محمد افندی » نامنده بر جاهل اوراده‌کی نفوذینه استناداً مهدیلك دعواسنه قیام ایتمشدی . کندیسنه‌اویانلرچوقدی . قره‌حصارشرقی‌یه توقادی« السید محمد پاشا » وطربزونه « بالی پاشا » بکلربکی اولمشلردی .

کذلك‌طربزون وملحقاتنده‌مرادخان‌اوغللری‌مصطفی، عبدالرحمن وعلی بکلرده تنفذ ایده‌رك کیمسه‌یی‌طانیماز اولمشلر، بکلربکیلره‌قارشی قویمغه باشلامشلردی . بو سببدن «بالی‌پاشا» بونلرله پك مشغول‌ایدی

١٠١٤ سنه‌سی اوائلنده ابراهیم بك ، کندی کتخداسی « کور یوسف اغا » یی اماسیه متسلمی نصب ایده‌رك چانقیری‌یه کیدوب هر سنجاغه بردن متصرف اولمشدی . کور یوسف اغا ، ابراهیم بکدن زیاده ظالمانه حرکت ایده‌رك هرکسی صیندیرمشدی .

١٠١٤ سنه‌سی ربیع‌الاخرنده اماسیه مفتیسی « امیرعلی افندی » وفات ایلدیکندن یرینه طربزون مفتیسی وخاتونیه مدرسی« شجاع‌الدین افندی» اماسیه مفتیلکنه و مدرسلکنه تعیین ایدیلدی .

بیچاره شجاع‌الدین افندی ، طربزوندن قالقوب اماسیه‌یه کلیرکن اشقیانك تعرضاتنه اوغرادی . نیم جان ایله اماسیه‌یه کلدی . فقط بر آی صوکرا وفات ایتدی . یرینه جمادی‌الاخره سنده مفتی تاج‌الدین افندی زاده «احمد افندی» اماسیه مفتیسی و «السید حیدر افندی» نقیب الاشراف قائممقامی اولدی .

فقط كور يوسف اغانك حركات ظالمانه‌سی ، جلاليلری بر برينه دوشوردی. خلقی ده‌شكايتلره مجبوراولدی. بوشكايتلراوزرينه «ابراهيم بك» چانقيريدن اماسيه‌يه‌كلدی. يوسف اغايی چانقيری سنجاغنه كنندی طرفندن بك تعيين ايده‌رك كوندردی. النه برده فرمان‌ملوكانه‌ويردی.

بيلديزلی ابراهيم بك ، دلی طاهر بكدن داها دلی چيقدی . اماسيه‌ده اعلان سلطنت و استقلال ايتديكی حالده كنديسنی طوتان اشقيايه قافاطوتيوردی. شاهانه اطوارايله هركسی دلكير ايدييوردی. اشقيا بوكا تحمل ايده‌ميوب اوچ فرقه اولمشلردی .

بر فرقه‌سی سپاهی كتخداسی مراد چاوش اوغلو «علی اغا»نك ، ديكر فرقه‌سی كوپرولو مؤذناوغلو «احمد اغا»نك باشنده طوپلانديلر. اوچنجی فرقه‌سی‌ده ابراهيم بكه اويوب قالديلر . سردار نصوح پاشا ، بوحاله واقف اولديغی آنده ابراهيم بكی عزل ايدوب يرينه مؤذناوغلو «احمد اغا»يه اماسيه سنجاغی بكلكنی توجيه و ابراهيم بكی تنكيله مأمور ايتدی .

(احمد بك)

كوپری «كده‌غره»ده اورتا جامع مؤذنی محمد افنديننك اوغلودر. قارداشلری علی بالی ، حسن اغالرله برابر سپاهی ايكن ارباب اختلاله اويدی . فقط اختلالك شقاوته انقلابنده حكومت طرفداری اولوب ١٠١٤ سنه‌سی شعباننده اماسيه بكی اولدی .

كوپرولو احمد بك، ديكر رؤسايه نسبتله اولدقجه عادل، منصف، معارفدن بهره‌دار ايدی. اماسيه اعيانی احمد بكك ابراز ايلديكی فرمانه

اطاعتله ابراهیم بکه یول ویروب احمد بکی قبول ایده‌رك ابراهیم بکك اویغونسزلغنه میدان ویرمدیلر.

اماسیه‌نك سابق قاضیسی خیرالدین افندی ، آلای بکیسی صازی محمد بك ، شهر کتخداسی حاجی پیری چلبی ، قلعه دیزداری ممی بك، طوپجیلر کتخداسی طوپجی محمد اغا ، سپاهی کتخدایری علی اغا ، یکیچری سرداری چقال اوغلو حسین اغا ذی‌نفوذ آدملردی. حاجی چلبی افندیلر بونلردن‌ده اوستوندی .

چونکه بو آنه قدر انادولو اعیانی و تورکلری یالکیز تورکلکی ، تورك حقوق مدنیه‌سنی غیر تورکلره قارشی مدافعه ایتمك اوزره قیام ایتمشلردی . سلطان احمدك جلوسندن صوکرا تورك مقاصد اصلیه‌سی قبول ایدیلمش ، ارکان اختلاله منصبلر ویریلمشدی .

بونك اوزرینه اختلاله آرتق ختام ویرمك لازم کلیرکن ارباب اختلال آراسنه قاریشان بر طاقم شریرلر ، اختلالی شقاوته تحویل ایده‌رك انادولویی و دولتی فوق‌العاده اضرار ایتمکه قویولمشلر ، اشقیا نامنی آلمشلر، سیواس بکاربکیسی (مصطفی پاشا) یی اولدیرمشلردی .

چونکه ایران حکمداری «عباس شاه» جدی شاه اسماعیل قدر مقتدر آدمدی. آذربایجانی عثمانلی تورکلردن استرداد ایده‌رك متصل انادولویه دوغرو یورویور ، انادولو دره‌بکلرینی کندیسنه جلب واماله ایده‌رك اجرای نفوذ ایدییوردی .

بو دره‌بکلرینك الك دیشلیسی آنقره‌لی قلندر اوغلو محمد پاشا ، کلیسلی جانبولاد اوغلو علی پاشا ایله سیواسلی قره سعید بکدی . بونلرك هر بری بیکلرجه اشقیایه قوماندا ایدییورلردی .

استانبول رجالی مسند غوغاسندن ، تعیین سوداسندن اناطولی احوالنی لایقیله تقدیر ایده‌میورلردی. نصوح پاشا کبی ضابط ، مقتدر بر وزیری بوزان اشقیا اوزرینه دلی «فرهاد پاشا» کبی بر ابدالی سردار کوندردیلر. دلی پاشا » داها اشقیا ایله هنوز تماس ایدرکن بوزولوب قاچدی .

بوندن جرأت آلان ییلدیزلی « ابراهیم بك » باشنه طوپلادیغی اشقیاسیله اماسیه‌یی اکسزین باصرب « ١٠١٥ » سنه‌سی صفرینك اواخرنده ضبط ایتدی . اماسیه سنجاغی بکا ویریلدی دیه بر فرمان کوستروب احمد بکی چیقاردی.

(ابراهیم بك)

سابق میرلوادر. زوربازوسیله کلوب «١٠١٥» سنه‌سی صفرینك یکرمی برنجی کونی اماسیه‌سنجاغی بکی اولدیغنی اعلان وبرقطعه فرمان ابراز ایتدی. اماسیه زادکانی‌عاقبت حاله انتظاراً انقیاده مجبور اولدی. اون‌کون‌صوکرا، یعنی‌ربیع‌الاولنك ایکنجی کونی‌طرف‌پادشاهیدن مأموراً بوستانجی باشی «خضر اغا اماسیه‌یه کلدی. ذات شاهانه‌نك ایران حربنه کیده‌جکنی و اماسیه‌یه کله‌جکنی اعلان ایده‌رك اماسیه سراینی تعمیره ابتدار ایتدی .

برقاچ‌کون صوکراده اوتوزبشنجی بولوکده‌مقید سپاهی‌مشاهیرندن شیطان اوغلو «ابراهیم اغا» اماسیه‌کتخدایری و ایکیوز سکسن برنجی بولوکده مقید سپاهی متنفذانندن مرادچاوش اوغلو (علی‌اغا) کده‌غره

«کویری» ، حوضه و مرزیفون سپاهیلرینه کتخدا اولوب کلدی .

اماسیه آلای بکیسی سیدی بك زاده علی بك ، مشاهیر زعمادن و یکیتلردندی . بونلر ، ابراهیم بکك کوزینی اولدقجه قورقوتاجق آدملردی. حضر آغانك ورودی و سلطان احمدك عزیمتی خبری ابراهیم بکی فنا صارصدی .

ابراهیم بك ، درحال ترتیب و تقدیم ایتدیکی آغیر هدیه‌لرله خضر اغایه یاناشوب کندیسنك صادق بر دولت بنده‌سی اولدیغنی عرض ایده‌رك خضر اغانك توجهاتنی قازاندی. بو اثناده سیواس والیلکنه «احمد پاشا» تعیین ایدیلمشدی .

بوستانجی باشی خضر اغا ، آلدیغی امراوزرینه ربیع الاولك صوكلرنده استانبوله کیتدی. ابراهیم بك ، اماسیه سنجاغنده موقعنی تأمین ایتدکدن صوکرا اسکی حالنه عودت ایده‌رك ظلم وجبروتنی آرتیردی .

١٠١٥ سنه‌سی جمادی الاولاسنده ابراهیم بك ، کویا سیواس بکلربکیسی اولدیغنی ادعا ایده‌رك ساخته بر فرمان کوستردی. سیواسه کیده‌جکندن بحثله متسلم تعیین ایتدیکی کتخداسی باجی «سلیمان اغا» یی سیواسه کوندردی .

احمد پاشا ، درحال صورت حالی باب عالی‌یه یازدی. ١١ جمادی الاخره تاریخنده آلدیغی فرمان عالیده بونك اصل و اساسی ارلمادیغی و ابراهیم بکك عزلیله یرینه اماسیه آلای بکیسی علی بکك تعیین ایدیلدیکی بیلدیریلدی .

(علی بك)

خضر پاشا زاده محمدپاشا اولادندن سیدی علی بك زاد احمدبكك اوغلودر. برادرلری «مصطفی پاشا» ایله «قورد محمد بك»در. آلای بكی ایكن « ١٠١٥ » سنه‌سی جمادی‌الاخره‌سنك اون برنجی كونی اماسیه بكی اولدی .

صورت خفیه‌ده علی بكه ویریلن فرمانده ابراهیم بكك اماسیه‌دن سهولتله دفعی و ممكن اولدیغی تقدیرده اعدامی امر اولوندیغی حالده ابراهیم بكه كلن فرمانده قره‌حصار شرقی بكلربكیسی اولدیغی و درحال عزیمتی بیلدیریلمشدی.

علی بك ، فرمانی آلدیغی آنده كیزلیجه كوپری اعیانندن میرلوای سابق مؤذن‌زاده احمد بكله‌مرادچاوش اوغلو علی اغایه خبراوچوردی هر ایكیسندن‌ده جواب موافقت آلدی . چونكه بونلر هم ییلدیزلی ابراهیم بكك دوشمنلریدی . هم‌ده ارباب اقتداردن ایدی .

ابراهیم بك ، فرمانی آلدقده خیلی كونلر دوشوندی . صوكرا اماسیه‌نك اداره‌سنی علی بكه ترك ایده‌رك حركت ایتدی . طاش‌آباده دوغرو كیتدی . حال‌بوكه یوللر طوتولمشدی .

اماسیه بكی علی‌بك ، معیتنه آلدیغی آدملریله ابراهیم بكی تعقیب ایدوب اماسیه‌نك شرق بوغازی‌نهایتنده یتیشدی . ایكی قوت آراسنده قالان«ابراهیم‌بك» حرباً طوتولوب‌اعدام‌ایدیلدی. معیتندن خیلی آدملرده قیریلدی .

ابراهیم بکك اعدامنده خدمتلری سبق ایدن احمد بکه قره‌حصار شرقی سنجاغی ویریلدی . علی اغاده چوروم سنجاغی بکی اولدی . حد ذاتنده بونلرده ابراهیم بکك عیارنده آدملردی .

١٠١٥ سنه‌سی شعبانك سکزنجی کونی صدراعظم بوسنه‌لی « درویش پاشا » مفسد وغدار اولدیغندن اعدام ایدیلوب روم ایلی سرداری مشهور قویوجی مراد پاشا صدراعظم اولدی .

بو اثناده قلندر اوغلو « محمد پاشا » معیتنده بولونان اوتوز بش بیك قدر اشقیا ایله‌صاروخان ومغنیساطرفلرینه دهشتلرویریوردی . رمضان آینده اناطولی بکلربکیسی حسین‌پاشا ، اناطولیدن‌معزول‌احمدپاشا، صاروخان بکی حاجی کریم بك قوتلریله حرب ایده‌رك غالب کلمشدی .

قوجااناطولواولکه‌سی دره‌بکلری اراسنده بایاغی تقسیماته اوغرامشدی . هرحالده بو عاصی دره بکلرینه مرام آکلاتاجق ، اناطولو تورکلرینی بونلرك اشکنجه‌لرندن قورتاراجاق قوتلی ، تدبیرلی بر ارلازمدی . بونك ایچون‌قویوجی « مرادپاشا » ١٠١٦ سنه‌سی محرمنك اواخرنده استانبوله کلوب صفرنده شرق سرداری اولدی .

قویوجی مراد پاشا ، خرواد اولوب غایت شجیع ، مقتدر ، متدین ، تجربه‌دیده بر قوماندان ایدی . دامادی اماسیه‌لی قاضی زاده « علی پاشا » اولوب کتخدای‌صدارتی ، اشقیانك احوال‌وخصوصاتنه غایت واقف اولان اماسیه‌لی یولار قیصدی اوغلو « عمراغا » ایدی .

قلندر اوغلو محمد پاشایه انقره بکلر بکیلکی وریلمشدی . بونك ضدی اولان تکه‌لی « محمد پاشا » قسطمونی و سابق باش دفتردار التی پوغاچا زاده « احمد پاشا » سیواس‌بکلر بکیسی ایدی . قویوجی مراد

پاشا ، ١٠١٦ سنه‌سی ربیع‌الاولنده اسکداردن قالقوب الك آزیلی شقی اولان جانبولاد اوغلو علی پاشا اوزرینه حلبه دوغری کیتدی .

تکه‌لی محمد پاشا ، انقره حوالیسنده اجرای شقاوت ایدن قلندر اوغلو اوزرینه مأمور اولمش ، قره‌سی ، منتشا ، سیواس ایالتی عسکری ده معیتنه ویریلمشدی . قلندراوغلو محمد پاشا ، تکه‌لی محمدپاشایی پوسکورتدیکی حالده سردارك قوت وصلابتندن اورکوب سیواسه دوغری یورودی .

قلندراوغلو محمدپاشا ، اوغرادیغی یرلری خراب ایده‌رك «١٠١٦» سنه‌سی شوالنده « زیله » یی باصدی . یانده اولان طربزن طوپلریله دوکمکه باشلادی . زیله‌ویووده‌سی چاوشاندن « خیرالدین اغا » بر مرد غیور ایدی . مدافعه ایده‌رك زیله‌یی قورتاردی . بو اثناده سیواس بکلربکیلکنه جانبکلی « عثمان پاشا » تعیین اولونوب سرعتله کلدی

١٠١٦ سنه‌سی ذی‌القعده‌سنده اماسیه مفتیسی کوسه « احمد افندی» استعفایه مجبور اولدیغندن برقاچ مدرسه تکلیف ایدیلن اماسیه فتواسنی انجاق سلانیکلی « ابریز محمود افندی» قبول ایتمکله ذی‌الحجه‌سنده اماسیه مفتیسی و سلطانیه مدرسی اولوب کلدی . حال بوکه اماسیه‌ده فضلادن مؤید زاده پیری چلبی، خرشنه‌لی ابراهیم افندی، طورسون زاده محمد افندی کبی ارلر واردی .

اماسیه آلای بکیسی مراد بك ، سپاهی کتخدا یری « حیدراغا » یکیچری سرداری« قره‌حسن اغا » ایدی . کبار زعمادن پولارقیصدی سنان پاشا زاده اسکندر بك ، کسدك مصطفی بك ، یکیچری اعیانندن سردار سابق چقال اوغلو حسین اغا ، قارابولوت اوغلو « احمداغا » مشهور ایدی .

قویوجی مرادپاشا ، حلب حوالیسنده جانبولاد اوغلو علی پاشانك وسائر اشقیانك جمعیتلرینی تارومار ایده رك ١٠١٧ سنه سی محرم نمره سنده سیواسه دوغرو یورومشدی . ایچ انادولوده اشقیا ، آلا بیلدیکنه شقاوتلر یاپیورلردی . بونلردن یتشمه امراده بونلره اویمشلردی .

اشـقیانك وامرانك احوال و مظالمنی آکلاتماق ایچون احکام دفترلرنده سیواس بکلر بکیسـنه و ملحقاتی قاضیلرینه خطاباً یازیلان « ١١ محرم سنه ١٠١٧ » تاریخلی فرمان مسوده سی کورولمکله بورایه درج ایدیلدی .

« روم بکلر بکیسنه وایالت مزبوره ده واقع اولان قاضیلره حکم که قسطمونی وکنقری سنجاقلرنده ناظر اموال اولان ممی چاوش درکاه معلامه مکتوب کوندروب ولایت مزبوره یه بر قاچ سـنه درکه جلالی اشقیاسی ظهور ایدوب اهالی ولایته و آینده ورونده وتجار وزواره انواع ظلم وتعدیلری حددن بیرون اولدوغندن غیری اسکلب اهالیسـندن کمرلی علی وپیری وثمره دن حاجی نام بلوکباشی کندولرینه تابع اشقیا ایله کاه زوربه صاحبی سنجاقبکلری وکاه بنفسه کندولر کزوب ایالت مزبوره اهالیسنك اموال وارزاقلرینی نهب وغارت وطوارلرینی دخی سوروب ولایتلرینه آلوب کیدوب دائما حرکت وطغیان اوزره اولوب بودفعه دخی چوروم سنجاغیبکی اولان قدوة الامراء علی دام عزه [١] کلوب اهالی ولایتك اولرین باصوب اموال وارزاقلرینی یغما وتالان ایدوب بو آنه دکین اهالی ولایته ایلدوکلری ظلم و تعدیلری کوندن کونه مشتد اولمغله هر بری یالکز اولدقلری قصبه ونواحی وقراده احوال‌لری

[١] بو علی ، مشهور مراد چاوش اوغلو علی بکدر .

برلو یرندن حق اوزره تفتیش و تفحص اولنوب شرعله حقلرندن کلنمسنی عرض ایتمکین بیوردمکه ..»

هر طرفده اشقیا و بونلردن یتیشن امرانك احوال ومظالمی بوندن زیاده ایدی اکسیك دکلدی . بوتون انادولو بو دره بکلرك ظلمندن بیزار ایدی . هیچ بر طرفده حضور و امنیت ، ویریلن فرمانلرك حکملرینی انفاذ ایده‌جك قوت یوقدی .

قویوجی مرادپاشا، هرکسك دورت کوزله کوزلدیکی برخلاصکاردی . سردار مراد پاشانك اشقیایه قارشی کوستردیکی شدتلر ، اشقیانك خلقه قارشی ارتکاب ایتدکلری ظلم ودهشتلر یاننده ینه خفیف ایدی .

قویوجی مراد پاشانك سیواسه دوغرو یورودیکنی دویان قلندر اوغلو، قره سعید ، کپه‌نکلی خلیل، کورد حیدر ، توقادلی اغاجدن پیری وامثالی حرامزاده‌لر یکرمی بیك اشقیا ایله کوکسون یایلاغنده سرداری قارشیلادیلر .

سردار مراد پاشا ، بویوك بر اعتدال ومتانت ابراز ایده‌رك اشقیانك جمعیتلرینی پریشان وراست کلدیکی یرده اشقیایی قهر وتدمیر ایتدی . اشقیایی قویولر قازدیروب چوقورلره کومدردی . بو صورتله انقره ولایتنی دارایوب تمیزله‌یوردی .

انجاق کوکسون یایلاغی محاربه‌سنده بوزولوب قاچان قره سعید ، معیتنده اولان اون بیکدن زیاده اشقیا ایله اماسیه‌قلعه‌سنی الده ایده‌رك تحصن ایتمك ایسته‌دی . قلندر اوغلو محمد پاشاده باشنده‌کی حشراتیله قره‌حصارشرقی قلعه‌سنه تحصن ایتمکه قوشدی .

١٠١٧ سنه‌سی ربیع‌الاخرنده قره سعید ، اماسیه‌یی هر طرفدن

صاردی . ضربزن طوپلرله دوکمکه باشلادی . فقط اماسیه اعیانی اولان میرلوا علی ، الای بکی مراد ، قلعه دیزداری ممی ، زعمادن مصطفی واسکندر بکارله سپاهیلردن طوپجی محمد ، جبه جی اوغلو محمد ، کوسه محمد ، حیدر ، ولی ویکیچریلردن چقال اوغلو حسین ، قره حسن ، لادیکلی قورد ، قارا بولوط اوغلو احمد اغالر وسائر افندیلر فوق‌العاده مدافعه ایتدیلر .

اماسیه‌لیلرك فداکارانه غیرتی ، سیواسلی قره سعیدی ومعیتنده‌کی اشقیایی عادتا چیلدیرتیوردی . چونکه کندیلرینی تعقیب‌ایدن سردار مراد پاشا ، چورومه‌کلوب‌چادرقورمشدی . سردارك شدتنه وپاشالرك قوتلرینه قارشی قویاجق متین بر یردن محروم اولویورلردی .

قره سعید ، اماسیه‌یی ضبط و تحصن ایتمکدن مأیوس اولارق « ١٠١٧ » سنه‌سی جمادی‌الاولاسنك اوائلنده‌اماسیه‌حوالیسنده‌اجرای شقاوته قویولدی . مظالم وخساراتك انواعنی یاپیور ، هرطرفی‌خراب ایدییوردی .

انجاق اماسیه قاضیسی « مصطفی افندی » ارباب‌حمیتله برابراولوب مدافعه‌یه اقدام ایتدیکی حالده اماسیه مفتیسی « محمود افندی » دنائت طبع وجهلنه بناءً اماسیه‌یی قره‌سعیده‌تسلیم ایچون اوغراشوب بر طاقم ساده‌دلانی اغفال‌ایلدیکندن« ١٠١٧ » جمادی‌الاولاسنده عزل‌ایدیلوب «کوسه‌احمدافندی» ایکنجی دفعه اماسیه‌مفتیسی وسلطانیه‌مدرسی‌اولدی .

سردار مراد پاشا ، چوروم اوواسنده قالدیغی مدت ظرفنده او طرفلرده اجرای شقاوت ایدن چوروم بکی مراد چاوش اوغلو علی ، بکشهری بکی امیر شاه بکلری واسکلب اشقیاسنی‌اعدام ایده‌رك قالقوب

جمادى‌الاولاسنك يكرميسنده سيواسه كلدى .

اوچ كون قدر اكله‌نوب حلب بكلر بكيسى « حسين پاشا » يى سرعسكر نصب ومعيتنه‌سيواس بكلربكيسى جانيكلى عثمان پاشا ، ملاطيه متصرفى‌قره‌قاش‌احمد پاشا، قسطمونى بكلربكيسى تكه‌لى محمدپاشاوكفه‌دن معزول محمد پاشا قوتلرينى ترفيق ايده‌رك‌قره‌سعيد اوزرينه‌كوندردى . كنديسى‌ده قلندر اوغلو اوزرينه كيتدى .

حسين پاشا ، اماسيه سنجاغنه كيرديكى آنده اماسيه مدافعلرى كنديسنه التحاق ايلديكندن قوتلرينى ايكى قوله آييردى . جانيكلى‌عثمان پاشا قولنى شرقه مأمور ايتدى كنديسى غربه دوغرو يورودى بوتون اشقيا پاشالرك اوكلرندن قاچوب قره‌سعيده التحاق ايديورلردى .

حسين پاشا ،اماسيه‌سنجاغنى‌كوزل برداراماحركتيله بوتون‌اشقيايى مرزيفون‌اوواسنه‌طوپلادى . جانيكلى عثمان‌پاشا قولى لاديكدن‌قالقوب مرزيفون اوواسنه كلديكى كبى حسين پاشا قولى‌ده كوموش حواليسنه كلوب قره‌سعيدى بوراده بولدى .

مرزيفون اوواسنده ايكى قوت چارپيشدى . اوچ كون دوام ايدن‌قانلى محاربه‌ده‌قره‌سعيدفناحالده بوزولدى . بكلرجه‌اشقياقيليچدن كچدى . قيليچدن آرتا قالان بيك قدر اشقيا ايله قره سعيد جانلرينى كوچ قورتاروب شرقه دوغرو قاچديلر . پاشالرده‌تعقيب ايتديلر .

بو محاربه‌ده فداكارانه چاليشانلر ، بويوك مكافاتلره ايرديلر . بونلردن چقال اوغلو حسين اغا [١] لاديكلى قورد اغا ، [٢] سپاهى

[١] حسين اغا ، يكيچرى اوجاغنده قول كتخدالغنه قدر ترق ايدوب صوكرا سكبانباشى اولمشدى .

[٢] قورد اغا ، اوجاقده ترق ايده‌رك‌قول كتخداسى اولدى . ١٠٢٣

حیدر اغا سردار مراد پاشانك نظر دقت و توجهنی قازاندقلری جهتله معیتنه قبول ایدیلدیلر . برابر استانبوله کیتدیلر .

منهزم اولان قلندر اوغلیله قره سعید اشقیاسنی تعقیب ایدن سردار مراد پاشا ، ١٠١٧ جمادی الاخره سنك اوننجی کونی بایبورد جوارنده سنور اوواسنه ایندی .

سردار مراد پاشا ، طربزون ایالتنه مستولی اولان مراد خانلو دیمکله مشهور علی ، مصطفی پاشالرله عبدالرحمن بك نامنده اوچ برادری بر طریق ایله اله کچیروب اعدام ایده رك طربزون ایالتنی ده تمیزله دی .

سردار اعظم مراد پاشا ، ١٠١٧ سنه سی رجبنك اوننجی کونی سنور اوواسندن قالقوب اون دردنجی کونی توقاده کلدی . بوراده ایکی کون قالوب اون یدنجی کونی حرکتله یکرمنجی کونی معظم بر احتفال ایچنده اماسیه یه کیردی . اماسیه سنجاغنی سنان پاشا زاده محمد پاشایه توجیه ایده رك تاریخی فترته ختام ویردی . فسبحان من لا یزول ملکه لا اله الا هو العلی الحکیم

اوچنجی جلدك صوکی

سنه سی ذی الحجه سنده متقاعد اولوب عازم حجاز اولارق « ١٠٢٤ » ذی الحجه سنده عودتده وفات ایتدی . صدراسبق بیرام پاشانك باباسیدر « احکام دفتری »

خطا	صحيفه	صواب	سطر
طرافداری	١٥	طرفداری	١٢
من الملك	١٩	من الملك نوط	٣
مين الدين	٢٢	معين الدين	٦
تعيين	٣٢	تعين	٣
نوبن	٣٢	نوين	١٢
قلانه	٣٢	قلاونه	١٤
البترن	٣٢	الترك نوط	٧
يابيليردی	٣٣	يازيليردی	٣
حسنی	٣٤	حسن	٣
شدت	٣٥	شدن	٢
مجسندن	٣٧	محبسندن	١

«بو مصاهرتله هم تولی بکی کنديسنه ربط ، هم ده محمد بکك کنديسنه خلف اولماسنی اولاجاق» ٣٨ سطر ١

خطا	صحيفه	صواب	سطر
سعاتلرينه	٤٣	سعادتلرينه	٥
مجمد	٤٩	محمد	١
قووتارماسنی	٥٠	قورتارماسنی	٦
قورتاماق	٥٣	قورتارمق	١٤
تعتير	٩٥	تعبير نوط	٢
انفاق	٩٩	اتفاق	٢٢
دولتاالعبد	١١٠	دولةالعبد	١٦
طورسون	١٣١	طوسون	٩
تعبيندی	١٣٦	تعييننده	٨
جنبد	١٤٣	جنيد	٢١

خطا	صحیفه	صواب	سطر
شییج	١٤٨	شیخ	١٠
اوزته	١٤٩	ادرنه	٢
وبضاً	١٥٥	وبعضاً نوط	١
مدب	١٦٠	مدت	٤
شهادبالدیك	١٦٤	شهابالدین	١٠
قدزة	١٦٧	قدوة	١٩
تعبین	١٧٠	تعبیه	٢٠
مغلم	١٧٩	معلم	١٢
زینالدین	١٩٢	زینالعابدین	١٠
مؤبد	١٩٣	مؤید	١٢
یاشی	١٩٩	باشی	٢
قبل	١٩٩	قتل	٥
اکسزینی	٢٠١	اکسزین	٧
ویریدیلزدی	٢٠١	ویریلزدی	٩
مریفونه	٢٠٣	مرزیفونه	٢٢
مرآرنده	٢٠٨	مزارنده	٢
خصر	٢٠٩	خضر	٦
فرائد	٢٠٩	فرید	١٨
بچکری	٢١٨	یکیچری	٨
عطز	٢٢٣	عصر	٢٠
ارنهیه	٢٢٥	ادرنهیه	١
ناجی	٢٣١	تاجی	١٣

خطا	صحیفه	صواب	سطر
ریاده	۲۳۲	زیاده	۳
ولان	۲۴۳	اولان	۱۶
شببخ	۲۴۳	شیخ	۱
دلوای	۲۵۰	لوای	۱۹
شد	۲۵۰	شده	۲۰
تحفه	۲۵۱	تحفه	۹
دفتردار امینی	۲۵٦	دفترامینی	۳
ارمنی	۲٦۵	ارمنیدی	۲
یر	۲٦۵	بر	۱۱
بو دورەدەده	۲٦۵	بودورەده	۱۳
ایدەوب	۲٦۷	ایدوب	٤
بیعت	۲٦۷	بیعت	۵
احمدچلبی بن یوسف چلبی	۲۷۲	عبارەسنی تعقیباً « ومفتیلکه یکان زاده « رکن الدین افندی » بن محمدچلبی » عبارەسی اولاجاقدر .	۸
بی امان	۲۹۸	بی امان	۱۸
سنه‌می	۳۰۲	سنه‌می	٤
صاروخان	۳۰۲	صاروخاندن نوط	۳
هکیسلی	۳۵۲	هلکیسلی	۱٦
برنجی سلطان محمد	۳٦۱	برنجی سلطان احمد	۱۷
مصلحی	۳٦٤	مصلی	۲۱
حاجی چلبی	۳٦۷	حاجی وچلبی	٦
تعیین	۳٦۸	تعین	۱
زادکانی	۳٦۸	ارکانی	۱۳

صحیفه — اوچنجی جلدك فهرستی

٢٤

فیاتی ۱۰۰ غروشدر